

SLUŽBENI VJESNIK

Broj 2/2016.

BISKUPIJÂ
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

Sadržaj

I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	127
Poruka pape Franje za Svjetski misijski dan 2016.	128
Poruka Papinskoga vijeća za pastoral selilaca i izbjeglica povodom Svjetskoga dana turizma 2016. (27. rujna)	130
II. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	133
Poruka javnosti s obzirom na aktualno stanje u Bosni i Hercegovini	134
Priopćenje sa 67. redovitoga zasjedanja Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine	138
III. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	141
Imenovanja i razrješenja	142
OKRUŽNICE	145
O slavlju sakramenta kršćanske ženidbe	145
Kolekta solidarnosti za stradale u Ukrajini	148
Novi ređenici: fra Ivan Penavić i don Ilija Petković	149
VELIKI ILI SVETI TJEDAN	151
Proslava Cvjetne nedjelje	151
Misa posvete ulja	152
Misa Večere Gospodnje	154
Obredi Velikoga petka u katedrali	157
Križni put na Hum	157
Vazmeno bdjenje s Uskrsnom Misom	158
Svečana Uskrsna Misa u katedrali	161
IZVANREDNA GODINA BOŽJEGA MILOSRĐA	163
Propovijedi i nagovori biskupa Ratka	163
SLAVLJA I OBLJETNICE	174
Komemoracija Marka Milanovića	174
U čast Kraljici Mira	177
Marija Majka Crkve	178
Komemoracija na Radimlji	180
Srce Isusovo - Spasenje naše!	182
Blagoslovljena kapelica na Groblju mira na Bilima	184
50. OBLJETNICA	187
Zlatomisnik	187
Zlatna jubilara	189

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR	190
Blagoslov crkve na Služnju	190
Misa zahvalnica mostarskih maturanata	190
Sv. Leopoldu Bogdanu u čast	193
Leopoldovo u Staračkom domu	194
Svečano Tijelovo	195
Blagoslov vitraja	196
Misa zahvalnica na kraju akademske godine	197
Proslava sv. Benedikta	199
Svećeničke duhovne vježbe I. turnus	202
Svećeničke duhovne vježbe II. turnus	203
 IZVJEŠĆA S KRIZMANIČKIH SLAVLJA	 205
Mladi, oduprite se đavlu i njegovu sjaju	205
Mladi, život iz Duha, a ne iz tijela	206
Da ne zna ljevica što radi desnica	207
Milosrđe raskajanima	208
Ako se savjetu ne daš, pomoći ti nema!	209
Dar koji vodi spasenju	210
Savjet znati primiti pa dati	211
Mudrost je raditi za život u nebu	213
Krizmaniče, poslušaj pametnijeg od sebe	214
Poslušni Duhu	215
Druga krizma u crkvi Dobroga Pastira	216
Kroz zemaljske nevolje u nebesku diku	217
Što znači "Na dobru glasu"?	218
Zakon rada, zadaća i nagrada	219
Dar jakosti Duha Svetoga	220
Apolon rječit i upućen u Pisma	222
Krizmaniče, drži se hrvatskih svetaca	224
Krizmaniče, drži se hrvatskih blaženika	226
Krizmanici, iskoristimo Godinu milosrđa	228
Kako surađujemo s Duhovim darovima	229
Stotnik sa sedam darova	231
Krizmanici, skladni dušom i tijelom!	232
Krizmanici, čista srca poput Marije	233
Krizmanici, roditelji više vole vas nego vi njih!	234
Raskajanima Božje milosrđe	235
Mudri poput sv. Ante	236
Pobožnost je svemu korisna	238
Pravi savjet	239
 PREDSTAVLJANJE KNJIGA	 243
"Kirurgija"	243
Svećenici glagoljaši	245
 BISKUPOVA KRATKA KRONIKA	 247

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

PORUKA PAPE FRANJE ZA SVJETSKI MISIJSKI DAN 2016.

Misionarska Crkva, svjedokinja milosrđa

Draga braćo i sestre, izvanredni Jubilej milosrđa, koji Crkva slavi, baca posebno svjetlo također na Svjetski misijski dan 2016.: poziva nas promatrati misiju *ad gentes* kao veliko, neizmjereno djelo milosrđa, bilo duhovnog bilo materijalnog. Na ovaj Svjetski misijski dan svi smo pozvani "izlaziti" kao učenici misionari, svaki velikodušno ulažući svoje talente, kreativnost, mudrost i iskustvo kako bi se donijelo poruku Božje nježnosti i suosjećanja čitavoj ljudskoj obitelji. Po misijskom poslanju, Crkva brine za one koji ne poznaju evanđelje, jer želi da se svi ljudi spase i dožive ljubav Gospodnju. Ona "ima zadatak naviještati Božje milosrđe, to živo srce evanđelja"¹ i naviještati ga u svakom kutku svijeta, da ono dopre do svakog muškarca i žene, bili oni mladi ili stari.

U susretu svake osobe s milosrđem Očevo se srce ispuni dubokom radošću; od samog početka, Otac pun ljubavi se okreće također najslabijima, jer njegova veličina i moć se otkrivaju upravo u njegovoj sposobnosti da se poistovjećuje s malenima, odbačenima i potlačenima (usp. Pnz 4,31; Ps 86,15; 103,8; 111,4). On je dobrohotan, pažljiv i vjeran Bog, koji je blizak onima u potrebi, osobito siromašnima; on ulazi s nježnošću u ljudsku stvarnost, baš kao što to čine otac i majka u životima svoje djece (usp. Jr 31,20). Izraz koji se u Bibliji koristi za milosrđe upućuje na majčino krilo: odnosi se dakle na ljubav majke prema djeci, onoj djeci koju će ona uvijek ljubiti, u svakoj prilici i ma što da se dogodilo, jer su plod njezine utrobe. To je također bitan aspekt ljubavi koju Bog gaji prema svojoj djeci, na osobit način prema pripadnicima naroda koji je od njega potekao

i koji on želi podizati i odgajati; pred njihovom slabošću i nevjerom, srce bi mu se ganulo i obuzimalo ga je suosjećanje (usp. Hoš 11,8). On je milosrdan prema svima, njegova ljubav je za sve narode i njegova nježnost se proteže na sva stvorenja (usp. Ps 145,8-9).

Milosrđe nalazi svoje najviše i najpotpunije očitovanje u utjelovljenoj Riječi. Ona otkriva lice Oca bogata milosrđem "o njemu on govori i tumači ga ne samo slikama i prispodobama, već nadalje on milosrđe utjelovljuje i uosobljuje".² Kad rado primamo i slijedimo Isusa po Evanđelju i sakramentima, možemo, uz pomoć Duha Svetoga, postati milosrdni kao što je naš nebeski Otac milosrdan; možemo naučiti voljeti kao što on nas ljubi i učiniti od svojega života besplatan dar, znak njegove dobrote.³ Crkva, usred svijeta, je prije svega zajednica koja živi Kristovo milosrđe: trajno osjeća njegov pogled i da ju je izabrao svojom milosrdnom ljubavlju. Ta ljubav nadahnjuje Crkvu u njezinu poslanju, ona je živi i daje je upoznati svim narodima kroz smjeren dijalog sa svakom kulturom i vjerskim uvjerenjem.

Tu milosrdnu ljubav, baš kao u počecima Crkve, svjedoče mnogi muškarci i žene svih životnih dobi i položaja. Značajna i sve veća prisutnost žena u svijetu misija, rame uz rame s muškarcima, rječiti je znak Božje majčinske ljubavi. Vjernice laikinje ili Bogu posvećene žene, a danas nerijetko i cijele obitelji, ostvaruju svoj misijski poziv u raznim oblicima: od izravnog naviještanja evanđelja do karitativne službe. Priključene evangeli-zacijskom i sakramentalnom djelovanju misionara, žene i obitelji često bolje razumiju probleme

¹ *Misericordiae vultus*, 12.

² IVAN PAVAO II., *Dives in misericordia*, 2.

³ Usp. *Misericordiae vultus*, 3.

ljudi i znaju kako im pristupiti na odgovarajući i, katkad, nov način: u posvećivanju brige životu, sa snažnim naglaskom na ljudima, a ne struktura, te ulažući sve ljudske i duhovne resurse u izgrađivanje dobrih odnosa, sklada, mira, solidarnosti, dijaloga, suradnje i bratstva, kako među pojedincima tako i u društvenom i kulturnom životu, posebice kroz brigu za siromašne.

Na mnogim mjestima evangelizacija započinje obrazovanjem, čemu djelo misija posvećuje mnogo vremena i truda, poput milosrdnoga vinogradara iz Evanđelja (usp. Lk 13,7-9; Iv 15,1), strpljivo čekajući plodove nakon godina sporoga izgrađivanja; na taj način dolaze novi ljudi sposobni za djelo evangelizacije i dovesti evanđelje na ona mjesta gdje se to inače ne bi moglo ni zamisliti. Crkvu se također može nazivati "majkom" također za sve one koji će jednoga dana povjerovati u Krista. Nadam se, stoga, da će sveti Božji narod i dalje ostvarivati tu majčinsku službu milosrđa, koja pomaže onima koji još nisu čuli za Gospodina da ga nađu i uzljube. Vjera je Božji dar, a ne plod prozelitizma; ipak, ona raste zahvaljujući vjeri i ljubavi vjerovjesnika koji su svjedoci Krista. Dok prolaze svijetom, Isusovi učenici moraju imati onu ljubav koja nema granica, istu onu ljubav koju je naš Gospodin imao za sve ljude. Mi naviještamo najljepši i najveći dar koji nam je dao: njegov život i njegovu ljubav.

Svi narodi i kulture imaju pravo primiti poruku spasenja koja je Božji dar svakoj osobi. To je utoliko potrebnije kad se uzme u obzir koliko je mnogo nepravdi, ratova i humanitarnih kriza danas koje tek treba riješiti. Misionari znaju iz iskustva da evanđelje oprostjenja i milosrđa može donijeti radost i pomirenje, pravdu i mir. Nalog iz Evanđelja: "Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha

Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!" (Mt 28,19-20) nije nimalo izgubio na snazi; štoviše sve nas obvezuje, u trenutnim prilikama i sadašnjim izazovima, osjetiti se pozvanima na novi misionarski "izlazak", kao što sam to rekao u apostolskoj pobudnici *Evangelii gaudium*: "Svaki kršćanin i svaka zajednica moraju raspoznati put koji Gospodin pokazuje, ali od svih nas traži se da prihvatimo ovaj poziv: izaći iz vlastite udobnosti i imati hrabrosti poći na sve periferije koje trebaju svjetlo evanđelja."⁴

Upravo ove jubilejske godine slavi se 90. obljetnica Svjetskog misijskog dana, koji je pokrenulo Papinsko djelo za širenje vjere a odobrio papa Pio XI. godine 1926. Smatram stoga uputnim podsjetiti na mudre upute mojih predšasnika, koji su odredili da tome Djelu budu namijenjeni svi prilozi koji se u svakoj biskupiji, župi, vjerskoj zajednici, udruzi i crkvenom pokretu diljem svijeta prikupe za pomaganje kršćanskim zajednicama kojima je pomoć potrebna i za pružanje potpore naviještanju evanđelja do nakraj zemlje. Ni danas ne izostavimo taj znak misionarskog crkvenog zajedništva. Ne dopustimo da nam srca budu zatvorena u naše pojedinačne brige, već ih otvorimo obzorima čitavog čovječanstva.

Neka Presveta Bogorodica Marija, uzvišena slika otkupljenog čovječanstva, misionarski uzor za Crkvu, nauči sve muškarce, žene i obitelji, njegovati i čuvati na svakom mjestu živu i tajanstvenu prisutnost Uskrsloga Gospodina, koji obnavlja i ispunja radosnim milosrđem odnose među osobama, kulturama i narodima.

Iz Vatikana, 15. svibnja 2016.,
na svetkovinu Silaska Duha Svetoga

Papa Franjo

⁴ *Evangelii gaudium*, 20.

PORUKA PAPINSKOGA VIJEĆA ZA PASTORAL SELILACA I IZBJEGLICA POVODOM SVJETSKOGA DANA TURIZMA 2016. (27. RUJNA)

"Turizam za sve: promicati sveopću dostupnost"

1. "Turizam za sve: promicati sveopću dostupnost" tema je koju je Svjetska turistička organizacija (UNWTO) izabrala za Svjetski dan turizma 2016., koji će se, po običaju, slaviti 27. rujna. Sveta Stolica se priključila toj inicijativi od samog početka, svjesna velike važnosti tog sektora, kao i izazova koje pred nas stavlja i mogućnosti koje pruža za evangelizaciju. U posljednjih nekoliko desetljeća, broj osoba koje imaju mogućnost korištenja odmora uvelike se povećao. Prema posljednjim statističkim podacima Svjetske turističke organizacije iz 2015. godine, broj dolazaka stranih turista u svijetu iznosi milijardu i 184 milijuna. Taj broj će, prema predviđanjima, do 2030. dosegnuti dvije milijarde. Tomu treba pridodati podatke o još većem broju turista koji se bilježi u turizmu na lokalnoj razini.

2. Uz taj brojidbeni porast, porasla je također svijest o pozitivnom utjecaju turizma na različita područja života, s njegovim brojnim koristima i potencijalima. Ne zanemarujući neke njegove negativne ili dvoznačne aspekte, uvjereni smo da turizam humanizira jer - da spomenemo samo nekoliko pozitivnih obilježja - predstavlja priliku za odmor, mogućnost za međusobno razumijevanje između naroda i kultura, sredstvo za ekonomski razvoj, promiče mir i dijalog, pruža mogućnost za obrazovanje i osobni rast kao i prigodu za susret s prirodom te je ambijent za duhovni rast.

3. Na temelju te pozitivne ocjene i svjesni da su turizam, na poseban način, i slobodno vrije-

me općenito "potreba ljudske naravi koja očituje u samoj sebi neospornu vrijednost",¹ moramo zaključiti, oslanjajući se na crkveno Učiteljstvo,² da turizam nije samo prilika, već mora biti pravo sviju i ne može se ograničiti na određene društvene slojeve ili određena zemljopisna područja. Svjetska turistička organizacija ističe da turizam "predstavlja pravo jednako otvoreno svim stanovnicima svijeta [...], i nikakve se prepreke ne smije stavljati na njegovu putu".³

Dakle, moguće je govoriti o "pravu na turizam", koje je zasigurno konkretan izraz prava "na odmor i slobodno vrijeme, što uključuje razumno ograničenje radnih sati i povremene plaćene praznike" priznato čl. 24 Opće deklaracije o ljudskim pravima, usvojene 1948. godine.

4. Međutim, stvarnost pokazuje da ono danas nije dostupno svima i da postoji još uvijek mnogo ljudi koji su i dalje isključeni iz ostvarivanja toga prava.

Prije svega, u mnogim zemljama u razvoju, gdje još nisu osigurane osnovne potrebe, pravo na turizam čini se nečim vrlo dalekim. Govoriti o toj temi može čak izgledati i neozbiljno, premda ta djelatnost može također biti resurs u borbi protiv siromaštva. Ali i u ekonomski najrazvijenijim zemljama postoje značajni dijelovi društva koji nemaju lak pristup turizmu. Zato se na međunarodnoj razini promiče takozvani "turizam za sve" koji može uživati bilo tko i koji u sebi objedinjuje ideje "dostupnog turizma", "održivog turizma" i "socijalnog turizma".

¹ Papinsko vijeće za pastoral selilaca i izbjeglica, *Smjernice za pastoral turizma*, 29. lipnja 2001., br. 6.

² Usp. Drugi vatikanski koncil, pastoralna konstitucija *Gaudium et spes*, 7. prosinca 1965., 61 i 67; Papinsko vijeće za pastoral selilaca i izbjeglica, *Smjernice za pastoral turizma*, 6.

³ Svjetska turistička organizacija, *Globalni etički kodeks za turizam*, 1. listopada 1999., čl. 7 § 1.

5. Pod pojmom "dostupan turizam" podrazumijeva se napore koji se ulažu kako bi se zajamčilo da turističke destinacije i usluge budu dostupne svima, neovisno o kulturnom profilu, trajnim ili privremenim ograničenjima (fizičkim, mentalnim ili osjetilnim), ili posebnim potrebama koje zahtijevaju, primjerice, djeca ili starije osobe.

6. Pojam "održivi turizam" uključuje nastojanje da ta ljudska djelatnost što je više moguće poštuje kulturne i ekološke raznolikosti mjesta na kojem se provodi, uzimajući u obzir i sadašnje i buduće posljedice. Enciklika pape Franje *Laudato si'* može biti od velike pomoći u dobrom upravljanju stvorenim svijetom koji je Bog povjerio čovjeku.⁴

7. Pojam "socijalni turizam", pak, traži da nitko ne bude isključen na temelju različite kulture, manjka sredstava ili zato što živi u manje razvijenim regijama. Među ciljnim skupinama intervencijâ u tome sektoru su mladi ljudi, obitelji s većim brojem djece, osobe s posebnim potrebama i starije osobe, kao što se navodi u Globalnom etičkom kodeksu za turizam.⁵

8. Potrebno je, dakle, promicati "turizam za sve" koji je etički i održiv, u kojem se jamči stvar-

na fizička, ekonomska i društvena dostupnost i izbjegava sve oblike diskriminacije. Takav jedan cilj moguće je postići jedino suradnjom svih: političara, poduzetnika, korisnika kao i udruga koje djeluju na tome području.

Crkva pozitivno ocjenjuje dosadašnje napore poduzete u prilog "turizma za sve", te inicijative "koja stvarno stavljaju turizam u službu osobnog ostvarenja i društvenog razvoja".⁶ Crkva već duže vrijeme nudi svoj doprinos i kroz teorijsko razmišljanje i kroz konkretne inicijative, od kojih su mnoge pionirske, ostvarene unatoč ograničenim materijalnim resursima i s mnogo predanosti, polučivši dobre rezultate.

Neka se zauzimanje Crkve za "turizam za sve" živi i shvaća kao "svjedočanstvo posebne Božje posebne naklonosti prema najmanjima".⁷

Vatikan, 24. lipnja 2016.

Antonio Maria kard. Veglio
Predsjednik
Joseph Kalathiparambil
Tajnik

⁴ Usp. FRANJO, *Laudato si' o brizi za zajednički dom*, 24. svibnja 2015.

⁵ Usp. Svjetska turistička organizacija, *Globalni etički kodeks za turizam*, čl. 7 § 4.

⁶ Usp. Papinsko vijeće za pastoral selilaca i izbjeglica, *Smjernice za pastoral turizma*, 24.

⁷ Isto.

II.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

PORUKA JAVNOSTI S OBZIROM NA AKTUALNO STANJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Mi katolički biskupi u Bosni i Hercegovini, u okviru svoga redovitoga služenja, pozvani smo biti također svjedoci nade i propovjednici sloge među ljudima. U skladu s tim svojim vjerskim poslanjem i služenjem, ovim obraćanjem javnosti, koje upućujemo katoličkim vjernicima i cijeloj društvenoj zajednici, želimo još jednom ohrabriti sva pozitivna nastojanja da se u ovom društvu stvore stabilni i trajni uvjeti za utemeljeni optimizam u bolju, sretniju, sigurniju i bogatiju budućnost. Stoga pozivamo sve dobronamjerne ljude i organizacije, domaće i međunarodne, političke, kulturne i znanstvene djelatnike, a prije svega sve katoličke vjernike, da se, u okviru svojih mogućnosti i obveza, odgovorno uključe u organiziranje pravednoga društva ispravljanjem nepravda iz prošlosti, rješavanjem sadašnjih izazova i predusretanjem novih problema.

Mi biskupi želimo jasno poručiti da nas ispunjaju ponosom brojni naši vjernici koji, u ozračju nevjerice u budućnost na ovim prostorima, vole Boga, Crkvu, svoju zemlju Bosnu i Hercegovinu, svoj narod, svoje bližnje i sve narode i ljude s kojima žive. Iako su prošli kroz brojne ratne i poratne nedaće, ne prepuštaju se beznađu nego nose vedrinu i sve svoje snage ulažu u izgradnju dobra. Krist je nada naša! I takvi su ljudi, ne samo katolici nego i tisuće drugih, nada za ovu zemlju. Nastojimo razumjeti sve one koji napuštaju ovu zemlju iz raznih razloga i želimo da ih Božji blagoslov prati te budu na ponos gdje god bili. Ipak, na osobit smo način ponosni na one koji se ne boje ovdje ostati i ovdje graditi budućnost pa makar i živjeli na prostorima gdje su manje brojni. Njima trebamo zahvaliti što, po Božjoj providnosti, još uvijek nije smanjen broj svećeničkih i redovničkih zvanja iako je uvelike smanjen broj katolika. Bog svojih ne ostavlja nego po ljudskoj malenosti pokazuje svoju svemoć.

Želimo još jednom izraziti svoju radost zbog milosnog posjeta Svetog Oca Franje Sarajevu i koji je izraz njegove posebne ljubavi prema nama i cijeloj Bosni i Hercegovini. Njegov dolazak i njegova osoba ujedinili su Crkvu i ljude u ovoj zemlji te nas s pravom učinili ponosnima jer smo pokazali da zajedno možemo činiti dobro. To zajedništvo, uz čuvanje vlastitoga identiteta jest put kojim nas je usmjerio Sveti Otac. Na tom putu potporu su nam izrazile tisuće vjernika koji su došli iz Hrvatske i susjednih zemalja, ali i milijuni u svijetu koji su putem medija vidjeli lijepu sliku radosnog zajedništva i suradnje.

"Potreban nam je razgovor, otkrivanje bogatstva svakoga od nas, vrednovanje onoga što nas ujedinjuje te doživljavanje razlika kao mogućnost rasta, pritom poštujući svakog pojedinca. Prije ko je potreban strpljiv dijalog, pun povjerenja, tako da pojedinci, obitelji i zajednice mogu prenositi vrijednosti vlastite kulture i prihvaćati sve ono dobro u tuđim iskustvima. Na ovaj bi način mogle zacijeliti čak i velike rane nedavne prošlosti, a na budućnost bi se gledalo s nadom, te bismo se, slobodni od svakoga straha i mržnje, suočavali sa svakodnevnim problemima s kojima je svaka građanska zajednica pozvana suočiti se", poručio je papa Franjo u svom govoru članovima Predsjedništva BiH, 6. lipnja 2015. u Sarajevu.

1. Ako govorimo o poteškoćama s kojima se susrećemo u Bosni i Hercegovini, tračak nade na putu u budućnost predstavlja podnošenje aplikacije Bosne i Hercegovine za članstvo u Europskoj uniji, što je učinjeno 15. veljače 2016. Istina, taj čin izazvao je različite komentare i prosudbe. Jedni smatraju da ova aplikacija nije kredibilna, jer Bosna i Hercegovina nije ispunila uvjete, koji se traže od svih zemalja, koje žele započeti proces pridruživanja Europskoj uniji. Za Bosnu i Hercegovinu bila bi to tri posebna uvjeta: napredak

u provedbi reformske agende, prilagođavanje trgovinskoga dijela sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i mehanizam koordinacije. Naspram tomu, zagovornici predaje aplikacije smatraju pak da se za Bosnu i Hercegovinu ne bi trebalo primijeniti jednako stroga pravila, koja ravnaju pristupanjem novih članica u Europsku uniju. To jest, smatraju da bi njoj trebalo najprije omogućiti pristup a onda, u već učlanjenoj Bosni i Hercegovini, provoditi potrebne reforme.

Mi biskupi podržavamo nastojanja da se Bosna i Hercegovina uredi na načelima suvremene demokracije i nastavi na putu euro-atlantskih integracija u skladu s najboljim rezultatima demokratskoga svijeta. Smatramo da je već odavno jasno da daytonski pravni, politički, gospodarski i upravni okvir, koji je imao zaslugu u tomu što je omogućio da prestane rat i da društvo započne funkcionirati, ne može omogućiti normalan razvitak toga istog društva. Štoviše, u mnogo čemu daytonski sporazum danas sprječava napredak, onemogućava uspješno poslovanje i razmjenu dobara, frustrira ljude i guši optimizam. Stoga smatramo da ovu zemlju treba preurediti tako da u njoj, na svim razinama organiziranja i na cijelom području, zaživi ravnopravnost pojednaca i naroda.

2. Sljedeća važna i zabrinjavajuća pojava jest pitanje depopulacije Bosne i Hercegovine. Ta pojava uvjetovana je i izazvana višestrukim razlozima, kao što su: ratni progoni, ubijanje i prisilno iseljavanje, neuspjeh povratak prognanika i izbjeglica jer aneks 7 Daytonskoga sporazuma nije proveden, novo iseljavanje zbog gospodarske i političke nesigurnosti te negativan prirodni priraštaj kao posljedica različitih razloga. Sve to pogađa cijelo društvo u Bosni i Hercegovini, ali na osobit način katolike i Hrvate.

Prema službenim podacima Agencije za statistiku, cijelu BiH je zahvatio proces depopulacije. Tako je, na razini cjelokupnoga stanovništva, Bosna i Hercegovina 1996. godine imala pozitivan priraštaj za 21.442, dok je 2015. godine on pao na -8.164. Ipak, problem postaje još ozbiljniji kada se uoči da je ta pojava, zapravo, dio procesa koji je zahvatio gotovo cijelu Europu.

Prema podacima Biskupskih ordinarijata, katolici u Bosni i Hercegovini još od 2002. godine u kontinuitetu imaju negativan prirodni priraštaj. Ipak, on je u stalnom opadanju već od 1996. godine, kada je bio pozitivan za 1467, a prirodni priraštaj katolika 2015. godine pao je na -2449.

Prema istim izvorima, ukupan broj katolika smanjuje se iz godine u godinu. Tako se procjenjuje da je na kraju 2015. godine u Bosni i Hercegovini bilo 405.735 katolika, što bi bilo za 14.559 manje negoli prethodne 2014. godine.

U traženju mogućega rješenja ovoga problema, moralo bi se voditi računa o mnogo elementa. Ipak, smatramo da je od sudbinske važnosti stavljanje snažnoga naglaska na podizanje nataliteta i zaustavljanje iseljavanja, posebice mladih. Isto tako, u ime morala i poštovanja ljudskih prava, zahtijevamo od međunarodne zajednice i domaćih predstavnika vlasti da omoguću održivi povratak - između ostalih - i onim izbjeglim i prognanim katolicima, koji to traže, a znademo da takvih još uvijek ima veliki broj. Smatramo da je jednako važno stvaranje ozračja svakovrsne sigurnosti u Bosni i Hercegovini, kako za pojedince tako za etničke zajednice. U okviru toga, za cijelo društvo posebice bi bilo korisno podizanje političke i pravne sigurnosti koja će pogodovati gospodarskom razvitku, bez kojega je gotovo nemoguće zaustaviti iseljavanje, a ni podignuti natalitet.

3. Nikako nije mali problem za cijelo društvo činjenica da još uvijek nisu objavljeni rezultati popisa stanovništva, koji je obavljen još 2013. godine. I dok s pravom očekujemo objavljivanje točnih popisnih rezultata, sa žalošću konstatiramo da je taj popis, i prije negoli je obavljen, a posebice u vremenu nakon toga i sve do danas, postao predmet različitih političkih igara i interesa, a možda i manipulacija. To je u ovom času došlo dotle da, zbog probijanja svih rokova objavljivanja rezultata, ako se u posljednji trenutak ne postigne dogovor, prijeti opasnost da taj obavljeni popis bude čak proglašen nevaljanim, što bi moglo imati nesagledive negativne posljedice na gospodarskom, demografskom, političkom i svakom drugom području života i usporiti proces europskih integracija. Stoga pozivamo odgovorne da, poštujući domaće i međunarodne zakonske odredbe, konačno objave točne rezultate popisa stanovništva.

4. Središnje izborno povjerenstvo najavilo je da će sljedeći lokalni izbori u Bosni i Hercegovini biti održani prve nedjelje u listopadu 2016. godine. Na tim izborima birat će se gradonačelnici i načelnici općina, općinska vijeća u FBiH, skupštine općina u RS i skupština Brčko distrikta. Kao što je poznato, važnost lokalnih izbora vrlo je velika. Za svakodnevni život običnih ljudi ova

vrsta izbora često je važnija od općih izbora. To u slučaju Hrvata vrijedi posebice u onim lokalnim sredinama, na čijem području živi etnički mješovito stanovništvo. Naime, zbog nedostatka zajedničke strategije i zbog međusobnih političkih podjela i svađa, te zbog uskih stranačkih interesa i pojedinačnih umišljenih veličina, ali posebice zbog nečasnih radnja ne-hrvatskih političkih stranaka i pojedinaca željnih vlasti, i ondje gdje Hrvati predstavljaju relativnu većinu može im se dogoditi ili da im drugi biraju predstavnike u vlasti ili da izgube vlast, što onda ima vrlo negativne posljedice na hrvatsko stanovništvo koje tamo živi. A kao što je poznato, upravo to se dogodilo na posljednjim lokalnim izborima u više općina u Bosni. Stoga pozivamo sve, posebice one koji su to u prošlosti činili, da prestanu majorizirati druge koji su u manjini na nekom području, jer im time oduzimaju pravo da sami izaberu ili imenuju svoje legitimne predstavnike u vlasti, diplomaciji i gospodarstvu, što se u nedavnoj prošlosti događalo u oba entiteta i na državnoj razini. Isto tako smatramo da su vrlo pogubne dvije suprotstavljene političke tendencije. Jedno je djelovanje u smjeru da se Bosna i Hercegovina centralizira a drugo su separatistička nastojanja. Mi smatramo da takve orijentacije obeshrabruju ljude, pothranjuju strahove, bude ružna sjećanja i stvaraju pretpostavke za jačanje nepovjerenja.

Kada u tom kontekstu govorimo o hrvatskom narodu, smatramo potrebnim da se hrvatski predstavnici vlasti na osobit način zauzimaju za Hrvate u dijelovima zemlje gdje su manje brojni, a posebno u entitetu RS gdje je na djelu potpuno iskorjenjivanje domicilnoga hrvatskog odnosno katoličkog življa. Svaki dio Bosne i Hercegovine pripada svim njezinim žiteljima i stvaranje zamišljenih granica ekskluzivnih prostora u glavama pojedinih ljudi šteti svim narodima, a ponajviše hrvatskom koji je najmanje brojčan. U vremenu kada brojni misionari - i iz naše zemlje - djeluju u afričkim i drugim dalekim zemljama, nije uskladiovo s učenjem evanđelja odricanje od prostora gdje su katolici ove zemlje stoljećima živjeli s drugima i drugačijima.

5. Također smatramo da bi trebalo još više osnaživati ustanove kulture i znanosti hrvatskog naroda koje će promovirati jezik, kulturu i identitet naroda i ugrađivati ih u skladan mozaik društvene zajednice. Tu mislimo prije svega na sveučilište, akademiju znanosti, kazalište, kulturna društva te medije, među kojima bi od iznimne

važnosti bio kanal na hrvatskom jeziku u javnom radijskom i televizijskom servisu. Od velike koristi bilo bi definiranje minimuma općih interesa svakog naroda koje će svi, a prvenstveno političke stranke, promovirati i zastupati. Tome bi dodatno i uvelike mogla pomoći unutrašnja demokratizacija političkoga djelovanja stranaka kroz čuvanje zajedništva naroda, utvrđivanje kredibiliteta Crkve kroz jačanje njezina unutrašnjega jedinstva, a na široj razini održavanje dobrih veza s Hrvatskom i svjetskim centrima moći. Stoga pozivamo sve hrvatske javne djelatnike da traže i uspostave sklad između potrebne unutarhrvatske demokracije, nužnoga jedinstva i potrebne sloge u obrani osnovnih interesa naroda.

6. Pozivamo sve odgovorne da donose pravedne zakone i da ih dosljedno primjenjuju, da donesu zakon o restituciji oduzetih dobara i tako započnu ispravljanje nepravde koja je počinjena nacionalizacijom, da provedu i primijene međunarodne ugovore koje je Bosna i Hercegovina prije više godina potpisala sa Svetom Stolicom. Očekujemo da učine sve kako bi sudovi pravedno primjenjivali zakon i pravdu, jer nema sretne budućnosti ni jednom društvu bez pravedne raspodjele pravde i društvenih dobara svake vrste. Zato je potrebno, u svrhu izgradnje pravednoga društva i sklada, da sudovi sude pravedno i u skladu s pravednim zakonima, da budu otporni na bilo koji oblik manipulacije i da ne podlegnu napasti selektivne primjene zakona, traženja ili zaborava nečije krivnje, posebice u slučajevima nasilja nad povratnicima i brojnih nerazjašnjenih ubojstava nad Hrvatima u srednjoj i sjeverozapadnoj Bosni.

7. Uza sve to, postoji pojava da se djelovanje nekih radikalnih pokreta, koje je rašireno posebice u nekim afričkim, bliskoistočnim i azijskim zemljama, prenosi također u naše krajeve i ostale dijelove zapadne i srednje Europe. U vezi s tim, pozdravljamo sva zakonita nastojanja da se takve pojave spriječe, da se širi dijalog i uzajamno povjerenje i poštovanje. U tu svrhu cijela Katolička Crkva, a jednako tako i ovaj njezin dio koji živi i djeluje u Bosni i Hercegovini, čvrsto je opredijeljena za iskren i otvoren ekumenski dijalog i susretanje sa svim kršćanskim Crkvama i zajednicama, posebice sa Srpskom pravoslavnom Crkvom, i za međureligijski dijalog sa svim nekršćanskim vjerskim zajednicama, posebice s Islamskom zajednicom u BiH.

Završavamo ovu poruku riječima pape Franje upućenim preko članova Predsjedništva BiH svi-

ma nama u Bosni i Hercegovini, 6. lipnja 2015. u Sarajevu: "U ovoj Zemlji, mir i sloga među Hrvatima, Srbima i Bošnjacima te poticaji kojima se u posljednje vrijeme njeguje taj sklad, kao i srdajući i bratski odnosi između muslimana, židova i kršćana imaju važnost koja seže daleko izvan granica Bosne i Hercegovine. Ovime se daje svjedočanstvo cijelome svijetu kako je suradnja među različitim narodima i religijama u svrhu općega dobra itekako moguća; kako pluralizam kultura i tradicija može potaknuti i oživotvoriti neponovljivo i učinkovito rješavanje problema; kako se čak i najdublje rane mogu izliječiti zajedničkim hodom koji pročišćava sjećanja i daje nadu za budućnost. Svi bismo trebali prepoznati naše temeljne ljudske vrijednosti, kako bismo se uspješno suprotstavili divljaštvu onih koji bi od svake različitosti htjeli stvoriti priliku za nasiljem. U ime se ovih vrijednosti može i mora surađivati, graditi i razgovarati, opraštati i s njima rasti. One tako dopuštaju suzvučju različitih glasova da se oblikuju u plemenit i skladan himan, nasuprot fanatičnom krikom mržnje... Da bi se ovo ispunilo, prijeko je potrebna stvarna jednakost svih

građana pred zakonom, posebno u njegovoj provedbi, bez obzira na njihovu etničku, vjersku ili geografsku pripadnost: tako će se svi, bez razlike, u potpunosti osjećati dionicima javnoga života i, uživajući ista prava, moći će aktivno dati svoj posebn doprinos općem dobru."

Sarajevo, 19. travnja 2016.

Vaši biskupi:
Vinko kardinal Puljić
nadbiskup metropolit vrhbosanski
i predsjednik BK BiH, s. r.
Mons. Tomo Vukšić
vojni biskup, s. r.
Mons. Franjo Komarica
biskup banjolučki, s. r.
Mons. Ratko Perić
biskup mostarsko-duvanjski
i apostolski upravitelj trebinjsko-mrkanski, s. r.
Mons. Pero Sudar
pomoćni biskup vrhbosanski, s. r.
Mons. Marko Semren
pomoćni biskup banjolučki, s. r.

PRIOPĆENJE SA 67. REDOVITOGA ZASJEDANJA BISKUPSKE KONFERENCIJE BOSNE I HERCEGOVINE

U zgradi Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci, 13. i 14. srpnja 2016. održano je 67. redovito zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, a sudjelovali su svi članovi BK BiH osim biskupa mostarsko-duvanjskog i apostolskog upravitelja trebinjsko-mrkanskog mons. Ratka Perića koji je u isto vrijeme službeno boravio u Vatikanu. Na zasjedanju su sudjelovali i delegati Hrvatske i Slovenske biskupske konferencije mons. Nikola Kekić, vladika križevački, i mons. Jurij Bizjak, biskup koparski.

Tijekom zasjedanja s biskupima se susreo apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini mons. Luigi Pezzuto. Razmišljalo se, između ostalog, o zajedničkom djelovanju biskupa na razini crkvenog učiteljstva i pastoralno-socijalnih aktivnosti s ciljem da se pomogne opstanak ljudi u Bosni i Hercegovini.

Biskupi su razmotrili provedbu zaključaka s prošlog plenarnog zasjedanja i s Trećeg međudekanskog susreta te izrazili zadovoljstvo da je provedeno ono što je dogovoreno.

Saslušali su i izvješća svojih delegata sa sljedećih ovogodišnjih događanja: s proslave 1050. obljetnice prisutnosti kršćanstva u Poljskoj, sa 100. Njemačkog katoličkog zborovanja u Leipzigu, s plenarnih zasjedanja Hrvatske i Talijanske biskupske konferencije te s redovitog godišnjeg zasjedanja generalnih tajnika europskih biskupskih konferencija u Berlinu.

Biskupi su s radošću prihvatili najavu Austrijske biskupske konferencije da će svoje proljetno zasjedanje 2018. godine održati u Sarajevu kao izraz i znak povezanosti i potpore krajevnoj Crkvi u Bosni i Hercegovini.

Biskupi su upoznati s predviđenim programom Europskoga susreta o djelima milosrđa koji će se, u organizaciji Komisije Vijeća europskih bi-

skupskih konferencija *Caritas in Veritate*, održati od 15. do 18. rujna 2016. u Sarajevu.

Biskupi su upoznati i s primopredajom između dosadašnjeg rektora mons. Jure Bogdana i novog rektora preč. Bože Radoša u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu. Dosadašnjem rektoru biskupu Bogdanu i ovom prigodom zahvaljuju za dugogodišnju plodnu suradnju, a novom rektoru preč. Radošu i suradnicima žele svaki Božji blagoslov u budućem vođenju ove ustanove od posebne važnosti za Crkvu u Hrvata.

Kroz opširno godišnje izvješće o radu Caritasa Bosne i Hercegovine, biskupi su upoznati s brojnim projektima i aktivnostima koje provodi Caritas na svim razinama u Bosni i Hercegovini. Posebno ih raduje sve bolja suradnja s Međunarodnim i Europskim Caritasom, ali i na razini Caritasa Bosne i Hercegovine. Upoznati su i s rezultatima akcije Tjedan solidarnosti s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini ponovno izražavajući zahvalnost Hrvatskoj biskupskoj konferenciji i Hrvatskom Caritasu, ali na osobit način brojnim ljudima koji i na taj način daju potporu Crkvi i ljudima u BiH.

Biskupi su s posebnim zanimanjem saslušali svoga delegata na prošlogodišnjoj Biskupskoj Sinodi mons. Tomu Vukšića, vojnog biskupa u BiH, koji je prikazao poslijesinodalnu pobudnicu "Amoris laetitia" (Radost ljubavi), koju je objavio papa Franjo na svetkovinu svetoga Josipa, 19. ožujka 2016. nakon održanih dviju biskupskih sinoda o obitelji, jedna 2014., a druga 2015. godine. Iznio je i pojedine točke o kojima je vođeno najviše diskusije tijekom Sinode.

Razmišljajući o provedbi poticaja Svetoga Oca iz spomenute pobudnice, biskupi potiču sve svećenike da još veću pozornost posvete neposrednoj pripravi mladih za sakrament ženidbe. Na osobit način potiču svećenike, redovnike, redovnice i

katehete da posebnu pozornost posvete župnoj katehezi kao nenadomjestivom načinu odgoja u ljubavi prema Crkvi i župnoj zajednici te rastu u zaživljavanju kršćanskog stava crpljenog iz sakramenata. Potiču sve katoličke roditelje da svoju djecu šalju na župnu katehezu podsjećajući da je upravo župna kateheza sačuvala u mnogima vjeru u vremenu jednogumlja. Zahvaljuju svim katehetama i katehisticama koji kroz župni vjeronauk i svjedočko vjerničko življenje pomažu učenicima ne samo u vjerskom znanju nego i u življenju vlastite vjere. Podržavaju rad Centara za obitelj koje vode dijecezanski Caritasi kao i formiranje mladih animatora koji svojim vršnjacima pomažu rasti u vjeri. Odaju priznanje i zahvalnost onima koji rade na povezivanju obitelji kroz razne udruge, pokrete ili na druge načine te potiču da to bude još šire i temeljitije. Pozivaju sve vjerni-

ke da više čitaju vjerski tisak te slušaju i gledaju katoličke elektroničke medije te u razgovorima o vjerskim temama međusobno se snaže i rastu u vjeri te obogaćuju svoj vjerski rječnik.

Biskupi su upoznati i sa sadržajem pisma prefekta Kongregacije za nauk vjere kardinala Gerharda Müllera *Iuvenescit Ecclesia* o odnosu između hijerarhijskih i karizmatičkih darova za život i poslanje Crkve.

Na blagdan sv. Bonaventure, nebeskog zaštitnika banjolučke katedrale i biskupije, 15. srpnja biskupi će slaviti svečanu Euharistiju. Svetu Misu predvoditi će i prigodnu propovijed uputiti kardinal Puljić.

Banja Luka, 14. srpnja 2016.

Tajništvo BK BiH

III.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

IMENOVANJA I RAZRJEŠENJA

Dekretima biskupa Ratka Perića izvršena su sljedeća imenovanja i razrješenja:

- don **Josip Čule**, razriješen je službe župnoga vikara u župi Marije Majke Crkve u Mostaru i poslan na trogodišnji studij dogmatske teologije u Rim na Sveučilište *Gregoriana*, br. 735/2016., od 22. lipnja 2016.

- fra **Ljubo Kurtović**, razriješen službe župnoga upravitelja u Veljacima i imenovan župnikom župe sv. Ante Padovanskoga na Humcu, br. 852/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Dario Dodig**, razriješen službe župnika u Čerinu i imenovan župnim vikarom u župi sv. Ante Padovanskoga na Humcu, br. 853/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Stanko Mabić**, razriješen službe župnoga vikara u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru i imenovan župnim vikarom u župi sv. Ante Padovanskoga na Humcu, br. 854/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Stjepan Klarić**, razriješen službe župnoga upravitelja u Glavatičevu i imenovan župnim vikarom župe sv. Ante Padovanskoga na Humcu, br. 855/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Josip Mioč**, razriješen službe župnoga vikara u Duvnu i imenovan župnim upraviteljem župe sv. Mihovila Arkandela u Drinovcima, br. 856/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Velimir Bagavac**, razriješen službe župnika u Duvnu i imenovan župnim vikarom župe sv. Mihovila Arkandela u Drinovcima, br. 857/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Valentin Vukoja**, imenovan župnim upraviteljem župe sv. Ilije Proroka u Veljacima, br. 858/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Ferdo Boban**, razriješen službe župnika u Gradnićima i imenovan župnim upraviteljem u Glavatičevu te župnim vikarom u Konjicu, br. 859/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Bože Milić**, razriješen službe župnoga upravitelja u Drinovcima i imenovan župnikom župe sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 860/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Danko Perutina**, razriješen službe župnoga vikara u Čitluku i imenovan župnim vikarom župe sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 861/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Stanko Ćosić**, razriješen službe župnoga vikara u Međugorju i imenovan župnim vikarom župe sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 862/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Tihomir Bazina**, razriješen službe župnoga vikara u Čerinu i imenovan župnim upraviteljem u istoj župi, br. 863/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Hrvoje Miletić**, razriješen službe župnoga vikara u Međugorju i imenovan župnim vikarom u Čerinu, br. 864/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Goran Azinović**, razriješen službe župnoga vikara na Humcu i imenovan župnim vikarom u Čitluku, br. 865/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Nikola Rosančić**, razriješen službe župnoga vikara na Humcu i imenovan župnim upraviteljem župe sv. Blaža u Gradnićima, br. 866/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Slavko Soldo**, razriješen službe župnoga vikara na Humcu i imenovan župnim vikarom u Međugorju, br. 867/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Vjekoslav Milićević**, imenovan župnim vikarom u Međugorju, br. 868/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Perica Ostojić**, razriješen službe župnoga vikara u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru i imenovan župnim vikarom u Međugorju, br. 869/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Goran Ćorluka**, razriješen službe župnoga vikara u Kočerinu i imenovan župnim vikarom na Širokom Brijegu, br. 870/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Dario Galić**, razriješen službe župnoga vikara u Posušju i imenovan župnim vikarom u Širokom Brijegu, br. 871/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Robert Kiš**, imenovan župnim upraviteljem župe sv. Josipa Radnika u Izbičnu, br. 872/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Ivan Penavić**, mladomisnik, imenovan župnim vikarom u župi Posušje, br. 873/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Velimir Mandić**, razriješen službe župnoga vikara na Humcu i imenovan župnim vikarom u Kočerinu, br. 874/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Slaven Brekalo**, razriješen službe župnoga vikara u Čerinu i imenovan župnim upraviteljem župe sv. Mihovila Arkandela u Duvnu, br. 875/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Sretan Ćurčić**, razriješen službe župnoga vikara u Drinovcima i imenovan župnim vikarom u Duvnu, br. 876/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Mario Ostojić**, razriješen službe župnoga vikara u Širokom Brijegu i imenovan župnim vikarom u Duvnu, br. 877/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Josip Vlašić**, razriješen službe župnika u župi sv. Petra i Pavla u Mostaru, br. 878/2016., od 30. lipnja 2016.

- fra **Ivan Boras**, razriješen službe župnika u župi sv. Ante Padovanskoga na Humcu, br. 886/2016., od 30. lipnja 2016.

- don **Ilija Petković**, mladomisnik, imenovan župnim vikarom u župi Marije Majke Crkve u Mostaru, br. 878B/2016., od 30. lipnja 2016.

Dekretima biskupa Ratka Perića podijeljene su kanonske misije za predavanje vjeronauka u školama:

- s. **Branki Perković**, u Osnovnoj školi Ivana Mažuranića u Tomislavgradu, u skladu s odredbama Zakonika kanonskoga prava i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1259/2016., od 25. kolovoza 2016.

- s. **Danijeli Brekalo**, u Osnovnoj školi u Cimu, u skladu s odredbama ZKP i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1260/2016., od 25. kolovoza 2016.

- fra **Stjepanu Klariću**, u Srednjoj strukovnoj školi i Gimnaziji u Ljubuškom, u skladu s odredbama ZKP i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1261/2016., od 25. kolovoza 2016.

- fra **Marinu Karačiću**, u Gimnaziji u Ljubuškom, u skladu s odredbama ZKP i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1262/2016., od 25. kolovoza 2016.

- fra **Ivanu Penaviću**, u Gimnaziji i Srednjoj strukovnoj školi u Posušju, u skladu s odredbama ZKP i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1263/2016., od 25. kolovoza 2016.

- fra **Tihomiru Bazini**, u Srednjoj školi u Čitluku, u skladu s odredbama ZKP i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1264/2016., od 25. kolovoza 2016.

- fra **Goranu Azinoviću**, u Srednjoj školi u Čitluku, u skladu s odredbama ZKP i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1265/2016., od 25. kolovoza 2016.

- fra **Hrvoju Miletiću**, u Osnovnoj školi u Čerinu, u skladu s odredbama ZKP i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1266/2016., od 25. kolovoza 2016.

- fra **Mariju Ostojiću**, u Gimnaziji u Tomislavgradu, u skladu s odredbama ZKP i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1267/2016., od 25. kolovoza 2016.

- fra **Goranu Ćorluki**, u Gimnaziji i Srednjoj strukovnoj školi na Širokom Brijegu, u skladu s odredbama ZKP i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1268/2016., od 25. kolovoza 2016.

- fra **Dariju Galiću**, u Prvoj osnovnoj školi na Širokom Brijegu, u skladu s odredbama ZKP i člankom 16.§ 3. Temelnoga ugovora između Svete Stolice i BiH, br. 1269/2016., od 25. kolovoza 2016.

- **Andrijani Marić**, u Osnovnoj školi A. B. Šimić u Mostaru, u školskoj godini 2016./2017., br. 1270/2016., od 25. kolovoza 2016.

- **Klaudiji Maj Jozić**, u Osnovnoj školi za djecu s posebnim potrebama u Mostaru, u šk. god. 2016./2017., br. 1271/2016., od 25. kolovoza 2016.

- **Karmeli Zubac**, u Osnovnoj školi Marina Držića na Buni, u Prvoj osnovnoj školi i Srednjoškolskom centru u Konjicu, u šk. god. 2016./2017., br. 1272/2016., od 25. kolovoza 2016.

- **Vedranu Periću**, u Osnovnoj školi Petra Bakule u Mostaru, u šk. god. 2016./2017., br. 1273/2016., od 25. kolovoza 2016.

- **Danijeli Bašić**, u Osnovnoj školi I. Mažuranića u Posušju, Osnovnoj školi A. B. Bušića u Rakitnu i Osnovnoj školi u Vraniću, u šk. god. 2016./2017., br. 1274/2016., od 25. kolovoza 2016.

- **Jeleni Galić**, u Osnovnoj školi u Vraniću, u šk. god. 2016./2017., br. 1275/2016., od 25. kolovoza 2016.

- **Dijani Škegro**, u Osnovnoj školi Ruđera Boškovića u Grudama, u šk. god. 2016./2017., br. 1276/2016., od 25. kolovoza 2016.

- **Matei Galić**, u Osnovnoj školi u Biogracima, u šk. god. 2016./2017., br. 1277/2016., od 25. kolovoza 2016.

- **Mariju Matošu**, u Osnovnoj školi u Crnićima i Osnovnoj školi Lipanjske zore u Višićima, u šk. god. 2016./2017., br. 1278/2016., od 25. kolovoza 2016.

- **Zlati Marinčić**, u Osnovnoj školi Tina Ujevića u Vitini, u šk. god. 2016./2017., br. 1279/2016., od 25. kolovoza 2016.

OKRUŽNICE

O SLAVLJU SAKRAMENTA KRŠĆANSKE ŽENIDBE

Mostar, 30. svibnja 2016.
Prot.: 625/2016.

**SVEĆENICIMA, REDOVNICIMA, REDOVNICAMA I SVEMU PUKU BOŽJEMU
U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ I TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI**

**Braćo svećenici, redovnici i redovnice, dragi
Božji narode!**

Uvod

Isus Krist na proročki je način otkrio stvarnost ženidbe kako je Bog hoće od početka ljudskoga roda (Post 1,27; Mk 10,6 i Mt 19,4; Post 2,24; Mk 10,7-8 i Mt 19,5). Tu je zbilju ponovo uspostavio svojom smrću i uskrsnućem. Stoga se kršćanska ženidba proživljava "u Gospodinu" (1 Kor 7,39), te je određena elementima djela spasenja.

Već u Starom Zavjetu ženidbeni je savez slika saveza između Boga i izraelskoga naroda (Hoš 2; Jr 3,6-13; Ez 16 i 23; Iz 54). U Novom Zavjetu kršćanska ženidba poprima još veće dostojanstvo, jer predstavlja otajstvo jedinstva Krista i Crkve (Ef 5,21-33). Ta je sličnost dublje teološki protumačena: najviša ljubav i dar Gospodina sve do smrti, kao i vjerna i neopoziva povezanost s Crkvom, svojom zaručnicom, postaju obrazac i primjer za kršćansku ženidbu. Po toj sličnosti ostvaruje se istinsko dioništvo na savezu ljubavi između Krista i Crkve. Tako, na način realnoga simbola i sakramentnoga znaka, kršćanska ženidba konkretno predstavlja Kristovu Crkvu u svijetu, te je, nadasve u obiteljskom uređenju, s pravom prozvana "domaća Crkva" (LG 11).

Kada se radi o dvoje krštenih, ženidba kao stvarnost ustanovljena od Boga Stvoritelja, neodvojiva je od ženidbe-sakramenta. Sakramentnost ženidbe krštenih nije nešto pridodano, čega može biti ili ne biti. Ona je unutarnja njezinoj biti do to mjere da ženidba i sakramentnost ne mogu biti rastavljene.

Posljedica prethodne tvrdnje jest da za krštenike zaista ne može postojati nikakvo ženidbeno stanje različito od onoga kakvo Krist hoće. U tom sakramentu, muškarac i žena, kršćani, daruju se i prihvaćaju kao zaručnici uzajamnom slobodnom i neopozivom privolom, te su konačno oslobođeni od "tvrdoće srca" (usp. Mt 19,8). Postaje im zaista moguće živjeti u posvemašnjoj ljubavi jer su, po sakramentu, zaista i stvarno uključeni u otajstvo zaručničke ljubavi Krista i Crkve. Stoga Crkva ne može ni na koji način prihvatiti da su krštenici, vjenčani u skladu s vlastitim dostojanstvom i načinom postojanja kao "novo stvorenje u Kristu", povezani ičim drugim osim sakramentom ženidbe.¹

Problematika

U slavlju sakramenta ženidbe sve se više uočavaju nedopustive prakse - i od strane samih dušobrižnika i od strane zaručnika - počevši od

¹ Vidi *Katolički nauk o sakramentu ženidbe* (1977.); Propozicije koje je "in forma specifica" potvrdila Međunarodna teološka komisija Kongregacije za nauk vjere.

administrativna postupka do sama sakramentna slavlja. Ova je problematika sve češća tema svećeničkih sastanaka, na dekanatskim susretima i na sjednicama Prezbiterskoga vijeća. Na ovogodišnjem Pastoralnom danu u Potocima, 31. ožujka 2016., ponovo smo se vratili ovoj temi. Izlagači su upozorili na neke učestale *abususe*, ali i podsjetili na nauk Crkve i pozitivne propise. Cilj je ove Okružnice - poštujući crkvene odredbe - na osnovi uočenih zloraba, donijeti odredbe koje će važiti na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije i koje će obvezivati svakoga dušobrižnika, same zaručnike i cijelu vjerničku zajednicu. Jasno je da nije moguće jednim dokumentom odgovoriti na sve dosadašnje nepravilnosti ili predusresti buduće negativne i neželjene pojave koje ne samo narušavaju dostojanstvo sakramenata Euharistije i ženidbe, dostojanstvo liturgijskoga prostora u kojem se slavlje odvija, nego mogu dovesti u pitanje valjanost same ženidbe. Stoga i ovom prigodom pozivamo svećenike u dušobrižništvu da stalno obnavljaju svoje znanje, poučavaju povjerene im vjernike, i da se drže pastoralne razboritosti. To su stupovi na kojima je, uz neprestanu otvorenost poticajima Duha Svetoga, jedino moguće ispravno shvatiti bit sakramentnoga slavlja i vršiti ga u onom duhu koji je sam Krist zaželio kada nam je sakramente darovao, uvijek svjesni da smo njegovom Milošću osposobljeni za djelatelje i primatelje; da dušobrižnik nije vlasnik nego djelatelj, a primatelj samom željom ne stječe pravo na sakrament; da nam je svima dužnost ispunjavati sve propisane uvjete koje je Crkva od samoga Gospodina ovlaštena dužna donositi i provoditi.

Odredbe

1. S obzirom na administrativni dio

Prijava zaručnika. Zaručnici su dužni namjeru sklapanja crkvene ženidbe najaviti u župni ured župe gdje planiraju sklopiti crkvenu ženidbu najmanje 6 mjeseci prije planirana datuma. Neka se ženidbe sklapaju u župi gdje jedna od stranaka koje sklapaju ženidbu ima prebivalište ili boravište ili jednomjesečno boravljenje (kan. 1115). Crkvena je praksa da to bude župa zaručnice.

Tečaj priprave. Tečaj priprave za ženidbu obavezan je za sve koji se žele crkveno vjenčati. Molimo župnike da potaknu mlade da ovaj tečaj obave pravovremeno, a ne čekaju posljednji trenutak kada se sve može pretvoriti u puko zadovoljenje

forme. Ako zaručnici prije najave svoga vjenčanja nisu obavili tečaj priprave za ženidbu valja ih uputiti i na tu obvezu. Od ove obveze može ih osloboditi samo valjan razlog (npr. bolest). Tada će župnik ili drugi svećenik po njegovu ovlaštenju imati više pripremnih susreta u kojima će im, između ostaloga, protumačiti bitnosti i vlastitosti crkvene ženidbe.

Postupak za ženidbu. Nakon prijave, a najkasnije mjesec dana prije samoga sakramentnoga čina, župnik - ili župni vikar - župe u kojoj zaručnici namjeravaju sklopiti ženidbu dužan je pokrenuti *Postupak za ženidbu* kojemu dodjeljuje redni broj. Taj protokolarni broj prati sve spise dotičnoga vjenčanja.

Dokumenti. Krsni i Slobodni list za stranku koja nije iz župe vjenčanja ne smiju biti stariji od 6 (šest) mjeseci. Za stranku iz župe vjenčanja nije potrebno izdavati Krsni i Slobodni list. Dovoljno je iz Matice krštenih prepisati sve potrebne podatke. Ako se radi o udovicama i udovcima, treba zatražiti *Smrti list* bivšega muža ili žene. Dokumenti moraju biti izdani na originalnim obrascima, s protokolarnim brojem, biljegom, pečatom i potpisom ovlaštene osobe. Bez originalnih dokumenata ne smije se povesti *Postupak za ženidbu*, a pogotovo ne pristupati samomu slavlju sakramenta. Za dokumente iz drugih biskupija potrebno je od Ordinarijata zatražiti *nihil opstat* kao i za dokumente koji dolaze iz župnih ureda koje nezakonito drže svećenici otpušteni iz Franjevačkoga reda i suspendirani *a divinis*.

Oprost. Molbu za oprost/dispenze valja uputiti na izvornom formularu ili službenim dopisom župe te priložiti dokumente u originalu. Nikada ne slati samo dokumente bez molbe ili poslati stranku na Ordinarijat da sama traži oprost. To je župnikova kompetencija i dužnost.

Zaručnički ispit i izvidi. Pri ispunjavanju *Postupka za ženidbu* stranke trebaju biti odvojene da bi mogle slobodno iznijeti svoje stavove i mišljenja. To treba činiti uvijek, jer je sloboda bitna za valjanost ženidbe. Ako se za vrijeme izvida otkrije da postoji zaprjeka dobi, mješovite vjere ili razlike vjere, treba zatražiti prema obrascima BK BiH oprost od ovih ženidbenih smetnji, ako za to postoji opravdan razlog. Oprost od dobi ne smije se tražiti od mjesnoga ordinarija prije nego ga je dobio matičar od sudca. Kopija sudskoga rješenje prilaže se molbi za oprost. Nakon uspješno provedena *Postupka za ženidbu* neka se provedu izvidi o prikladnosti u župama prebivališta ili boravišta.

To se čini navještajem barem jednom napismeno - oglasna ploča, župni list i slično, ili usmeno - u oglasima u završnom obredu sv. Mise. Rezultate navještaja - izvida župnik župe prebivališta ili boravišta jednoga od zaručnika dužan je poslati u župu vjenčanja prije samoga obreda vjenčanja. Bez rezultata navještaja ne može se pristupiti slavlju sakramenta.

Otpusnica za vjenčanje i dozvola za vjenčanje izvan župe. Ako se zaručnici žele vjenčati izvan vlastite župe, vlastiti župnik nakon što je obavio sve navedeno, daje im *Otpusnicu za vjenčanje*, a sve druge spise zadržava u svom uredu. Nakon vjenčanja vjenčatelj treba obavijestiti njihova vlastita župnika o vjenčanju. Inače im može u smislu kan. 1115 dati *Dozvolu za vjenčanje izvan župe*, a vjenčatelj će učiniti sve što smo naveli da treba učiniti vlastiti župnik da bi utvrdio da su sposobni za vjenčanje.

Administrativni dio nakon sakramentnoga slavlja. Potpisivanje mladenaca, kumova i samoga svećenika neka se ne obavlja na oltaru. U crkvi se može na prikladno mjesto staviti stol za potpisivanje. No, najbolje je da se i ovaj administrativni dio obavi u župnom uredu.

Odmah nakon slavlja treba upisati vjenčanje u Maticu vjenčanih te poslati *Obavijest o vjenčanju* u župu krštenja mladenaca (kan. 1121 i 1122). Župnik župe krštenja dužan je odmah po primitku *Obavijesti o vjenčanju* upisati njihovo vjenčanje u Maticu krštenih i o tomu predviđenim *obrascem* obavijestiti župnika župe vjenčanja.

Sve ženidbene spise prikupiti u obrazac *Postupak za ženidbu* i arhivirati u zasebnu fasciklu: Ženidbeni spisi.

2. S obzirom na sakramentno slavlje

Slavitelj. Mjesni ordinarij i župnik, osim ako su presudom ili odlukom izopćeni ili udareni zabranom bogoslužja ili obustavom od službe ili takvima proglašeni, snagom službe valjano prisustvuju ženidbama, u granicama svoga područja, ne samo podložnika nego i onih koji nisu podložnici, samo ako je barem jedan od njih latinskoga obreda (kan. 1109). Oni, dokle god valjano vrše službu, mogu ovlast za prisustvovanje ženidbama, također opću, u granicama svoga područja povjeriti svećenicima i đakonima (kan. 1111 - § 1); ako se radi o pojedinačnom ovlaštenju, treba se dati za određenu ženidbu; a ako se radi o općem ovlaštenju, treba se dati napismeno (§ 2).

Vjenčanje i sv. Misa. Obrednik vjenčanja predviđa slavlje ženidbe s Misom ili bez Mise. Pastoralnoj razboritosti župnika prepušta se procjena kada će pristupiti kojemu načinu. Svakako, ako ženidbu sklapa katolička i nekatolička krštena osoba, onda se, ako mjesni ordinarij drugačije ne odredi, mora primijeniti obred vjenčanja bez sv. Mise. Vjenčanje zaručnika koji prije sakramenta crkvene ženidbe zajedno žive u civilno zakonitoj ili vanbračnoj zajednici neka se slavi bez sv. Mise.

Mjesto slavlja. Mjesto slavlja sakramenta crkvene ženidbe jest župna crkva, osim ako iz opravdanih razloga biskup ili mjesni župnik drugačije ne odrede (kan. 1118 - § 1).

Sveta ispovijed. Valja potaknuti mladence i kumove da pristupe sakramentu sv. ispovijedi.

Vrijeme slavlja. Nije prikladno, a Bogu hvala ni uobičajeno, da se vjenčanje obavlja u vrijeme došašća, korizme ili na druge pokorničke dane. Ako li se vjenčanje obavlja u ovo vrijeme, onda će župnik podsjetiti mladence da poštuju osobit značaj ovih liturgijskih vremena (Red vjenčanja, 11), da se uzdrže od vanjskoga slavlja.

Dostojanstvo obreda i mjesta. Slavitelju, mladencima i svim suslaviteljima nalaže se da poštuju dostojanstvo obreda i mjesto slavlja. Stoga će se uvijek voditi računa:

- da se u crkvu ne unosi ništa što ne priliči dostojanstvu mjesta i svetih obreda: zastave, alkohol, glazbala i slično;

- da kićenje crkve bude izraz ljubavi i zahvalnosti Onomu od koga blagoslov traže, a ne izraz materijalne moći i prestiža. Obrednik upozorava da se "kod vjenčanja ne poklanja nikakva posebna pažnja privatnim osobama i njihovu staležu, ni u obredima ni u vanjskom raskošju" (br. 10).

- da odijelo bude izraz unutarnjega duhovnog raspoloženja, a ne tjelesnoga pokazivanja i zavođenja;

- da prije, za vrijeme i nakon slavlja u crkvi vlada molitveno ozračje, a ne da se pretvori u prostor glasn, a često i neukusna razgovora i dobacivanja;

- da pjevanje bude sukladno liturgijskim propisima;

- da kamermani i fotografi poštuju dostojanstvo obreda i mjesta; da ne ulaze u prostor oltarišta, ne okreću leđa oltaru i Presvetomu, da svjetlosno i zvučno ne ometaju slavlje;

- da se u samoj crkvi ne obavljaju čestitanja u kojima se zaboravi svetost mjesta;

- da se izbjegavaju, a u crkvi i pred samom crkvom zabrane, svi običaji koji u sebi nose poganske ili svjetovne elemente: posipanje rižom, cvijećem, papirićima, laticama i tomu slično;

- da u prostoru oko crkve, crkvenom dvorištu i parkingu vlada mir kako se ne bi ometalo slavlje u samoj crkvi.

Način slavlja. Kod vjenčanja bez sv. Mise preporučuje se obred bez ophoda, tj. da se započne Službom Riječi.

- Ako je vjenčanje sa sv. Misom, a vremenski uvjeti i prostor to dopuštaju, neka se u crkvu uđe u svečanu ophodu na glavna vrata. Najprije idu poslužnici, zatim svećenik, a potom mladenci koje prate kumovi i, bilo bi hvale vrijedno, barem roditelji (RV, 40).

- Liturgijska čitanja, ako to Liturgija dana dopušta, mogu se dogovoriti s mladencima. Neka se uvijek izaberu čitanja koja poglavitije izražavaju važnost i dostojanstvo ženidbe u otajstvu spasenja.

- Privola se izgovara prema Redu vjenčanja, a nikako improviziranim vlastitim riječima.

- Prisega na križ u našim je biskupijama obvezatna.

- Pričest samo pod prilikom Kruha;

Ove odredbe stupaju na snagu danom donošenja i vrijede do novih crkvenih odluka.

Bilo sve na veću slavu Božju!

+ Ratko Perić, biskup

KOLEKTA SOLIDARNOSTI ZA STRADALE U UKRAJINI

Mostar, 5. travnja 2016.;

Prot.: 377/2016.

SVEĆENICIMA I VJERNICIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Predmet: Kolekta za Ukrajinu: 17. travnja 2016. Nedjelja Dobroga Pastira

1. - Apostolska Nuncijatura u Sarajevu, s potpisom svoga Tajnika msgr. Josepha P. Antonyja, Otparnika poslova *ad instar*, obavijestila je Predsjedništvo BK BiH, a Tajništvo BK BiH prosljedilo dopis na Biskupski ordinarijat u Mostaru, Nr. 833, od 2. travnja ove godine, da papa Franjo kani potaknuti humanitarnu kolektu u nedjelju, 24. travnja 2016., u svim crkvama u Europi za Ukrajinu.

To je Papa i učinio u nedjelju, 3. travnja, nakon molitve *Angelusa*, potaknut dramatičnim stanjem s obzirom "na one koji trpe posljedice nasilja u Ukrajini: one koji ostaju u krajevima koji su zahvaćeni neprijateljstvima koja su prouzročila već više tisuća mrtvih, kao i onih, više od milijuna, koji su prisiljeni napustiti zemlju zbog teške situacije".

2. - Budući da ovoga mjeseca travnja već imamo **redovitu godišnju kolektu**, tj. u **nedjelju Dobroga Pastira**, 17. travnja, ovim odlučujem i odobravam da ta kolekta, koja će biti redovito dostavljena na Ordinarijat **početkom srpnja**, bude namijenjena za Ukrajinu.

Sve, dakle, što se prikupi te nedjelje, 17. travnja, bit će poslano Svetoj Stolici preko Apostolske nuncijature u Sarajevu za potrebe Crkve u Ukrajini.

Preporučujem u vaše molitve Dobromu Pastiru teško stanje Crkve u Ukrajini.

Ratko Perić, biskup

NOVI REĐENICI: FRA IVAN PENAVIĆ I DON ILIJA PETKOVIĆ

Mostar, 29. lipnja 2016. - Oni koji su bili u bazilici sv. Petra u Vatikanu mogli su iznad glavnoga oltara, pod kojim se nalazi grob. sv. Petra, pročitati Isusove riječi: *Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam...* [Ti si Petar Stijena i na toj stijeni sagradit ću Crkvu svoju...] ispisane ispod veličanstvene Michelangelove kupole uokrugalac. Oni koji su bili u bazilici sv. Pavla izvan Zidina grada Rima mogli su na pročelju pročitati riječi: *Praedicatori veritatis - Doctori gentium* [Propovjedniku istine - Učitelju narodâ]. Kakve su oni muke morali podnijeti da dospiju do toga jedinstvenog naslova, do bazilike. Petar je na Genezaretu, nakon bezuspješne noći u ribolovu, sutradan na Isusovu riječ bacio mrežu na drugu stranu i ulovio mnoštvo riba. On je to protumačio ne samo Isusovim čudom nego i činjenicom svoje grješnosti. "Bježi od mene, Gospodine, grješan sam ja čovjek" (Lk 5,10). Isus ga sokoli da se ne boji, od sada će loviti ljude u Isusovu mrežu. Jednako i sv. Pavao u poslanici Timoteju kaže

da je vjerodostojna riječ kako je Gospodin Isus došao na svijet spasiti grješnike, "od kojih sam prvi ja" (1 Tim 1,15). Obojica apostolskih prvaka priznaju svoju grješnost i zato im Isus udjeljuje obilje svoga milosrđa.

Tim je riječima biskup Ratko Perić u mostarskoj katedrali na svetkovinu sv. Petra i sv. Pavla uveo u svečanu sv. Misu pod kojom je zaređio za prezbitere dosadašnje đakone fra Ivana Penavića iz Širokoga Brijega i don Iliju Petkovića iz Studenaca. U koncelebraciji bili su generalni vikar don Željko Majić, provincijal hercegovačkih franjevaca fra Miljenko Šteko, i više od 60 svećenika biskupijskih i redovničkih. Među mnoštvom vjernika bili su roditelji i rodbina novoređenika. Pjevao je katedralni zbor "Marija". Ministrirali su franjevački i dijecezanski bogoslovi. Na svršetku sv. Mise provincijal je izrazio zahvalu Bogu, čestitao ređenima, njihovim roditeljima i župama i izrazio radost zbog ove prezbiterске prinove u Crkvi u Hercegovini.

Donosimo biskupovu propovijed:

Poštovani svećenici, dragi pristupnici sv. Redu prezbiterata, Božji narode!

Ova nas Godina milosrđa potiče na razmišljanje o Božjoj milosrdnoj ljubavi iskazanoj dvojici apostolskih prvaka, sv. Petru zvanomu Šimun, i sv. Pavlu zvanomu Savao. I o istom milosrđu koje Gospodin iskazuje i dvojici naših đakona, fra Ivanu i don Iliji, kandidatima za prezbiterat, kao i svima nama, Kristovim sljedbenicima.

Prvi čin milosrđa vidi se u trenutku kada je Andrija doveo brata Šimuna k Isusu - Mesiji. Isus ga pogleda i promijeni mu ime: "Ti si Šimun, sin Ivanov. Zvat ćeš se Kefa! - što znači Petar - Stijena" (Iv 1,42). Znao je Gospodin Petrove i prošle padove i buduća posrtanja. Znao je kakva je on kuća na pijesku kada se uzda u svoje sile, pa ipak mu je dao naslov Stijene. Isus ga je izabrao i pokazao mu veliko milosrđe, a da on nije apsolutno ničim zaslužio to uzvišeno apostolsko zvanje.

Slično se dogodilo i sa Savlom. On je imao na kanu iskorijeniti Isusovu "sektu", ali ga je Uskrsli zaustavio na ulazu u Damask, oslijepio samo tri dana, potaknuo učenika Ananiju da ga krsti, oči mu otvori i da postane "oruđe izabrano" (Dj

9,15), jer on će stati pred narode i kraljeve i sinove Izraelove. Isus mu je očitovao svoje veliko milosrđe, a da ni on nije apsolutno ničim zaslužio to uzvišeno apostolsko zvanje.

I vi, poštovani ređenici, don Ilija i fra Ivane, prošli ste gimnaziju i filozofsko-teološki studij. Proveli ste najmanje osam godina u crkvenim odgojnim zavodima. Zaređeni ste za đakone prošle godine. Napisali ste molbe za ovo današnje prezbiterско ređenje. Propustili su vas poglavari i Božji narod koji je bio pitan, a da niste ničim zaslužili ovaj veliki Božji dar. Ovo je iskaz premilosrdnoga Srca Boga našega radi vašega spasenja i radi vašega služenja spasenju duša. Bog se želi smilovati i vama i nama i svim vjernicima kojima ćete sutra biti poslani. Hvala mu na tome daru. Drugi vatikanski koncil u dokumentu "O službi i životu prezbitera" u drugom poglavlju govori o njihovu služenju u Crkvi (br. 4-11). I mi ćemo o tome nekoliko rečenica.

Zadaca propovijedanja. Prezbiteri kao suradnici biskupâ u prvome redu imaju dužnost svima navješćivati, ne svoju mudrost, nego Božje Evanđelje, koje pobuđuje vjeru u srcu onih koji ne vje-

ruju, a hrani se u srcu onih koji vjeruju (4). Ali ne ćete moći navješćivati Božjega Evanđelja bez filozofsko-teološkoga studija, bez stalne pripreme što ćete iz Evanđelja govoriti Božjemu narodu da vas sluša i posluša.

Zadaća posvećivanja. Bog po službi biskupâ posvećuje prezbitere da u dijeljenju sakramenata djeluju kao služitelji Krista koji u liturgiji za nas po svome Duhu neprestano vrši svećeničku službu. Sakramenti kao i sve crkvene službe i djela apostolata povezani su s presvetom Euharistijom i prema njoj su usmjereni (5). Za to ćeš kao su-trašnji prezbyter primiti ovlaštenje da u određenoj zajednici zakonito djeluješ, napose valjano ispovijedaš. I u ispovijedi ne iznosi svoju pamet, nego evandeoske savjete Isusove. Uvijek se uživi kako bi Isus odgovorio da je na tvome mjestu, odnosno sjeti se da si ti umjesto Isusa i dijeliš sakramente "in persona Christi".

Zadaća upravljanja. Vršeci prema stupnju svoje vlasti službu Krista Glave i Pastira, prezbiteri u biskupovo ime okupljaju Božju obitelj. Zato vam se daje duhovna vlast ili "jurisdikcija". "Mala će korist biti od ceremonija, makar i lijepih, ili od udruga, pa bile one i cvatuće, ne bude li sve to služilo odgajanju ljudi da postignu kršćansku zrelost" (6). Kao što nastojimo da obitelj djeluje jedinstveno i složno - da se zna kada je doručak, ručak i večera, kada rad i odmor, tako bi svećenik u župnoj zajednici trebao nastojati da vjernici djeluju složno i jedinstveno da se zna vrijeme vjeronauka i sastanka mladih, vrijeme sv. ispovijedi i dijeljenja ostalih sakramenata, vrijeme rješavanja poslova u župnom uredu ili obilaženja bolesnika po župi. I pri tom uvijek imati na pameti da je upravljanje župom - služenje samoj župi.

Trajna izobrazba. Zbog dara Duha Svetoga, koji se prezbiterima dijeli u sv. ređenju, biskupi ih imaju kao nužne pomoćnike i savjetnike u službi pouke, posvete i uprave Božjega puka. Neka se biskupi najozbiljnije skrbе za trajnu formaciju svoga prezbiterija (7). Možete vi odličnim diplomirati, ali ubrzo ćete pasti ispod prosjeka, ne budete li se obnavljali čitanjem dobre teološke literature i još više pisanjem dobrih članka u dostupnim župnim listovima, na portalima i u crkvenim mjesečnicima! I osobito pisanjem dobrih propovijedi.

Uzajamna pomoć. Vrlo je važno da se svi prezbiteri, biskupijski i redovnički, uzajamno pomažu kako bi uvijek bili suradnici istine. To se očituje i time što su prezbiteri pozvani da zajedno s biskupom zarediteljem polože ruke na novoga izabranika, ne dodajući i ne oduzimajući ništa od valjanosti biskupova podjeljivanja sv. Reda, a sve

u znaku bratske dobrodošlice u prezbiterij, te jednodušno s biskupom koncelebriraju sv. Euharistiju. Neka stariji prezbiteri primaju mlađe kao braću trudeći se da shvate njihov mentalitet, a mlađi neka poštuju dob i iskustvo starijih (8). Sveti Ivan XXIII. znao je reći: "Neka stariji imaju na umu da s njima svijet ne prestaje, a neka mlađi imaju na pameti da s njima svijet ne nastaje!"

Poslani svima. Prezbiteri će katoličke laike prihvaćati s poštovanjem. Brinuti se i za one koji ne primaju sakramenata ili su otpali od vjere. Ne će zaboravljati ni braće koja ne uživaju puna katoličkog zajedništva. Smatrat će kao sebi povjerene i one koji Krista ne smatraju svojim Spasiteljem (9). Imat će u prvom redu poštovanje prema svojim suradnicima vjeroučiteljima, prema članovima raznih vijeća pri župi, znat će pozdraviti i komunicirati s onima koji nisu njihove vjere.

Prezbiteri "bez granica". Svećenik ređenjem nije sužen na neko područje, nego je određen za opću Crkvu u skladu s pravilima. Stoga neka se prezbiteri onih biskupija koje su obdarene brojnim zvanjima drage volje pokažu spremnima da uz odobrenje ili na poticaj vlastita ordinarija svoju službu obavljaju u krajevima, misijama ili u dijelovima koji trpe od nestašice klera. Neka se olakša raspodjela klera (10). Tu su i one "misije" u hrvatskoj inozemnoj pastvi, a pogotovo misije u zemljama "trećega svijeta" i radi evangeliziranja novih i radi učvršćivanja već evangeliziranih.

Briga za zvanja. U njegovanju svetih zvanja bitno je duhovno vodstvo, osobito roditeljski poticaji i pouke. Ništa dakle posebno kao neka privatna ukazanja s neba, pojave i poruke, nego iz običnih znakova razabirati, rasuđivati i raspoznavati Božju volju. Neka se u propovijedanju jasno ukazuje na potrebe Crkve, živo se osvjetljuje smisao svećeničke službe i ističe da su s velikim teretima povezane i velike radosti (11). Kao što se ženidbeni parovi po naravi brinu da im Bog dadne djece koju će odgajati do puna uzrasta, tako su i svećenici po naravi službe dužni pratiti svećenička i redovnička zvanja, da mjesna Crkva uvijek bude bogata tim Božjim darovima.

U kvocijent svećeništva ulazi: zadaća poučavanja, posvećivanja i vodstva zajednice, zatim osobna trajna formacija, uzajamna pomoć prezbitera u duhovnom i materijalnom pogledu, poslanje svima do krajeva svijeta i briga za svećenička zvanja i za posvećeni život. Po toj će vas iskaznici, novoređenici, i Bog suditi na svome Sudu. Neka vam u tome pomognu na zemlji današnji svećari, sv. Petar i sv. Pavao. Amen.

VELIKI ILI SVETI TJEDAN

PROSLAVA CVJETNE NEDJELJE

Mostar, 20. ožujka 2016. - Mostar nekada na **Cvjetnicu** oblije kiša s Božjih visina, a danas ga obasjalo proljetno sunce s ugodnom toplinom. Misa devetka u katedrali Marije Majke Crkve privukla, uobičajeno, mnoštvo djece, i mladih, a na desetku došli odrasli i oni koji žele doživjeti procesiju i pjevanje Muke te izdržati sat i pol vremena cvjetničkih ceremonija od Mir vama do Idite u

miru! Najprije biskupov zaziv Božjega blagoslova nad palminim i maslinovim grančicama, zatim čitanje Evanđelje - Isusove riječi upućene Jeruzalemcima, pročitane prije procesije: Lk 19,28-40. Procesija oko katedrale popraćena pjesmom katedralnoga zbora. Kađenje i čašćenje oltara. Pjevanje Muke Gospodina našega Isusa Krista, uvježbano i solo i zorno.

Biskupova homilija:

CVJETNICA - PORUKA JERUZALEMCIMA I NAMA

Nalazimo se u posljednjim danima, u Velikom tjednu, Isusova javnoga života na zemlji, u Jeruzalemu. Cvjetnica je veličanstven dan za Isusa: "sve ono mnoštvo učenika, puno radosti, poče iza glasa hvaliti Boga za sva silna djela što ih vidješe: Blagoslovljen Kralj, Onaj koji dolazi u Ime Gospodnje! Na nebu mir! Slava na visinama!" (Lk 19,37). Pa ipak sva ta pompa i vika, trijumf i ovacije, uzdignuta prašina tolike mase djece, žena, muškaraca koji su došli u Jeruzalem na proslavu Pashe ili Vazma, te izvikuju Hosana! Hosana! nije Isusa nimalo zaniijela, opila, kako se to kaže. Isus je savršeno miran, uravnotežen, ništa ga ne može izbaciti iz zdravih osjećaja i iz savršena znanja o skoroj budućnosti Jeruzalema. Farizeji se bune protiv toga cvjetničkog događaja, čak se usmjelili Isusu prigovoriti da ušutka svoje učenike, koji su podigli graju: Učitelju, prekori svoje učenike, da ne viču i ne trijumfiraju! A on im odgovori: "Kažem vam, ako ovi ušute, kamenje će govoriti!" (Lk 19,39-40).

Isus se ne boji, ni tada ni ikada, uputiti riječi teške istine nad voljenim gradom: "Jeruzaleme, Jeruzaleme, koji ubijaš proroke i kamenuješ one što su tebi poslani! Koliko li puta htjedoh okupiti djecu tvoju kao što kvočka okuplja piliće pod

krila, i ne htjedoste. Evo, napuštena vam kuća" (Mt 23,37-38).

Božja strpljivost. Ove Isusove ozbiljne riječi pokazuju koliko je Bog strpljiv s Jeruzalemcima, s nama, našim odbijanjem ponude i milosti Božje. Štoviše, Jeruzalem je ubio tolike proroke i učitelje koji su dolazili u ime Božje propovijedati, ali Bog se u svojoj neshvatljivoj strpljivosti ne okanjuje svoga plana spasenja, nego šalje i Sina svoga jedinoga. Sin je savršeno svjestan što će se dogoditi i kazuje ljudima u prisposodobama da će vinogradari ubiti i Baštinika, njega. Židovi su to dobro razumjeli, kao i mi danas. Tu vidimo doista bezgraničnu strpljivost Božju s ljudima. Ali nije naše da iskušavamo strpljivost Božju, osim ako nam je stalo da dobijemo po glavi!

Božji poziv. Ovdje se u Isusovim biranim riječima - "koliko li puta htjedoh okupiti" - i biranim slikama - "kao što kvočka okuplja piliće pod krila" - čita sva ljubav Božja: Koliko puta htjedoh okupiti tvoju djecu na vjeronauk, na molitvu, na sakramente, na razmišljanje o životu, ovom i budućem, kao što kvočka okuplja svoje piliće da im dadne hrane, da ih obrani od pogibelji, ali vi, kao pilići bez pameti i iskustva, sve to prezreste, odbiste, digoste se i na Sina, baštinika. I htjeli biste

se provući zdravi i čitavi između gladnih lisica ovoga svijeta!

Ljudski otpor. Pročitani evanđeoski odlomak pokazuje koliko je čovjek zao pa odbija i završni Božji poziv na spasenje. Ljudi očima gledaju svu vanjsku slavu Isusovu, slušaju njegove riječi koje su čelično logične, smislene, pune upozorenja i upućuju na vječnost. Ali oni to svjesno i namjerno odbijaju. Ljudi misle da se sami svojom moću i pameću, svojom vojskom i vještinom mogu spasiti, osloboditi grijeha i smrti, pobijediti i đavla paklenoga. A ne mogu bez Boga. Bog poštuje ljudsku slobodu, koju ne može više uništiti, jer joj je odredio vječnost, ali je čovjekovo hoće li ta sloboda biti puna ili prazna, sretna ili nesretna.

Ljudske posljedice. Božja je strpljivost neizmjerana, ali nije čovjek neizmjeran. Postoje ljudske odluke koje izazovu posljedice u ovom vremenu i prostoru. Židovi, koji su bili svojedobno pozvali Rimljane da njima upravljaju, jer nisu htjeli svo-

ga domaćega židovskoga kralja, žele revolucijom skinuti rimski jaram sa sebe, 40-ak godina nakon ovih Isusovih proroštava. Umjesto da poslušaju Isusa, i primijene Isusovu ljubav neosvetničku, nebojovnu, neratničku, nerevolucionarnu, oni se dižu na ustanak protiv rimske vojske. Tri na trista! I onda se dogodila takva tragedija da na Hramu, slavi židovskoj, ne osta kamen na kamenu nerazvaljen. Što od naroda Rimljani nisu od-vukli u ropstvo ili raspršili po svijetu, to su pobili, onesposobili i ušutkali. Napuštena im kuća! Eto posljedica ljudskoga odbijanja Božjega poziva, ne stavimo li se pod Božja krila spasa i života. Napuštena nam kuća!

Sve ljudske priče i pothvati, sve vojske i revolucije, sva kombiniranja i pametovanja, svi ljudski ustavi i sustavi izvan Isusove Istine o Bogu i čovjeku, izvan njegova Puta s križem na ramenu i Života u uskrснуću, jesu uzaludna trka Sizifov posao.

MISA POSVETE ULJA

Trebinje/Mostar - Velika srijeda i četvrtak, 23. i 24. ožujka: - Biskup Ratko Perić najprije je kao apostolski administrator u trebinjskoj katedrali Male Gospe na Veliku srijedu, 23. ožujka, u 11.00 sati s jednim đakonom, dvojicom dekana, i ostalih trinaest svećenika iz Trebinjske biskupije, i trebinjskim vjernicima slavio Misu posvete ulja. Za orguljama je bila gospođa Dubravka. Sve je pozdravio župnik don Ante Luburić koji je sve pripremio za liturgijsko slavlje u crkvi, kao i za bratski susret u župnoj dvorani nakon liturgijskih obreda. Biskup je u homiliji govorio o Isusovu susretu s Nazarećanima, o njegovoj primjeni Izaijina teksta na sebe samoga i o njegovu otvaranju Milosne godine. Prije Doksologije blagoslovio je ulje kojim se mažu bolesnici, a nakon Popričesne posvetio je ulja kojima se maže kandidati u sakramentima krštenja, krizme i svećeničkoga reda.

A onda je na Veliki četvrtak, 24. ožujka, također u 11.00 sati, u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve, biskup slavio Misu posvete ulja za svećenstvo i vjerništvo Mostarsko-duvanjske biskupije. Na ovo euharistijsko i svećeničko zajedništvo okupilo se osamdesetak svećenika, jednako dijecezanskih i redovničkih, koji pastoralno djeluju na području ove biskupije.

Ovom mostarskom slavlju ove se godine priključio i vojni ordinarij u Bosni i Hercegovini, biskup Tomo Vukšić. Bio je nazočan i provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenko Šteko, svih osam dekana, kao i trojica đakona koji će, ako Bog da, za koji mjesec u sakramentu sv. Reda biti pomazani uljem koje su oni osobno prinijeli na posvetu.

Vjernici, među kojima su bili i franjevački postulanti te redovnice raznih kongregacija koje djeluju u Mostaru, ispunili su prostranu stolnicu. Ovogodišnji su krizmanici za vrijeme prinosa darova prinijeli i darove svoga korizmenog odricanja za potrebite. Ceremonijama, u kojima su sudjelovali bogoslovi i sjemeništarcari, ravnao je biskupov tajnik don Marin Skender. Pjevne dijelove sv. Mise predvodio je don Niko Luburić.

Na početku sv. Mise biskup je, izrazivši poklon Presvetomu Trojstvu, pozdravio i ovaj svećani dan svećeničkoga zajedništva. Nakon biskupove propovijedi, svećenici su obnovili svoja svećenička obećanja koja su vjernici popratili osobnom i zajedničkom molitvom.

Prije završnoga biskupova misnog blagoslova i potpuna oprosta, biskupima i svećenicima, čestitku za svećenički dan u ime nazočnih vjernika izrekao je generalni vikar don Željko Majić. Za-

hvalio je biskupu Ratku na njegovoj pastirskoj, učiteljskoj, posvetiteljskoj i vodstvenoj službi te izrazio nadu da će u ovoj godini biti više pomazanih krizmanim uljem u sakramentu potvrde nego opremljenih sakramentima popudbine s ovoga svijeta, što je bio slučaj u protekloj godini. Posebno je pozdravio i izrazio dobrodošlicu đakonima

koji će, ako Bog da, za tri mjeseca biti ovim svetim uljem pomazani i za prezbitere zaređeni.

Nakon podjele svetih ulja, biskupi, svećenici, đakoni, bogoslovi, sjemeništari i franjevački postulanti okupili su se u velikoj katedralnoj dvorani na zajedničkom objedu koji je ponudio Biskupski ordinarijat.

Biskupova propovijed:

ISUSOVA DJELA MILOSRĐA

Ove nam godine za Misu posvete ulja sveti Luka (4,16-19) pomaže da se uživimo u Isusovo prvo javno predavanje, inauguracijski govor, kada je službeno nastupio i osobno se predstavio sa svojim novim poslanjem u Nazaretu, među svojim dojučerašnjim sugrađanima. Gospodin je Isus i tu doživio porazan neuspjeh: "izbace ga iz grada" (r. 28), kao što je bio izbačen i iz Betlehema kada je došao na ovaj svijet. Ljudi umišljaju da mogu Boga natjerati da radi kako oni hoće, pa dožive da Bog "prođe između njih i ode" (r. 30) i više im se nikada ne vrati. Evandeoski tekst:

I dođe u Nazaret, gdje bijaše othranjen. Isus jest rođen u Betlehemu, jest prikazan u Jeruzalemu, jest rano djetinjstvo proveo u Egiptu, ali - po Providnosti Božjoj - on je svoj najveći dio života proveo u Nazaretu. Tu je bio odgojen, "othranjen", i zarađivao kruh svoj svagdanji, uz Mariju i Josipa, najmanje 25 godina. Kada je zazvonio božanski čas, *kairos*, Isus napušta Nazaret i Palestinom putuje, javno propovijeda i djeluje. Štoviše, kao čudotvorac bez premca čini izvanredna djela milosrđa i tjelesnoga i duhovnoga učinka.

Gospodin je već kršten na Jordanu. Rastvorila se nebesa. Ukazalo se Presveto Trojstvo: Otac kojega se glas čuo da je to Sin njegov ljubljeni; Sin koji je sišao u rijeku kao i ostali krštenici; Duh Sveti koji se ukazao "u tjelesnom obličju, poput goluba" (Lk 3,22) i počinuo na njemu. Isus je već prošao kušnju u pustinji gdje se borio s napasničkim napadima i pobijedio đavolske izazove. On je već počeo činiti poneko čudo kao ono u Kafarnaumu, koje se ovdje izričito spominje. On je već okupio oko sebe četicu učenika. I evo ga u Nazaretu da se predstavi sa svojim programatskim govorom i pozdravi Nazarećane i s njima se oprost.

I uđe po svom običaju na dan subotni u sinagogu te ustane čitati. Našao je subotni dan da se pojavi pred narodom. On je po stalnom "svom običaju" i pobožnosti subotom u sinagogi. Nije on

tu našao druge, nego su drugi našli njega u molitvi Bogu jer zna da mu je biti u kući Oca svojega. Sinagoga znači skupština gdje se sastaju vjernici na molitvu, čitanje i tumačenje biblijske riječi. Svako je mjesto imalo sinagogu. U Jeruzalemu njih oko 400. Bila su dovoljna deseterica muškaraca da netko između njih uzme Bibliju, pročita koji odlomak i protumači ako zna. Redovito se čitalo Petoknjižje Mojsijevo, ali i druge povijesne knjige, osobito Proroci. Tako i Gospodin ustane, ode za stalak, očito voljan i čitati i tumačiti.

Pruže mu Knjigu proroka Izaije. On razvije knjigu i nađe mjesto gdje stoji napisano... Kada je poslužnik u sinagogi vidio da se Isus približio propovjedaonici, dodade mu Bibliju. On odmotava svitak proroka Izaije i nađe 61. glavu, prvi i drugi redak. I na glas pročita svih šest obilježja, odnosno rečenica koje su se izvorno odnosile na sama Izaiju proroka i na njegovo poslanje, ali se tijekom vremena taj odlomak tumačio kao nagovještaj i služba Mesije. Čitajući redak po redak, Isus upire prstom u se i primjenjuje sve na sebe.

Duh Gospodnji na meni je jer me pomaže! Nije ga Duh pomazao uljem kao što su bili mazani kraljevi, proroci i svećenici u Starom Zavjetu, nego je Isus kao čovjek pomazan milošću Duha Svetoga, savršeno osposobljen za misiju koju mu je Otac namijenio. Duh je Gospodnji stalno s njime: on je po Duhu Svetom začet. Duh je sišao na nj u trenutku krštenja. Njega Duh vodi u pustinju na kušnju, da se provjeri njegova ljudska volja i snaga. Isus će zajedno s Ocem poslati Duha Svetoga da dovrši djelo otkupljenja, da se spozna i razumije sva istina i zapamte sve nužne riječi i propisi koje je Isus izgovorio i zadao.

On me posla blagovjesnikom biti siromašima: evangelizirati siromašne. I u fizičkom i u duhovnom smislu? Isus svakim svojim činom i riječju pomaže čovjeku kao osobi, utjelovljenu duhu i produhovljenu tijelu, započinje od vidljivi-

voga a završava na nevidljivome. I on, kao i njegova Crkva, propovijeda Evanđelje siromasima, tj. onima koji nemaju nikakva utjecaja ni moći, osim Božje pomoći, poučava ljude životu i radu, kako bi im bilo osmišljeno na ovome svijetu radi konačne nagrade na nebu. Neuka poučava prisposodobama, dvoumna savjetuje vječnom istinom, nevoljnu pomaže, grješna opominje, uvrjedu oprašta, nepravdu podnosi... Čovjeku je potrebno biti i evanđeoski izobražen i školski pismen i načitan. Ali Isus ide dalje. On će

proglasiti sužnjima oslobođenje: tj. zarobljenima i prognanima pomoći; ljudi misle na oslobođenje židovskoga roblja od rimskoga jarma, a Isus misli u prvom redu na oslobođenje od spona đavolskih i u Židova i u Rimljana, pa ne će onda biti ni ropstva ni jarma. Gdje god Isus može unijeti zraku prave slobode, on će to učiniti, uvijek s naglaskom na vječnim načelima i vrijednostima.

Vid slijepima: Isus vraća tjelesni vid slijepcu od rođenja u Jeruzalemu, drugomu u Betsaidi, slijepima na ulazu u Jerihon, na izlazu iz Jerihona, još dvojici u blizini Jerihona i dvojici u Galileji. I tolikima drugima zajedno uključujući različite bolesti. A kudikamo više vraća vid slijepoj duši, zamagljenoj grijehom: otvara oči preljubnici u Jeruzalemu, Samaritanki na Siharu, javnoj grješnici u farizejevoj kući, onomu što ga četvorica doneše pa mu Isus prvo oprostí grijehe a onda ga oslobodi od paralize. On će

na slobodu pustiti potlačene: njegovo se veličanstveno djelo zove Otkupljenje od zla, Oslobođenje od svakovrsna robovanja, Ozdravljenje od svake bolesti, Izbavljenje iz đavolskoga ropstva. Ne odnosi se samo na jednu skupinu ljudi, nego

na sve; ne na jedno područje, nego na kuglu zemaljsku; ne na jedno razdoblje, nego na sva vremena od postanka do prestanka ovoga svijeta. Kako nas Gospodin svojim božanskim poimanjem nadilazi i uzdiže u nebeske visine izvlačeći nas iz potlačenosti na slobodu. I konačno on će

proglasiti godinu milosti Gospodnje. Ta je milosna Godina u Židova bila dvostruka: a) svaka Sedma - *annus sabaticus*; i b) svaka Pedeseta, tj. ona nakon 7x7 godina, a to je 50. jubilara, oproсна, milosna. Formalno je uspostavljena u Starom Zavjetu (Lev 25). Svake se 7. godine sva zemlja s njivama i vinogradima treba odmarati od obradbe, a svake 50. godine kao jubilarne svi sužnji trebaju biti pušteni, robovima se daje sloboda, dužnicima opraštaju dugovi i svi se trebaju vratiti na svoja zemljišta. Neki povjesničari kažu da se ipak nikada nije dogodila neka takva "Jubilarna godina"! Ljudi su više držali do svoje sebične zemlje, do svoga roblja i duga, nego do Boga i njegova jubileja! Ali jest se dogodila s dolaskom Isusa Krista. Upravo je on u Nazaretu proglasio tu Milosnu godinu: "danas se ispunilo ovo Pismo"! To su tijekom vremena najbolje doživjele pojedine osobe: Magdalena je oslobođena sedmerostruke vražje grješnosti! Grješni je Petar iskusio potpuno milosrdno Isusovo oko! Desni je razbojnik doživio potpun Isusov oprost! I tisuće takvih grješnika i pokajnika. I cijelomu je čovječanstvu ponuđena Jubilara godina Otkupljenja, Godina našega vječnog spasenja.

A ova nam je Godina povlaštena prigoda Božanskoga milosrđa. Iskoristimo je u traženju i sakramentalnoga oproštenja od grijeha i pokorničkog oprosta od vremenitih kazna!

MISA VEČERE GOSPODNJE

Mostar, 24. ožujka 2016. - U većini katedrala na Veliki četvrtak slave se dvije sv. Mise. U jutarnjim satima Misa posvete ulje na kojoj se okupljaju svećenici s područja biskupije da u zajedništvu sa svojim biskupom obnove svoja svećenička obećanja i proslave svečani dan uspostave svećeništva, a u večernjim satima slavi se sv. Misa večere Gospodnje na spomen uspostave ovoga divnoga sakramenta Gospodinove trajne nazočnosti u svijetu. Tako je bilo i u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve i Kraljice neba i zemlje.

Nakon jutarnje svečanosti u kojoj je suslavilo 80-tak svećenika, u večernjim satima, u suslavlju

9 svećenika, biskup Ratko slavo je sv. Misu večere Gospodnje. Ova sv. Misa trebala bi biti najsvečanija. Jer rođendan je Presvete Euharistije. No, sve ono što će se domalo dogoditi, izdaja, zataja, pograda, mučenje i smrt na križu, okreće vjerničke oči i srca prema krvnoj kalvarijskoj Žrtvi. Pa upravo iz tog razloga Crkva se u liturgijskom kalendaru na razini svetkovine prvoga reda ponovno vraća ovom velikom Daru, Božjoj ljubavi, hrani i snazi u Euharistiji darovanoj, slaveći svetkovinu Presvetoga Tijela i Krvi Gospodnje. No, blagovanje s euharistijskoga stola, baš u danu uspostave ovoga sakramenta, za mnoge je vjernike poseban milo-

sni dar. Stoga se na ovu sv. Misu i okuplja veći broj vjernika koji nakon sv. Mise ostaju u tihoj klanjateljskoj i zahvalnoj molitvi pred Presvetim.

Već je godinama praksa da u svetom vazmenom trodnevlju biskup Ratko mikrofon i ambon ustupa svećenicima. Tako je to bilo i ovog Velikog četvrtka kada je na red došao don Pero Miličević, svećenik Mostarsko-duvanjske biskupije, trenutno na studiju kanonskog prava u Rimu. Don Perinu propovijed donosimo u cijelosti.

Poštovani oče Biskupe,
poštovani kolege svećenici!
Draga braćo i sestre!

S ovom svetom Misom u spomen Posljednje večere mi ulazimo u Sveto Vazmeno trodnevlje. Danas, na Veliki Četvrtak Crkva se spominje niza otajstvenih događaja neposredno pred muku Gospodina našega Isusa Krista. Svoju Posljednju večeru Isus je učinio u sklopu židovske Pashe koja je označavala prijelaz iz egipatskog ropstva u slobodu. Pasha se slavila u zajedništvu obitelji kad su svi bili na okupu, a slavljenje imalo svoj uhodani obred i red. Predvodio ga je domaćin koji bi na početku blagoslovio čašu vina i pružio sustolnicima da piju po redu. A onda je slijedilo čitanje ulomaka biblijskih tekstova i tumačenje izlaska iz Egipta: "Taj dan neka vam bude spomendan. Slavite ga kao blagdan u čast Jahvi. Svetkujte ga po trajnoj uredbi od koljenja do koljena. Toga sam naime dana izveo vaše čete iz zemlje egipatske (Izl 12,14.17). Nakon blagovanja janjeta, gorke trave i beskvasnog kruha pjevao se: "Silna nam djela učini Gospodin". U takvom ambijentu Isus je slavio svoju Posljednju večeru na kojoj je ustanovio dva sakramenta koju imao i danas ovdje, Euharistiju i Svećenički red. Ove noći naime Isus je ustanovio sakrament Euharistije i Svetog reda, dao novu zapovijed ljubavi, pripremio učenike za konačni događaj. A samu posebnost ove večeri i ovoga slavlja možemo otkriti i u ponuđenim liturgijskim čitanjima koja sažimaju osnovni razlog posebnosti i onog Velikog četvrtka i ovog Velikog četvrtka. Stoga bih večeras s vama želio razmatrati tri događaja, tri stvarnosti ovoga svetoga dana, današnjeg Evanđelja a to je ustanovljenje sakramenata Euharistije, ustanovljenje Svetog reda, te pranje nogu.

Važnost jela i odjela - Euharistija

Kada nas netko pozove na važnu večeru, na svadbenu večeru, kraljevsku večeru Euharistiju

rojatno pomislimo jeste što obući? Osjećamo se važnima tako da samo razmišljamo kako ćemo se predstaviti drugima, kako ćemo se svidjeti drugima. Uzmimo primjer da vas/nas pozove predsjednik. Kako bismo se osjećali? Razdragano. Žene bi se našminkale i izvukle iz ormara najljepše haljine, muškarci bi ulickali svoje cipele i obukli na sebe odjela koja su inače obješena u ormarima jer su za posebne svečanosti a djeca bi obukla onu obuću i odjeću koju samo jednom godišnje smiju nositi. E tako bi smo se mi vjerojatno

ponašali i ponašamo se. No što kada bi nas Bog pozvao, kao što je pozvao i svoje apostole, na svoju večeru, i to ne bilo kakvu već Posljednju večeru? Na ovo pitanje svatko od nas treba Bogu dati odgovor jer se upravo nalazimo na toj Isusovoj, Božjoj posljednjoj večeri. Večeri koja je posebna, jedinstvena... Na toj posebnoj večeri prije otprilike prije 2000 godina bili su pozvana dvanaestorica apostola. Na toj posebnoj večeri Isus se darovao njima ali i svima nama, ne samo za taj trenutak nego zauvijek. Iako nam evangelist Ivan ne donosi ovaj dio samoga događaja, to nam donose ostala trojica evangelista u svojim izvješćima, na toj posebnoj večeri Isus je slavio svoju Posljednju večeru na kojoj je ustanovio nešto posebno tj. ustanovio je Euharistiju. A što je to Euharistija? Sveta misa ili Euharistija je najuzvišenija žrtva kojom nam se Krist daruje da zauvijek budemo s njim; Euharistija je spomen-čin Isusove muke. To je sami Isus na oltaru koji se žrtvuje za nas kako bi smo mi imali život vječni. Ona je naš početak i naš kraj. Naime Isusove su riječi tako jasne i glasne: tko bude jeo moje tijelo, imat će život, život u izobilju, život vječni. Možemo reći zajedno sa II. Vatikanskim saborom koji u SC kaže da je Euharistija: "izvor i vrhunac", tj. početak svega i kraj svega čemu težimo." Naime Sveta Misa ili Euharistija jedna je od najuzvišenijih tajna naše vjere, sakrament nad sakramentima - tajna nad tajnama. Ona je najspasonosniji sakrament koji nas čisti od grijeha, povećava krjeposti i dušu napunja obiljem svih duhovnih darova. Tu tajnu smo pozvani pohađati redovito, primati često i slaviti svakodnevno. Sa najvećim poštovanjem koji i dolikuje ovom sakramentu.

Svećenički red

Kada nas netko pozove na važnu večeru, na svadbenu večeru, kraljevsku večeru Euharistiju netko mora i servirati. No u ovome slučaju onaj

koji servira i poslužuje predstavlja onoga koji se daruje za tu večeru. A tko je to tko servira i predstavlja gospodara. To je svećenik. On je služitelj Euharistije, Isusove večeri. Stoga nema svećenika bez euharistije, kao što nema euharistije bez svećenika. Svećenik priprema euharistijski stol da ljudi blaguju Tijelo Kristovo. Sam se stavlja na raspolaganje Bogu da preko njega i njegove službe preobražava svijet i vjernike. Sveti Red je sakrament po kojemu se u Crkvi do konca vremena nastavlja poslanje što ga je Krist povjerio apostolima: to je dakle sakrament apostolske službe. A sama riječ Red, u rimskoj starini, označavala je tijela (društva) ustrojena u građanskom smislu, osobito tijelo onih koji vladaju. *Ordinatio* znači uključivanje u neki ordo. U Crkvi ima uspostavljenih tijela koje Predaja, ne bez oslonca na Sveto pismo, naziva od najdrevnijih vremena *taxeis* (u grčkom), *ordines* (u latinskom): tako liturgija govori o ordo *episcoporum* (biskupski red), o ordo *presbyterorum* (prezbiteri red), o ordo *diaconorum* (đakonski red). I neke druge skupine dobivaju naziv ordo: katekumeni, djevice, supružnici, udovice... A uključivanje u neko od tih crkvenih tijela vršilo se obredom zvanim *ordinatio*, vjerskim i liturgijskim činom koji je bio posveta, blagoslov ili sakrament. Apostol naime kaže: "Podsjećam te: raspiruj milosni dar Božji koji je u tebi po polaganju mojih ruku. Jer nije nam Bog dao duha bojažljivosti, nego snage, ljubavi i razbora" [2 Tim 1,6 sl.; usp. 1 Tim 4,14]. Zahvalimo Gospodinu za dar svećeništva i molimo ga da našem vremenu podari brojna duhovna zvanja. Jer mi često znamo kritizirati svećenike ne poznajući jer kao što kaže tekst don Maria Gattia:

- Ako propovijeda koju minutu više, onda je brbljavac.
- Ako za vrijeme propovijedi govori glasno, onda više.
- Ako ne govori glasno, onda se ništa ne razumje.
- Ako ima vlastiti auto, onda je svjetovan i kapitalist.
- Ako nema vlastiti auto, onda nije suvremen.
- Ako obilazi svoje vjernike izvan župe, onda je skitnica.
- Ako često obilazi obitelji, onda ga nema nikad kod kuće.
- Ako ostaje u kući, onda nikad ne obilazi obitelji.
- Ako govori o milostinji i nešto traži, onda samo misli na novac i kako doći do njega.
- Ako ne organizira slavlja, izlete, susrete, onda u župi nema života.

- Ako ispovijeda polako, onda ne zna nikako završiti.
- Ako ispovijeda brzo, onda ne zna slušati.
- Ako svetu Misu započinje točno na vrijeme, onda mu sat ide naprijed.
- Ako malo kasni, onda uvijek gubi vrijeme.
- Ako uređuje crkvu, onda samo beskorisno baca novac.
- Ako ne uređuje crkvu, onda sve zapušta i sve će propasti.
- Ako sam razgovara s jednom ženom, onda se tu nešto krije.
- Ako sam razgovara s jednim muškarcem, onda... opa, eto ti ga na.
- Ako moli u crkvi, onda nije čovjek od akcije.
- Ako ne moli u crkvi, onda nije čovjek Božji.
- Ako se zanima za druge, onda gura nos tamo gdje mu nije mjesto.
- Ako se ne zanima za druge, onda je sebičan.
- Ako govori o pravdi, onda se bavi politikom.
- Ako se trudi biti razborit, onda je desničar.
- Ako ima hrabrosti, onda je ljevičar.
- Ako je mlad, onda nema iskustva.
- Ako je star, onda je izvan vremena.
- Ali ako svećenik umre, nema nikoga tko bi ga zamijenio.

Pranje nogu

Isus pere noge svojim učenicima. Ovim činom počinje drugi dio Ivanova evanđelja. Isus se objavljuje prijateljima. U prvom dijelu Isus se objavljuje Židovima ali "k svojim dođe i njegovi ga ne primiše". Ima u ovom Isusovu činu nekih izričaja koje je teško shvatiti. Tako čitamo Isus "ustade od večere" da učenicima opere noge. Zbilo se to za vrijeme blagovanja. Iako obično se noge peru prije blagovanja. Isus kao da je želio učenike nekako uznemiriti. Zašto je to Isus učinio? Odgovor pronalazimo u rečenici "Ljubio svoje, one u svijetu, do kraja ih je ljubio". Stoga i pita apostole nakon pranja "Razumijete li što sam vam učinio"? Jer ovo što smo sada čuli u Evanđelju je suprotno logici našega ljudskog i zemaljskog prirodnog razmišljanja gdje manji služi većemu i slabiji jačemu, gdje su oni posljednji prepušteni sami sebi, gdje siromašni gotovo poput robova moraju ugađati bogatima za svoju koranicu kruha. Ako bi smo to tako gledali onda po zakonima ovoga našega svijeta, ljudi bi poput podanika trebali ponizno klečati pred Bogom i moliti za smilovanje, no Božji zakon je malo drugačiji, po tome Božjem

zakonu, sam Bog kleči pred ljudima i služi im. On čisti nas od grijeha, istjeruje Sotonu, učenicima je za večerom oprao noge, prima sramotni križ. "Ako dakle ja, Gospodin i Učitelj, vama perem noge, treba da i vi jedni drugima perete noge." "Primjer sam vam dao, da i vi činite kao što ja vama učinih." Ne u smislu da oponašamo taj čin, nego da "činimo" ono što je Isus činio cijelog svo-

ga života, posebno u svojoj muci, smrti i uskrsnuću; da budemo svojim činima objava Boga koji je ljubav; da budemo kao sv. Franjo koji ljubi gubavca, kao sv. Vinko Paulski, kao sv. Kamilo... kao Majka Terezija iz Kalkute, i nebrojeni drugi apostoli ljubavi, dobri Samarijanci; da shvatimo da je ljubav bitna oznaka kršćanstva. Ne samo večeras, ne samo sutra nego uvijek i svima. Amen.

KRIŽNI PUT NA HUM

Mostar, 25. ožujka 2016. - Već 16. put Križni put uz Hum, od onoga prvoga u Jubilarnoj 2000. godini, 21. travnja. Hercegovačka Kalvarija - brdo Hum iznad Mostara - i ove je godine, na Veliki petak, 25. ožujka, po lijepu proljetnu vremenu privukla više od deset tisuća vjernika Mostara i okolnih župa. Bili su i brojni svećenici iz Mostara. Neki će reći da je sve počelo kod Prve postaje na početku staze sa zapadne strane brda. Za mnoge vjernike pokornički hod počinje iz obiteljske kuće ili iz stana. Pojedinačno, obiteljski i u skupinama, s molitvom na usnama, mostarskim ulicama u jedinstvenu povorku za Isusom, u zajedništvu s njegovom i našom majkom Marijom, prema Jubilarnomu križu. Drugi su na rubovima ceste i na prostranu parkiralištu poredali auta. Od prve postaje i poziva da sve proteče kako Bog zapovijeda, samo se čuo složan korak, skladna pjesma, žalosna otajstva, razmišljanje kod pojedinih postanja, pokornička molitva, klanjanje i zaziv Bogu: Po pregorkoj Muci Isusovoj - budi milosrdan nama i cijelomu svijetu!

Biskupski ordinarijat u Mostaru ove je godine organizaciju ovoga pokorničkog slavlja povjerio župama sv. Marka u Cimu i sv. Luke u Ilići, koje ionako djeluju kao jedna cjelina vezana uz mo-

numentalnu crkvu Dobroga Pastira. Župljani su molitveno, čitanjem razmatranja, nošenjem križa i razglasa, ministriranjem, predvođeni svojim župnikom don Ivanom Perićem, pomogli svim vjernicima - hodočasnici, sudionicima Križnoga puta, da dublje prožive dar Kristova otkupljenja. Razmatranje na Petoj postaji: Šimun Cirenac pomaže Isusu nositi križ, ustupilo je mjesto biskupu Ratku, koji svake godine u ovoj pobožnosti - bilo to kod Prve postaje ili kod Jubilarnoga križa na Humu, ili kao ovoga Velikoga petka kod Pete postaje, razmišljajući o Kristovoj muci, pronađe riječi poticaja i ohrabrenja, ali i pastirske opomene u ovom teškom vremenu svima itekako potrebne.

Prije završnoga blagoslova riječi zahvale svima koji su pridonijeli da ova pobožnost protekne u savršenu redu, potpunu miru i primjernoj sabranosti, u ime organizatora uputio je don Ivan Štironja te pozvao vjernike da od sebe odagnaju svaki umor i da, nošeni ljubavlju prema Isusovim spasonosnim događajima Velikoga petka, pođu večeras u vlastite Crkve na liturgijski obred čitanja Muke, ljubljenja Križa i svete Pričeste.

Biskup je kod Pete postaje izrekao poruku o povijesnom i suvremenom Šimunu "Circencu".

OBREDI VELIKOGA PETKA U KATEDRALI

Mostar, 25. ožujka 2016. - Iako su mnogi vjernici iz Mostara sudjelovali u Križnome putu uz Hum, od 15.00 do 17.00, mnogi su također bili na večernjim liturgijskim obredima Službe čitanja, Ljubljenja Kristova križa i svete Pričesti u župnim crkvama u gradu. U katedrali obrede je predvodio biskup Ratko, a propovijedao je njegov tajnik don Marin Skender. Muku su čitali članovi Katedralnoga zbora, a Isusove je rije-

či izgovarao don Ivan Štironja. Donosimo don Marinovu homiliju:

Dragi vjernici!

Upravo smo čuli riječi koje opisuju najstrašniji, najokrutniji i najzagonetniji događaj u povijesti čovječanstva (Iv 18,1-19,42). Ne znam ima li uopće onih koji se Kristovima zovu i jesu, a da se nikada u sebi nisu pitali zašto se sve ovo zbi-

lo, zašto su ljudi morali ubiti Boga, i to na ovako okrutan način.

Isus je kao Sin Božji došao na ovaj svijet kako bi čovjeku otkrio smisao života. Došao je da nas suoči s tom istinom. Odlučio je podignuti posrnula čovjeka koji se nalazi u kaljuži Adamova pada, kako bi mu pružio mogućnost da podigne svoj pogled iz Šeola prema nebu i postane novo stvorenje. Njegov dolazak izraz je potpune poslušnosti Očevoj volji, u kojoj se, s druge strane, očituje očinska ljubav usmjerena prema svim ljudima. A, prema Evanđelju sv. Ivana, riječ ljubav oznaka je za Boga: Bog je ljubav (1 Iv 4,16). Hodajući ovim svijetom Isus je širio samo ljubav. Nije imao svoju vojsku ni oružje. Zapravo njegovo je oružje bila ljubav. Međutim, velika većina njegovih suvremenika, na žalost, ne prepoznaje Boga ljubavi, odnosno odbija ljubav, odgovarajući mržnjom na ljubav. Isus je najčešće neshvaćen, neprihvaćen, odbačen, prezren... Zašto? Zato što je ljude suočio s istinom, koju nisu htjeli prihvatiti jer nije odgovarala njihovu uhođanu načinu života. I da stvar bude gora, oni smatraju da sve to čine u ime Zakona, tradicije, Pisma, ne znajući da se upravo po tom događaju ostvaruje Pismo i da u isto vrijeme "krvavim slovima" pišu retke toga istog Pisma. Oni Istinu oblikuju prema sebi, umjesto da sebe suobličie Istini.

I tako započinju najsramotniji sudski proces na svijetu, proces u kojem na vidjelo izlazi sva ljudska bijeda i Božja veličina. Čovjek sudi Bogu! Nismo li se kao ljudi malo preračunali? Znamo li da je on jedini Gospodar i Sudac? No, Isus prihvaća proces i dopušta čovjeku da ga prividno ponizi. U onakvim okolnostima očito je neizbježna muka i smrt na križu: Očevu volju treba izvršiti do kraja, što je zapravo jedan od ključnih elemenata spasenja.

Isusova poslušnost i vjernost Očevoj volji, s jedne strane, i ljubav prema čovjeku u njemu oživljuju onu svetu ustrajnost o kojoj ovisi cje-

lokupna povijest spasenja, s druge. Ni u jednom trenutku nije se protivio, niti dvojio oko svega što se događalo. Popljuvan, izrugan, ponižen, od svijeta trpi da bi tom istom svijetu omogućio vječno spasenje i pravu slobodu.

Braćo i sestre! Isusova muka i smrt na križu u svojoj biti ostaju zauvijek misterij ograničenu ljudskom biću. Čovjek, koliko se god trudio, nikada do kraja ne će proniknuti to veličanstveno otajstvo. A upravo ondje gdje čovjek nije kadar vlastitim razumom i snagom ponuditi odgovor, rađa se prostor vjere. Vjera je milosni Božji dar koji čovjeku pomaže, ne da umom shvati, nego da slobodnim srcem lakše prihvati određene istine koje ga kao ograničeno biće uvelike nadilaze. Kada nismo u mogućnosti odgonetnuti tajnu vlastitih patnji i križeva, kako onda možemo proniknuti u patnju Bogočovjeka Isusa Krista.

Ali jedno je jasno, Isus Krist svojom je patnjom i križem dao smisao svim našim patnjama i križevima. U njemu imamo uzora patnika. Na naše životne križeve i muke, trebamo gledati očima vjere prožete nadom da nas ovozemaljske nevolje i tegobe vode u nebo. Kroz mnoge nam je nevolje ući u Kraljevstvo Božje (Dj 14,22b). Put do uskrsnuća uvijek je preko Kalvarije, s koje god strane svijeta njime išli. Prihvatiti križ u konačnici znači prihvatiti Boga i biti poslušni izvršitelji njegove volje. Stoga naši životni križevi ne smiju biti razlog razočaranja i prijezira, nezadovoljstva i očaja. Preko njih bismo trebali rasti u vjeri i sinovskoj odanosti nebeskom Ocu, duboko svjesni činjenice da nismo sami jer Gospodin pati zajedno s nama.

Zato će i naš vapaj: "Bože moj, Bože moj zašto si me ostavio", u graničnim životnim trenucima, zadobiti svoj smisao, ali ne kada to poželimo mi, nego kada to zaželi Otac nebeski.

Stoga, braćo i sestre, usmjerimo svoj pogled prema Raspetomu, je samo u njemu možemo naći utjehu u svojim patnjama.

VAZMENO BDJENJE S USKRSNOM MISOM

Vazmeno trodnevlje, koje je počelo Gospodnjom večerom na Veliki četvrtak a završava uskrsnim nedjeljnim jutrom privuklo je mnoštvo vjernika u mostarske župne crkve. Katedrala po običaju puna. Obitelji s djecom i s hranom za uskrсни blagoslov. Katedralni mješoviti zbor Ma-

rija prednjači u pjesmi. Nazočan je i žitomislički iguman Danilo Pavlović u ime Eparhije zahumsko-hercegovačke i vladike Grigorija.

U 20.00 sati na Veliku subotu, 26. ožujka, nastaje tama u katedrali. Iz sakristije izlazi biskup Ratko s koncelebrantima i asistencijom, bogoslovima i

ministrantima. Izlaze pred katedralu gdje je pripremljen vazmeni oganj koji će biti najprije blagoslovljen. Zatim se od ognja pali uskrсна svijeća, a na njoj ucrtan križ u koji će na pet mjesta biti utisnuto pet grumena tamjana. Don Željko, generalni vikar, nosi uskrсну svijeća i poziva: Svjetlo Kristovo, a puk odgovara: Bogu hvala. Tako tri puta idući uz katedralu processionaliter, a vjernici pale svoje male svijeće od velike uskršne svijeće. Exsultet - Praeconium paschale - Uskršni hvalospjev uskršnoj svijeći pjeva don Željko - hrvatski prijevod dočarava sve bogatstvo latinskoga izvornika iz 5. stoljeća, još iz vremena sv. Augustina, hiponskoga biskupa. U svih su vjernika upaljene svijeće. Svijeća je simbol Krista uskršloga, Svjetlo od Svjetla.

Tri su izabrana čitanja - o Abrahamu i Izaku, o Prijelazu kroz Crveno more i Ezekielovo proštvo o novom srcu i novom duhu. Pripjevni psalam pjeva solo tenor Željko. Nakon homilije biskup blagoslivlje vodu i predvodi krsna obećanja uz upaljene svijeće puka. Na kraju sv. Mise biskup moli blagoslovnu molitvu nad hranom i želi svima sretan i blagoslovljen Uskrs.

Homiliju drži generalni vikar, don Željko Majić. Prenosimo je u cijelosti:

ODVALJEN KAMEN

Braćo i sestre!

Koliko li smo puta doživjeli ovu večer Vazmenoga bdjenja? Koliko li smo puta čuli i pročitali ove svetopisamske retke koji zorno ocrtavaju stanje duha zaplašanih žena, ali i činjenično stanje samoga groba u koji je nepuna tri dana prije toga položeno izmučeno i umrlo Spasiteljevo tijelo? Novi grob, grobni kamen, straža... pa onda: odvaljen kamen, zbunjene i zastrašene žene, prazan grob, dva čovjeka u blistavoj odjeći... - opis je koji je kroz čitavu povijest Crkve nadahnjivao mnoge umjetnike i koji u ovom trenutku pretvara i svakoga od nas, bez propovjedničkoga posredovanja, u umjetnike vlastitih doživljaja, slike i jasnoće. Jer sve se kao živa slika odvija ispred naših očiju i, vjerujemo, utiskuje u dubini vjerničkoga srca. Riječi: "Što tražite Živoga među mrtvima? Nije ovdje, nego uskrsnu!" svima su dobro poznate. Ta to je i temelj naše vjere. Sv. Augustin kaže: "Vjera kršćana jest uskrsnuće Kristovo". "I uskrsnuo treći dan po Svetom Pismima" - ispovijedamo svake nedjelje u Nicejsko-carigradskom Vjerovanju, a u Apostolskom - kraćem i svagdanjem - "treći dan

uskrsnuo od mrtvih". Dakle danomice ispovijedamo vjeru u Kristovo uskrsnuće, taj veličanstveni događaj - središte kršćanstva i cijeloga svijeta. Sveti Pavao odlučno tvrdi: "Ako Krist nije uskrsnuo, uzalud je doista propovijedanje naše, uzalud i vjera vaša" (1 Kor 15,14).

Stoga, što bi to večeras svećenik mogao propovijedati? Riječima vlastita doživljaja taj veličanstveni događaj prepričati - opisati - dočarati?! Još jednom svečano uskliknuti: "Naš je ustao Spasitelj iz groba, vesel'te se o, kršćani!" Još jednom istaknuti ovu temeljnu Istinu naše vjere da je Kristovo Uskrsnuće i naše uskrsnuće?! Da i to. No, smatramo da bi večeras bilo korisno, nakon što nam je i ove godine kroz sveto Vazmeno trodnevje omogućeno da u ozračju molitve i pokore prođemo kroz završne trenutke Isusove preslavne Muke, da zastanemo na poruci otvorena groba, toga odvaljena grobnoga kamena.

Ljudi prije Krista, ali i danas oni koji ga još uvijek nisu upoznali ili pred njim oči i srca zatvaraju, bojali su se otvorena Neba i zatvorena groba. Jer, po njima, nebo se otvara radi kazne Boga "osvetnika" zbog ljudskih prijestupaka, a zatvoreni grob izaziva strah i beznade, svršetak - kao da nas nikada nije bilo. No, pojavkom Isusovim otvoreno je nebo objava ljubavi, praštanja, milosrđa, izmirenja i prijateljstva: vrata neba nisu više samo izlazna nego i ulazna za sve one koji se s darom neba, samim Kristom, životno suobličije. Sjetimo se kamenovanja sv. Stjepana, đakona, i njegovih riječi: "Evo vidim nebesa otvorena i Sina čovječjega gdje stoji zdesna Bogu" (Dj 7,56). Otvoreno je nebo, dakle, snaga pod silinom kamenja mučnog umiranja, kalvarijski oprost mučiteljima i propusnica u Kraljevstvo nebesko. A Njegovim preslavnim Uskrsnućem ni grob više nije tako strašan i hladan. Krist, koji je i sam prihvatio smrt, koji je osjetio tamu i hladnoću groba, učinio je da ta neprotumačiva ljudska i prirodna zagonetka bude odgonetnuta, da postane ključ svemu djelovanju ljudskomu, da upravo ta najstrašnija stvarnost ljudskoga života postanu vrata koja otvaraju put koji vodi u nebo, u Život.

Vratimo se tom uskrsnom praskozorju i pri-zoru otvorena groba. Sv. Luka ne govori o zabrinutosti žena. On jednostavno izvješćuje: "Kamen nadoše otkotrljan od groba" (24,2). Sv. Marko o istom događaju piše: "Govorile su među sobom: "Tko će nam odvaliti kamen s grobnoga ulaza?" (16,3) Sv. Matej govori o velikom potresu jer anđeo Gospodnji siđe s neba, pristupi, otkotrlja ka-

men i sjede na nj" (28,2) A sv. Ivan, koji je zajedno s Petrom prvi potrčao da provjeri o čemu to žene govore, svjedoči: "U prvi dan sedmice, vrlo rano, kad je još bila tama, dođe na grob Marija iz Magdale i opazi kamen dignut s grba" (20,1).

Što nam želi poručiti ovaj detalj koji ne zao bilazi nijedan od evanđelista? Zasigurno nas ne žele navesti na zaključak da je to bila jedina mogućnost Isusova napuštanja groba. Otvoren ili zatvoren grob ne utječe na Isusovo Uskrsnuće, na stvarnost ispunjenja velikoga djela spasenja i otkupljenja. Ta on je, ne samo kroza zatvorena vrata dva puta ušao među apostole, nego je u trenutku dok je Josip iz Arimateje zajedno s pobožnim ljudima zatvarao grobna vrata, već sišao u podzemlje kako bi sve usnule duše - sinove i kćeri Abrahamove - priveo pred Lice Oca nebeskoga koje to zaslužuju. O tomu je stoljećima prije toga, kako bi iskazao Božju snagu, Tobija rekao: "dovodi u Podzemlje i odande izvodi" (Tob 13,2) No, otkotrljan kamen, otvoren grob jest Božji dar pogleda u onu eshatonsku dimenziju u kojoj su smrt i grob pobijeđeni, u kojoj se sve do toga trenutka skriveno postaje jasno. Zato je odvaljeni kamen svjedok najvećega događaja u povijesti čovječanstva.

Istina, zabrinute žene u tom trenutku, toga nisu bile svjesne. Sam pogled na odvaljeni kamen u njima nije stvorio radost i svijest Isusova uskrsnuća. Ta stvarnost sama po sebi i nije

dokaz uskrsnuća. Ona može probuditi nadu. No, može, što se u ovom slučaju dogodilo, proizvesti još veću zabrinutost i strah. Jer moglo se dogoditi, kako nam sv. Ivan prenosi Magdalenu bojazan, da je netko pod okriljem noći došao, grob otvorio i mrtvo tijelo na neko drugo mjesto stavio: "Ako si ga ti odnio, reci mi kamo si ga stavio da idem po nj" (Iv 20,5). Zato temelj Uskrsnuća nije pogled na odvaljeni grob nego stvarnost susreta. Kod Ivana: "Marijo! Reče joj Isus. Rabuni - Učitelju, odgovori ona. I okrenu se prema njemu" (20,6), a kod Luke: "Što tražite Živoga među mrtvima? Nije ovdje, nego uskrsnu! Sjetite se kako vam je govorio dok je još bio u Galileji: "Trebalo da Sin Čovječji bude predan u ruke grešnika, i raspet, i treći dan da ustane" (24,7).

Evanđelist Luka donosi i imena žena. To su: Marija Magdalena, Ivana i Marija Jakovljeva.

Taj kamen - u ljudskoj ruci i na srcu zlokoobni, a Božjim dodirima spasonosni - na poseban je način prisutan u životu Marije Magdalene koja u Evanđelje ulazi kao osoba iz koje je Gospodin

istjerao sedam đavola (Lk 8,2), a iz njega izlazi kao prva svjedokinja Kristova uskrsnuća u slici kame - na odvaljena s grobnih vrata, ali uvijek stvarno prisutna živoga Boga - Isusa Krista. U prvom susretu punine Milosrđa kada je izagnao sedam zlih sila, a ovdje: Uskrsloga, pobjednika smrti!

Draga braćo i sestre! I naš život poput Marijina prepun je kamenja. U sinoćnjoj poruci - molitvi na kraju Križnoga puta u rimskom Koloseumu papa Franjo upozorio je na svu dramatičnost stanja u kojem se svijet nalazi. Okamenjeno je srce čovjeka. Golema je količina zla koje se nad ovim svijetom nadvila i gura ga u jamu bezdana. Vjerujemo da se i mnogi koji vjeruju u uskrsloga Krista večeras s Magdalenom zabrinuto pitaju: Tko će odvaliti kamen s grobnih vrata ovoga svijeta? Tko će razoriti zid neprijateljstva, premostiti jamu bezdana, ponovo spojiti nebo i zemlju? No izvan ove svete uskrsne noći nema odgovora. Jer odgovor je samo On: Krist uskrsnuo, Povratnik od mrtvih, Svjetlo svakomu čovjeku i Mir cijelom čovječanstvu. On koji je Adamov dug platio i zadužnicu naših grijeha dokinuo svojom krvlju. Samo On - Krist uskrsli! No, svjedoci smo da se današnji svijet opasno udaljio od ove Istine. Da živi kao da Krist, ne samo da nije uskrsnuo, nego nije uopće postojao. Svjedoci smo da se u mnoge koji su se u Krista krstili, i koji će noćas krsna obećanja obnoviti, uvukla sumnja; da su mnoge duše malaksale i pozaspale; da mnoge pritišće teški kamen grijeha. Stoga je ova noć bitna i iznimno važna za svakoga od nas. Jer ona je u prvom redu poziv svima koji su i ove korizme u ozračju molitve i pokore prošli kroz završne dane Njegove spasonosne i preslavne Muke, da u svojoj Galileji navijeste: Isus je uskrsnuo, on je Živi i mi smo ga vidjeli. Da odvalimo kamen s grobnih vrata, da svjetlo Uskrsloga obasja svakoga čovjeka i da Kristov uskrsni Mir vam odjekne cijelim svijetom i nastani se u svim srcima. No, braćo i sestre, da bismo u ovom uspjeti, moramo neprestano proživljavati Krista umrloga za naše otkupljenje i uskrsloga radi našeg opravdanja: jer njegov je Uskrs i naš uskrs. Jedino je u njemu naša ovozemaljska sigurnost, ali sigurnost konačna uskrsnuća. Ovo je Istina, nije zastarjela priča. Jer Isus je Istina, njegovo je Uskrsnuće Istina, upravo kao što je Istina i Život njegovo sveto Evanđelje, taj Put sretna, blagoslovljena i vjekovječna života kojemu je Uskrsnuće potvrda.

Svima blagoslovljen Uskrs!

SVEČANA USKRSNA MISA U KATEDRALI

Mostar, 27. ožujka 2016. - Promjena euro-sata, ne vremena, možda je u Mostaru zbunila poneke misare. Ali na Uskrs to ništa ne znači jer je ionako svaka crkva puna misara svakoga sata; na primjer katedrala od 7.00 do 11.00 i večernja u 18.00 sati puna do posljednjega mjesta. Veliki petak po sebi privuče mnoštvo naroda na svete obrede ljubljena Kristova križa, ali uskrsne su Mise veličanstven dokaz vjere u puku da je uskrsnuće konačan smisao ljudskoga života. Krist je to osobno dokazao i sve nas pozvao da vjeruje-

mo u njegovo uskrsnuće kao i u svoje buduće uskrsnuće tijela od mrtvih. Na Misama se čitala kratka čestitka biskupa Ratka, a sam je biskup u 11.00 sati predvodio koncelebraciju sa župnikom don Lukom i župnim vikarom don Davorom uz asistenciju bogoslova i drugih ministranata pod vodstvom ceremonijara don Marina. Kađenje uskrsne svijeće, svečano pjevanje katedralnoga mješovitog zbora Marija, skladno odgovaranje puka uza savršen mir i red; čak su se i djeca po-našala kao da su odrasli.

Prenosimo biskupovu homiliju:

PA NEMAJU VALJDA SVI UTVARE I VARKE?

Hajdemo na današnje Evanđelje Iv 20,1-8 - redak po redak: *Prvog dana u tjednu rano ujutro, još za mraka, dođe Marija Magdalena na grob i opazi da je kamen s groba dignut.* - Ivan izdva-ja Magdalenu između galilejskih žena i prati je u "rano jutro, još za mraka". Ona se pojavljuje na Isusovu grobu prije nego su anđeli čuvari stigli na grob da zamijene Pilatove čuvare koji su utekli s Isusova groba. Odakle joj tolika hrabrost ići kroz Jeruzalem sama, a tek zora zarudjela? Može li je netko buleknuti kamenom u leđa da padne i da se više ne digne? Kako misli da će s groba odvaliti kamen što su ga četvorica preksinoć navalila na grobnu Arimatejčevu pećinu? Kako se ne boji rimskih stražara da će je napastovati? Eto ona ide zamotana i uplakana prateći kucaje svojega srca, potaknuta ljubavlju i zahvalnošću što je njoj Isus učinio oslobodivši je od sedmerostruke spona sotonske (Lk 8,2). Čim je primijetila da je "kamen s groba dignut", nije ni ulazila u grobnu špilju, niti primijetila da nema stražara koji su već bili pobjegli u grad, samo joj poput munje glavom sinu misao da se mora javiti Petru, koji je još od četvrtka u mucu zbog svoga grijeha odreknuća, i reći mu kako je kamen otkotrljan i kako je Isus vjerojatno ukraden.

Otrči stoga i dođe k Šimunu Petru i drugom učniku, kojega je Isus ljubio, pa im reče: "Uzeše Gospodina iz groba i ne znamo gdje ga staviše." - Sva više izbezumljena nego urazumljena, vrcne se u grad, pokuca na vrata dvorane Posljednje večere, gdje su se apostoli sakrili i zbili. Viče i budi ih. Kako je zaključila da je Gospodin uzet, otet,

ukraden, odnesen? Prazan grob? A sada joj pade na pamet da nije ni stražare vidjela. Jesu li ga stražari odnijeli i na drugo ga mjesto pokopali? Zašto? Pitanje za pitanjem, ne zna odgovora.

Uputiše se onda Petar i onaj drugi učenik i dođoše na grob. - Vide učenici zadihanu i usplahirenu ženu. Što je, Bog s tobom?! Ne znaju je li java ili sanja ili samo ženska utvara i mašta. Ipak odlučuše poći, Petar i Ivan. I oni su uza stranu kuda je Isus prekjucher nosio teški križ više trčali nego pješaćili razmišljajući o Magdaleninoj rečenici: "Uzeše Gospodina i ne znamo gdje ga staviše". Tko ga je uzeo, i kako? Kuda ga je odnio, i zašto? Kada se sve dogodilo, i tko je sve to izveo? Sve im pada na pamet samo ne to da je sam uskrsnuo, kako im je tri puta navijestio, a oni sva tri puta posve smetnuli s pameti. I samo što ne dođoše na grob: mlađi Ivan brži od starijega Petra.

Trčahu obojica zajedno, ali onaj drugi učenik prestignu Petra i stiže prvi na grob. Petar se zapuhao, nije siguran ni hoće li živ dospjeti do groba. Drugi je učenik, Ivan, jači, pretrči Petra, i prvi stigne na grob. Ni jedan ni drugi ne znaju što bi mislili o svemu događaju. Petar je ozbiljno zamišljen, uspomenom gorkom taknut: 'sam se svoje sjeti boli!' Ivan pun radoznalosti poviri i primijeti neobičan red, ali ostade pred grobom iz poštovanja prema Petru.

Sagne se i opazi povoje gdje leže, ali ne uđe. - Ivan se dovoljno sagnuo i vidio kako stoje povoji u koje je mrtvi Isus bio zamotan. Možda ih je i on, Ivan, zajedno s Nikodemom i Arimatejcem, u petak zavijao.

Uto dođe i Šimun Petar koji je išao za njim i uđe u grob. Ugleda povoje gdje leže i ubrus koji bijaše na glavi Isusovoj, ali nije bio uz povoje, nego napose svijen na jednome mjestu. Kako zora sviće, tako i njima sviće u glavi: postupno razotkrivaju zagnetnu činjenicu. Petar ugleda povoje gdje složeni leže, nisu porazbacani. Ako je otet i ukraden, nije vjetar mogao povoje ovako ispeglano saviti na jedno mjesto. Da ih nije Magdalena složila? Petru sve nešto šapće da nije moglo biti krađe, ali ne dokučuje odakle toliki red u grobu. Nije ništa zaključio, niti čak pomislio da je Gospodin uskrsnuo, a još manje u to povjerovao, eto koliko mu je pamet obavijena maglom.

Tada uđe i onaj drugi učenik koji prvi stiže na grob, i vidje i povjerova. Ivan propusti kroz glavu sve logičke veze i dođe do jasna zaključka. I sam bijaše očevdac u petak na pokopu, nemoguće je da se sve odvila ovako anđeoski uredno i neprotumačivo bez višnjega čuda. I provjerova!

Prvi svjedok vjere u uskrsnuće. I pravo je tako. Jer

Ivan bijaše s prvopozvanim Andrijom kada je pošao za Isusom u Betsaidi, a bijaše "otprilike deseta ura" (Iv 1,37).

Ivan bijaše svjedok Isusova Preobraženja na Taboru (Mt 17,1).

Ivan bijaše svjedok čudesna uskrišenja Jairove 12-godišnje kćeri (Lk 8,51).

Ivan bijaše svjedok na Posljednjoj večeri "za stolom Isusu uz grudi" (Iv 13,23).

Ivan bijaše prvi svjedok u Getsemanskom vrtu kamo Isus povede "Petra i oba sina Zebedejeva" (Mt 26,37) da mu vide agoniju u krvavu znoju.

Ivan bijaše svjedok u Kajfinu dvoru, gdje Petar na dvorištu zaniijeka Isusa, a "drugi učenik" (Iv 18,15) svjedočki proprati cio proces iz minute u minutu.

Ivan bijaše svjedok na Kalvariji, gdje Isus povjeri svoju rođenu majku učeniku i apostolu kojega je ljubio (Iv 19,26-27), pa je red da Ivan bude prvi svjedok i u vjeri u Isusovo uskrsnuće (Iv 20,8). Velika i zlatna medalja!

Pa ako ne vjeruješ ženskoj mašti Magdaleni, povjeruj barem nepobitnim zaključcima Ivana prvoga svjedoka! Jer znamo: njegovo je "svjedočanstvo istinito" (3 Iv 12).

Istina je da se pred ovakvim praznim a urednim grobom budi vjera u nešto čudesno: pa ili je uskrišen ili je ukraden! Ali nije naša vjera u prazan grob, nego u Isusa uskrsloga, koji se počeo ukazivati: Jednoj (Mk 16,9), Jednomu (Lk 24,34), Dvojici (Lk 24,16), Trima (Mk 16,1), Sedmorici (Iv 21,2), Jedanaestorici (Dj 1,3), skupini od Pet stotina (1 Kor 15,6). Pa nemaju valjda svi fatamorgane i halucinacije - utvare i varke! Ako misliš da imaju svi, nema onaj sumnjivac Toma, koji je kao i ti, i traži da prst zamoči u Isusove rane, a Isus ga poziva da stavi cijelu ruku u njegova rebra i da ne bude "nevjeran nego vjeran"! (Iv 20,28).

Ne uvjerava me prazan grob, nego uskrsli Gospodin koji je s Dvanaesticom pokrenuo preobražaj Jeruzalema, i Rima, i cijeloga Rimskoga imperija, i cijeloga svijeta.

Ljudske se bučne a kratkonožne laži u sramu pokapaju, a Isusova se uskrsna Istina u slavi ukazuje i širi već dvije tisuće godina!

Ljudske se nepravde ponižene stide, a Isusova se uskrsna Pravda pobjedonosno pokazuje.

Ljudska se smrtna tijela spuštaju u grobne pećine, a Isusov se uskrsni Život uzdiže iz groba i preobražava u vječnost.

A mi čvrsto vjerujemo da će Gospodin naš uskrsli Isus "preobraziti ovo naše bijedno tijelo i suobličiti ga tijelu svomu slavnomu" (Fil 3,21).

Marta! Marta! Vjeruješ li ovo?!

IZVANREDNA GODINA BOŽJEGA MILOSRĐA PROPOVIJEDI I NAGOVORI BISKUPA RATKA

GRJEŠNIKA OPOMENUTI

Požega, Svećenička rekolekcija, 29. veljače 2016.

Jedno od sedam duhovnih djela milosrđa, "grješna opomenuti", neki katekizmi u svijetu to stavljaju na prvo, neki na četvrto mjesto, Katolička enciklopedija na treće,¹ svakako nije na posljednjem. Milosrđe je krjepost koja djeluje na volju da se prema bijedniku pokaže ne samo milo-srce nego i milo-darje tjelesno ili duhovno, koliko je moguće. Grješna opomenuti jest u

prvom redu djelo pravednosti, dužnost bratske opomene, i ujedno čin milosrđa, sve u vidu vječnoga spasenja i sebe i bližnjega svoga.

Današnja situacija. Nalazimo se u političko-kulturalnim prostorima borbe za prava grijehenja ili već izbornih takvih "ljudskih prava". To se, naravno, ne zove pravo grijehenja, nego samoostvarenja, pravo na vlastitu samosvijest, na nepovrjedivu slobodu u vršenju određenih svjesnih čina. Nijeće se pojam grijeha čineći sam grijeh. Između Deset Božjih riječi koje čovjeka odvraćaju od grijeha liberalno-agnostični moderni čovjek bira koje će zakone eliminirati kao smetnje svomu "rastu". A među tima jesu prve Tri zapovijedi koje se odnose na Boga; Četvrtu o poštovanju roditelja ograničava na svoju samovolju; Petu "Ne ubij" tumači u svome ključu: začeto nerođeno može se zakonito pobaciti, a sakato, staro i beskorisno može se eutanazirati; Šestu i Devetu "Ne sagriješi bludno" i "Ne poželi" nikakve bludnosti, potpuno dokida ili usvaja protunaravnu sodomije te se sam proglašava zakonodavcem i gospo-

darom sebe samoga: "Slobodu mi nitko nije dao, ja sam za sebe postojim, kada umrem nikomu ne odgovaram!" to je njegov credo. Mediji reagiraju kada netko nešto ukrade od poreznika ili iz poduzeća ili kada javni djelatnik očito slaže na štetu drugoga. Ali da nekomu izvikanu homoseksualcu ili lezbijki spočitneš da je to što radi nenaravno, užasno, ili da uputiš kritiku onomu koji je promijenio tri žene a onoj koja je promijenila pet muževa, a i ovaj s kojim živi nije njezin, zaslužio bi tešku javnu pljusku po licu i po srcu. "Mi se izborili da izađemo u pride povorke na ulice, da uđemo u moderna zakonodavstva pojedinih država, da se izjednačimo u svemu što se tradicionalno zvalo naravnim, a ti prijetiš biblijskim gomorama!" Ako želiš biti nepopularan i proglašen "homofobom godine", onda javno reagiraj na te javne nemoralne manifestacije u ime Božjega, naravnoga i pozitivnoga zakona. Nije rijetko da se u Europi (nedavno u Švicarskoj, Španjolskoj) nađe poneki drug ili udruga koji podignu tužbu protiv biskupa ili kardinala zato što takvim biblijskim prizivom unosi nemir među mirne građane koji su osvojili pravo na takvo grješno djelovanje. I biskupi se moraju ispričavati da nisu mislili tako nego onako.

Nažalost, takav je mentalitet zahvatio i brojne protestantske zajednice, a uvlači se putem pojedinih osoba ili skupina i u Katoličku Crkvu. Isus takav mentalitet i svijet naziva "preljubničkim i

¹ "Corporal and Spiritual Works of Mercy", u: *Catholic Encyclopedia*, on-line izdanje.

grješničkim naraštajem" i od svojih sljedbenika traži da se javno ne zastide njegova imena i nauka (Mk 8,38).

Što je to "stanje pravednosti"? - U teologiji smo učili da se stanje kojim je u početku svijeta Bog obdario stvorenoga Adama i Evu naziva "stanjem pravednosti". A sastoji se u tome da su prvi ljudi od početka bili posinjena djeca Božja, da su živjeli u prijateljstvu s Bogom, u stanju te darovane milosti. To je prvotna Božji plan kojemu je bio smisao prenošenje toga stanja na nove naraštaje: "Plodite se, i množite, i napunite zemlju, i sebi je podložite!" (Post 1,28). Sve rečeno prije ljudskoga grijeha.

Što je to istočni grijeh? - Najprije to je "otajstvo bezakonja"! Nikada ga ne možemo do dna proniknuti. Pogotovo što u to nije upletena samo ljudska sloboda nego je uvučena i đavolska napast. Istočni, početni, izvorni, prvotni, praiskonski grijeh jest svojevoljni prijestup Božje zapovijedi koji su, na đavolsko napastovanje, počinili praroditelji u Edenu na početku svijeta u vrijeme nužna ispita darovane im slobode.

U čemu se sastojao taj grijeh? U tome što prvi ljudi nisu slobodno poslušali Boga, čak ni pod najavom smrti, nego su u slobodi poslušali nečastiva napasnika i svoju vlastitu žudnju, berući plodove sa zabranjena "stabla spoznaje dobra i zla" (Post 3,6). Okrenuli su leđa Bogu, a lice đavlu. Posljedično, grijehom ohola neposluha izgubili su stanje pravednosti, tj. dar prijateljstva i posinjenja Božjih stvorova, te dopali u stanje lišenosti tih darova, tj. neprijateljstva i nemilosti pred Bogom. Iz te njihove teške neposlušnosti ne prelazi na čovječanstvo, razmnožavanjem ljudske vrste, njihov osobni grijeh kao osobna krivnja pred Bogom, ali prelazi njihovo grješno stanje kao posljedica toga grijeha. Ranjena je osoba sa slobodom, ranjena je narav s razumom i sposobnostima. Nije uništeno, ali je sve ranjeno.

Slikovito rečeno: naši su praroditelji primili na dar kuću prijateljstva i posinjenja iz Božjih ruku. Ta im je kuća bila jamstvo budućnosti. A budući da su na ispitu slobode u kušnji vlastita opredjeljenja u odnosu na Boga, Adam i Eva "kockanjem" i "kartanjem" s đavlom "prokockali" i "zakartali" tu svoju kuću prijateljstva primljenu od Boga, mi smo, njihovi sinovi i kćeri, ostali bez te milosti, nemamo kuće posinjenja. Mi smo ranjeni beskućnici! Na prvim stranicama Biblije, točnije u prvih 11 poglavlja Geneze, pokazuju se

četiri velika grijeha i grješna stanja, uzeto i slikovito i činjenično:

1. - buntovni neposluh prvih ljudi i, posljedično, izgon iz zemaljskoga raja (Post 3);

2. - ubojstvo koje čini njihov sin Kain nad bratom Abelom i, posljedično, njegovo lutalaštvo po zemlji (Post 4);

3. - pokvarenost kojom ljudski rod vrijeđa Stvoritelja i, posljedično, Bog čovječanstvo prekriva potopnim vodama (Post 6-7) i

4. - prkosna gradnja Babilonske kule s "toranjem do neba", zbog koje Bog, posljedično, raspršuje po svijetu ohole graditelje nedovršene kule (Post 11). Ta posebna grješna stanja: izgon iz prijateljstva s Bogom, lutalaštvo zemljom za srećom, trajno kretanje između voda potopnih i vatre plamene i nedovršenost ohola projekta kule samodostatnosti jesu naša svakodnevna bolna iskustva grješna stanja koje smo fizičkim rađanjem naslijedili i koje se fizičkim razmnožavanjem prenosi na potomke.

Što je to proces ozdravljenja ili otkupljenja?

Stanje milosrđa - Bog svetosti i pravednosti ne napušta svojih zemaljskih stvorova, nego pokazuje svoje očinsko milosrđe i neshvatljivu sućut prema ljudima. Nakon svakoga grijeha, osobnoga ili skupnoga, slijedi velika reforma s pomoću Božje milosti:

- nakon edenskoga pada Adama i Eve, Bog praroditeljima daje "odjeću" i obećava da će Ženin "Porod" satrti glavu đavlu;

- bratoubojici Kainu Bog daje "znak" koji će ga čuvati da ne bude ubijen;

- Bog spašava Nou i njegovu obitelj od općega potopa da se obnovi čovječanstvo; a

- nakon razorenja Babilonske kule dolazi povijest Abrama-Abrahama kao priprema izabranoga naroda iz kojega će "u punini vremena" kaplja rose svete pasti s rajske visine i iz plodna krila zemlje niknut svemu svijetu Spas, Sin Božji, Bogočovjek. On svojim otkupiteljskim djelom, mučeničkom smrću i slavnim uskrснуćem od mrtvih, uspostavlja beskrajno bolje stanje posinjenja Adamove djece, nedokučivo novo stanje milosti i svetosti, savršenije stanje prijateljstva i ljubavi s Bogom. Ta je vjera u Boga pretočena u misni kanon: "A kad je neposlušan izgubio tvoje prijateljstvo, nisi ga ostavio pod vlašću smrti, nego si svima milosrdno pritekao u pomoć da te tražeći nađu".² Kako? - Bog nudi novu milost

²Četvrti misni kanon.

ozdravljenja s kojom treba surađivati ljudska osoba sa svojim sposobnostima i slobodom, kao bolesnik s liječnikom. Sve dakle što je Bog stvorio i pripustio da se dogodi, učinio je u vidu konačna djela spasenja da pokaže ne samo svoje stvarateljske moći razuma i dobrote, nego i razmjere svoga božanskoga milosrđa. Čovjek i dalje ostaje u kušnji da s Božjom milošću te svojom vjerom i djelom pobjeđuje napasti u svome životu. Da ne okrivljuje prve ljude, nego da sam vidi što je to tjelesnoduhovni čovjek. Čovjek je jedino odgojivo biće u prirodi. Odgaja se u mladosti, a međuodgoj praksa je cijeloga života.

Opomena grješnika kao metoda odgoja.

Nema ljudskog odgoja, od mladosti do zrelosti, bez opomene kojom se odgajanka odvraća od kriva puta. Opomena je pravilo i obveza. Dakle čin pravde, zahtjev odgovornosti osobe izravno zadužene za odgoj, ali način treba biti uvijek milosrdan: fortiter in re, suaviter in modo,³ u pouci jaki - u postupku blagi, disciplinski i milosrdno.

- Roditelji, izvorni odgojitelji, od početka i tijekom života stalno bdiju nad svojom djecom i opominju ih da se usmjere pravim putem. Majka neprestano "tuče luk na glavi" bez obzira kakvi su u djeci učinci toga njezina popravljanja i prigovaranja. Ona to čini i iz pravednosti i iz milosrđa. Starozavjetni mudrac govori sa svom odlučnošću - a sve u suprotnosti s raširenim modernim odgojnim metodama - o obvezi roditelja u odgoju djece, jer neodgoj vodi dijete u buntovnost i drskost: "Razmazi dijete svoje, pa će te zaprepastiti; igrati se s njim, pa će te u tugu zaviti. Ne smij se s njim ako ne želiš plakati s njim i na koncu škrgutati zubima. Ne daj mu slobode u mladosti i ne praštaj mu pogrešaka njegovih. Savij mu šiju dok je mlad i nagnječi mu rebra dok je malen, da ti ne bude buntovan i neposlušan i ne ožalosti te duboko. Odgoji sina svojega i dotjeruj ga, da ti ne bi trpio zbog njegove drskosti" (Sir 30,9-13). Tako: ne praštaj mu pogrešaka njegovih nego ga razumno opominji i slobodu mu ispravlja, savijajući mu šiju dok je mlad, bez obzira kakav će uspjeh opomena polučiti.

- Pedagozi i pedagoginje u školama imaju stalno zaposlenje samo zato da svakodnevno kazuju učenicima i učenicama kakve ih posljedice čekaju ako se upuste u čine zloće: krađe, laži, šverca, plagijata, zabušavanja, tučnjave itd.,

a kakve su posljedice ako se pokažu dobrima i plemenitima.

- Prometna policija svakodnevno zaustavlja prekršitelje prometnih pravila i poduzima kazne: upisivanjem negativnih bodova, naplatom globe, oduzimanjem dozvole ili vozila, zatvorom na određeno vrijeme samo zato da se uspostavi red u prometu. To znači da opomena prijestupnika ulazi u sustav funkcioniranja.

- Prefekti i prefekte, magistri i magistre u postulaturama i novicijatima imaju funkciju i opominjati prijestupnike.

- Odgojitelji u crkvenim ustanovama neprestano upozoravaju tinejdžere (od 13. do 19. godine, tj. thirteen - ninteen age = "teenage") odgajanje na ispravno i na neispravno djelovanje. Uvedene su nagrade s pohvalama i kazne s posljedicama.

- Svećenik s oltara svake nedjelje, na temelju Svetoga Pisma, upućuje vjernike da dobro čine, a zla se klone. I često upire prstom u određene grijehe već prema temama koje obrađuje, bez obzira na sva ruganja na njegov račun o predikaciji i moraliziranju. Razborit župnik ne će propustiti prigodu blagoslova kuća ili krštenja djeteta i reći svomu župljaninu: "Ti imaš sve uvjete da središ svoje ženidbeno stanje. Zašto živiš u neredu? Zašto krstiš dijete a ne vjenčavaš se ni civilno ni crkveno?" Svećenik to čini iz pravednosti i iz ljubavi prema vječnom spasenju duša.

- Biskup, odgovoran i razborit, opomenut će nekoga svećenika zbog neuredna života ili nauka. Čini to iz pravednosti i iz milosrđa. Smiono a samilosno, s istinom i ljubavlju, javno a razborito. Razborito znači: pravoj osobi, pravim riječima, na pravi način, pravu istinu, u pravo vrijeme, na pravom mjestu.

Traži li Isus da se grješnika opomene? - Traži. Kada govori o potrebi bratske opomene upućuje da se najprije akcija poduzme u četiri oka, zatim pred svjedocima, pa pred Crkvom (Mt 18,15). Blago onomu tko ne mora proći sve te procese.

Je li Isus opominjao grješnike? - Jest. I to izravno i imenito, tako da su opominjani uvijek dobro znali da se to na njih odnosi i zbog čega i radi čega. Konkretno:

- Opominje Petra apostola što ima na pameti ljudske a ne Božje misli. Čak ga naziva "sotonom" (Mt 16,23), jer Isusa odvraća od plana patnje. Petar se, srećom, popravio.

³ CLAUDIO ACQUAVIVA (1543.-1615.), *Industriae ad curandos animae morbos* [Liječenje duhovnih bolesti], Firenze, 1600., §2, 4: "fortiter in re, suaviter in modo".

- Opominje Judu apostola u Kafarnaumu nazivajući ga "đavlom" (Iv 6,70) jer nema vjere u Isusa. Juda je to dobro razumio, ali se, na žalost, nije popravio.

- Opominje kralja Heroda Antipu: "Kažite toj lisici..." (Lk 13,32), očito se ne radi o komplimentu, nego o nazivu koji simbolizira lukavu i razornu osobu.

- Opominje farizeje na svakom koraku, Matej spominje farizeje u odnosu na Isusa na 40 mjesta.

- Isus opominje "anđela Crkve u Tijatiri", biskupa, zbog njegova puštanja neke Jezabele u gradu koja zavodi Bogu posvećene osobe: "Znam tvoja djela: tvoju ljubav, i vjeru, i služenje, i postojanost, - i tvoja posljednja djela obilatija od prvašnjih. Ali imam protiv tebe: puštaš ženu Jezabelu, koja se pravi proročicom, da uči i zavodi moje sluge te se bludu podaju i blaguju od mesa žrtvovana idolima" (Otk 2,19-20).

- Biskup je u Tijatiri u sebi moralno uredan, čak pet pohvala, ali u jednoj stvari sigurno nije

dorastao zadaći koja mu je povjerena: nema odlučna osjećaja odgovornosti da suzbije jednu opaku ženu koja nastupa kao "proročica", a samo to nije, nego bludničenjem zavodi i idolopoklonstvom zaražava Kristove učenike: bogoslove, đakone, prezbitere.

I preuzvišeni na sve to šuti. Pravi se da ne vidi i ne čuje, umjesto da zaustavi dotičnoga i kaže mu hrabro a sućutno, u istini i ljubavi (Ef 4,15), po pravdi i po milosrđu: "Velečasni, vidiš li kako duhovno i tjelesno razaraš samoga sebe? Kako li sablažnjavaš druge? Ima li većega grijeha od sablazni?"

Isus na istu razinu stavlja i Jezabelino zavođenje i biskupovo nereagiranje, tj. puštanje da se zlo uči i čini. Biskupova je odgovornost, a ne samo djelo milosrđa, da oštro opomene i nju i njih!

Koja je nagrada? Opomena rađa obraćenje, obraćenje radost, radost je smisao života. "Kažem vam, tako će na nebu biti veća radost zbog jednog obraćena grešnika nego li zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenja" (Lk 15,7).

NEUKA POUČITI

Sarajevo - katedrala, 30. ožujka 2016.

Einsteinovo kloniranje. Da se kojim slučajem može klonirati ljudski mozak i iz moždanih stanica proizvesti novo istovjetno biće, kao što ne može, a i nemoralno je, onda bi se to učinilo među prvim s mozgom Alberta Einsteina (r. 1879.), Židova, matematičara i fizičara. On je oporučno odredio da se, nakon smrti, njegovo tijelo spali - i spaljeno je, a pepeo razbaca na nepoznatu mjestu - i razbacano je. Ali mu je nekoliko sati nakon preminuća, u bolnici u Princetonu u SAD-u 1955. g., mozak ukraden u znanstvene svrhe. Thomas Harvey, koji mu je prigodom obdukcije nedopušteno izvadio mozak radi medicinskog istraživanja, bio je otpušten s posla, ali je doskora zadobio dopuštenje Einsteinove obitelji da zadrži mozak u znanstvena ispitivanja. On ga je ponio sa sobom na novu službu u Filadelfiju, gdje ga je isjeckao u 240 komadića koji se čuvaju u nekom obliku tekuće celuloze i izložen je proučavanju. I da se Einsteinov mozak može klonirati i tako nastati nov kloniran Einstein, kao što ne može, tomu bi dupliranu Einsteinu u trenutku kloniranja bilo 76 godina, koliko mu ih je bilo kada je umro. I vjerojatno bi prešle bolesti sa staroga Einsteina na novoga, osobito "unutarnje

krvarenje", od čega je i umro. I da se iz njegova mozga može klonirati novi Einstein, kao što ne može, ne bi se uopće klonirala njegova genijalna intuicija fizike i vrhunsko znanje matematike, nego bi mozak pošao s čiste nule. Taj bi klonirani 76-godišnji Einstein opet pohađao osnovnu školu, učio tablicu množenja, logaritme, diferencijale, teoriju relativnosti i fotoelektrične efekte na kojima je stari Einstein zaslužio Nobelovu nagradu 1921. Ne isplati se dakle kloniranje, jer se duh ionako ne može klonirati. Nemojte, molim vas, time razbijati svojih glava. Razne studije o Einsteinovu mozgu različito kombiniraju i sve jedna drugu korigira i demantira, pa pričekajte dok se te teorije ne smire i ne pomire. Dodajmo da se mozak, taj najčudesniji organ u ljudskom organizmu, ne može ne samo

klonirati, nego ni presađivati. Prema sadašnjem stupnju znanosti! A neki razumni znanstvenici kažu da će se ljudski mozak moći istraživati do Sudnjega dana.

Isusovo uskrsnuće. Ali ono što se prije 2000 godina, malo manje, dogodilo s Isusom Kristom, utjelovljenim sinom židovske Nazarećanke Marije, pravim Bogom od pravoga Boga, Svjetlom od

Svjetla, to je posebna istina i zbilja. On nije oporučno odredio da se njegovo tijelo spali i pepeo razbaca na nepoznatu mjestu. Nego su se ljudi onoga vremena u svojoj opijenoj slobodi i vlasti i neshvatljivoj zloći - poput Jude, Ane, Kajfe, Pilata, Heroda i drugih članova udružena zločinačkog pothvata - pobrinuli da ga trnovinom okruže, gotovo do smrti izbičuju, na križu mu čavle u ruke i u noge ukucavaju, kopljem u rebra probodu, i da ga na križ prikovana od zemlje uzdignu da se ne može nogama o tlo osloniti. Muke nad mukama na onaj prvi Veliki petak.

Ali je tu ljudsku zloću i bezumnu opaćinu, užasnu sramotu svaljenu na smrtno tijelo Isusovo, Gospodin milosrdno zbrisao i taj sramotni križ pretvorio u svoju vječnu diku tako da je to njegovo izmrcvareno tijelo Božjom svemoći treći dan nakon smrti slavno od mrtvih ustalo. Ne medicinski presađeno, nego Duhom Svetim vječno produhovljeno. Ne znanstveno klonirano, nego božanskom snagom zauvijek neuništivo preobraženo. Ne kemijskom živom živnulo, nego na novi, besmrtni i vječni, život samo od sebe uskrsnulo!

Jesi li se ikada upitao kako se mi kršćani dičimo križem Isusa Krista, najgorom slikom iz Isusova života? Da od tebe netko zatraži fotografiju da je objavi uz tvoj članak, pronašao bi najprikladniju, a ne najrastrganiju. A mi smo kršćani izabrali Isusovu sliku s križa pa je izradili u mirijade mirijada primjeraka drveta, kamena, papira, srebra i zlata, i stavili je u crkve na oltar, pobili na brda i raskrižja po zemlji, pribili na zid u kućama, objesili je sebi oko vrata. Nismo čak izabrali ovu predivnu sliku uskrsnuća, na kojoj su zadržane Isusove rane ali preobražene, nego upravo strašnu sliku Kristova raspeća. Da nas podsjeća što smo mi - vi - oni - učinili Isusu.

Međutim, Isus je odredio da mi u sakramentu sv. Euharistije činimo njemu na spomen ovu žrtvu, da blagujemo Njegovo mučeno, umrlo i uskrslo tijelo i pijemo Njegovu presvetu krv za život vječni. Kako to? Eto tako kao što majka svomu novorođenčetu daje svoje mlijeko koje ima savršenu mjeru i dozu vitamina, proteina, škroba, šećera i masti, tako je Isus u ljubavi svoga premilosrdnoga Srca dao nama svoju krv kao mjeru vječnoga života. Blago onomu tko to vjeruje, tko to tijelo i krv uzima čiste savjesti i njime se duhovno hrani za život na nebesima!

Razgovor s Uskrslim. Gospodin je Isus na sam dan svoga Uskrsa pokazao veliko duhovno djelo milosrđa na primjeru dvojice učenika tako da im

je bila velika radost i čast što su bili poučeni u stvarima vjere i spasenje (Lk 24,13-31). Poučljivi i poslušni učenici. Eh što bih volio imati takvih poniznih učenika!

I gle, dvojica od njih toga istoga dana putovala u selo...Dva izgubljena sina, Kleofa i brat mu po razočaranju, uputila se iz Jeruzalema u Emaus na Uskrs popodne. Jedva vuku nogu za nogom. Umorni od pričanja i komentiranja.

A Dobri Pastir milosrdno za njima. Želi im dati vjeropouku o patnji kao uvjetu uskrsnuća, a o uskrsnuću kao kruni ljudske egzistencije i konačno o sebi Milosrdnome.

Razgovarahu međusobno o svemu što se dogodilo. Raspravljahu razočarano, uvjereni da je to vrhunac gubitaka svih bitaka. A zapravo njih su dvojica putnika pravo zalutala u bespuću ovoga svijeta.

I dok su tako raspravljali, približi im se Isus i pođe s njima. Uđe u korak s dvojicom putnika, koji usporiše korake, puštajući Suputnika da produži dalje. Ali Suputnik uhvatio putnički korak s njima. Šetnja u troje. Samo još početi razgovor u troje.

Isusova učionica bijaše Šimunova lađa, genezaretska obala, gora iznad Kafarnauma, dvorište Marte i Marije, gornja soba Posljednje večere, križ na Kalvariji prije smrti i, evo, putačina prema Emausu nakon uskrsnuća.

Ali prepoznati ga - bijaše uskraćeno njihovim očima. Je li bilo uskraćeno zato što im je sunce udaralo u oči, što nisu imali unutarnje vjere, što nisu imali dara raspoznavanja duhova? Svega pomalo. I iz pedagoških razloga.

On ih upita: Što to putem pretresate među sobom? Kako kulturni pristup, umjesno pitanje, dobar priključak u društvo! On savršeno zna kako na najbolji mogući način izvesti uspješnu nastavu. Zna da je pitanje uvijek nešto što čovjeku probudi svijest, otvori oči, podigne pozornost: pokazati se uočljivo umnim ili se bezumno osramotiti. Ovdje se učitelj pretvorio u učenika. On pita, pokazuje zanimanje.

Kleofa odgovori: "Zar si ti jedini stranac u Jeruzalemu, te ne znaš što se u njemu dogodilo ovih dana?" Kleofa se već dobro probudio. I on odmah protupitanje: Nemoguće je da ne znaš što se dogodilo ovdje ovih dana. Svatko priča samo o tome, mogao si pretpostaviti o čemu je riječ. Zbilja ne znaš što se dogodilo? Stranac?

A on će: "Što to?" Isus pitanje na pitanje. Tako je izazvao povjerenje u učenicima, koji su u krizi i spremni po stoti put ponoviti što se zbilo, kao nešto neprotumačivo.

Pa ono s Isusom Nazarećeninom, koji bijaše prorok. A mi se nadasmo da je on onaj koji ima otkupiti Izraela. I tako nastavljaju razočarani: sve neke priče za djecu. Bijaše on veličanstven prorok na djelu i na riječi: ali sve u priviđenjima i obmanama. Mi se nadasmo da je on onaj koji će osloboditi Izraela... A on doživio najveći poraz. On je našu nadu podgrijavao stalnim govorima, znamenjima. Mi mu oduševljeno vjerovali. Sada vidimo da smo bili naivni. I što smo se više nadali, to smo se više iznenadili.

A Isus samo pozorno sluša, kao da nikada nije ni čuo nešto slično.

Osloboditi Izraela od cara Tiberija? Od Poncija Pilata? Revolucija? Pokolj? Samo nastavite, zanimljivo "milosrdno" gradivo! Pušta Gospodin obojicu da se napričaju svakakvih besmislica i pokažu svoju nevjericu.

A on će im: "O bezumni i srca spora! Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi te uđe u svoju slavu?" I počevši od Mojsija... Prijatelji, vi bolujete od "srca spora"! Nije li trebalo...? opet Isus pitanjem. Ono o patnji, o mucu, o smrti? A u njih srca gore, oči sjaje, duše se natapaju milinom. Ulazi u njih Duh života, Duh nade. Shvaćaju ponešto o patnji.

A on kao da htjede dalje... No oni navaljivahu: Ostani s nama... I uniđe da ostane s njima... Dok bijaše za stolom, uze kruh, blagoslovi Boga, pa razlomi te im davaše. Isus je pokazao da je namumio dalje. Ostavlja mogućnost svojim duhovno obnovljenim prijateljima da ga puste da produži ili da ga zadrže na večeri i prenoćištu. Bog je dao čovjeku slobodnu volju da Isusa primi ili ne primi. Ali o vlastitu dušu!

Dvojica ga prijatelja zaustaviše. Svidio im se razgovor. Unio im svjetlo u razum a nadu u srce. A k tomu večer je na pomolu. Noć je svačija. Prijatelju, prenoći pa sutra podrani! Poslušaj Putnik, Prijatelju. I počasti ih večerom, ali ne i prenoćištem.

Uto im se otvoriše oči te ga prepoznaše, a on im iščeznu s očiju. Prepoznaše ga za večerom. Obična večera, običan susret, običan kruh, ali koji se prijateljski dijeli i daje Kristu ili Kleofi, potrebniku, gladnomu. U tom je putniku milosrdni Krist, ovdje i Uskrsli.

Tada rekoše jedan drugome: Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio? U isti se čas digoše i vratiše u Jeruzalem... Priznaje jedan drugomu kako su se osjećali dok im je otkrivao Pisma, dok im je govorio riječi Boga živoga. Umjesto beznadnoga srca, sada osjećaju glavnju u grudima.

Pokazao im je da je Krist uskrsli, Krist do te mjere milosrdni da s njima putuje, razgovara, večerava. Nije utvara, obmana, legenda. Nije ni onakav kako su ga zamišljali!

Pokazao im je da je nužno proći Križni put, muku, patnju, nevolju, Kalvariju, da se preko smrti dođe k slavi uskrsnuća. Nije taj križ apsolutna nužnost, nego Božji izbor, u Božjoj providnosti. I tko ga prihvaća, na Božjem je putu. I sam će postići milosrđe.

Kad pomisliše da su Isusa našli, uvidješe da ga tek sada treba početi tražiti. Digoše se i vratiše u Jeruzalem da Apostolima priopće svoje iskustvo s Uskrslim. Vjera je oživjela. Nada je vraćena. Ljubav se preporodila. Kakav susret i razgovor! I Sugovornik!

Vjerniče! Crkva te milosrdno i poučno prati u tvome razvoju: jedno gradivo za prvopričesnika, drugo za krizmanika, treće za zaručnike, četvrto za roditelje. Prati te katehezom, propovijedu, ispovijedu, razgovorom, riječju i djelom. Uči te kako se nosi križ koji život rađa: izvan križa nema uskrsnuća, a izvan uskrsnuća spasa nema! Rasteš li ti u ovim spoznajama i iskustvima? Poučavaš li ti koga u ovim stvarima?

REFLEKSIJE O ISUSOVU MILOSRĐU I PETROVOJ BIJEDI

Travnik, na Međudekanskom susretu, 28. travnja 2016.

U Izvanrednoj jubilarnoj godini Božanskoga milosrđa (8. 12. 2015. - 22. 11. 2016.), potaknutoj pismom "Misericordiae vultus" pape Franje, objavljenim uoči Nedjelje Božjega milosrđa, 11. 4. 2015., kratko se podsjećamo na Isusov milosrdan stav prema posrtajima Šimuna Petra, sina Jonina, kojega je Isus postavio na čelo Apostolskoga zbora i cijele Crkve svoje.

Ne za boravimo da smo i mi postavljeni na određena odgovorna mjesta i imamo svojih sva-kovrskih posrtanja.

Na povratku iz Cezareje, gdje je Isus obećao Petru "ključeve" prvenstva vlasti u upravi i nezabludivosti u vjeri, Gospodin govori učenicima o svojim posljednjim danima, kako treba poći u Jeruzalem, mnogo pretrpjeti, biti ubijen i treći

dan uskrsnuti (Mt 16,21; Mk 8,31; Lk 9,22). Petar je zaprepasten takvim Isusovim nagovještajem. Povuče ga u stranu i šapne mu da mu se to ne smije dogoditi. Ti si Krist! Krist da pati? Dva nepojmljiva pojma. I reče mu Petar: "Daleko to od tebe!" - tj. put u patnju, prečuvši da će Gospodin uskrsnuti. Na to mu Isus odlučno odsiječe: "Nosi se od mene, sotonu! Sablazan si mi, jer ti nije na pameti što je Božje, nego što je ljudsko" (Mt 16,23). Krist odgaja svoga učenika da misli po Božju! Petar unosi svoje ljudske misli želeći Isusu "pomoći" tako da ga odvraća od Očeva plana, od djela otkupljenja čovječanstva, a Krist želi upravo i samo to: izvršiti Očev naum. Tko Isusa odvraća od njegove poslušnosti Ocu, taj ima na pameti ljudsko a ne božansko, taj je "sotona", makar bio i njegov prvi učenik. Isus ga kori bez ustručavanja, tako da su i drugi čuli.

Petar je ono rekao iz ljubavi prema Kristu, ali očito iz krive ljubavi. Nije ta ljubav po božanskoj objavi, nego po ljudskoj krvi.

Na Posljednjoj večeri Gospodin Isus kazuje kako će se svi skliznuti: "Svi ćete se vi još ove noći sablazniti nada mnom" (Mt 26,31). Petar dočeka: "Ako se i svi sablazne nad tobom, ja se nikada neću!" A njemu će Isus: Zaista, kažem ti, još ove noći, prije negoli se pijetao oglasi, tri put ćeš me zatajiti (26,33-34). Zašto Petar ovako samouvjeren govori? I on i cijela apostolska družina zna da je njemu Isus obećao ključeve i temelje. Ali još od svega toga ni traga ni glasa. Možda se želi dokazati da je dostojan povjerenja...

Isus u istom kontekstu govori o Petrovu osobnom obraćenju i prvenstvu da, obrativši se, došavši k sebi, "učvršćuje braću svoju" (Lk 22,32).

U Getsemanskom vrtu Isus moli, a Petar spava. Kada je došla Judina kohorta, stupi Isus na sredinu i upita ih koga traže. Kako oni rekoše: Isusa Nazarećanina, odjednom se pojavi Petar, kao da nije spavao, i mačem udari slugu Velikoga svećenika Malha kaneći mu otkinuti glavu. Sluga se izmače i Petar mu odsiječe samo desno uho.

Petre, ne trebaš me ti braniti! "Vrati mač u korice, zar da ne pijem čašu koju mi je dao Otac moj?" (Iv 18,10-11). I Isus uze Malhovo uho i prilijepi ga na mjesto kao da se nije ništa ni dogodilo (Lk 22,51).

Petar je svojom "obranom" htio dokazati da ima pravo, jer je na Posljednjoj večeri tvrdoglavio tvrdio kako je spreman dati i vlastitu glavu za Isusa. Pa ako zatreba odrubiti glavu i drugomu. A to je krivo! Petre, nisam ja došao skidati glave,

nego dati svoju glavu za druge i ljudima namjestiti ne samo desno uho, nego i cijelu glavu na pravo mjesto. I ti se tomu moraš privikavati i vježbati.

Osjeća Petar da ne idu stvari kako ih on vidi i izvodi.

Veliko zatajenje. Petar se na Posljednjoj večeri isprasio u velika junaka. Isus mu je rekao da će se te iste noći dobro skliznuti. On nije htio vjerovati Isusovim riječima. I evo već se dva puta poskliznuo: prvi put što je spavao kada mu je Isus rekao da se Bogu moli, pa je bio ukoren. I drugi put kada je udario Malha, koji je mogao ostati bez uha, pa je bio osobito ukoren. Ali treći pad bijaše najveći, i to trostruk. Bilo je to veliko iznenađenje i u očima samoga Petra.

Petar umjesto da se sakrije da ga nitko ne nađe, on u Kajfino dvorište. On želi ostati vjeran Isusu, ali po svoju.

Isus ulazi svjedočiti na Kajfinu dvoru, a Petar će svjedočiti pred sluškinjama na dvorištu.

Tri puta upitan, tri puta zaniijekao da pozna toga "čovjeka". Petre, Petre, poslušaj prvo (Mt 26,33) ili drugo pjevanje pijevca (Mk 14,72). Zbilo se veliko skliznuće one crne noći.

Pijevac probudio Petra iz njegove grješnosti. Ispunilo se onako kako je Isus pretekao: sablaznit ćeš se, skliznut ćeš se, Petre, tri puta! Petar je mislio jedno, a dogodilo se nešto drugo, i to sve samo zato što nije poslušao Isusa i što nije bio poučljiv. Čim je pijetao otpjevao svoju, Petar se osvijestio: "I umah, dok je on još govorio, oglasi se pijetao. Gospodin se obazre i upre pogled u Petra, a Petar se spomenu riječi Gospodinove, kako mu ono reče. 'Prije nego se danas pijetao oglasi, zatajit ćeš me tri puta'. I iziđe i gorko zaplaka" (Lk 22,60-62).

Gospodin ga pogleda. Bijaše to pogled pun samilosti, sažaljenja i sućuti. Vultus misericordiae. Pogled mijenja stanje, odnose, duševno raspoloženje. Pogled mijenja srce. Isusov pogled izaziva suzu u očima grješnika. Potoke suza.

A Petar zaplaka. Bio je to znak duboka kajanja, uvida u svoje grješno stanje, u nijekanje i izdaju. Ne može čovjek sam svojom Bogu služiti po Božju. Ako misli da može, onda je sličan pelagijancu. Nego: s pomoću milosti Božje. Petar ne očajava, nego očekuje od Isusa pomoć. Isus ne prestaje odgajati Petra, do njegovih suza, do gorka kajanja, dok ne izazove autentičnu ljubav Petrova srca. Bog je Stvoritelj, a čovjek je samo stvorenje!

Nakon uskrsnoga doručka Isus će Petru: Šimune Ivanov, ljubiš li me više nego ovi?

Da, Gospodine, ti znaš da te volim!, posve ponizno, a ne kao ono na Posljednjoj večeri: Ako se svi sablazne, ja ne!

Isus će mu nato: Pasi jaganjce moje! I ne zaboravi da su ti janjci - moji!

Tako do tri puta. Ražalosti se Petar što ga upita treći put, pa reče: Gospodine, ti sve znaš! Tebi je poznato da te volim.

Kaže mu Isus: Pasi ovce moje! (Iv 21,15-17).

Uvjet duhovnoga pastirstva jest ljubav. Tko nema ljubavi, neka ne ide za pastira!

Oni koji žele biti pastiri moraju imati više ljubavi prema Isusu nego svi drugi. Što veći pastir, to veća ljubav. Što odgovornije polje rada, to šire polje ljubavi. Ljubavlju je sve uvjetovano.

Kongregacija za nauk vjere, pod pročelništvom kard. Ratzingera, izdala 1998. Refleksije o "Pri-

matu Petrova nasljednika u otajstvu Crkve". Na kraju dokument kaže: "Nije nedostajalo u povijesti Papinstva ljudskih zabluda i nedostataka pa i teških: sam naime Petar, priznao je da je grješnik. Petar, čovjek slab, izabran je kao stijena upravo zato da bude očito da je pobjeda samo Kristova a ne rezultat ljudskih snaga. Gospodin je htio da u krhkim sudovima nosimo njegovo blago kroz vremena: tako je ljudska slabost postala znakom istine božanskih obećanja."¹ I božanskoga milosrđa. Kao što nalog praštanja ulazi u pashalno otajstvo, tako Petrova služba ulazi u pashalni misterij Krista Gospodina.

Ne zaboravimo: koliko god netko umišljao da je "stijena", poput Petra, smrvit će se ne osloni li se na milosrđe Božje. Ako je tako s pastirom, kako je tek sa stadom.

KRISTOVO MILOSRĐE PREMA PRVAKU PETRU

Sarajevo - katedrala, Papin dan, 3. srpnja 2016.

Godina milosrđa i Papin dan navode nas da se podsjetimo na neke evanđeoske zgode u životu apostola Petra u kojima je Gospodin prema njemu pokazao svoje osobito milosrđe i da molimo za 266. Petra naših dana, Rimskog biskupa, papu Franju.

Promjena imena. Kada je prvopozvani Andrija doveo brata Šimuna k Isusu, Isus ga "pogleda" i reče mu: "Ti si Šimun, sin Ivanov! Zvat ćeš se Kefa" - Stijena (Iv 1,42). Iako je Gospodin braću Jakova i Ivana nazvao "Sinovima groma" - Boanerges (Mk 3,17), jer su Isusu predlagali da se s neba zazove oganj i spale negostoljubivi Samarijanci (Lk 9,54), ipak taj im se naslov nije uvriježio. A Petar postade osobna imenica, spomenuta oko 160 puta u Novom Zavjetu. Nakon što ga je pozvao da, "obraćivši se, obraća braću svoju", sam ga Isus naziva "Petrom" navješćujući mu njegovo odreknuće (Lk 22,31.34). I izbor i novo ime znače novu zadaću koju Isus daje iz milosrdne ljubavi prema Petru i Božjemu narodu kojega mu povjerava.

Sadašnji papa Franjo - Jorge Maria Bergoglio - za svoje biskupsko geslo 1992., a i papinsko 2013., Miserando atque eligendo, uzeo je riječi iz homilije sv. Bede Časnoga, crkvenoga naučitelja, o izboru sv. Mateja apostola: "Vidio je carinika, a

kako je gledao pun smilovanja i odabirući, reče mu: Slijedi me" (Časoslov, IV., str. 1086).

"Grješan čovjek". Nakon noći probdjevne u ribolovu bez ulova, Isus pozva ribolovca Petra da izveze na pučinu i baci mreže. On posluša i ulovi mnoštvo riba. Spozna Petar da nije mogao uloviti nijedne ribe jer bijaše "grješan", pa sve ribe pobjegle od njega. Ali ga Isus ohrabri: "Ne boj se! Od sada ćeš ljude loviti" (Lk 5,10).

- Ako se priznajemo grješnicima i kajemo, Bog ima milosrđa prema nama!

Isusu "sablazan". Na povratku iz Cezareje Filipove, kada je Isus učenicima pričao da treba poći u Jeruzalem, mnogo pretrpjeti, biti ubijen i kako će treći dan uskrsnuti (Mt 16,21), Petar ga počeo odvrćati od toga nauma ne uviđajući kako je uopće spojiva patnja s mesijanskim poslanjem Sina Božjega. A Isus ga opomenu: "Nosi se od mene, sotonu! Sablazan si mi, jer ti nije na pameti što je Božje, nego što je ljudsko" (Mt 16,23). Isus želi da njegov učenik misli po Božju. Očito to Petrovo odvrćanje Isusa od križa ne bijaše po Božjoj objavi, nego po ljudskoj naravi. Iz Isusova se ponašanja vidi da je Petar uvidio svoju nesmotrenost i da mu je oproštena.

¹ Considerazioni "Il Primato del successore di Pietro nel mistero della Chiesa", br. 15; L'Osservatore Romano, 31. 10. 1998., str. 7; Il Primato del Successore di Pietro, Vatikan, 1998., str. 493-503, citat: 502-503.

- Crkva, prema tomu i Papinstvo, sastoji se od ljudskoga i božanskoga elementa. Ljudski se pročišćuje, a božanski nas posvećuje.

U Isusa "posumnjao". Apostoli na moru, a vjetar ih baca kamo ne žele. Najednom kao neka "utvara". Petar prepozna Isusa i zamoli ga da mu zapovijedi da dođe k njemu po vodi. Isus mu dopusti. Ali kada Petar "spazi vjetar", počne tonuti i vikati: "Gospodine, spasi me!" Isus ga dohvati i reče mu: "Malovjerni, zašto si posumnjao?" (Mt 14,24-33). Iz ove neprilike i ukora dvije su pouke i za Petra i za nas.

Prva, Petar je prvoklasan plivač, koji se bolje snalazi na jezeru negoli na pržini. A ipak, ako se uzda samo u svoje plivačke vještine, i ako ga ponesu "vjetar" sekularizma i relativizma ovoga svijeta, ponestat će mu ravnoteže.

Druga, ako se Petar ne obrati na pravu adresu, ili ako počne u Isusa sumnjati, sigurno će potonuti. Umjesto elementarne vjere u Isusa, njega i nas spopadnu elementarne nepogode jezera. I umjesto da kušnje svladavamo tražeći Isusovu pomoć, kušnje nam se pretvaraju u napasti i u njima se gubimo. A ako ne budemo "malovjerni" i zatražimo pomoć, Isus će nam se sigurno smilovati i spasiti nas.

Kako se primiče Isusovo mučeništvo, tako Petar sve više tone u vlastito more.

Isusa demantira. Na Posljednjoj večeri Isus kaže apostolima: "Svi ćete se vi još ove noći sablazniti nada mnom." A Petar će: "Ako se i svi sablazne nad tobom, ja se nikada neću." Isus ga upozori na trostruku sablazan: "Tri put ćeš me zatajiti" sve u kontekstu pijevca (Mt 26,31-34). Iako je gorko iskustvo sve što gore spomenusmo, Petar opet po staroj naravi: samouvjereno i samohvalisavo. On ne prihvaća Isusove istine, nego Isusa uvjerava u svoju neistinu. Isus ga pušta da doživi - kukurikanje.

Isusa krivo brani. U Getsemanski vrt Juda izdajnik doveo svoju hordu da uhvate Isusa u molitvi. Kada su čuli galamu, apostoli se probude. Petar se maši mača i umjesto glavu odsiječe Malhu uho. Isus uze uho i prilijepi ga stražaru na desnu stranu. Da je Petar odrubio Malhu i glavu, Isus bi je opet vratio na njezino mjesto, a oštro bi upozorio Petra: Vрати mač u korice. Tko se mača hvata, od mača i strada! (Mt 26,52).

- Ne odobrava Isus svaku našu obranu, pa ni Petrovu! Ne brani se Isusa oštricom mača, nego istinom u ljubavi.

Isusa niječe. I to tri puta. Prvi put: Neka mu Kajfina sluškinja reče: "I ti si bio s Isusom Nazarećaninom." On zanijeka (Lk 22,56). Drugi put: Čuvari mu rekoše: Nisi li i ti od njegovih učenika? A on zanijeka (Iv 18,25). A jest jedan je od učenika, i to prvi! Treći put: Domalo pristupiše k njemu svi prisutni: Uistinu, i ti si od njih, jer te i govor tvoj izdaje. Tada se on počeo zaklinjati i preklinjati: "Ne znam toga čovjeka" (Mt 26,73-74). Ne zna toga čovjeka, a kamoli da zna Mesiju, Sina Boga života, kako ono posvjedoči po Božjem nadahnuću. Ali očito sada govori po svojoj velikoj slabosti.

Gospodin se obazre, uprije pogled u Petra, a Petar se sjeti riječi Isusove, kako mu reče: "Prije negoli se pijetao danas dvaput oglasi, tri puta ćeš me zatajiti. I iziđe te gorko zaplaka" (Lk 22,60-62). Nema u povijesti glasovitijega pijevca od toga Petrova. Petar je vjerojatno uvijek zaplakao kada bi čuo da je pijevac zapjevao. Pijetao je vanjska savjest, opomena. Ali to još mnogo ne znači. Čovjek se probudi od pijevčeva pjeva, ali se ne diže sa zemlje. Tu je milosrđe Božje da ga pogleda, podigne, pomogne. Sv. Augustin za takvu situaciju ima pogođene riječi: ljudska miseria / bijeda, i božanska misericordia / milosrđe.

Uskrsli Gospodin na obali Tiberijadskoga mora, u kojem se plivač Petar nekada topio, tri puta pita svoga prvog učenika ljubi li ga više nego drugi. Petar svaki put odgovara: Ti znaš, Gospodine, da te volim! Nema više samohvalisanja. I sva tri puta Uskrsli mu daje zadaću pastirstva, i to pastirstva svega stada Božjega. Tri puta zato što je Gospodin htio da Petar tri puta okaje svoje trostruko nijekanje.

U Vazmenoj noći pjevamo: Molimo i za papu našega Franju. Njega je Bog i Gospodin odabrao u red biskupa: neka ga živa i zdrava čuva svojoj Crkvi, da ravna svetim narodom Božjim. A u svakoj sv. Misi, tj. dnevno više od 400 tisuća svećenika i više od 5 tisuća biskupa mole za Crkvu da je Bog usavršuje u vjeri i ljubavi zajedno s papom našim Franjom... To molimo osobito danas kada slavimo Papin Dan i kada prikazujemo ovu sv. Misu za njega i za ovu partikularnu Crkvu s njime.

LJUBAV BL. MARIJE PETKOVIĆ,
UTEMELJITELJICE SS. KĆERI MILOSRĐA,
PREMA OCU MILOSRĐA

Blato, 9. srpnja 2016.

Majku Mariju Petković od Propetoga Isukrsta, blaženicu, pravo sam mogao upoznati tijekom vremena iz njezinih vlastitih spisa, posebno na poticaj sestara Kćeri milosrđa odazivajući se na njihove pozive za duhovne vježbe i simpozije i u Rimu i u Zagrebu i ovdje na Korčuli. Ono što me od nje posebno zadivilo i što mi se čini njezina ljudska, kršćanska i svetačka originalnost jest njezin istaknut odnos kao odane, vjerne i poslušne kćeri prema rođenom ocu Antunu, prema Svetomu Ocu u Vatikanu i prema Bogu Ocu na nebesima. Eto o tim trima vidovima jedne stupnjevne ljubavi.

Prema ocu zemaljskomu. Ona je od malena ushićeno doživljavala očevu ljubav u vlastitoj obitelji. Sama prizna da nikoga nije tako voljela kao oca Antuna. Kada je u svojoj 13. godini pošla na prvu sv. ispovijed i sv. Pričest, kleknula je nasred kuće i zamolila svoje roditelje za oprostjenje. Tata joj je sa suzom u oku izrekao prvu roditeljsku "beatifikaciju": "Kćeri, ti me nikada nisi ražalostila, ti si me uvijek slušala." Marija je s velikom zahvalnošću doživljavala očevu dobrotu, auktoritet, inteligenciju, roditeljsku ljubav s izrazima velikoga razumijevanja i milosrđa. Psihologija nas uči kako je to nešto snažno i važno za jedno dijete, djevojčicu ili dječaka, da u obiteljskom okrilju ponese autentičnu ljubav prema svojim roditeljima.

- Poštuj oca i majku da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji! To je jedina Božja zapovijed, od njih deset, koja nosi sa sobom nagradu onima koji iskazuju poštovanje i poslušnost svojim roditeljima koji su, poslije Boga, najzaslužniji za život djeteta i rast obitelji.

Prema ocu biskupu. Kada je Marija uzrasla u pravu kršćansku djevojku, štoviše u utemeljiteljicu nove duhovne obiteljske zajednice, prerasla granice obitelji i ušla u širu biskupijsku zajednicu, nije imala nikakva pridržaja prenijeti obiteljske doživljaje dobrog oca na mjesnoga dubrovačkog oca biskupa Josipa Marčelića¹ i u savršenu skladu s njegovim uputama i blagoslovom dati se na ka-

rizmatско djelo koje je nju čekalo. Biskup bi, naime, prema sv. Ignaciju Antiohijskom trebao biti "živa slika Boga Oca".²

- Evo velike pouke i biskupu kakav mora biti u svojoj otvorenosti prema novim darovima koje u Crkvu unose osobe posebno odane Duhu Svetomu. Pokazat će svu svoju razboritost da s ljubavlju i istinom prati takve duše i zajednice do uzrasta punine Kristove.

Prema Svetom Ocu Papi. Kada je Božjom milošću i unutrašnjim nadahnućem nadišla okvire svoje Dubrovačke biskupije, opet je našla u velikoj Crkvi jedinstvena Oca, Svetoga Oca Papu, Kristova namjesnika i Petrova nasljednika na zemlji. Ona se sigurnom osjeća pod budnim okom i pod blagom voditeljskom rukom Očevom. Bila je uvjerena da nju i onaj Sveti Otac iz Vatikana jednako voli kao i njezin otac Antun. I zato je mogla imati prema njemu odnos vjerne, odane i poslušne kćeri. Glavni dokaz ljubavi i jest poslušnost, veli Isus. Ako me ljubite, zapovijedi ćete moje čuvati (Iv 14,15). A ta ljubav nije laka. Kada bi bila laka, ne bi bila pod zapovijed.

- Marija je s ljubavlju vršila sve zapovijedi i rođenoga oca Antuna, i upute oca biskupa Josipa, i odredbe Svetoga Oca - zvao se on Pio XII., Ivan XXIII., Pavao VI. Zato joj je i moglo doći pravo priznanje, pohvala i nagrada za njezinu poslušnost od bijelog Svetog Oca Ivana Pavla II., svetoga, u obliku crkvene beatifikacije u Dubrovniku 6. lipnja 2003.

Prema Ocu nebeskomu. A Marija je najviše pokazala ljubavi i vjernosti prema Ocu nebeskomu, od kojega dolazi svi dobar dar odozgor i svako očinstvo na ovome svijetu. Njoj je Otac na nebesima tako živ, tako bliz, predočljiv kao zemaljski otac: kao tata Antun, kao biskup Josip, kao papa Pio XII. Isus je došao na ovaj svijet objaviti milosrdnu ljubav Očevu, ali i pokazati savršen i auktoritativan sud Očev. On je Lice milosrdnoga Oca nebeskoga i njemu je Bog Otac prepustio suđenje živih i mrtvih. Stoga je posve

¹ Rođen 1847., biskupom imenovan 1892., posvećen 1893. (apostolski upravitelj u Kotoru), u Dubrovniku od 1894. do 1928.

² Katekizam Katoličke Crkve, br. 1549 i 1554.

razumljivo da je Marija svomu djelu, koje joj je povjerio pravedni i milosrdni Otac, dala naslov "Kćeri milosrđa". Milosrđe znači imati milo, milosno i samilosno srce prema drugomu u smislu tjelesnih djela milosrđa: gladna nahraniti, žedna napojiti, siromašna odjenuti, zatvorena pohoditi, prognana primiti, mrtva pokopati, odnosno u vidu duhovnih djela milosrđa neodlučna svjetovati, neuka poučiti, nevoljna utješiti, grješna opomenuti, uvrjedu oprostiti, nepravdu strpljivo podnositi i za žive i mrtve Boga moliti. A to je pravi iskaz očinske ljubavi. Marija se u Crkvi predstavila kao odana i poslušna kći Oca nebeskoga, kao omilošćena Očevim milosrđem i kao prenositeljica Očeva milosrđa drugima. I zato je nju Otac nebeski već davno beatificirao, tj. proglasio blaženom u nebeskoj slavi.

- Čini nam se da je upravo to - to tjelesno i duhovno milosrđe kao i vjernička poslušnost - njezina specifična uloga ili karizma u suvremenoj Crkvi kojoj treba poslušnih sinova i kćeri; kojoj treba ljubavi prema sirotama, rubnima, napuštenima; Crkvi kojoj treba nesebičnih i milosrdnih srdaca poput Marije od Isukrsta. Zato smo danas zahvalni i njezinu ocu Antunu i Svetomu Ocu i napose i iznad svega Ocu nebeskomu na ovakvu

plemenitu i čestitu čeljadetu, čudu od časne sestre, uzornoj ženi, primjernoj redovnici, koju je papa Ivan Pavao II. 2003. u Dubrovniku proglasio blaženom. Njoj se time slava u Bogu ne povećava, nego se time ona nama postavlja kao uglednica: kako se u nesvetim prilikama postaje svetom osobom, i kao pomoćnica i odvjetnica u našim zemaljskim i duhovnim potrebama. Njoj pripada naslov: Kći milosrdna i poslušna!

Mi smo svjesni da je ovo dvorište puno Božjega milosrđa, da iznad ove Korčule lebdi Očovo milosrđe poput oblaka s kišom samo što nije pala, ali milosrđe se ne prima ako se čovjek na to ne pripravi kajanjem, priznanjem svojih slabosti i grijeha i ako kao odrasla i svjesna osoba izričito ne traži milosrđe Božje. Sjetimo se one dvojice razbojnika raspetih s Isusom. Možda su desetljećima žarili i palili po Palestini i konačno uhićeni, procesuirani i osuđeni na smrt na križu. Onaj Lijeve nema nikakva znaka opamećenja, čak riječima pogrđuje Gospodina, na što se Isus uopće ne osvrće. A onaj Desni pokazuje znakove kajanja i moli Isusa da ga se sjeti u svome raju. Isus odmah odgovora i obećava mu raj.

Neka i nama svima blažena Marija isprosi obilje Božjega milosrđa!

SLAVLJA I OBLJETNICE

KOMEMORACIJA MARKA MILANOVIĆA

Stolac, 30. travnja 2016. - Već više godina, zapravo od 2012., slavi se sv. Misa u stolačkoj župnoj crkvi sv. Ilije proroka, 30. travnja, za dušu svjedoka vjere Marka Milanovića (Kruševo, 1837. - Jakomir, 1859.), i za otvaranje biskupijskoga procesa na kojem bi se proučilo njegovo povijesno mučeništvo. Marko je rodom iz Kruševa, danas filijala stolačke župe, a u vrijeme Markova života filijala prenske župe. Stolačka je župa osnovana 1863. godine.

Stolački župnik don Rajko Marković ove je godine pozvao za slavitelje euharistijske žrtve don Antu Luburića, župnika i dekana trebinjskoga, te župnoga upravitelja Nevesinja, na čijem je području Marko podnio svjedočku smrt potkraj mjeseca travnja 1859. godine. Misa je slavljenja u 18.00 sati i prisustvovalo je više od stotinu vjernika. Prenosimo propovijed koju je izgovorio vlč. don Ante.

KRŠĆANI U SVIJETU, NE OD SVIJETA

Draga braćo i sestre, dragi vjernici župe Stolac!

Upravo pročitano Evanđelje po Ivanu (15,18-21) koje je određeno za današnju sv. Misu subote 5. uskrsnog tjedna, bolno nam odzvanja u ušima, a zorno ga potvrđuje primjer osobe Marka Milanovića, čije se svjedočke smrti večeras sjećamo i što je jedan od razloga i našega okupljanja na ovu Svetu Misu, da se molimo za što skorije otvaranje njegova biskupijskoga procesa.

Večeras bismo se željeli zaustaviti upravo kod ovih evanđeoskih riječi i njihova **vidljiva i konkretna** uprizorenja i razjašnjenja. Drugim riječima: **postoji uzajaman odnos što nastaje između te poruke i nas danas** - ovdje i sada.

To je razjašnjenje kratko: na jednoj je strani Isus Krist, a na drugoj strani svijet u kojem **On** predstavlja, **Božji**, drugačiji svijet.

Svijet u kojem je Isus živio i djelovao nije isti kao ovaj u kojem mi danas živimo i u kojem smo pozvani **svjedočiti**, riječju i djelom, istinitost Isusova svijeta.

Ovaj naš svijet u trajnu je previranju - prolazi, nestaje. To otežava naše shvaćanje i prihvaćanje Isusova svijeta, a potom ne uočavamo razliku i zamašnjost ovoga, tobože svoga vremena i svijeta u

kojem se Isus udomio, ali nije postao dijelom ovoga svijeta, nego njegovom preobražajnom snagom.

U povijesti Crkve uvijek je bilo razdoblja u kojima su kršćani intenzivno tražili smisao življenja svoga kršćanskog opredjeljenja. Oni koji su otkrili smisao, a to je osoban susret sa živim uskrslim Kristom, bili su spremni to svoje opredjeljenje potvrditi polaganjem vlastita života.

Krist nas poziva da budemo mudri i ne traži od nas da svoje opredjeljenje za Njega uvijek potvrđujemo krvlju, ali traži od nas da budemo kvasac, sol i svjetlo u ovome svijetu.

A kako to ostvariti? To na vrlo jasan način opisuje jedan vrlo zanimljiv dokument, napisan prije 1700 godina (317.-321.), biser, koji se u kršćanskoj literaturi naziva **Poslanica Diognetu**.

Ova poslanica još i danas odiše tolikom suvremenosti da je to gotovo iznenađujuće. U njoj čitamo o obilježjima kršćana **onoga vremena**:

"Kršćani se ne razlikuju od ostalih ljudi ni područjem gdje stanuju, ni jezikom, ni načinom života. Ne žive u svojim vlastitim gradovima, ne služe se nekim neobičnim jezikom, ne provode neki osobit život. [...] Nisu zaštićeni ni ljudskim zakonom kao neki drugi. [...]"

Žive u vlastitoj domovini, ali kao došljaci.

Kao građani s ostalima **imaju** sve zajedničko, a sve **trpe** kao tuđinci.

Svaka im je tuđa pokrajina domovina, a svaka domovina tuđina.

Žene se kao i ostali i rađaju djecu, ali **ne odbaćuju** još nerođene djece. [...]

U tijelu su, ali **ne žive po tijelu**.

Provode život na zemlji, ali na nebu imaju domovinu.

Pokoravaju se izglasanim zakonima, a načinom svoga života **nadvisuju** zakone.

Ljube sve, a svi ih **progone**.

Preziru ih i osuđuju.

Ubijaju ih, a oni oživljavaju.

Siromasi su, a **obogaćuju** mnoge.

U svemu **oskudijevaju**, a svime **obiluju**.

Sramote ih, a oni i u sramoti **doživljavaju slavu**.

Izruguju im dobar glas, a svjedoče o njihovoj pravednosti.

Vrijeđaju ih, a oni **blagoslivljaju**.

Ponižavaju ih, a oni **iskazuju** čast.

Kada dobro čine, **kažnjavaju ih** kao zločince.

Dok podnose kaznu, **raduju se** kao da oživljavaju. [...]

Da kažem jednostavno: što je duša u tijelu to su kršćani u svijetu. [...]

Bog ih je postavio na takav položaj s kojega im nije dopušteno pobjeći."

A što se događa danas? Kako bi pisac ovoga dragulja stare kršćanske književnosti, da je danas živ, opisao nas - **današnje kršćane**?

Vrijeme i prostor, braćo i sestre, u kojem živimo, doživljava tolike promjene kakve i kolike možda nikada u povijesti čovječanstva nisu postojale.

Veliki poznavatelji tih promjena zbunjeni su, ali i odlučni u svraćanju naše pozornosti na njih. Mi dosadašnja upozorenja velikih mislilaca i poznavatelja svjetskih promjena novoga doba slušamo s nedovoljnom pažnjom i premalo razmišljamo koliko su ta upozorenja tih ljudi, a s time ujedno i "našega" kršćanskoga svjedočenja u svijetu", sudbonosna.

Neki od tih mislilaca rado, i ujedno s bolju, a pogotovo kada imaju razloga i utemeljenja za to, kritiziraju našu današnju kršćansku praksu, ponašanje i život, tvrdeći da je u njoj Bog umro!

Ako danas promatramo "društvo" u svjetlu ove misli, biva očito: širi se javno mišljenje za koje ne

postoji ništa što bi bilo odsudno važno, neupitno. Postoji beskrajn kovitlac prepun uzajamnih prijevara i samozavaravanja. Kao da je čovjek na svršetku ili je ipak tek na svome početku.

Jedno je posve očito: **danas se ne trpi iznimka**, i stvarno: **ljudi se danas olako priključuju javnom mišljenju i javnom ponašanju mase**. Tko se tomu opire, biva onemogućen ili jednostavno isključen, odstranjen!

To je, braćo i sestre, ovaj svijet koji Krist ne priznaje, on ga odbacuje i opire mu se po cijenu života.

Isusov se Duh i duh ovoga svijeta isključuju. Svijet mrzi Isusa i zato ga uklanja. Isto trebaju očekivati i Njegovi učenici. Bog je doduše poslao svoga Sina da spasi svijet, ali ljudi više vole tamu nego svjetlost, rekao je Isus u razgovoru s Nikodemom.

Kao što su neprijatelji progonili Isusa i stalno mu bili za petama, isto se događalo i učenicima kroz povijest.

I kao što je bilo ljudi koji su povjerovali Isusu, bit će i onih koji će povjerovati na riječ učenika, prihvatiti tu riječ i prema njoj živjeti. Riječ učenika zapravo jest riječ Učitelja.

To je svojim životom, svojim odlučnim stavom posvjedočio i naš svjedok vjere Marko Milanović!

Njegovo je svjedočanstvo pred krvnikom-hajdučkim harambašom iznad svega jasno i odlučno: **"Ja sam katolik, pak činite što hoćete!"**¹

A mi se možemo pitati: **što je njega dovelo do takva uvjerenja? Odakle** je izvirala njegova snaga i duhovni mir, da je na putu iz rodnoga stolačkoga Kruševa preko Morina na Somine, u odlučnu trenutku života mogao ostati svoj i dostojanstveno i odlučno potvrditi vjernost Izvoru Života i pravim životnim vrijednostima, bez kojih ni ovdje na zemlji nema ljudskoga života, života dostojna čovjeka?!

Naš Marko nije htio biti onakvim kakvim ga je svijet oko njega želio vidjeti i koji ga takvoga, ujednačenoga s "masom", želi imati.

A to htjenje, braćo i sestre, i danas u ljudskom društvu cvjeta na sve strane, kao da se samo po sebi razumije da se svijet može urediti po svojoj volji, a čovjek samo treba na to pristati. Zbog toga se današnjega čovjeka nastoji izdvojiti, usitniti zajedništvo koje bi čovjeku bilo oslonac i davalo sigurnost u njegovoj jedincatosti i osobnoj vrijednosti.

Zbog toga se, a čega smo svi mi svjedoci:

- iskripljuje i briše čovjekova povijest,

¹ Usp. Mučeništvo Marka Milanovića, priredio Pero Milanović, Mostar, 2010., str. 154-156.

- **ruglu** se izvrgava njegova uljudba, koja se pro-
glašava nazadnom i kočnicom njegova razvoja,

- pogotovo se **omalovažava** njegova vjera i na-
cija, sve se nastoji ogaditi čovjeku.

Tako se u današnjem čovjeku uspješno stvara
i razvija **nepouzdanje** koje u njemu postaje usta-
ljeno stanje nemira i straha i od rata i bilo kakva
sukoba, otkaza na radu i nezaposlenosti koja ca-
ruje, straha od bolesti.

Ali se zato današnjem čovjeku ipak praktično
omogućuje da vrlo lako dođe i do alkohola i do
droge, a u širim razmjerima gledano, vrši se ra-
znovrstan pritisak na čovjeka i na njegov cjelo-
kupan život.

Povrh svega ovoga, **širi se razvrat**, što za mno-
ge postaje zamamno, jer ta pošast kod čovjeka ne
razvija nikakvih obveza.

Nije stoga čudo što u javnosti vlada ravnoduš-
nost širokih razmjera, što **slabe međusobne veze**,
i one krvne i one prijateljske, **samoća caruje**. I što
još caruje?

**Caruje sebičnost i bespoštedna borba za
društvene udobne položaje**, što brojna i moć-
na sredstva društvenog priopćavanja uporno i
uspješno predstavljaju kao istinito promicanje
općeg dobra.

**Eto kako se svijet, koji je stvaran tisućama
godina, ruši pred našim očima.**

Znam da su mnogi kršćani iz cijelog svijeta,
pa i mi ovdje zaista tužni i zabrinuti zbog sadaš-
njega progona kršćanstva u cijelom svijetu. Ra-
zne terorističke grupe, dirigirane iz određenih
centara moći, proglasile su bezbožan **rat** protiv
kršćanstva i Kristovih sljedbenika. Kršćanima se
odrubljuju glave, strijelja ih se, razapinje, zakopa-
va, žive spaljuje i osakaćuje. Žene i djeca su žrtve
silovanja i zlostavljanja. Tisuće kršćana su prisi-
ljene napustiti svoje domove i domovinu, i živjeti
u izbjegličkim logorima u stranim zemljama.

Braćo i sestre, moramo znati da je naš Gospo-
din Isus predkazao da će doći dan kada će Njegovi
sljedbenici biti proganjani i ubijani od neprijatelja
koji će misliti da se na taj način klanjaju Bogu:

- *Izopćavat će vas iz sinagoga. Štoviše, dolazi čas
kad će svaki koji vas ubije misliti da služi Bogu* (Iv
16,2). **Zašto to čine?**

- *A to će činiti jer ne upознаše ni Oca ni
mene* (Iv 16,3).

A pogotovo riječi današnjeg misnog evanđelja:

- *Ako vas svijet mrzi, znajte da je mene mrzio
prije nego vas. [...] Ako su mene progonili, i vas će
progoniti; ako su moju riječ čuvali, i vašu će čuvati. A
sve će to poduzimati protiv vas poradi imena moga,
jer ne znaju onoga koji mene posla* (Iv 15,18-21).

I konačno: *svi koji hoće živjeti pobožno u Kri-
stu Isusu, bit će progonjeni* (2 Tim 3,12), **upamti-
mo ovo!**

Rimsko carstvo koje je pokušalo uništiti rano
kršćanstvo kasnije je postalo kršćansko carstvo, u
kojemu je i danas centar našega kršćanstva.

Oni koji su Isusa, Božjega Sina, razapeli poput
zločinca, mislili su da je Njegovom smrću završila
priča o **Čovjeku** koji je čudesa i znamenja činio,
On je postao zvijezda koja privlači milijarde ljudi
sa svih strana svijeta.

Snaga Uskrsloga Gospodina **zrači** na svako
ljudsko biće na zemlji, čak i na Njegove neprija-
telje. Svakom progonitelju kršćanstva Isus govori
iste riječi koje je rekao Savlu iz Tarza, koji je po-
kušao uništiti Crkvu na njezinu početku: *Savle,
Savle, zašto me progoniš? Teško ti se protiv ostana
boriti* (Dj 8,3; 26,14).

Isus Krist, čije je ime Emanuel - Bog s nama -
obećao je svima koji Ga slijede Svoju živu prisut-
nost i zaštitu riječima:

*I evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svi-
jeta* (Mt 28,20).

A kršćani će pokoriti zle sile današnjeg vre-
mena snagom Krvi Kristove i **riječju svoga svje-
dočanstva**. Zmaj progona bit će slomljen, a
snaga Uskrsloga Krista pokazat će se u obraćenju
progonitelja i ubojica kao što se dogodilo u sluča-
ju sv. Pavla.

I Crkva će, snagom Uskrsloga Gospodina, po-
novno ustati ojačana sadašnjom krizom koju pro-
življava i bit će i ostati kao jedna, sveta, katolička
i apostolska.

Krist je centar i središte čovječanstva i On će
sjati nad svima i vladat će ovdje na zemlji, a kada
dođe čas, On će svoje vjerne okupiti u Svom kra-
ljevstvu u vječnosti.

I naš zemljak, junak i svjedok vjere, Marko,
obasjan svjetlom Kristovim, nije ga se odrekao.

Zato je, vjerujemo, doživio i živi životom u pu-
nini i sada je zajedno s Izvorom svjetla - Kristom
Gospodinom u vječnosti! Amen!

U ČAST KRALJICI MIRA

Hrasno, 8. svibnja 2016. - Župnik i 2 biskupa. Približavamo se četrdesetoj obljetnici otvorenja marijanskoga svetišta Kraljice mira na Hrasnu. Na poziv župnika don Stjepana Batinovića mostarsko-duvanjski biskup koadjutor Pavao Žanić održao je trodnevnicu, a u nedjelju 8. svibnja 1977. biskup ordinarij msgr. Petar Čule svečano je blagoslovio kip Kraljice mira i Hrasno proglasio marijanskim svetištem Trebinjske biskupije. Tada je određeno da središnje slavlje ubuduće bude u drugu nedjelju Gospina mjeseca svibnja, ostajući misni obrazac dotične vazmene nedjelje a da propovijed bude povezana s Blaženom Djevicom Marijom, Kraljicom mira. Od tada do danas mnogi su vjernici u hodočasničkom duhu pohodili ovo svetište, Gospinu se zagovoru utjecali, preko nje za udijeljene milosti Gospodinu zahvaljivali te se u svoju životnu svakidašnjicu sakramentno izmireni i okrijepljeni vraćali.

Biskup i 25 svećenika. Ovogodišnja vanjska proslava Kraljice mira bila je u nedjelju, 8. svibnja. Ono što je svima upalo u oči jest činjenica da je ove godine bilo silno mnoštvo vjernika, veće nego prijašnjih godina, i da je biskup Ratko Perić zamolio svećenike, koji su slavili sv. Misu u svojim župama, budu na raspolaganje za sv. ispovijed i za vrijeme sv. Mise. Ispovijedalo je oko 20 svećenika a bilo ih je i nekoliko u koncelebraciji u kojoj je svoju ulogu imao i đakon Ilija. A Gospa izmolila od Boga sunčan i ugodan dan.

Posvetna molitva. Najprije je župnik don Antun Pavlović, ravnatelj svetišta, pozdravio vjerničko mnoštvo i najavio uvodni pohod na Gradinu, gdje je biskup pred kipom Kraljice mira izmolio posvetnu molitvu, koju je na 10. obljetnicu svetišta 1987. godine sastavio i prvi izgovorio zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Kuharić. Potom je biskup blagoslovio sve vozače i njihova vozila s napomenom da pokažu svu razboritost u vožnji i poštuju Petu Božju zapovijed.

Propovijed. Biskup je u propovijedi govorio o stvaranju dvaju svjetova: duhovnoga na nebu i materijalnoga na ovome svijetu. Duhovni svijet anđela, stvoren na sliku Božju, odlikovao se darovima razuma i slobodne volje, koja je morala proći kroz kušnju, ispit, da pokaže svoju vrijednost svakoga anđela kao osobe. Nisu svi anđeli položili pa su se udaljili od Boga, pretvorili u đavle i ostali vječno nesretni, a drugi su ostali vjerni Bogu i sretni zauvijek.

Materijalni svijet nastao je stvaralačkom Božjom razumnom snagom i voljom. Najprije nepomična zemlja i kamen, zatim živo bilje koje pokriva zemlju a raste na jednome mjestu, ne mičući se nikuda, potom životinje kojima je ispunio šume, zrak i rijeke, mora i oceane. A na kraju, kao krunu svega stvorio je, na svoju sliku i priliku, čovjeka kojega je obdario moćima razuma i slobodne volje, koji je morao proći kušnju i ispit. Na ispitu čovjek nije položio, teško je prestupio Božju zapovijed, sagriješio, otišao je na povijesni popravni, koji popravlja sve do sada i popravljat će do Sudnjega dana.

Jedina iznimka koje se taj iskonski grijeh nije dotaknuo jest Nazaretska Djevica - "zmijin dah ne okuži ti grud" - Djevica koju je Bog svojom posebnom povlasticom odredio za Majku svomu Sinu, Isusu Kristu snagom Duha Svetoga. Razumije se da ni Isus Krist, Sin Božji, kao čovjek nije bio okužen ljudskim grijehom, ni onim iskonskim ni ikakvim osobnim. On je jedini Otkupitelj i isključivi Spasitelj cijeloga ljudskoga roda. Gospodin je Isus izveo Otkupljenje svojom patnjom, smrću i uskrснуćem, preobraženim načinom života, u koji je pozvao i svoju majku Mariju, jedinu od svih ljudi, i uznio je u nebo.

Isus je želio i odredio na Križu da njegova Majka bude majka njegova učenika Ivana, svih njegovih učenika i sljedbenika, a mi svi njezina djeca u duhu i milosti. Zato je ona po Božjoj volji i odluci postala naša zagovornica, pomoćni-

ca, odvjetnica kod Prijestolja Božjega. Eto zašto njoj pripada posebno čašćenje s naše vjerničke strane, nadčaćenje, kao nijednomu drugomu ljudskom stvorenju.

Župnikovo čašćenje. Župnik je nakon sv. Mise počastio biskupa, svećenike, đakona, doma-

ćega bogoslova Antonija, sve sestre raznih redova i predstavnike građanske vlasti.

Poslije podne priređeno je tradicionalno pučko veselje s nastupima raznih kulturno-umjetničkih društava.

Kraljice mira, moli za nas!

MARIJA MAJKA CRKVE

Mostar, 16. svibnja 2016. - Mostarska katedrala, koja je 1980. godine posvećena "Majci Crkve", svečano je proslavila svoj Naslov, a katedralna župa svoju nebesku Zaštitnicu sutradan po svetkovini Duha Svetoga, 16. svibnja. S biskupom Ratkom sudjelovali su u večernjoj koncelebraciji generalni vikar don Željko Majić, župnik don Luka Pavlović i desetak svećenika iz same katedrale i iz grada Mostara, a vjernici su tijekom svetkovinskog dana posjećivali katedralu

ispunjavajući svoje obveze i zavjete. Sv. Mise slavile su se kao i nedjeljom. Za vrijeme večernje Mise pjevao je katedralni zbor Marija pod vodstvom don Nike Luburića. Biskup je u homiliji govorio o Mariji "Majci Crkve", naslovu koji se izričito nalazi u dokumentima nekih modernih Papa, a na poseban ga je način promaknuo, proglasio i obrazložio papa Pavao VI. 1964. godine, unoseći također zaziv "Majko Crkve" i u Marijine Lauretanske litanije.

Prenosimo biskupovu propovijed:

MARIJA - MAJKA CRKVE

Oduvijek se u Crkvi vjerovalo da je Blažena Djeвица Marija naša majka u duhovnom smislu. Biblijsko uporište, na kojem se zasniva Marijino majčinstvo u odnosu na nas vjernike, jest Isusova riječ s križa upućena majci Mariji i učeniku Ivanu. Isus se dva puta izravno obratio svojoj Majci - u Kani (Iv 2,2) i na Kalvariji (Iv 19,26) - gdje bi se očekivalo da joj rekne: Majko. A nije. Nadišao je svoj krvni vez i nazvao je "Ženom", onom biblijskom Ženom koju je Bog, nakon pada prvih ljudi, obećao čovječanstvu kao donositeljicu Poroda koji će satrti glavu Sotoni i njegovu zlu.

Bogoslovna se mišljenja slažu da se snagom Isusova povjerenja Majke učeniku Ivanu Marija može promatrati kao duhovna Majka svih učenika, svih vjernika Kristovih sljedbenika - pojedinaca koji tvore crkvenu zajednicu. Ali Crkva ne predstavlja samo zajednicu sastavljenu od vjernika, nego je ona i ustanova spasenja s Biblijom kao knjigom Objave, organizam milosti Kristove sa svojih sedam sakramenata, sa svojim liturgijskim i pravnim zakonima. Kada se govori o Crkvi kao ustanovi spasenja, može li se govoriti o Mariji kao "Majci Crkve"?

1. - Povijesni pogled. U svetootačko doba nigdje se za Mariju ne rabi pojam: Majka Crkve.

Izričit se naziv prvi put spominje tek u teološkim krugovima od 12. stoljeća nadalje, a u papinskim dokumentima od 18. stoljeća. Papa Benedikt XIV. 1748. govori o tome kako Katolička Crkva, poučena Duhom Svetim, oduvijek štuje Mariju kao Gospodinovu i Otkupiteljevu Roditeljku i kao "preljubaznu majku". Papine riječi ne govore izričito o Gospi kao Majci Crkve nego o tome da Crkva štuje Mariju kao preljubaznu majku. Međutim, jasnim naslovom "Majka Crkve" Mariju počašćuju pape Leon XIII., Ivan XXIII. i osobito Pavao VI.

2. - Drugi vatikanski koncil i "Majka Crkve". Koncilski stručnjaci, koji su radili u pripremnim komisijama i bili zaduženi da iznesu autentičan marijinski nauk pred koncilske oce, nisu se u početku protivili pojmu i nazivu "Majka Crkve". Doktrinarna je komisija smatrala da se Marija mora promatrati u Crkvi kao majka drugih članova, i pastira i običnih vjernika, a ne može se Marija shvaćati kao majka ili izvoriste cijele Crkve kao Kristove institucije. Stoga se ocima više svidio izraz "majka vjernika" - kao što se čita u završnu tekstu - negoli "Majka Crkve". Rečeno je također da se ovaj naslov, iako nazočan u ponekoga teologa ili crkvenoga učitelja, ne može sma-

trati tradicionalnim. Jer su jednako tradicionalni izrazi za Mariju: kći Crkve, sestra naša itd.

Umjesto naziva "Majka Crkve" neki marijanski proučavatelji u koncilskom tekstu čitaju jednakovrijedan sadržaj, a drugi kažu da to nije jedno te isto. Jer, više je otaca željelo da se u tekstu kaže kako Katolička Crkva štuje Mariju kao svoju preljubaznu majku, ali to nije uvaženo, jer rečenica u kontekstu pisma Benedikta XIV., odakle je uzeta, ne označuje da se radi o novom naslovu. Marija je majka u Crkvi, u obitelji, majka ostale djece, a nije izvan obitelji. Tako je Marija u Crkvi, i ujedno majka: i vjernika i pastira.

3. - Papino proglašenje Marije "Majkom Crkve". Iako je papa Pavao VI. u više navrata u svojim javnim nastupima, audijencijama i nagovorima izražavao želju da sav Koncil proglasi Mariju "Majkom Crkve", ipak se taj naslov nije unio u koncilski dokument. Papa je osobito na svršetku drugoga zasjedanja Koncila izrazio nadu "da bi ovomu Koncilu odgovaralo najbolje rješenje: jednostušno i pobožno priznati povlašten položaj majke Božje u svetoj Crkvi; najviši poslije Krista i nama najbliži, tj. da je možemo častiti naslovom *Mater Ecclesiae/Majka Crkve*, na njezinu slavu a na našu utješnu pomoć" (*L'Osservatore Romano*, 7. XII. 1965.). Ali većina koncilskih otaca ni teološka komisija nisu osjetili ni razumjeli Papinu želju kao obvezu da se spomenuti naziv unese u službeni dokument, iako je doslovno preuzeta misao o Marijinu povlaštenju položaju u odnosu na nas i s obzirom na Krista. Ipak, Papa je u svom svečanom govoru, nakon trećega zasjedanja Koncila i nakon objavljivanja konstitucije *Lumen Gentium/Svjetlo narodâ*, proglasio i nazvao Gospu "Majkom Crkve", na radost većega dijela otaca, a na začuđenje jednoga dijela koncilске skupštine. Papin tekst glasi: "Na diku Blažene Djevice i na našu utjehu Presvetu Mariju proglašavamo Majkom Crkve, to jest čitava naroda kršćanskoga, i vjernika i pastira, koji je nazivaju preljubaznom majkom te odlučujemo da ovim predragim imenom već od sada cio kršćanski puk još više pridaje čast Bogorodici i iznosi joj molbe" (*L'O.R.*, 22. XI. 1964.).

Reakcija na ovo Papino proglašenje Marije "Majkom Crkve" bile su različite. Jedni u Papinoj gesti i naslovu, kojim je počastio Gospu, vide sažetak "koncilskoga nauka o odnosima između Presvete Marije i Krista, Glave Crkve, i između Marije i kršćana, udova Crkve". Drugi, unatoč priznanju da je taj čin Vrhovnoga svećenika nešto

više od govora redovita učiteljstva, u tome proglašenju ne vide ništa drugo doli Papin "osobni čin pobožnosti" prema onoj koju naziva majkom naroda Božjega, i pastira i vjernika.

Nema sumnje da tomu Papinu proglasu moramo pridati veće značenje - jer se radi o proglašenju za vrijeme održavanja Ekumenskoga koncila - nego što se pridaje redovitu učiteljskom nastupu. Papa Pavao VI. jasno je istaknuo u kojem smislu proglašava Mariju Majkom Crkve: tj. majkom svega kršćanskoga puka, i vjernika i pastira. A ta je istina doista i biblijska i tradicionalna u Katoličkoj Crkvi. Papa ništa ne govori o Crkvi kao sakramentnoj i pravnoj instituciji spasenja, kao Kristovu organizmu milosti. Marija nije prvotan uzrok postojanja Crkve i njezina oblikovanja. To je isključivo Kristovo djelo. Njezina uloga u Kristovu povijesnom osnivanju Crkve jest nebitna i sporedna.

4. - Obrazloženje naslova "Majke Crkve". Papa je svjestan moralnoga značenja u nazivu "Majka Crkve" koji se pridaje Gospi. On je i prije toga proglašenja i nakon toga tumačio razloge i temelje na kojima se zasniva taj naslov. Najizričitija mu je ova misao: "I ona je član Crkve, otkupljena od Krista, ona je sestra naša; ali upravo snagom svoga izbora za Majku Otkupitelja čovječanstva, i zbog svoga savršena i uzvišena predstavnštva ljudskoga roda, ona se s pravom može nazvati moralno i tipski Majkom svih ljudi, posebno našom, nas vjernika i otkupljenika, Majkom Crkve" (*L'O.R.*, 19. XI. 1964.). Te razloge možemo sažeti u ove tri točke:

- Marija je Majka Crkve jer je Majka Kristova. Ona je Kristu dala fizički i naravni život te je time omogućila svijetu vječni Spas. Svi oni koji prihvaćaju Krista kao svoga jedinog Spasitelja i Otkupitelja, vide u Mariji daljnji uzrok svomu spasenju. Po tome nam ona na sličan način - u redu milosti - postaje majkom. Krist je njoj dao vrhunavan život milosti. U vidu Kristovih zasluga ona je unaprijed očuvana od grijeha. Upravo time što je prethodno otkupljena te svojim srcem, voljom i vjerom sudjelovala u utjelovljenju Sina Božjega, mogla je postati i majkom milosti svih nas koji predstavljamo zajednicu otkupljenika, Crkvu.

- Marija je Majka Crkve jer je "majka živih". Eva znači majka živih, ali je ona svojim neposluhom strovalila čovječanstvo u smrt, dok je Marija, nova Eva, majka živih, svojim pristankom na Božji poziv, rodila Spasitelja koji je obnovio život. Kao što je Eva uzrokovala propast sebi i ljudskom rodu, tako je Marija postala uzročnicom spa-

senja sebi i čovječanstvu (LG, 56). To ne znači da je ona postala majkom sebi, jer ona je majka u odnosu na druge.

- Marija je Majka Crkve jer je "plemenita družica Gospodinova" u djelu Otkupljenja. Koncil ne rabi izraz "suotkupiteljica", kojim se pojedini teolozi služe u opisu Marijina sudjelovanja u Kristovu djelu. Koncil čak 6 puta govori o Marijinoj povezanosti s Kristovim djelom spasenja. On ovako uči: "I to Marijino materinstvo u ekonomiji milosti neprekidno traje, od časa pristanka, koji je vjerno dala kod navještenja i koji je nepokolebljivo održala pod križem, sve do trajnog proslavljenja svih odabranih" (LG, 62). Gospino sudjelovanje u Kristovu otkupljenju ne može se shvatiti tako kao da bi ona svojim služenjem, supatnjom nešto bitno dodala Kristu. Koncil je jasno i više puta rekao i dao na znanje vjernicima - kako bi se izbjeglo svako pretjerivanje u vezi s Marijinom osobom - da Gospa svojom materinskom ulogom i ljubavlju - u kakvu se god smislu protumačila narav njezina majčinstva - "ništa ne oduzima niti dodaje dostojanstvu i moći Krista,

jedinoga Posrednika" (LG, 62), tako da bi se naše otkupljenje i spasenje savršeno ostvarilo i da je Marija bila umrla odmah nakon Isusova rođenja. Bog je Mariji dodijelio majčinsku ulogu po svojoj dobrohotnosti u okviru Spasiteljeva djela. Zato Koncil naučava da Marijina uloga "ne potamnjuje niti umanjuje jedino Kristovo posredništvo, nego pokazuje njegovu snagu" (LG, 60). Sva Marijina posrednička, pomoćnička, odvjetnička, zagovornička uloga i snaga jest u njezinoj majčinskoj ljubavi kojom ljubi ljude: svoju braću i sestre i braću svoga Sina.

Biskup ordinarij msgr. Petar Čule na odlasku sa službe kada je počašćen naslovom nadbiskupa i biskup koadjutor msgr. Pavao Žanić u dolasku na upravu hercegovačkih biskupija, u rujnu 1980. godine, zaželjeli su da ova mostarska katedrala bude posvećena Mariji Majci Crkve. Mi je kao takvu vjernički štujemo, njoj se sinovski utječemo i molimo njezinu milosnu pomoć za sve župljane ove župe i ovoga grada, za sve vjernike ovih biskupija i za sve ljude.

Marijo Majko Crkve, moli za nas!

KOMEMORACIJA NA RADIMLJI

Stolac/Radimlja, 21. svibnja 2016. - Jedan od krakova Križnoga puta hrvatskoga naroda, koji je započeo 15. svibnja 1945. na slovensko-austrijskoj granici, završio je u Stocu i njegovoj okolini. Računa se da je na stolačkom polju te na okolnim brdima i u njihovim jamama i škrapama od zločinačke partizansko-komunističke ruke bezbožnoga režima ubijeno do 10.000 osoba. U spomen na ovo veliko stradanje, svake godine u subotu nakon Bleiburške komemoracije, upriličuje se sv. Misa na Radimlji pokraj drevne Nekropole, vidljiva znaka vjekovne nazočnosti hrvatskoga naroda i katolika na ovim prostorima. Tako je bilo i u subotu 21. svibnja 2016. Više stotina ljudi

pobožnošću Gospine krunice i nadasve slavljem sv. Mise zazivalo je Božje milosrđe za sve žrtve ovoga velikoga pokolja, gdje su se u ono doba odvijali "sudovi bez svjedoka, presude bez pravde, pokopi bez časti, grobovi bez natpisa". Krunicu je predmolila s. Alojzija, milosrdnica, a sv. Misu u koncelecijaciji deseterice svećenika predvodio je i propovijedao don Željko Majić, generalni vikar iz Mostara. Cijelom komemoracijom ravnao je stolački župnik i dekan don Rajko Marković. Pjevao je župni zbor iz Stoca, a na spomenik žrtvama vijence su položili predstavnici općina te drugih institucija, udruga i stranaka.

Donosimo propovijed generalnoga vikara:

SVETO JE OVO TLO

"Mojsije! Mojsije!" "Evo me!" - javi se. "Ne prilazi ovamo!" - reče. "Izuj obuću s nogu! Jer mjesto na kojem stojiš sveto je tlo" (Izl 3,4-5).

Poštovani župniče i dekane don Rajko, braćo svećenici, cijenjeni nositelji civilne i političke vla-

sti, dragi Božji narode! Ove riječi iz grma koji je sav u plamenu, a ne izgara uzimamo kao okosnicu razmišljanja u ovom danu molitve za sve žrtve totalitarnih režima dvadesetoga stoljeća, napose na mučki pobijenu svoju braću i sestre, sudionike

velikoga povijesnoga stradanja, u sve nas snažno urezana kao Križni put hrvatskoga naroda, koji je 15. svibnja 1945. započeo na Loibaškom polju pokraj austrijskoga Bleiburga, a kojemu je jedan krak završio ovdje na stolačkom polju, pokraj drevne Nekropole Radimlje - tom vidljivom znaku vjekovne prisutnosti hrvatskoga naroda i katolika na ovim prostorima - ali i po okolnim brdima u brojnim jamama i škrapama. Pretpostavlja se da je u tim zlokobnim danima, bez ikakva suđenja i dokazane krivnje, ubijeno do 10.000 osoba. Vjerujemo da će Povjerenstva za istraživanje žrtava Drugoga svjetskoga rata i poraća - jednako crkveno na razini dviju Biskupskih konferencija u Crkvi u Hrvata, kao i ono civilno pri Hrvatskom narodnom saboru - svojim radom, kako iskapanjem kroz desetljeća sustavno zatrpavane i nedostupne arhivske građe ali i samim radom na terenu, utvrditi pravu istinu i o ovom stradanju. No, i bez rada povjerenstava - i bez obzira hoće li se potvrditi ovaj broj koji je zaprepašćujući - mi znamo da se na ovim prostorima dogodio strašan zločin. Znamo da su mnoga naša braća i sestre ovdje mučki ubijeni; da je ova zemlja natopljena krvlju tolikih nevino ubijenih; da ova zemlja po kojoj hodamo još uvijek u prah, od kojega su uzete, pretvara tolike suhe kosti doma hrvatskoga i katoličke vjere, kao i kosti pripadnika drugih naroda i vjera čiji je tijek ovozemaljskih dana prekinula ista zločinačka ruka ondašnjega bezbožnoga režima. Jednom riječju, mi znamo da je ovo sveto tlo. Stoga, što drugo, nego, s Glasom *iz grma koji je sav u plamenu, a ne izgara*, još jednom snažno uskliknuti: Izujmo obuću, jer mjesto na kojemu stojimo sveto je tlo!

A što danas i ovdje znači izuti obuću? - Znači promotriti ovaj poziv u poniznosti pred Svetim Bogom u odanosti prema žrtvi i predanosti istini.

Pred Svetim Bogom. Prvi članak naše vjere glasi: Bog je sve stvorio, sve uzdržava i svime upravlja. Sveti se Ime Tvoje, molimo u prvom zanzivu molitve Gospodnje, u Očenašu. U ovoj istini svet je svaki kutak Božje zemlje. I jednako golet sinajskih vrhunaca - periferija ondašnjega svijeta u kojemu je Mojsije našao zaklon ispred prognaničke faraonove ruke - i plodna nizina Galileja i brdovita Judeja koju je sam Isus prošao propovijedajući i čineći dobro. Upravo ova Istina da je svemu izvor sam Bog, da po njemu svijet i sve na svijetu jest, miče se i živi, da su u njegovoj ruci zemaljske dubine, vrhunci planina, more i kopno koje načiniše ruke njegove. Jer on je Bog naš, a

mi narod paše njegove, ovce što i on čuva (usp. Ps 95,4-7). Gdje god stojimo, mi stojimo pred Bogom. A stav čovjeka pred Bogom jest stav poniznosti koji simbolizira izuvena obuća, pognuta glava, poklon, klecanje koje otvara i osposobljuje duh da u punini osluhne i čuje što mu to sam Glas poručuje. Stoga, "prignimo koljena i padnimo nice, poklonimo se Bogu koji nas stvorio!" Samo u tom stavu moguće je i danas čuti onaj isti Glas koji je čuo i Mojsije na Sinaju: "Vidio sam jad i muku svoga naroda i čuo mu tužbu na tlačitelje njegove. Znale su mi muke njegove" (Izl 3,7).

Pred žrtvom i istinom. Knjiga Postanka donosi nam izvješće o prvom "bratoubilačkom ratu". Bog pita Kajina: "Gdje ti je brat Abel?" (Post 4,9) No, i prije nego što mu je postavio ovo pitanje, Bog je savršeno znao što se dogodilo. "Što si to učinio? Slušaj, krv brata tvoga iz zemlje k meni viče" (r. 10). No, On od Kaina traži istinu, on traži priznanje koje u sebe uključuje i kajanje. Kain ne priznaje i ne kaje se. On pred samom Istinom bezočno laže: "Ne znam. Zar sam ja čuvar brata svoga?" (r. 9). Takvu stavu posljedica je kazna: "Stoga budi proklet na zemlji koja je rastvorila usta da proguta s ruke tvoje krv brata tvoga! Obrađivat ćeš zemlju, ali ti više ne će davati svoga roda. Vječni ćeš skitalica na zemlji biti!" (Post 4,11-12).

Koliko li su puta u polstoljetnoj bezbožnoj vladavini, koja je pred Bogom i ljudima odgovorna za tolika ubojstva nevinih, usta i srca roditelja i supruge, braće i sestara, rodbine i prijatelja ponovila pitanja: Gdje mi je otac i brat, majka i supruge, sin i kći, brat i sestra? Koliko li su puta oči sjetno letjele u daljinu ne će li prepoznati dragi lik koji se približava rodnoj kući, uši do duboko u noć registrirale svaki šum nadajući se poznatu glasu: "Hvaljen Isus! Ja sam! Vratio sam se! Otvorite mi!" Koliko li je pragova u potrazi za nestalim obijeno i isto toliko prijezira, poniženja i patnje podneseno? Ali, usta ubojica ostala su nijema, srce kameno njihove suhe kosti u prah pretvaralo, blatom i betonom zatrpavalo, a žive psihički i nerijetko i fizički ubijalo?

- Na žalost i danas, kada smo se ponadali da je došlo vrijeme kada će se povijesna nepravda ispraviti, dug isplatiti, suze obrisati, mnogi su koji bezdušno i dalje po žrtvama gaze, istinu zatiru, lažima sebe i druge hrane. Ali, mi vjerujemo da je mučenički krik braće naše i iz ove zemlje Hercegovine Svemoguću čuo i njihovu žrtvu kao ugodan miomirisani kâd primio. No, kao i Kainu, on i danas isto pitanje postavlja i nama: Gdje ti je

brat? U ovom pitanju čitamo poziv da se suočimo s istinom, da otkrijemo grobove svojih mrtvih - nevino ubijenih, da im grobna mjesta obilježimo, razbacane suhe kosti pokupimo i dostojanstveno pokopamo te nadasve za njih molitve uzdižemo. S ovoga svetoga mjesta pozivamo sve da dadnu vlastit prinos u ovom itekako potrebitom djelu ljubavi i zahvalnosti za sve naše mučki pobijene, tomu zalogu blagoslovljene - životne budućnosti. No, ovo veliko djelo moguće je jedino obaviti izu- te obuće. Jer samo bosih nogu kadri smo osjetiti što to zemlja krije; sa svojim mrtvima i na tjelesan se, patnički, način sjediniti. Jer u svakom ubodu trnja ili kamena šiljka kadri smo razumjeti bol i žrtvu kroz koju su oni prošli. Bosa noga simbol je naše poniznosti, naše predanosti Bogu i žrtvi. Bosa noga oslobađa nas od nagona osвете i pre- tvara u istinoljubce. Prepustimo Božjemu sudu kako žrtvu tako i mučitelje. A mi istinu tražimo i u Božjoj Istini i ljubavi, bez ikakva nagona za osvetom, živimo.

Draga braćo i sestre! Danas često možemo čuti: Ostavimo prošlost, okrenimo se budućno- sti. No, ovaj poziv neminovno postavlja pitanja: Kako? I kakvoj budućnosti?

Samo Bog je htio da se njegov Sin rodi u obi- telji. Nadahnuo je i sv. Mateja i sv. Luku da nam predstave rodoslovlja Isusa sina Marijina ovoze- maljskoga potomka Davidova. Poštovanje rodi- telja utisnuo je u kamenu ploču Saveza. U ovoj izvanrednoj Svetoj godini Božjega milosrđa na poseban način razmatramo i molimo da usvoji- mo djela milosrđa. Jedno od njih, ono tjelesno, jest i mrtve pokopati. A ono duhovno: Za mrtve Boga moliti. Jedino u spoznaji istine o sebi, svo-

jim korijenima, o svijetu u kojemu živimo, spo- sobni smo osmisliti svoj život i ostvariti sretnu ovozemaljsku egzistenciju koja svoje ispunjenje ima u samomu Bogu, koji je iskon, postojanje i cilj svakoga ljudskoga života.

- Na žalost, danas smo svjedoci raznih okre- nutosti u koja ovaj svijet poziva. Okrenutosti koje zanemaruju korijene, kojima u tjelesnom nago- nu "ovdje i sada" ništa nije sveto. Nije sveta žrtva, nije svet život od začeca do naravne smrti. U do- bro potkovanim cipelama napuštaju se ognjišta, grobovi se zaboravljaju, djeca se ne rađaju, njive se ne obrađuju, tvornice se zatvaraju, ljudi se ne susreću i međusobno se ne pomažu, molitva je utihnula a buka ispraznih decibela postala ne- podnošljiva. Stoga je ovaj dan u prvom redu po- treban nama. Vjerujemo da su duše naših dragih pokojnika koji se u ovoj komemoraciji sjećamo i za koje molitve Trojedinom Bogu uzdižemo i u čiji se nebeski zagovor uzdamo, našle smiraj u Gospodinu. Potrebno nam je na ovom svetom tlu izuti obuće kako bismo u poniznosti čuli Glas koji nam iznovice iz gorućega grma koji ne izgara govori, na ovoj zemlji osjetiti snagu tolikih koji su njom hodili, obrađivali je, krvlju i suzama nata- pali i zalijevali, u nju se ponovo zaljubili i na njoj ostali; u Istini hodili te u miru Božjem i ljubavi ži- vjeli. Molimo svemogućega Boga, kojega sutra na poseban način u njegovu Trojedinstvu slavimo, i nama bude putokaz i snaga, a Blažena Djevica Marija koju u ovom mjesecu na poseban način slavimo, zajedno sa svim hrvatskim mučenicima, svecima i blaženicima, i našim dragim pokojnici- ma bila nam svima moćna zagovornica!

SRCE ISUSOVO - SPASENJE NAŠE!

Studenci, 3. lipnja 2016. - U petak, 3. lipnja 2016. Crkva slavi svetkovinu Presvetoga Srca Isu- sova. U nekim se župama i biskupijama ova po- mična svetkovina prenosi na sljedeću nedjelju, a najčešće se poštuje liturgijski kalendar. Tako je u Studencima, biskupijskom svetištu Srca Isusova u Hercegovinu od 1998. godine, svečano proslavlje- na svetkovina u petak. U hercegovačkim biskupi- jama osim Studenaca još pet župa slavi Presveto Srce Isusovo: Bijelo Polje, Crnač, Čeljevo, Kongo- ra i Šipovača-Vojnići.

U ovoj Jubilarnoj Godini milosrđa don Ivo Šu- talo, župnik Studenaca i rektor Svetišta, u dogovo-

ru s mjesnim biskupom Ratkom Perićem, pozvao je zadarskoga nadbiskupa msgr. Želimira Puljića, da predvodi Misno slavlje u Studencima. U kon- celebraciji s Nadbiskupom bio je i biskup Ratko, generalni vikar don Željko Majić i više svećenika rodом iz župe, i župnikâ iz susjednih župa. Bilo je sve priređeno za liturgijsku proslavu u dvori- štu, ali je zbog kiše narod popunio sva mjesta u crkvi i u koru. Nešto je svijeta ostalo i pod kišo- branima i pred crkvom. Na kraju sv. Mise, kada je kiša prestala, obavljena je procesija s kipom Srca Isusova i podijeljen apostolski blagoslov s potpu- nim oprostom.

U početku sv. Mise domaći je biskup pozdravio nadbiskupa Želimira izražavajući radost da Nadbiskup više od 25 godine vjerno vrši svoju biskupsku službu koju mu je Crkva provjerila najprije u Dubrovačkoj biskupiji od 1990. godine, a od 2010. u Zadarskoj nadbiskupiji.

Na kraju je župnik zahvalio predvoditelju slavlja i propovjedniku što se odazvao da danas predvodio ovo Euharistijsko slavlje. I u znak zahvalnosti dao mu veliku košaru raznovrsnih plodova ove župe.

Prenosimo propovijed nadbiskupa Želimira:

1. Slavimo svetkovinu Srca Isusova u kojem prebiva sva punina božanstva. Dok vas, štovatelje Božanskoga Srca pozdravljam i želim da Isus ispuni vaše želje i nagradi vašu vjeru, pitam se što nam poručuje ova svetkovina? Što ona znači današnjem čovjeku? Zašto se, uz ostale dane i Gospodnje blagdane, štuje i Srce Isusovo? Iz medicine znamo da je srce vitalno središte ljudskog bića jer osigurava cirkulaciju krvi. U biblijskoj predaji srce simbolizira unutrašnjeg čovjeka, njegov afektivni život, sjedište inteligencije i mudrosti. Nekome uzeti srce znači učiniti da izgubi nadzor nad sobom. A nekome dati novo srce znači dati novi život: "Dat ću vam novo srce, nov duh udahnut ću vas", piše prorok Ezekiel (36,26). Budući da je srce "središte života, ono se izjednačuje i sa savješću, te simbolizira božansku prisutnost u čovjeku. Pjesnik to ovako opisuje: "Dobro te čujem, suputniče stari, svjedoče tihih samotnih minuta. Kad sam sâm sa sobom, ti se u meni mičeš, ti često iz mene iza glasa vičeš". Srce je osovina i središte koje po krvi raznosi kisik i hranu u sve stanice tijela, izvršavajući tako svoju zadaću i svoje poslanje koje mu je Svevišnji u činu stvaranja odredio.

Čuli smo večeras dirljivu stranicu iz knjige proroka Hošee (11,1-4.8-9), po kojem Gospodin Bog veli kako je "iz Egipta dozvao Izraela i Efraima kao dijete učio hodati". I zaključuje kako "neće više gnjevan dolaziti iako je Izrael i nevjeran bio". I upravo prorok Hošea, koji je okusio gorčinu napuštenosti, nevjere i izdaje, postaje prorokom Božje ljubavi i Božjega spasenja. On najprije opisuje Izraela koji se odmetnuo, pa se Gospodin zbog toga razljutio. Prezreli su, naime, njegovu ljubav, te Baalu žrtvu prinosili i kadili kumirima. Iako je ta nevjernost bila kažnjena mačem i ognjem Asiraca koji su ih odveli u ropstvo, prorok najavljuje svjetliju budućnost. 'Dolaze dani

kada će Gospod "zamilovati Izraela" i ponovo reći "ti si narod moj!" (2,25). Prorok Hošea tako biva glasnikom Gospodnje ljubavi koju je narod pogazio i prezreo. Ali, ona se nikada nije utrнула u srcu Gospodina Boga. Zato ga s pravom nazivaju prorokom ljubavi.

2. Ljubav Gospodnja jača je od otpada, izdaje i nevjere Izraela. Ona ne dopušta da Efraim, Izrael, bude uništen. To smo mogli osjetiti u večerašnjem odlomku u kojem prorok prepričava izljev milosrdne i nježne Božje ljubavi prema svome narodu: "Dok Izrael bijaše još dijete, ja ga ljubljah, iz Egipta dozvah sina svoga. Ja sam Efraima hodati učio, držeći ga za ruke njegove". Dok je za nas srce sijelo osjećajnosti, za stare semite ono je "središte života i djelovanja". Dakle, semit srcem misli, odlučuje i ljubi. Stoga prorok najavljuje kako će Gospodin opet "progovoriti srcu ljudi" i započeti prekinuti dijalog. Stoga poziva: "Hajde, vratimo se Gospodinu! On je razderao, on će nas iscijeliti. On koji je udarao, rane će poviti" (6,1-2). Usprkos tragici i beznađu prorok gleda veliku budućnost u kojoj se "diže novi narod", a zemlja postaje "novi Izrael u kojem ljljani cvjetaju i širi se ljepota i miris masline". Iz večerašnjeg kratkog odlomka proroka Hošee osjećamo kako je njegov stil živahan i strastven, sažet i zgusnut. A on više čovjek osjećaja nego razumskog dokazivanja. Njegovo potpuno predanje u Božje ruke nadahnuto je psalmom koji veli: "Ako se, Gospodine, grijeha budeš spominjao, tko će opstati? Al' u tebe je praštanje, da bi smo ti služili" (Ps 130,3). U tom vidu njegova je knjiga velika pjesma Božjoj ljubavi, a on odgovoran i zauzet Jahvin suradnik koji izvršava povjerenu misiju i poslanje.

3. I mi kršćani imamo također svoju zadaću i poslanje u svijetu. Stari je pisac zabilježio da su kršćani u svijetu ono što je duša u tijelu. Danas bismo mogli parafrazirati ovu izreku pa reći, što je srce u tijelu, to su kršćani u svijetu. Po Božjoj zamisli i nakani čovjek je kruna svega stvorenja. Pozvan je uređivati svijet oko sebe. Nažalost, dogodio se prevrat toga reda. Dogodio se "nered" u ljudskom srcu i u njegovu okolišu. Tvorevina ljudskih ruku izmaknula je čovjeku ispod kontrole i "ustala" protiv svoga konstruktora. Postala je njegovim gospodarom, a on običnim brojem. Ostao je bez centra, bez hijerarhije vrednota, bez čvrste uporišne točke. Nema strahopoštovanja pred životom i Božjim zakonima upisanim u njegovo srce i savjest, pa se osjeća izgubljeno i nesigurno. Ima li nekoga tko bi mogao uprijeti prstom i po-

kazati na "ugaoni kamen" i središte svega?! Hoće li se naći u ovom vremenu nejasnoće i pomutnje odvažnih svjedoka koji će ljude na to upućivati. Na potezu su štovatelji svetih Tajna, navjestitelji Radosne vijesti, sljedbenici i štovatelji Presvetoga Srca. Onoga Srca iz kojega Bog izliva ljubav na ovaj svijet. On je, naime, "više puta i na više načina ljudima govorio" (Heb 1,1). A ovih dana govori nam slikom probodena Srca svoga Sina iz kojega je izveo Crkvu i obdario je svetim sakramentima! Tako je prosuo svijetom cvijeće milosti i svetosti!

Zbog toga nas današnje Evanđelje (Iv 19,31-37) vodi na Kalvariju gdje se Janje Božje smrću i predanjem prinijelo za spasenje svijeta. Preostalo je još samo da otvori Srce odakle će poteći krv i voda, koja će oprati grijeh svijeta. Tim svojim zadnjim ovozemaljskim sebedarjem Isus je ljudima vratio čar izgubljene ljepote kako bismo postali novi i obnovljeni! Upravo zato obraćamo se Srcu Isusovu, koje je "središte ljudskih srdaca" pa zanosno kličemo: HVALA ti, Kriste, što si nam došao, utjelovio se i čovjekom postao kako bismo i mi mogli postati djecom Božjom!

4. Hvala Ti što nas činiš dionicima svoje božanske naravi preko svetih sakramenata koje si nam ostavio kao našu popudbinu i hranu. Mi te

SLAVIMO kao "kralja i središte ljudskih srdaca", u kojem je "sve blago mudrosti i znanja" i u kojem "prebiva sva punina božanstva". Ti si naš Put, Istina i Život. Ti si učitelj naš, pastir, liječnik i svećenik. Ti si "bogat za sve koji zazivaju tebe". Zazivamo te i častimo kao svoga Boga i Stvoritelja, Spasitelja i Otkupitelja. Mi ti se klanjamo i LJUBIMO te jer si "žarko ognjište ljubavi". Ti si utjelovljena ljubav Očeva, koji je "Ocu vrlo omiljeno" i od kojega "punine svi mi primismo".

Mi ti se danas posvećujemo, Presveto Srce Isusovo, i PREDAJEMO ti svoj um i srce, volju i sve naše moći. Predajemo ti svoju prošlost i sadašnjost. Povjeravamo Ti svoju budućnost, vrijeme i vječnost. Vodi kud hoćeš nas! Ovo razmišljanje o Božanskom Srcu, koje je "središte ljudskih srdaca", završavam prekrasnom pjesmom koju je sročila hrvatska duša dok je u zanosu pjevala: "Isukrste Srcu Tvom, s nama naš se kune dom: Dušom tijelom vijek sam tvoj, za krst časnij bjuć boj!"

Slava Ti kralju, slava Ti Bože. Pred tobom sve je pepeo prah.

Dokle smo tvoji tko nam što može, jer ti si nam snaga, ljubav i strah.

Srce božansko Isusa moga, daj da sve više ljubim te ja! Amen!

BLAGOSLOVLJENA KAPELICA NA GROBLJU MIRA NA BILIMA

Bila/Goranci, 20. kolovoza 2016. - U subotu, 20. kolovoza 2016. u početku sv. Mise za sve žrtve totalitarnih režima i sustava - fašizma, nacizma i komunizma - u 12.00 sati na visoravni Bili u župi Goranci blagoslovljena je kapelica u čast sv. Josipa na Groblju mira. Sv. Misu u konceleciji sa 16 svećenika, dijecezanskih i redovničkih, među kojima i generalni vikar don Željko Majić, provincijalni vikar fra Ivan Ševo, povjerenik hercegovačkih biskupija za hrvatski martirologij fra Mića Stojić, predvodio je biskup Ratko Perić iz Mostara. Poslije Mise održana je komemoracija za sve hrvatske žrtve Drugoga svjetskog rata, poraća i Domovinskoga rata. Na projektu Groblja mira radi se od 2013. godine. Nedavno je završe-

na kapelica. Biskup je u početku pozdravio goranačkoga župnika fra Ivana Ivandu, sve svećenike koncelebrante, sve sudionike ovoga slavlja, kojih je bilo mnoštvo.

"Nalazimo se na Groblju mira koje povjeravamo pokroviteljstvu sv. Josipa, zaštitnika svete i sretne smrti. Nalazimo se uoči Europskoga dana sjećanja na sve žrtve totalitarnih sustava prošloga stoljeća (23. kolovoza). Prikazujemo ovu sv. Misu za sve vjerne mrtve i molimo Boga da im u suđenju pod djelima njihovim bude blag i milosrdan."

Čitanje je uzeto iz Jakovljeve Poslanice (4,1-10), a Evanđelje Isusovih blaženstava po sv. Mateju. Donosimo biskupovu propovijed.

BLAGO MIROTVORCIMA

Poštovani sudionici današnjega Misnog slavlja na ovome Groblju mira!

Svima vama od Boga dobro zdravlje i dug i sretan život, a svi vjerni mrtvi gledali Lice Božjega milosrđa kroza svu vječnost!

Dolina palih. U Španjolskoj, u gradu San Lorenzo de El Escorial, 60-ak km od Madrida, nalazi se Dolina palih - *Valle de los Caidos* - koja se sastoji od veleborne crkve/kripte sv. križa i područja spomen-sjećanja, sve u vlasništvu španjolske države. Sve je uglavnom zamislio španjolski general, *generalísimo*, *caudillo* Francisco Franco (1892.-1975.), u čast i pokop jednoga broja onih koji su se borili i pali u španjolskom građanskom ratu 1936.-1939. Rat se vodio između španjolskih nacionalista i republikanaca komunističkoga tipa s internacionalnim brigadama od oko 50.000 dragovoljaca iz više od 50 zemalja. U crkvi je pokopan osnivač španjolske Falange, domaćega krajnjedesničarskog pokreta, José Antonio Primo de Rivera 1936., a posljednji je bio Franco, koji je od srpnja 1936. predvodio nacionaliste, pobijedio a preminuo 1975. U podnožju Doline nalaze se posmrtni ostatci, preuzeti iz raznih zajedničkih grobnica i mjesta, s imenima 33.872 poginula u ratu i s jedne i s druge strane. Nije to išlo lako.

Spomenik je zamišljen kao "čin skrušenja" i pomirenja između nacionalista i republikanaca (njihovih "ustaša" i "partizana"!), a i kao veličanstveno djelo moderne umjetnosti. Spomenobilježje na 13 i pol km², na uzvisini od 910 m, obuhvaća baziliku-kriptu, iskopan u brdu i dugu 262 m, benediktinsku opatiju, hodočasnički dom, Dolinu, četiri granitna stupa visine po 11,5 m iz 16. stoljeća. Najuočljiviji je križ visok 150 m podignut na hridini koja je opet 150 m iznad bazilike, vidljiv s više od 40 km udaljenosti. Radovi su na spomen-području počeli 1940., a spomenik blagoslovljen 1959. Papa Ivan XXIII. uzdigao je crkvu na rang manje bazilike 1960.

U tom građanskom ratu, koji je bio kao neka "generalna proba" Drugoga svjetskoga rata, između recimo "fašizma i antifašizma", poginulo je između 280.000 i jednoga milijuna vojnika i civila, već prema ideološkim brojenjima jednih ili drugih. Kada su socijaldemokrati, u janjećoj koži a komunističke čudi, došli izborima na vlast 2004., sve su poduzeli da uklone franko-falangistička obilježja. Hrvali su se glasovima i zakonima u parlamentu te uspjeti 2009. zatvoriti pristup

spomeniku iz "sigurnosnih" razloga i zabraniti sv. Misu u bazilici kroz dvije godine. Ali kada su oni pali, na izborima 2011., spomen-područje opet je otvoreno posjetiteljima.

Od Frankove smrti sve do nedavno nisu prestale polemike u kongresu, u parlamentu, u zakonodavstvu, u medijima, na ulici s obzirom na ostavljanje ili uklanjanje raznih označja u "Dolini palih", sve do prenošenja Frankova groba iz bazilike u Madrid i do promjene naziva "Dolina palih" u "Dolinu mira". Ali ništa se do sada nije mijenjalo.

Republikanci komunističke šestokrake zvijezde i internacionalne anarhije u španjolskom građanskom ratu srušili su oko 70 % katoličkih crkava, samostana i crkvenih objekata te pobili oko 10.000 klerika, redovnika te aktivnih katolika iz mržnje prema Bogu i vjeri, a među njima: 13 biskupa, 4184 biskupijska svećenika i bogoslova, 2365 redovnika, 283 redovnice - u svemu 6832 crkvene osobe, i više tisuća angažiranih laika. Od toga je, od 1987. do ove 2016. godine, proglašeno blaženima ili svetima 1515 mučenika. A još 115 slugu i službenica Božjih čekaju na skorbu beatifikaciju.

Socijalkomunisti ili antifašisti ne mogu mirovati. Oni ne mogu podnijeti nijedne riječi, nijednoga znaka, nijednoga pozdrava, nijedne osobe da budu zajedno s nacionalistima, ni u crkvi, ni na zemlji ni pod zemljom, uvjereni da su oni "pravednici" ovoga svijeta, pravi mirotvorci, bezgrješni stvaratelji novoga bezgrješna naraštaja. Onaj Končar slavodobitno pred smrt dobacuje neprijateljima: "Milosti ne tražim niti bih vam je dao!" Taj je osvetnički slogan uzet iz njegove biografije, stavljen kao uzor mladeži i čovječanstvu kroz svih 45 godina jednouma partijskog sustava. U onoga prvoborca u Istri s nadgrobnoga natpisa poruka: Ovaj se odlikovao mržnjom prema neprijateljima! Kao da hoće reći: Ni u trenutku smrti, ni u groblju, ni u vrijeme dolaska pred Sud Oca nebeskoga s krvavom antifašističkom zastavom ne smije prestati osveta i mržnja!

Mirogoj. Spomenimo usput i to da je na zagrebačkom groblju Mirogoju, koje je od početka 70-ih godina 19. stoljeća zamišljeno i provedeno u četiri sektora: katolički, pravoslavni, protestantski i židovski dio, i to bez ikakvih ograda, gdje počiva više od 500.000 preminulih, za vrijeme Drugoga svjetskog rata pokopano oko 8000 hrvatskih ratnika od 1941. do 1945. Partizanske vlasti 6. srpnja 1945. napismeno odlučuju da se

svi ti grobovi preoru i pretvore u šumu. Naređenje: "Treba izbrisati svaki trag zloduha fašističke vladavine. Tako je potrebno i da se sravne sa zemljom svi vanjski znakovi, po kojima bi se raznažavalo mjesto, gdje su se dizala takva groblja", glasila je komunistička direktiva. Čin koji zavrjeđuje svaku ljudsku osudu, kao što svaki takav zločin nad bilo kojim grobljem, vjerskim ili ateističkim, domaćim ili stranim, zavrjeđuje ljudsku i vjersku osudu.

Ratovi. Odakle takve radikalne i krvave podjele među ljudima, do istrjebljenja? Neki povjesničari govore da nije postojalo ni 150 godina potpuna mira po svijetu. Uvijek se negdje među narodima ratuje. Najprije Gospodin Isus u Evanđelju prošle nedjelje reče da nije došao na zemlju donijeti "mir", nego "razdjeljenje": u kući, u selu, u državi, u svijetu. Kako to? Evo kako: uvijek će biti onih koji će pristajati uz Isusa, Sina Božjega, uz njegovo kraljevstvo i zakone i držati se njegovih zapovijedi. I uvijek će biti onih koji će se svim raspoloživim sredstvima boriti protiv Krista i njegovih sljedbenika i zakona. Tako imamo u istoj kući ili mjestu onih koji su za Boga, i drugih koji se ponose bezboštvom. Eto prvoga rata. Isus je ipak donio Mir, Mir Božji, ne mir koji se sklapa u Versaillesu, u Teheranu, na Jalti, u Potsdamu, u Daytonu, gdje se postavljaju uvjeti koji su žarišta novih nemira i ratova, barem onih hladnih!

Sveti nam Jakov u *Poslanici* tumači: "Odakle ratovi, odakle borbe među vama? Zar ne odavde: od pohota što vojuju u udovima vašim? Žudite, a nemate; ubijate i hlepate, a ne možete postići; borite se i ratujete. Nemate jer ne ištete. Ištete, a ne primete jer rđavo ištete: da u pohotama svojim potratite" (Jak 4,1-3).

- *Pohota ili požuda seže do drugih.* Pisac Poslanice utvrđuje činjenicu da među ljudima postoje borbe i strasti. Za strasti je znakovito da ne ostaju u čovjeku, nego prelaze na druge, navode čovjeka da drugoga hvata za grkljan.

- *Emocija prelazi u akciju.* Stupnjevi toga procesa vrlo su jednostavni. I strašni. Najprije čovjek sebi dopusti *želju*. Zatim želja upravlja *mišlju*. Želja i misao prelaze u *strast*. Za ostvarenje svojih strasti ljudi su voljni drugoga zaniijekati, ukloniti s puta. Strast oblikuje *maštu*. Mašta je jednoga dana kadra prijeći u *djelo*. Svaki čin ili zločin ovoga svijeta rađa se iz želje, ide preko misli, strasti i mašte do izvršenja. Ako to čovjek uspije kontrolirati i usmjeriti dobrim putom, onda je pravi i cjeloviti čovjek.

- *Pohota Boga ne moli.* Daljnja značajka ljudske požude jest u tome što ne moli ili krivo moli. Ona je totalno sebična. Bog, naravno, ne uslišava sebične želje i molitve ljudi. Pravi cilj molitve jest: Oče, budi volja Tvoja! A pravi cilj požude jest: "Neka se mojoj volji - udovolji! Ne zanimaju me ni svi vjekovječni vjekovi!"

Sebičan čovjek nije kadar moliti se Bogu sve dotle dok ne ukloni sama sebe iz središta pa ne stavi Boga u centar. Ako težimo za sobom, izgubit ćemo se. Ako budemo težili za Bogom, naći ćemo i Boga i sebe i bližnjega svoga.

Kristov mir. Isus na Gori blaženstava postavlja ideal mira kao cilj ljudskih nastojanja, požrtvornosti: takvi će se boritelji "sinovima Božjim zvati" (Mt 5,9). Sinovima će se zvati oni koji pomiruju braću, ustaše i partizane, desne i lijeve, da ne preoravaju jedni drugima grobove; koji pomiruju domovince i emigrante, da jedni na druge ne ispaljuju atentate; koji ih pomiruju ne na temelju koalicijskih fotelja i parlamentarnih honorara, nego na temelju Božjih zakona koji nas sve obvezuju u savjesti, i one u saboru i one kod kuće.

Do *mira* kao društvenoga i religioznoga cilja ne dopijeva se bez krjeposti *pravde* koja svakomu doznajuje njegovo: i pravo i dostojanstvo, i ime i imanje, i posao i život. A nema ni mira ni pravde ako nema *istine*, jasne i potpune, povijesne i sadašnje, koja nas je jedina kadra osloboditi od klevete i laži. Tko gradi na nepravdi i neistini, taj gradi rat. A tko gradi na istini i pravdi, taj gradi mir. Kristov je Mir plod Kristova Križa, koji jednim krakom povezuje svijet s nebom, a drugim krakom povezuje sve nas na ovoj kugli zemaljskoj. Križ je žrtvovalište svih naših pohota i kleveta, osveta i mržnja, ratova i genocida. Krist je sa svojim Križem mir i pomirenje naše, pravda i istina naša, otkupljenje i vječno spasenje naše!

Pokrovitelj sv. Josip. Mi ovo *Groblje mira* i sve u ratovima preminule kojih će imena stajati označena na ovom počivalištu predajemo pod pokroviteljstvo sv. Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije, očinskoga čuvara Isusova, muža istinita, pravedna i mirotvorca, zaštitnika smrti, da kod Boga moćno zagovora sve vjerne mrtve kako bi u nebu našli vječni život kao i sve nas žive kako bismo na zemlji živjeli u osloboditeljskoj istini, u društvenoj pravdi i trajnome miru! Dao svemoću Bog!

50. OBLJETNICA

ZLATOMISNIK

Šuica, 14. kolovoza 2016. - Godine 1966. Hercegovačka franjevačka provincija imala je 18 mladomisnika: Fra Andrija Babić (1979.), fra Ivan Bebek, fra Vladimir Begić (1973.), fra Alojzije Bošnjak, fra Mladen Čuvalo (+ 1991.), fra Lawrence Frankovich, fra Nenad Galić, fra Serafin Hrkać, fra Tihomir Kutle (+ 2013.), fra Zvonko Kutleša, fra Marinko Leko, fra Nedjeljko Martinović (1999. + 2007.), fra Gabrijel Mioč, fra Vlado Mišetić (1974.), fra Mario Oreč (1971.), fra Stanko Radišić (1972.), fra Drago Tolj (+ 1993.), fra Petar Vlašić (+ 2013.). Neki su odustali od

svećeništva (godina označena u zagradi), neki preminuli (godina označena križićem) a neki su ove godine obilježili svoju zlatnu Misu. Fra Gabrijel Mioč, na poticaj rođene braće i redovničke subraće, proslavio je u dvorištu župne crkve u Šuici svoju zlatnu Misu u nedjelju, 14. kolovoza 2016. Bilo je u koncelebraciji sa zlatomisnikom 18 svećenika, među njima i provincijal fra Miljenko Šteko. Prigodnu propovijed izrekao je biskup Ratko Perić. Prenosimo glavne naglaske iz propovijedi:

PROPOVJEDNIK EVANĐELJA

Mt 9,35: "I obilazio je Isus sve gradove i sela učeći po njihovim sinagogama, propovijedajući Evanđelje o Kraljevstvu i liječeći svaku bolest i svaku nemoć."

Isus je glasnik, propovjednik, navjesticatelj Kraljevstva Božjega, po svim gradovima i selima Palestine. Bitna karakteristika glasnika jest sigurnost u ono što razglašava. To je sigurnost najvećega stupnja. Apolutno je uvjeren u ono što čini, ne sumnja ni mrve. Prenosi Božju poruku kakva jest u stvarnosti.

- Fra Gabrijele, bio si ustrajan navjesticatelj Kraljevstva Božjega kao sigurne istine, i to po brojnim župama u Hercegovini od Konjica preko Čapljine, Čitluka, Bukovice, Seonice, Duvna do Šuice; a zaziv "Dođi Kraljevstvo tvoje" molimo i u Očenašu. Ti si u ovih 50 godina svoga svećeništva izmolio 54.750 puta Očenaš samo u Jutarnjoj, Večernjoj i sv. Misi, ne računajući druge prigode. Bog Ti dao svoju pomoć u svim Tvojim zazivima!

Isus je učitelj. Gospodin je Isus bio ne samo siguran glasnik, nego i siguran učitelj. Ono što zna, zna i protumačiti tako da i svatko od nas može zapamtiti i znati. Učitelj s auktoritetom, na kojega su bili ponosni njegovi učenici.

- U povodu ove Tvoje zlatne obljetnice svećeništva zahvaljujemo Ti, fra Gabro, na Tvojim službi naučavanja, i u propovijedanju i u pisanju u raznim glasilima. Hvala Ti na vjeroučiteljskoj službi koju si obavljao, osobito u vrijeme komunističkoga režima koji nije bio nimalo sklon vjeroučiteljskoj praksi Crkve.

Isus je ozdravitelj. Nije ostao samo na oglasima, na učiteljskom stupnju izlaganja božanskih istina, nego je ono što je naučavao i u praksu provodio. Ozdravljao je ljude i u duševnom i u tjelesnom pogledu. Liječio svaku bolest i svaku nemoć.

- Svećeničko je djelovanje: dijeljenje sakramenata krštenja, sv. ispovijedi, sv. Pricesti, bolesničkoga pomazanja, asistiranje kršćanskoj ženidbi. U ovih 50 godina misništva slavio si dnevnih 18.265 sv. Misa ne računajući binacije i trinacije kada je bilo potrebno. Bili su to milosni čini utjehe, porasta vjere, učvršćenja u nadi i množenja u ljubavi. Imat ćeš svjedoka na nebu koji će Ti posvjedočiti kakav si bio u izvršenju službe sakramenata. Neka Ti sve to pomogne u plodovima vjere, ufanja i ljubavi.

Mt 9,36: "Vidjevši mnoštvo, sažali mu se nad njim jer bijahu izmučeni i obhrvani kao ovce bez pastira." Isus pokazuje milosrđe:

Isus se duboko sažalio, do dna duše, sa svim uzbuđenjem duha, ne samo tada nego toliko puta, kako nam sveta Evandjelja donose:

Sažalio se, vidjevši silan svijet, na njegovu ljudsku patnju te izliječio njegove bolesnike (Mt 14,14).

Sažalio se, ganut, na dvojicu slijepaca i vratio im očinji vid (Mt 20,34).

Sažalio se kada je vidio ženu udovicu koja je izgubila sina, sina jedinca, i uskrisio ga i predao ga majci (Lk, 7,13).

Sažalio se kada je vidio kako su ljudi bili gladni i umnožio je kruhove i ribe (Mt 15,32), predznak buduće Euharistije na Veliki četvrtak.

Sažalio se zbog samoće onoga gubavca, koji nije smio u društvo (Mk 1,41), a on mu vratio zdravlje.

- Sve su ove ljudske situacije u kojima se svatko od nas može naći, bilo pasivno da trpi, bilo aktivno da pomogne drugomu ako hoće. Bog Ti uzvratilo svojim milostima, fra Gabro, za sve one poruke, intervencije koje si kao svećenik mogao učiniti i učinio za dobro svojih župljana ili bližnjega svoga, i inovjeraca, osobito u ovom posljednjem ratu.

Mt 9,37: "Tada reče svojim učenicima: "Žetve je mnogo, a radnika malo."

Jedna od vijesti Kraljevstva nebeskoga jest i ova: Žetva je obilna, a radnika ni za lijeka. Isus želi da svijet čuje radosnu vijest o Kraljevstvu Božjemu. Ali kako će čuti ako nema kvalificiranih najvjestitelja, glasnika, svećenika, žetelaca? Isus želi poučiti dječaka. Ali kako će ga poučiti, ako nema vjeroučitelja. Danas Isus djeluje preko nas.

- Hvala Ti, fra Gabro, na Tvojim učiteljskoj službi kroz ovih pedeset godina misništva, i s oltara, i u ispovjedaonici i u župnoj katehezi i na vjeronauku.

Mt 9,38: "Molite dakle gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju."

Isus želi da mi vjernici, kršćani, izmolimo od Boga zvanja, radnike, žetelice i žeteoce. Nije na prvom mjestu pastoral zvanja, pisane knjige i članci, veliki plakati, razvijena propaganda: Nemamo zvanja, hajdemo skupljati! Imamo mjesta, imamo hrane i pića, ne će kandidati ostati bez posla, ne će imati, doduše, ni redovite plaće, ali ne će ni gladovati, nego na prvom mjestu molitva: da Bog pozove, a ne mi. Da Bog takne u srce, a ne da mi ubacujemo u oči, pa netko pođe zanesen očima, a kada dođe do odluke, odluči se napustiti.

Blistav primjer molitve nalazimo u Mojsijevu životu u pustinji kada su Izraelci ratovali s Amalećanima: "I dok bi Mojsije držao ruke uzdignute, Izraelci bi nadjačavali; a kad bi ruke spustio, nadjačavali bi Amalećani. Ali Mojsiju ruke napokon klonu. Zato uzeše kamen, staviše ga pod nj, i on sjede, dok mu Aron, Hur, jedan s jedne, a drugi s druge strane, držahu ruke, tako da mu izdržaše do sunčanog zalaska" (Izl 17, 11 sl.).

Mojsije moli dok se drugi bore protiv Amalećana, neprijatelja. Divna slika Mojsija raskriljenih ruku... U neka doba ruke Mojsijeve počese klonjivati. Pritrčaše Hur i brat mu Aron. Posjedoše Mojsija na kamen, a oni podupriješe ramenima njegove ruke. Dok on moli, njegovi ratnici pobjeđuju. Ruke klonule, poraz neminovan. Pobjeda je konačno izvojevana. Mojsije je dao podignuti žrtvenik na tome mjestu molitve: Jahve mi je stijeg. On je u ruku stavio Jahvin stijeg s kojim je pobijedio.

Svećenik je u sv. Misi poput Mojsija na brdu raširenih ruku: dok moli i misi, župa mu je nauzgor kako-tako. Čim je klonuo, čim Mise preskače, čim je brevijar zabacio, čim je krunicu preskočio, čim ne će u ispovjedaonicu ni radi sebe ni radi drugih, župa mu je klonula. Zovi i druge, Hura i Arona, u pomoć, da ne podlegneš.

Molitva je Bogu govoriti i Boga slušati što on govori. Tako često Bog Mojsiju govori, a on narodu prenosi. Ne samo zapovijedi, nego i sve drugo. Sve ovo zapada svakoga svećenika u njegovoj službi u Crkvi. Tko nema vremena za Boga, za molitvu, nezreo je i bijedan čovjek. A imamo vremena za stotine nekakvih svojih bezveznih stvari u župi i izvan župe, na koje sate trošimo, a nemamo ni pola sata vremena za Boga, kojemu služimo. Je li to moguće?

Molitva je bitna za naš odnos prema Bogu. Pa i prema čovjeku. U koji god općinski ured stupiš, u koju god školu želiš upisati dijete, trebaš napraviti molbu, poštovati uvjete, pravilnik, izraziti poštovanje ljudima. Ne možeš u samostan, u sjemenište, ako nisi pozvan, ako nisi poštovao proceduru vlastoručnih molbi i pružanja svih mogućih podataka.

Isus poučava moliti svoje učenike. Isus smatra molitvu temeljnim ljudskim stavom. I on sam moli Oca.

Svi su se čestitari i govornici izredali na svršetku sv. Mise tako da se pod velikim šatorom u hladovini osvježnja moglo cijelo vrijeme razgovarati sa sustolnicima.

Čestitke o. fra Gabrijelu na zlatnom jubileju!

ZLATNA JUBILARKA

Kočerin, 4. rujna 2016. - S. Gabrijela, milosrdnica iz Rima, i njezina obitelj, zaželjela da joj sestra Paulina, također milosrdnica, ravnateljica Doma starica u Ljubuškom (2005.-2015.) i sada stalna radnica, proslavi 50. ili zlatnu obljetnicu svoga redovništva, i to sv. Misom zahvalnicom u župnoj crkvi u rodnom Kočerinu. S. Gabrijela spomenula biskupu Ratku bi li predvodio sv. Misu u nedjelju 4. rujna. Biskup se vidio sa župnikom, a župnik fra Mario Knezović zaželio da biskup preuzme ne samo tu "jubilaru" Misu u 11.00 nego i jutarnju u 8.00. A fra Mario s fra Velimirom pokriva više filijala po župi te nedjelje.

Na jutarnjoj Misi puna crkva, i kor, i pred crkvom. Osobito marljive žene, koje trebaju spremi i doručak i ručak, uhvatile vremena i došle na Osmicu. Župni zbor pjeva ulaznu. Župnik pozdravlja narod i predvoditelja Misnoga slavlja.

"Tko rano rani dvije sreće grabi", veli biskup. Koje su to dvije poslovične sreće, ne znam. Ali znam da je nedjeljom jutarnja Misa prava sreća. Svježi, raspoloženi, probuđeni, Bogu zahvalni, otvoreni za slušanje Božje riječi, spremni i na sv. Pričest. Eto prave sreće.

Biskup je govorio o drugom čitanju, Poslanici u kojoj se spominju tri osobe: Pavao apostol, gospodar Filemon i rob Onezim. Ovaj je Onezim bio Filemonov rob, koji se, pun mladenačke snage, oduševio za slobodu. Sve smislio kako će pobjeći u svijet gdje ne će više biti rob niti ikomu poznat. Ukrao u gospodara Filemona toliko novca koliko je mogao živjeti mjesecima, dok se ne "snađe", tj. ne zaposli. Dospio čak do Rima. I u milijunskom Rimu nabasao na apostola Pavla koji je bio u carskom pritvoru. I riječ po riječ, Pavao doznao da je Onezim bio kod Filemona, da mu je dodijalo i da nije mogao više robovati, da se "snašao" tako što mu je digao malo oveću svotu novca, da je dobro prošao na putovanju, ali evo dopao pred Pavla, a nije mu ni na kraj pameti bilo da traži i posjećuje Pavla po Rimu. Pavao ga poučio, krstio i vratio ga k Filemonu sa svim prijateljskim i srdačnim preporukama. Sasvim je moguće da je to isti onaj

Onezim koji se spominje kao nasljednik sv. Timoteja na biskupskoj katedri u Efezu početkom drugoga stoljeća. Kakav mangup pa onda vrlo vrijedan biskup!

Na podnevnoj Misi nešto malo manje naroda ali puno više sestara, i milosrdnica i franjevaka. Došla i provincijalka sestara milosrdnica iz Splita, s. Radoslava, i druge sestre. Sa s. Paulinom u prvom redu njezina je s. Gabrijela, s. provincijalka i s. Ernestina, predstojnica u Mostaru. Jubilar-ka nakon propovijedi obnavlja svoje redovničke zavjete, čita molitvu vjernika i na kraju iznosi nekoliko riječi mladima o duhovnom zvanju.

Biskup je u propovijedi govorio o Isusovim nedjeljnim evanđeoskim prisposodobama: o gradnji kule za koju domaćin priprema predračun, stručne ruke da sve ispadne kako valja. Ne smije ništa zaboraviti. I kada je sve priredio, onda se daje na posao. Ili: kralj koji ide napasti drugoga kralja mora se raspitati i obavijestiti o stanju u drugoj vojsci, o naoružanju, o mnoštvu vojnika, o snazi, pa tek onda odlučiti hoće li udariti ili će tražiti diplomatske pregovore. Tako i u duhovnom pogledu: dječaci i djevojčice, mladići i djevojke trebaju najprije biti uvjereni u Isusov poziv u svome srcu, da imaju potrebno zdravlje, zdravu pamet, da imaju vjeru u Boga, ljubav prema bližnjemu, pratnju u obitelji i ponajviše odricanje od vlastite sebičnosti.

Biskup je na kraju spomenuo kako je u Kronici biskupije (svezak II., str. 50), pročitao ovu bilješku biskupa Petra Čule, koncilskoga oca: "Na 7. X. [1965.], svetkovina sv. Krunice, obukao sam u Centocellama [u Rimu] 3 kandidatice SS. Milosrdnica za novicijat (jedna je bila iz Kočerina, druga iz Uzdola kod Prozora, a treća iz Italije) i primio vječne zavjete jedne sestre iz Podravine. Govorio sam najprije talijanski, a onda hrvatski. [...] - cijelo sam vrijeme u Rimu pobolijevao, ali sam išao ipak redovito na sjednice Koncila."

Čestitke s. Paulini iz Kočerina na ustrajnosti u redovničkom životu!

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR

BLAGOSLOV CRKVE U SLUŽNJU

Čitluk/Služanj, 23. travnja 2016. - U dogovoru s čitlučkim župnikom fra Mirom Šegom, biskup Ratko Perić blagoslovio je filijalnu crkvu i oltar u Služnju u subotu, 23. travnja 2016. u 18.00 sati, na blagdan sv. Jure. Crkva u čast sv. Jure, mučenika, koji se u mjestu štuje kao zaštitnik. U godinama između 1969. i 1975. u Služnju je sagrađena filijalna crkva razmjera 13 x 7 m. Zato su vjernici Služnja, kojih danas ima 220 obitelji, željeli podignuti novu i veću crkvu. I oni domaći i oni raseljeni uspjeli su sagrađiti divnu crkvu u dvije i pol godine u slozi i suradnji župe i mjesne zajednice.

Biskup je u homiliji govorio o mučeniku sv. Juri, sinu Geroncija Perzijanca i Polikromije Kapadočanke. Bio je vrijedan i vjeran vojnik Rimskoga carstva. Ali kada je morao žrtvovati rimskim bogovima i priznati rimskoga cara bogom, kao vjeran kršćanin odbio je prikazati žrtvu i tamjan poganskim božanstvima iskazavši pravu vjeru u pravoga Boga. Zato je bio osuđen na smrt. Mučeništvo je podnio u palestinskoj Lidi, gdje je već u četvrtom stoljeću na njegovu grobu podignuta bazilika. O njemu su se tijekom stolje-

ća splele mnoge legende, samo nije legenda da je podnio mučeništvo. Bog ga je opskrbio posebnom snagom. Mučen je u vrijeme cara Dioklecijana, 303. godine. A taj je Dioklecijan imao Dacijana, upravitelja, kojega su zbog njegove krvoločnosti prozvali "zmaj od bezdana". Vjerojatno je to taj zmaj koji je uvijek naslikan sa sv. Jurom a kojega Svetac probada i pobjeđuje kopljem.

Mučenik se Jure jednako štuje i na Istoku i na Zapadu. Časti ga Rusija kao svoga zaštitnika, i Engleska, čak je Gruzija nazvana Georgijom po sv. Juri, Georgiju.

Župnik je zahvalio svima koji su pridonijeli gradnji i urešenju crkve u bilo kojem pogledu. Čak je i jedna obitelj iz Verone, iz Italije, gdje je fra Miro studirao teologiju, darovala kip sv. Jure. Pred crkvom je te večeri podignut prostran šator u koji su poslije sv. Mise i blagoslova mogli ući svi sudionici slavlja na pučko veselje i čašćenje. A proljetna je kiša cio dan umivala ionako bujnu prirodu onoga kraja.

U Hercegovini dvije su župe posvećene svetom Juri: Glavatičevo i Vir. I mnoge filijalne crkvice.

MISA ZAHVALNICA MOSTARSKIH MATURANATA

Mostar, 4. svibnja 2016. - Mostarski maturanti, njih oko 950, iz Gimnazije Mostar, Srednje ekonomske škole "Jozo Martinović", Srednje prometne, Srednje medicinske "Sestara milosrdnica", Gimnazije "Fra Grga Martić", Srednje elektrotehničke "Ruđer Bošković", Srednje turističko-ugostiteljske, Srednje građevinske "Juraj Dalmatinac", Srednje strojarke "Faust Vrančić", Srednje škole likovnih umjetnosti "Gabrijel Jurkić", Glazbene škole "Ivan pl. Zajc", Internacionalne privatne gimnazije Mostar, pod animacijom don Mladena Šutala, povjerenika za mlade, zaželjeli su da mjesni biskup

Ratko Perić predvodi sv. Misu zahvalnicu u srijeda u podne 4. svibnja 2016. u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru. Okupilo se na Euharistijskom slavlju i njihovih ravnatelja, profesora, pedagoga i pedagoginja, i roditelja. Na kraju sv. Mise otpjevali su himan Tebe Boga hvalimo.

Biskup je maturantima uputio poruku o postizanju što većega kvocijenta savjesti:

Poštovani i dragi maturanti!

Kako se mjeri kvocijent zrelosti, ne školske pameti, nego životnoga poštenja?

Psihologija kao znanost i kao umijeće uporna

je u proučavanju zakona ljudske duše ili psihe u njezinu "bitku" i "djelovanju". A ta duša, stvorena nam izravno od Boga u trenutku roditeljskoga začetka našega tijela, opremljena je dvjema glavnim sposobnostima: spoznajnom sviješću i moralnom savješću odnosno razumom i ćudoređem, pameću i karakterom, ili ako ti se više sviđa: intelektom i afektom. Dvije različite psihičke moći, koje se u tijeku naše egzistencije, od djetinjega povića do vječnoga pokoja, razvijaju i dozrijevaju. Urođena moć postupno prelazi u svjestan čin s pomoću kućnoga odgoja i školskoga obrazovanja. Po naravi je predviđeno da nam razvoj bude uspoređan i usklađen, ali ovdje bitnu ulogu ima nova darovana kvaliteta - ljudska sloboda ili moć svjesna i voljna opredjeljenja za nešto ili protiv nečega, hoću li ili ne ću slijediti zakon koji je prije mene i iznad mene, i odatle neumitna odgovornost za ono što izaberem i radim.

Na tjelesnoj razini parni organi, lijevi i desni: dva oka, dva uha, dvije nosnice, dvije čeljusti s dva reda po šesnaest zubi s gornje i donje strane, dvije ruke s dva reda po pet različitih prstiju, dva niza po dvanaest rebara ili dvije noge s dva niza različitih prstiju, dva bubrega, dva plućna krila imaju svoj ravnomjeran razvoj u međusobnu odnosu i s obzirom na cio organizam. Jednako se hrana raspoređuje i život očituje i na lijevoj i na desnoj strani. Ako nije tako, tj. ako se jedan zub, oko, uho, rebro ili bubrež razvija, a parna strana suši, nastupila je neka gadna atrofija. Treba se liječiti, ako je uopće izlječivo!

Slično je tako i s duševnim moćima: **sviješću i savješću, ili razumom i ćudoređem**. Razum je sposobnost shvaćanja pojmova, moć razludžbe smisla od besmisla, razlikovanja istine od zablude. A savjest ili ćudorednost jest sposobnost razlikovanja dobra od zla, poštenja od nepoštenja prema nekim načelima, na primjer evanđeoskim. Tako ćemo tu savjest nekada nazvati zrelošću, karakterom. Pa kažemo: značaj čvrst ili slab; karakter postojan ili promjenljiv. Kada se jedna moć razvija bez druge, pamet bez ćudoređa, intelekt bez karaktera, to je kao da jedno uho zastane, a drugo naraste trostruko više. Ili jedna ruka izraсте metar, a druga dva i pol metra! Nakaza. Kao što su hormoni hipofize uzrok našega rasta, tako je slobodna volja u mnogome regulator napretka tih dviju duševnih moći: hoću li učiti, spoznaju razvijati, nastojati pamtiti i zaključivati ili ću se ljutiti, lupati, buniti, mrziti, to sve ovisi o mojoj ljudskoj volji, htijenju, naporu, odluci. Tu leži

moja odgovornost! Nekomu moram odgovarati! Ako misliš da ne ćeš Bogu odgovarati, e samo ćeš njemu u svemu odgovarati. On je dao kredit sposobnosti pa će on i tražiti glavnicu razumna rada i kamate osobne savjesti!

Ima očeva i majki koji nemaju viših razreda škole, bez školskoga su znanja geografije, povijesti ili stranoga jezika, pogotovo nemaju mature, diplome, docenture. Ali su moralnim značajem životno razborite, postojane, zdrave, poštene osobe, kremenita karaktera. Oni mogu biti u školskom pogledu nepismeni, ali životno su stekli veliku mudrost i dar savjeta. Naučili živjeti obiteljskim moralom. Potvrdili ga rađanjem i odgojem djece. Poučeni životnim križem, bolešću, neuspjehom, nerazumijevanjem, grijehom i kajanjem. Izgradili se u prave osobe s velikom dozom zrelosti i vjere, a s malom količinom etimoloških i leksi-konskih natuknica. Oni pretekoše enciklopediste i akademike u Kraljevstvo Božje. Tolike internet-ske obavijesti - koje su, doduše, korisne za znanje, posebno zauzetim intelektualcima - ali bez izgrađenih temeljnih vrijednosti, ne koriste nam za vječno spasenje. Da se krivo ne shvatimo: znanja nam treba u obilju, ali naša je životna zadaća izgrađivati parni organ savjesti koja ne smije biti hendikepirana i upaljena grijehom nego ona koja će nas hvaliti zbog poštena i čestita življenja.

Čovjek i stručnjak. Znamo da ima ljudi koji su u školi uvijek bili odlikaši, učenici generacije, mature oslobođeni, diplomirali ne samo u rekordu nego nagrađeni medaljama i novim stipendijama, izrasli u izvrsne ekonomiste, tražene kirurge, slušane profesore, a u moralno-praktičnom životu, osobnom i obiteljskom, zaostali, propaliteti, čuvaju ih po zatvorima. Zar ne ćemo za nekoga reći: kao stručnjak izvrstan, a kao čovjek - nečovjek!?

Ne postoji, dakle, samo **kvocijent inteligencije**, koji se mjeri u skladu s osobnom dobi: odgovara li ljudskim godinama potreban stupanj pameti, snalažljivosti u životnim neprilikama, odnosno sposobnost rješenja određenih pitanja.

Nego postoji i **kvocijent savjesti, ćudoređa, značaja, karaktera**. Prosječan karakter označimo brojem 100, tj. da se mladićka i djevojačka savjest razvijala prema osobnoj dobi. Ako je 18-godišnjak razvijen u školi da uspješno polaže predmete iz 4. razreda gimnazije, a ponaša se kao dječarac od 12 godina, njegov je kvocijent ćudoređa 40, tj. ispod prosjeka, a to znači nezreo u srcu, zaostao u moralu, s poteškoćama u karakternom razvoju.

Ako se taj isti maturant ponaša tako zrelo, razborito, mudro i čudoredno kao da je završio prvi stupanj bolonjskoga procesa, onda mu je kvocijent karaktera 140, tj. iznad prosjeka. Posve zreo, odrastao, pohvalno čudoredan. Vladanje doista pet. Kakav će tek biti kada diplomira?!

Primjer prvi: Cio razred maturira. I svi se dogovorili, uz rijetke iznimke, da na maturalom izletu udare na Šestu Božju zapovijed: ovo je dan kada se može Boga zaniijekati i vrijeđati, Božji zakon kršiti i srušiti, pa kud puklo da puklo. Idemo se s prirodom poigrati i narugati, slobodu zlorabiti, savjest pogaziti: uzmi u hipu sve što ti život pruža bez obzira što ćeš svega života krvavo platiti, patiti i žaliti. Možeš misliti kakve su se sve posljedice, i posljedice posljedicâ, izrodile! Kada se sruši Šesta: Ne griješi bludno, zašto bi se obdržavala i Peta: Ne ubij začeto čedo! Ako dokidaš zakon protiv bludnosti, zašto ne dokinuti i zakon protiv abortusa? I zašto se ne bi kralo i otimalo gdje se god stigne - "lijepijem redom vuka u planini"? I tako dan tzv. školske zrelosti pretvoriše u dan višestruka zlotvorstva. Pokazaše djelom i čudoredem koliko su: ne zeleni, ne nezreli, nego koliko su dozreli zločinci! Ne maturanti, nego delinkventi! A neki uz puno razumijevanje ili možda i potporu svojih milosrdnih roditelja: "Što ćeš, mladi su!" Znači umjesto dozreli, oni gorko zeleni; umjesto izgrađeni, oni bolno razvaljeni; umjesto odrasli, oni svjesno hendikepirani! Nisu životno maturirali!

Primjer drugi: Maturirao i upisao studij filozofije. Izvršno polaže ispite i čisti semestre, ali je ostavio noseću djevojku i pobjegao u drugu zemlju s Fulbrightovom stipendijom studirati na Harwardu ili Princentonu! Kvocijent inteligencije izvrstan, a kvocijent savjesti ne samo ništarija nego: kriminalac! On je u fazi stjecanja raznih informacija po svijetu, putem biblioteka i interneta pravi istražitelj, znanstveni tip, ali što se tiče životnoga čudorednog gradusa, on je zalutao u bespuću povijesne zbiljnosti. Umjesto da po svojoj fizičkoj dobi od 22 godine donese životne odluke i plodove na razini te odrasle savjesti, on tek propubertetao, kao da ne zna da su rajske jabuke pod zapovijedu ne diraj! I misliš da ih možeš brati ako se Bog samo malo izmakne. Govorimo o izvrnutu poretku ili ljestvici vrijednosti, o poreme-

ćenu sustavu životne razboritosti ili zrelosti. Na taj razvoj značaja bitno utječe uporaba slobode, poznavanje prirodnoga procesa, naravnih zakona, Božjih zapovijedi, svijesti odgovornosti. Eto tu je i sva naša zasluga i snaga.

Primjer treći: Čuo sam jedan ovakav besprimjeran primjer. Neki se maturant, nakon položene mature, odlazeći niza stepenice iz četverogodišnje srednjoškolske odgojno-obrazovne ustanove, koju su vodili kvalificirani profesori i odgojitelji, okrenuo prema glavnim vratima i iz punih usta pljunuo na zgradu svoje škole. Pljunuo na profesore koji su sve poduzimali da ga oduče od pljućkanja i po ulici kamoli ne po vlastitoj kulturnoj kući. Eto nisu u tome uspjeli jer on sve četiri godine nije htio postati odgojen srednjoškolac, nego je i nakon primljene maturske svjedodžbe dokazao da je ostao divljan! Pljunuo je na zgradu i njezine razrede i njihove katedre s kojih je bio poučavan u domaćoj književnosti, ispitivan o općoj geografiji i povijesti, odgajan u vjeronaučnom znanju i savjesti, uvježbavan u likovnoj, glazbenoj, fizičkoj kulturi, upozoravan na povijesne civilizacije koje su propale samo zato što je obijestan čovjek pljuvao po zakonu Božjem pa se sve vraćalo na njega. Pljunuo dakle na zgradu u koju će i on za određen broj godina upisati svoga sina da ga poučavaju da ne pljuje po školi, ali što ćeš: ako i mali bude pljunuti čača!

Maturante! Maturantice!

Bog ti dao bistru pamet, a ti namjernom ludošću protiv zdrava razuma!

Bog ti dao časno dostojanstvo, a ti besramnošću protiv svoga čista obraza!

Bog ti dao srce da bude sjedište ljubavi, a ti ga pretvaraš u močvaru i gnjilu.

Bog ti dao moć da spoznaješ istinu, a ti lažima i varanjima protiv istine.

Bog ti dao zdrav i zreo ponos, a ti ponos pod noge i očekuješ pravu i punu sreću!

Ako želite biti sretni i druge usrećivati, onda ne bi vam trebalo biti teško shvatiti da nije sreća u vašim mladenačkim sladostrašćima, nego u Božjoj ruci. I da se sreća iz Božje ruke ne može ukrasti, jer nije konvertibilna, nego se može samo ponizno izmoliti, i to čestitim i poštenim životom. Nemoj reći da ne znaš što je čestit i pošten život!

Pratila vas Božja milost i moralno junaštvo!

SV. LEOPOLDU BOGDANU U ČAST

Humac/Cerno, 12. svibnja 2016. - Dogovoreno je prije više mjeseci između humačkoga župnika fra Ivana Borasa i biskupa Ratka Perića da u četvrtak, 12. svibnja 2016., bude svečana večernja sv. Misa u filijalnoj crkvi sv. Leopolda Bogdana Mandića u Cernu za vjernike istoimenoga sela i Crnopoda. I za sve hodočasnike iz cijele župe i susjednih mjesta. Sve u povodu 150. obljetnice rođenja toga drugoga kanoniziranog hrvatskog sveca, 1983. Pjevao je Veliki i Mali župni zbor s Humca.

Sa župnikom su fra Velimir Mandić, humački gvardijan, koji je zadužen za filijalu Cerno, meštar fra Slavko s novacima, fra Tomislav, fra Goran, biskupov tajnik don Marin. Crkva prostrana i puna vjernika. Misno je slavlje počelo u 18.00 sati pjevanim litanijama u čast sv. Leopolda franjeva-kapucina. Župnik je fra Ivan pozdravio sve nazočne i zazvao zagovor sv. Leopolda na cijelu zajednicu.

Biskup je u propovijedi govorio o Svečevu hrabru držanju, u strpljivosti i ljubavi, prema Bogu i ljudima, od djetinjstva do smrti.

Čudesno zvanje. Kada mu je bilo osam godina, priča on kasnije nekoj časnoj sestri, njegova ga je malo starija sestra odvela na ispovijed župniku jer je Bogdan napravio neku malu nepodopštinu u kući. Župnik, nakon što ga je žestoko izdevetao, zadao mu je još žešću pokoru: naredio mu je da cijelu sv. Misu prekleči u sredini crkve naočigled naroda: Ja ni danas ne shvaćam zašto mi je naređena takva ponižavajuća pokora za neki grješuljak koji to ne zaslužuje, govorio je p. Leopold. Ali eto, takva pokornička vremena. I ožalošćeni dječak Bogdan, umjesto da se naljuti na župnika, on je za vrijeme klečanja u sebi ova-ko mislio i govorio: "Ma zašto se mora postupati tako strogo prema dječaciću zbog njegova lakog propusta? Kada uzrastem, želim biti fratar, postati ispovjednik i primjenjivati toliko milosrđa i dobrote prema dušama grješnika" (F. Bernardi, *Leopoldo Mandić, Santo della riconciliazione* [Svetac pomirenja], Padova, 1990., str. 10). I, doista, kada je uzrastao - doduše nije rastao više od 1.35 cm, kako mu stoji u osobnoj iskaznici iz 1934. (u Fotografskoj dokumentaciji između str. 192. i 193.) - postao je franjevac kapucin i odlikovao se dobrotom i milosrđem u junačkom stupnju.

Poniženja: bolest za bolešću. Jedno mu je od naravnih poniženja bio i malen rast. Pa i kada bi

stajao, bio je manji od onoga koji je pokraj njega sjedio. Kada je 1890. bio mladomisnik, bio je malen kao ministrant. Ali on je taj naravni nedostatak nadoknađivao vjerom i pouzdanjem u svetu volju Božjoj. Tom hendikepu priključio se i drugi još od malena: kada bi govorio, više je frfljao, znao bi zabrzati, riječ bi mu izletjela pa onda zamucalo. Stoga nije mogao propovijedati ni javno čitati. Kakva muka za vrijeme sv. Mise. Ali bi savršeno mirno izgovarao riječi pretvorbe u sv. Misi i riječi odrješena u sv. ispovijedi! Čudo Božje! Išao je 1934. u Lurd s nekim hodočašćem iz Padove. U sebi je imao nakanu i molitvu da mu Gospa pomogne da malo bolje govori, da se umanju toliko mucanje, barem u ispovjedaonici. Kaže da mu je nakon Lurda, tijekom vremena, bilo još teže i gore (str. 99-100). Tomu se zamuckivanju priključio i rak u grlu, u jednjaku. Ali on je sve to prihvatio kao dar iz mudre ruke Božje. Tomu se govornom frfljanju s vremenom priključilo i ševrljanje u hod: artritis, bol u zglobovima, pa kada bi hodao, više je ševrljao nego išao. Tomu se krivohodu priključio i gastritis, čir na želudcu, želučani bolovi, slaba probava. Toli-ke bolesti i nedostaci, koji su se rasporedili u pet-šest drugih osoba, sve se skupilo u njegovoj jednoj. Ali on ne popušta u svojoj odanosti Bogu. Sve vjerniji i vjerniji.

Uzvišenje: tijelo cijelo! Nakon smrti, 30. srpnja 1942., sasvim drukčije. Onako kako je umro, tako je ostao sve do sada. Neraspadnuta tijela. Dok u svih nas ostalih encimi/rastvarači i crvi/razarači razvuku čitavo tijelo u dva-tri dana, u njega tijelo do danas, već 74 godine, cijelo cjelato! Da nije mrtvo, rekao da bi da je zdravo ko drenovina. Pa da nije čudo!

Iako je svega svoga života čeznuo da djeluje u svome hrvatskom narodu, osobito da se žrtvuje za jedinstvo istočne Pravoslavne Crkve i rimske Katoličke Crkve, bio je u 52 godine svećeništva svega tri godine u Zadru, 1897. do 1900. I to je podnosio herojskom strpljivošću i predanošću u Božju volju, smatrajući svakoga svoga pokornika - "Istokom!" "Jedinstvom!"

Bog čudesno uzvisuje miljenika svoga!

Poslije sv. Mise biskup sa svećenicima i svi vjernici, u znak osobita čašćenja, poljubili su moći sv. Leopolda Bogdana.

LEOPOLDOVO U STARAČKOM DOMU

Tomislavgrad, 12. svibnja 2016. - Između trojice hrvatskih svetaca: Nikole Tavelića (Šibenik, oko 1340. - Jeruzalem, 1391.), proglašen svetim 1970.; Marka Križevčanina (Križevci, 1589. - Košice u Slovačkoj, 1619.), kanoniziran 1995., i Leopolda Bogdana Mandić (Herceg Novi, 1866. - Padova, 1942.), svetac od 1983., ovaj posljednji, sv. Leopold najviše se štuje u narodu iz kojega je potekao. U Hercegovini na više mjesta: u Tomislavgradu, u Cernu, humaćka župa, u Neumu kod sestara Služavki Maloga Isusa, njemu je posvećen Pastoralni centar u Stocu, kapelica u Raštanima u Mostaru.

Biskup Ratko Perić na blagdan sv. Leopolda Bogdana, 12. svibnja, pohodio je Starački dom u Tomislavgradu, na poziv duvanjskoga župnika fra Velimira Bagavca. Pred Domom bio je župnik, ravnatelj Doma Ilija Madunić i više djelatnika. Kapelica i sve pokrajnje prostore popunili su korisnici Doma i njihova rodbina. Za sv. ispovijed bio je na raspolaganju fra Mirko Bagarić. Sveta Misa, u kojoj su s biskupom i župnikom sudjelovali i duvanjski dekan fra Vinko Kurevija, seonički župnik, i tajnik don Marin, počela je u 11.00 sati. Nekoliko riječi iz župnikova pozdrava:

"Preuzvišeni oče biskupe Ratko!

Velika mi je radost da Vas mogu pozdraviti i izraziti srdačnu dobrodošlicu u ime korisnika i djelatnika Staračkoga doma, vjernika ove župe, nazočnih svećenika i u svoje ime. Već tri godine za redom dolazite u ovu ustanovu, a to je znak da sve one koji ovdje žive i rade svojom pastirskom i očinskom ljubavlju pratite. Kada smo se dogovarali za ovaj pastoralni pohod, napisao sam Vam da vjernici s velikim zanimanjem prate svaki Vaš pohod i s velikom pozornošću slušaju Vašu pastirsku riječ, a to su i danas potvrdili svojim dolaskom u velikom broju na svetu Misu.

Sv. Leopold Bogdan Mandić naslovnik je ove kapelice i zaštitnik ovoga Doma te jedan od suzaštitnika izvanredne Godine milosrđa. A ove je godine i 150. obljetnica njegova rođenja. Sv. Leopold bio je strpljiv sa svima koji su mu dolazili i svjedočio im Božju ljubav i milosrđe, a na to smo i mi pozvani da svjedočimo u ovom svijetu Božju ljubav i milosrđe duhovnim i tjelesnim djelima milosrđa."

Biskup je u propovijedi govorio kako Crkva proglašava blaženike i svece. Osnovna je stvar da je dotična osoba, katoličke vjere, živjela krjeposnim životom u herojskom stupnju. To znači da one tri bogooblične krjeposti vjere, ufanja i

ljubavi i one četiri stožerne čudoredne krjeposti jakosti, pravednosti, razboritosti i umjerenosti trebaju blistati u životu kandidata za oltar. Ako to dokažu svjedoci koji pred crkvenim povjerenstvom prisegnu da govore istinu, onda se gleda kakav je glas pokojnika ili pokojnice u narodu. Obično takva osoba premine "na glasu svetosti". I pobožni se ljudi počinju utjecati u zagovor takvu Božjemu ugodniku. I osjećaju neku pomoć u životu. Svi se takvi slučajevi prijavljuju crkvenomu uredu koji se bavi tom pojavom. Kada se ukaže dostatan broj takvih svjedočanstava, otvori se biskupijski proces na kojem se strogo i detaljno ispituju sva ovakva svjedočanstva. Nakon procesa o krjepostima, vodi se, ako treba, i proces o mučeništvu. Kada završi taj biskupijski postupak, svi se spisi, zapečaćeni, šalju Svetoj Stolici na prouku i odluku. Kongregacija za kauze svetih pomno ispituje je li sve provedeno u redu u vezi s krjepostima dotičnoga kandidata te njezina Liječnička komisija ispita vrijednost prijavljena čuda. Prođe li čudo na tom povjerenstvu kao nadnaravno, sve se prenosi na Teološku komisiju. Nađe li se i tu sve u redu, stvar uzima u svoje ruke Kardinalska komisija. I konačno Papa donosi odluku. Najprije da se časni sluga Božji proglasi Blaženim i konačno sam ga Papa kanonizira ili proglasi svetim.

Sve se to dogodilo sa svetim Leopoldom Bogdanom Mandićem. Nakon sveto provedena života, kao kapucin 60 godina, od 1882. do 1942., otvoren mu je informativni dijecezanski proces 1946. u Padovi i trajao je do 1952. Završivši biskupijski proces u Padovi, nadbiskup je sve prenio u Vatikan, gdje je Kongregacija svečano otvorila svoj proces 1963. koji je trajao do 1966. Godine 1974. proglašeno je da je Leopold herojski živio krjeposnim životom. Godine 1976. potvrđena su dva čuda i 2. svibnja 1976. papa Pavao VI. Leopolda je proglasio blaženikom Katoličke Crkve. Godine 1983. potvrđeno je još jedno čudo i iste godine 16. listopada papa Ivan Pavao II. blaženika je proglasio Svetim.

U čemu se Leopold Bogdan osobito pokazao herojskim i svetim? - U podnošenju životnih nevolja. Bio je visok svega 1.35 cm. Koliko je šala i rugalica morao podnijeti na svoj račun, a da ništa nije kriv. Oni ulični dječaci nakupili bi kamenčića pa bi mu napunili kapucinsku kapuljaču. Boleovao je od upale zglobova - artritisa. Ne može se micati, a on sve strpljivo podnosi i ne tuži se.

Bolovao je od želučanih poremećaja i slabe probave, a on strpljivo podnosi kao da je najzdraviji. U govoru je imao prirođenu manu zamuckivanja. Pa nije izlazio na propovjedaonicu, nego sav svoj svećenički život, od 1890. do 1942. proveo u isповjedaonici. Pedeset i dvije godine strpljiv, blag, milosrdan. Toj nevolji zamuckivanja nadošao je i tumor u jednjaku. A on strpljiv i vedar kao da je posve zdrav.

Eto Leopoldova primjera i poziva kako se dočekuje i podnosi ovaj život: s predanjem u volju Božju, pa ne će izostati vječna nagrada.

Biskup je blagoslovio sve korisnike i djelatnike u Domu i zaželio im Božju pomoć i puno vedre strpljivosti i junačke izdržljivosti.

Poslije sv. Mise ravnatelj Doma pozvao je biskupa, svećenike i osoblje Doma na gornji kat. Pozdravio je kod objeda nazočne među kojima je bio i dr. Ivan Bagarić, ravnatelj Doma zdravlja u Tomislavgradu.

Na povratku u Mostar biskup se svratio u Specijalnu školu u Kovačima.

SVEČANO TIJELOVO

Blagaj/Buna, 26. svibnja 2016. - Župnik blagajsko-bunski, don Nikola Menalo, dovršio je toranj na novoj crkvi na Buni i pozvao biskupa Ratka da ga blagoslovi. Dogovorili se da to bude kao uvodni čin u sv. Misu na svetkovinu Tijela i Krvi Gospodnje, 26. svibnja 2016. u 18.00 sati. Iz Pastoralnoga centra ušlo se s procesijom u crkvu na glavna vrata, uz glazbu i pjesmu dobro uvježbana župnoga zbora pod ravnanjem kapelana don Damiira Pažina. Župnik je pozdravio predvoditelja slavija, generalnoga vikara don Željka Majića, nekadašnjega župnika na Buni (2000.-2006.), druge svećenike i sve vjernike koji su ispunili crkvu i kor. Podsjetio je na povijest nastanka tornjeva u Crkvi i na njihovu ulogu u životu župne zajednice.

Biskup je posebno pohvalio roditelje koji su došli s malom djecom, a ona malo viša djeca s korpama punim cvijeća prosipat će latice stazom kuda se budilo nosilo Presveto Otajstvo. Zatim je sa svećenicima i ministrantima izišao na pobočna vrata i zazvao blagoslovnu molitvu pred tornjem: da se na zvuk zvona s ovoga obnovljena i dovršena tornja iz cijele župe uzdižu molitve k Bogu, a Božji blagoslovi uvijek silazili na cijelu župu.

U propovijedi biskup je govorio o ustanovljenju Presvete Euharistije. Gospodin je poslao dvojicu svojih učenika, Petra i Ivana, da pripreme sve što je bilo potrebno za pashalnu večer u Jeruzalemu:

janje, koje ih je podsjećalo kako su im praoci-
ma kuće bile zaštićene janjetovom krvlju u Egiptu, kada je nailazio anđeo zatornik;

beskvasan kruh, koji im je dozivao u pamet kruh koji se jeo u žurbi kada su bježali iz Egipta, pa nije imao kada ni uskvasiti;

posudu zasoljene vode, koja im je značila ne samo slane i gorke suze koje su u Egiptu lili, nego

i vode Crvenoga mora i prijelaza preko toga najslanijega mora na svijetu;

gorko zelje, kojim su se sjećali gorčine života u Misiru, zemlji "blagostanja";

četiri vrča vina, koja su ih podsjećala na četiri Božja obećanja narodu:

- Ja ću vas izbaviti od tereta što su vam ga Egipćani nametnuli;

- Ja ću vas osloboditi od ropstva u kojem vas Egipćani drže;

- Ja ću vas spasiti rukom svojom ispruženom;

- Vi ćete biti narod moj, a ja ću biti Bog vaš (Izl 6,6-7).

Dvije su se Kristove riječi duboko zasjekle učenicima u srce, a trebaju se jednako tako zasjeći i svima nama, Isusovim sljedbenicima, s te Večernje gozbe i žrtve:

Prva rečenica. Isus pogleda sve unaokolo i reče im bolnim glasom: "Jedan će me od vas izdati." Tako je tom strašnom proročkom porukom otpočeo tu veličanstvenu večer, otajstvenu Večeru i taj svečani sastanak s apostolima. I dodade: "Tomu bi čovjeku bolje bilo da se ni rodio nije!" Kako strahovit poziv i sud, koji može samo Bog donijeti. Samo Bog zna srca naša bolje nego što mi poznamo same sebe. I onda otpoče apostolski *Ispit savjesti*:

- "Da nisam ja, Gospodine?", upita Petar i brat mu Andrija.

- "Da nismo možda mi?", dočekaše Ivan i brat mu Jakov, i tako sva Dvanaestorica. Stali se učenici listom znojiti, mučiti i pitati svaki za sebe, a poneki i naglas. I Juda, veleizdajnik, upitao će Isusa: "Da nisam ja, Gospodine?" To je bilo njihovo javno i tajno čišćenje pamćenja pred Isusom. Ispovijed. Jedini Isus zna njihove misli, riječi i

čine. A Isus će im: Koji sa mnom blaguje, koji sa mnom zamače u zdjelu, taj će me izdati na djelu, a ne samo na riječi. Već me takav izdao jer pristupa ovoj čistoj Večeri nečista srca, nečista oka, nečista džepa, nečiste pameti, nečiste ruke.

Ne možemo doći na sv. Misu, na sv. Pričest, a da i mi ne ispitamo svoju savjest pred Bogom i pred Crkvom:

- Da nisam ja, Isuse, tvoj izdajnik koji te svakoga dana ili vrlo često primam u srce, a u srcu mi naslage zavisti i oholosti, prijezira ljudi i zlogovora o drugima?

- Da nisam ja, Spasitelju, tvoj izdajnik, koji svakodnevno, svjesno i hotimično, branim bezakonje u ovoj mjesnoj Crkvi, umjesto da se založim za crkvenu zakonitost, kao što traži Sveti Otac Papa, Koncil, Kodeks i Katekizam Katoličke Crkve?

- Da nisam ja, Otkupitelju moj, izdajnik tvoj, jer mi je više stalo do obzira grješnih ljudi negoli do časti, slave i zakona Boga Svetoga; čuvam se da me ljudi izdajnici ne prozovu "izdajnikom", a nije mi važno hoće li me Isus proglasiti svojim izdajnikom?

Druge dvije rečenice koje je Isus izrekao bile su kratke i jasne. Jedna nad beskvasnim kru-

hom: **Ovo je Tijelo moje - uzmite i jedite!** I nad čašom vina: **Ovo je Krv moja, koja se prolijeva za vas - uzmite i pijte svi!**

Braćo i sestre: Ako nas Isus zove na svoju gozbu i žrtvu, da blagujemo njegovo Presveto Tijelo i pijemo njegovu Presvetu Krv, ispitajmo svoju savjest, očistimo srca i pameti svoje u sv. ispovijedi u kajanju pred Bogom, popravimo se i u poniznosti duha pristupimo ovoj sv. Pričesti Tijela Kristova. Samo će nam tako biti plodotvorna, blagoslovna i mironosna ova Presveta Euharistija i ova proslava svetkovine Tijela i Krvi Gospodnje.

Poslije Popričesne molitve poredala se procesija koja je, uz euharistijske pjesme, crkvenim dvorištem išla od postaje do postaje, gdje je na četiri mjesta bilo izloženo Presveto na improviziranu oltaru. Svaki se put pročitao Evanđelje, biskup pokadio Otajstvo i blagoslovio puk Božji. Na kraju je sve završilo pred oltarom s pjesmom "Divnoj dakle", završnim blagoslovom i otpustom u Miru Božjem.

Poslije sv. Mise u pripadnom oratoriju, uz riječku Bunu, održano je zborovanje u duhu ove velike svečanosti.

BLAGOSLOV VITRAJA

Stolac, 19. lipnja 2016. - U nedjelju, 19. lipnja 2016., u Stocu je bilo posebno svečano. Župnik don Rajko pozvao je biskupa Ratka iz Mostara da predvodi misno slavlje, uputi puku pastirsku riječ i blagoslovi 15 novih vitraja postavljenih na svih 15 prozora župne crkve u Stocu.

Biskup je s tajnikom don Marinom pohodio u nedjelju popodne župnika, te s njime pošao u župnu crkvu koju su za ovu prigodu uredile sestre milosrdnice. U 18.00 sati zazvonila su sva tri župna zvona i procesija se iz sakristije uputila prema glavnomu oltaru. Vani je kiša rosila. Oko oltara okupilo se oko tridesetak obučених ministranata, tajnik don Marin, župnik don Rajko i na kraju voditelj slavlja biskup Ratko. Procesiju je pratila ulazna pučka pjesma: "Spasitelju dobri Isukrste", koju je intonirao Veliki župni zbor "Mladi" s kora, a čitav puk složno prihvatio i pjevao. Na početku sv. Mise župnik je pozdravio biskupa i sve nazočne te izrazio radost u povodu ovoga svečanog događaja:

"Trebalo je godinu i pol dana razgovora, dogovora, obilazaka, sređivanja ideja, prikupljanja

novčanih sredstava da bismo danas ugledali našu stolačku svečanicu okićenu kršćanskim svecima i hrvatskim duhovnim velikanima.

Lađu naše župne crkve nose četvorica svetih evanđelista: Matej, Marko, Luka i Ivan. Kada se uđe u crkvu, s lijeve strane na malom oltaru sv. Josipa nalaze se dvojica velikana: sveti Ivan Pavao II., papa, i blaženi Alojzije Stepinac, kardinal, kojega je sv. Papa proglasio blaženim 3. listopada 1998. u Mariji Bistrici, a uskoro očekujemo i njegovo proglašenje svetim. Na desnom malom Gospinu oltaru stoje vitraji hrvatskih mučenika: sv. Nikole Tavelića i sv. Marka Križevčanina. U oltarištu, kako gledamo od ulaznih vrata, nalaze se desno: vitraj našega zaštitnika sv. Ilije Proroka i lijevo: vitraj naše suzaštitnice župe Male Gospe, koja je u rukama svoje majke sv. Ane. Iza oltara vitraj je naše župne crkve i slika Gospe Vidoštačke koja se nalazi na pročelju svih crkava Trebinjske biskupije. U sakristiji je naš budući hercegovački blaženik Petar Barbarić, a kor nose na dva vitraja - prozora četvorica anđela koji sviraju na poznatim glazbalima. Sve nas s velike rozete s

portala crkve prati i posvećuje Duh Sveti u obliku goluba, koji nam šalje svoje darove preko plamenih jezika.

Sve je vitraje uradila i u našu crkvu prošli tjedan postavila umjetnička kuća "Atelje Stanišić" iz Sombora, Vojvodina, koja kroz 110 godina neprekinuta umjetničkog rada uređuje brojne crkve i kulturne ustanove po čitavu svijetu.

Zahvaljujući našim župljanima i dobrotvorima u domovini i po svijetu, nije nas bilo strah upustiti se u ovaj veleban umjetnički pothvat. Nismo ga još posve podmirili, ali se uzdamo u Božju providnost da će do kraja ove godine sve biti riješeno" - završio je svoju uvodnu riječ župnik.

Biskup je pozvao narod na kajanje, za oltarom izmolio blagoslovnu molitvu, te prošao crkvom i blagoslovljenom vodom blagoslovio sve vitraje. Čitanja i molitvu vjernika pročitali su stolački mladi. Psalam i Aleluju otpjevala je "Klapa 6" koji su ujedno i župni ministranti. Poslije Evanđelja biskup je izrekao prigodnu propovijed na temu

nedjeljnoga Evanđelja: o ispovijesti vjere sv. Petra apostola u Isusa kao Mesiju te o Isusovu tumačenju da Mesija, po Očevu planu, treba patiti, umrijeti i od mrtvih uskrsnuti.

Za vrijeme sv. Pričesti svi su vjernici, predvođeni pjevačima s kora, pjevali euharistijsku pjesmu: "Zdravo Tijelo Isusovo", koja u ljudskim srcima pobuđuje i poštovanje i pobožnost.

Prije završna blagoslova don Rajko je zahvalio Bogu na ovoj bogatoj liturgijskoj večeri, darovateljima na velikodušnosti, vjerničkomu puku na sudjelovanju, a biskupu posebno zato što je došao i pod sv. Misom blagoslovio 15 vitraja, koji će od sada krasiti stolačku župnu crkvu.

Biskup je čestitao župniku i župljanima na postavljenim vitrajima koji predstavljaju kršćanske svece i duhovne velikane hrvatskoga naroda.

Poslije sv. Mise Hrvatsko kulturno umjetničko društvo "Stolac" povelilo je pred crkvom pučko slavlje, a narod se počastio osvježavajućim pićem koje su posluživali stolački mladići.

MISA ZAHVALNICA NA KRAJU AKADEMSKE GODINE

Sarajevo, 5. srpnja 2016. - Sjemenišna crkva svete grčke braće a slavenskih apostola Ćirila (827.-869.) i Metodija (815.-885.) u Sarajevu proslavila je svoje naslovnike 5. srpnja ove godine, a Fakultet i Bogoslovija svoje nebeske zaštitnike. O njima dvojici brojne su enciklike i apostolska pisma izdali Rimski prvosvećenici, osobito u povodu njihovih važnijih životnih obljetnica:

Ivan VIII., *Industriae tuae* [Marljivosti tvojoj], 878.;

Stjepan V., *Commonitorium* [Upozorenje], 885.;

Leon XIII., *Grande munus* [Velika zadaća], 1880.;

Pio XI., *Quod S. Cyrillum* [A što se sv. Ćirila tiče], 1927.;

Ivan XXIII., *Magnifici eventus* [Veličanstveni događaji], 1963.;

Pavao VI., *Antiquae nobilitatis* [Drevne plemenitosti], 1969.;

Ivan Pavao II., *Egregiae virtutis* [Izvrzne krjeposti], 1980. i *Slavorum Apostoli* [Slavenski apostoli], 1985.

Svetu Misu zahvalnicu u Sarajevu predvodio je kardinal Vinko Puljić, a prigodnu je propovijed održao nadbiskup Želimir Puljić iz Zadra. Prenosimo Nadbiskupovu propovijed:

Svetkovina slavenskih apostola Ćirila i Metodija

1. Ne skrivam osjećaj zahvalnosti za ovaj dan u ovom blagoslovljenom Stadlerovu domu, kao i za ovu prigodu Euharistijskoga slavlja u crkvi svetih Ćirila i Metodija s Vama, uzoriti gospodine kardinale Vinko, koji obilježavate Srebrni jubilej biskupskoga služenja u ovoj Crkvi Vrhbosanskoj. Zahvaljujem na povjerenju obratiti se ovom homilijom na samom završetku školske godine pa s poštovanjem i zahvalnošću pozdravljam, uz Vas, uzoriti gospodine, i Apostolskoga nuncija mons. Luigija Pezzuta, biskupa Tomu Vukšića, odgojitelje u Vrhbosanskom bogoslovnom sjemeništu s rektorom preč. gospodinom Josipom Kneževićem, profesore, svećenike, bogoslove, studente i sve vas nazočne u ovoj crkvi velikih slavenskih apostola. Moj dolazak u ovu Stadlerovu ustanovu prije 38 godina, kao i 12 proboravljenih godina u njoj opečatili su početno razdoblje moga svećeničkog života. I pomogle mi otkriti i upoznati velikoga apostola Bosne, slugu Božjega Josipa Stadlera, tolike divne ljude ove plemenite zemlje, kao i bogato kulturno nasljeđe koje su stvarali naši stari u teškim i često neprikladnim uvjetima i okolnostima.

Ova crkva sv. Ćirila i Metodija, kao centralni dio velebnoga zdanja Vrhbosanske katoličke bogoslovije "zaokupila je moju pozornost" monumentalnošću i ljepotom od prvoga trenutka dolaska u Sarajevo. Zgradu je, znamo, projektirao poznati arhitekt Josip Vancaš koji je u Sarajevu proveo najveći dio svoga života (38 godina). U tom bogatom razdoblju projektirao je stotinjak stambenih zgrada, 70 crkava, 12 škola, 10 banaka i palača, 10 vladinih i općinskih zgrada, 6 hotela i kavana, te katoličko groblje na Koševu, kazališnu zgradu i zavod sv. Augustina (današnju Muzičku školu). Ovo nabranje može izgledati izvan konteksta u homiliji. No, poznato je kako vjera i kult stvaraju kulturu. A vjera koja ne stvara kulturu, mrtva je vjera. U tom vidu korisno je primijetiti kako i nakon stotinu godina neke od tih djela prepoznamo kao blago spomenika kulture ovoga grada i zemlje. A crkva i bogoslovija, koju je sluga Božji Josip Stadler na početku povjerio isusovcima, još je i danas glavno središte odgojno-obrazovnih institucija, bogoslovnoga sjemeništa i fakulteta, te kao "zjenica oka" ove Vrhbosanske metropolije ujedno i prva visoko obrazovna institucija na području BiH.

2. Liturgijsko obilježavanje slavenskih apostola i misionara, svetoga Ćirila i Metodija, daju nam povoda reći i koju misao o njihovu djelu i radu. Kao sinovi visokoga bizantskoga vojnog zapovjednika Lava u Solunu, gdje je živjela velika skupina Slavena, oni su uz grčki upoznali i govorili slavenskim jezikom. Poznato je kako je Ćiril sudjelovao u nekoliko važnih državnih misija među kojima je najveća i najpoznatija ona među Slavenima. Naime, kada je 862. Moravski knez Rastislav (846.-870.) pisao caru Mihajlu kako mu je "narod kršten, ali nemaju učitelja", te da ne razumiju ni grčki, ni latinski", car Mihael je pozvao braću Ćirila i Metoda kao najpogodnije osobe. Oni su bili rodом iz Soluna gdje su svi govorili slavenski. Ćiril je odmah sastavio pismo (glagoljicu), preveo najnužnije knjige: Evanđelje za misna čitanja, zakonski tekst, kao i knjige zajedničkih molitava. Povelili su sa sobom učenike Klementa, Konstantina i Nauma i krenuli prema Moravskoj gdje su naišli na plodno tlo, unatoč protivljenju franačko-bavarskoga svećenstva. Kada su kroz tri godine pripremili i učenike za primanje crkvenih redova, bila im je sada potrebna potvrda za to, pa su 866. godine pošli u Akvileja. A onda, ako tamo ne uspiju, naumili su poći i do Rima.

Na proputovanju u Veneciji došlo je do oštre prepirke s tamošnjim klerom koji je tvrdio da se

sveta liturgija može obavljati samo na latinskom, grčkom i hebrejskom jeziku. Braća su tada produžila prema Rimu, gdje ih je s građanima Rima svečano primio papa Hadrijan II. (867.-872.) i odobrio slavensko bogoslužje. Metodije je zaređen za svećenika, a slavenska liturgija služena je u rimskim crkvama. Ćiril se tada zamonašio, te zbog slaba zdravlja i premoren od duga putovanja preminuo je u 42. godini života (827.-869.). Zabilježeno je kako je na smrtnoj postelji zamolio brata Metoda neka nastavi misiju među Slavenima. Tada, na zamolbu panonskoga kneza Kocelja, papa Hadrijan šalje Metodija kao apostolskoga legata "svim slavenskim zemljama" pa će djelovati na području današnje Mađarske, Slavonije i Srbije. Po povratku u Moravsku Metodije je opet bio optužen "da je krivovjerac i da bez odobrenja služi slavensku liturgiju". Ponovo je išao u Rim gdje je 879. ispovjedio pravovjerje i obranio slavensku liturgiju. A papa Ivan VIII. tada (880.) šalje poslanicu knezu Svatopluku kojom potvrđuje Metodijevu pravovjernost i odobrava naučavanje. Metodije je nakon nekoliko godine umro (885.), pa su "protivnici slavenske liturgije" tražili da papa Stjepan V. zabrani slavensko bogoslužje, što je ovaj i učinio, a knez Svatopluk protjerao Metodijeve učenike. Glavnina je tada iz Moravske prešla u Bugarsku, a neki su prebjegli na tada bizantske prostore Istre, Kvarnera i Dalmacije.

3. Njihov utjecaj u tim krajevima Hrvatske bio je velik pa se staroslavensko pismo zadržalo od sredine 9. do 19. stoljeća. A najpoznatiji glagoljaški spomenik bio je Bašćanska ploča koju zovu "draguljem hrvatskoga jezika". A hrvatski glagoljaši, koji su se u bogoslužju koristili staroslavenskim jezikom, dali su golem doprinos na polju vjere, kulture i prosvjete. I bili jedini narod koji je skoro tisuću godina imao liturgiju na narodnom jeziku, dok je čitava Katolička Crkva koristila latinski do Drugoga vatikanskoga sabora (1962.-1965.). Za održavanje te iznimne povlastice zaslužni su svećenici glagoljaši kao vrijedni čuvari vjere i narodnoga duha. O njima su pisali brojni znanstvenici, poput Bakule, Jelenića, Mandića i Pandžića.

Drago mi je ovdje spomenute i trojicu profesora iz ove časne Stadlerove institucije, koji su se bavili i temom hrvatskih glagoljaša: Krunoslav Draganović, Zvonimir Baotić i mons. Ratko Perić čija je knjiga "Svećenici glagoljaši na području BiH" predstavljena prije desetak dana u Mostaru. Mons. Periću posebice zahvaljujemo za to monografsko djelo koje će biti poticaj mladim naraštajima.

jima da još više upoznaju nejasne događaje tako svijetle i zaboravljene prošlosti svećenika koji su zaslužni za kulturu i liturgiju na narodnom jeziku. Svojom "odom Vignju Miloševiću", koji je "legao na plemenitu Kočerinsku zemlju i pokrio se monumentalnim stećkom prije šest stoljeća", autor je izrekao dužnu zahvalu za njihovo svećeničko služenje. Ali, i bacio "znanstvenu rukavicu" i izazov mladima neka zavire pod druge brojne i neistražene stećke diljem ove poviješću bogate zemlje, te pogledaju ima li još kakvih spisa i zapisa ispod stećaka i neistraženih arhiva. Dok mons. Periću čestitamo i zahvaljujemo na daru ove knjige, svima koji će se "dati izazvati temom svećenika glagoljaša" želimo uspješan i blagoslovljen istraživački rad.

4. Ova Vančašova crkva, koja svojom kupolom asocira na baziliku svetoga Petra u Rimu, vraća nas našim vjerničkim korijenima, našoj prošlosti koja je usko vezana sa središtem kršćanstva, s apostolskim prvacima Petrom i Pavlom koje smo neki dan proslavili. Freske Otona Ivekovića podsjećaju na značajne događaje iz Ćirilove i Metodijeve borbe prije jedanaest stoljeća za pravo na vlastiti identitet, kulturu i liturgiju na narodnom jeziku. I otkrivaju umreženost intenzivnih prijateljskih odnosa koje su Rimski pape kroz stoljeća pokazivali prema ovim krajevima. A kada je bosansko kraljevstvo 1463. palo, njezina kraljica Katarina, koja se skrasila u Vječnome gradu, oporučno je ostavila Svetoj Stolici naslijeđeno "kraljevstvo Bosne ako se njezina djeca ne povrate na katoličku vjeru". Ondje je preminula 1478. u svo-

joj 54. godini života i pokopana u crkvi *Ara Coeli* [nebeskoga žrtvenika].

Ne treba se čuditi što su nasljednici svetoga Petra bili trajni odvjetnici "kraljčina kraljevstva", poput Hadrijana II. i Ivana VIII. koji je "potvrdio Metodijevu pravovjernost i odobrio glagoljsku liturgiju", a "Branimiru, slavnome knezu Hrvata, svim pobožnim svećenicima i poštovanim županima, kao i čitavom narodu" napisao (8. lipnja 879.) kako je "na dan Uzašašća Gospodnjega podigao ruke i blagoslovio ga "da uzmogne ovdje sretno vladati, a po smrti na nebesima se radovati". Dvojica njihovih nasljednika, sveti Ivan Pavao II. i papa Franjo svojim su pohodima počastili ovu mjesnu Crkvu i njezine vjernike zbog stoljetne vjernosti Isusu Kristu i njegovu Evanđelju. Baština, dakle, svetih slavenskih apostola i danas obvezuje.

Okupljeni u njihovoj crkvi, na njihovu svetkovinu, zahvaljujemo Bogu za dar vjere i mira. Njihovoj moćnoj zaštiti preporučujemo ljude ovoga grada i zemlje neka ih prate svojim zagovorom na ovozemnom hodočašću, posebice u danima krize, kušnje i nepovjerenja. A kao sljednici kršćanskoga poklada vjere ponavljamo zavjetnu pjesmu i molitvu koju je spjevala pobožna i vjerna duša: "Isukrste Srcu tvom, s nama naš se kune dom! Dušom, tijelom vijek sam tvoj, za krst časni bijuć boj!" "Vi krasne zvijezde doma svog i cijelog svijeta slavenskog. O, braćo sveta, godišnjom veličamo vas popijevkom". Sveti slavenski apostoli, molite za nas. Amen.

PROSLAVA SV. BENEDIKTA

Čajniče, 11. srpnja 2016. - Svetkovina svetoga Benedikta, opata, bila je na posebno svečan način proslavljena u ponedjeljak, 11. srpnja 2016. u gradiću Čajniču, na krajnjem istoku Mostarsko-duvanjske biskupije, čija je katolička crkva, najistočnija u toj biskupiji, pod zaštitom ovoga sveca, zaštitnika Europe i oca zapadnoga monaštva.

Svečano Misno slavlje, pred pedesetak okupljenih vjernika iz Čajniča i Foče, koji pripadaju istoj, prostranoj župi Nevesinje, predvodio je pomoćni biskup sarajevski i promicatelj katoličkoga školstva u BiH msgr. dr. Pero Sudar. U koncelebraciji s biskupom bilo je, uz domaćega župnika don Antu Luburića, desetak svećenika Vrhbosanske nadbiskupije i Trebinjsko-mrkanske biskupije.

Prije početka Euharistijskoga slavlja domaći je župnik, uputivši pozdrave biskupu, svećenstvu i okupljenim vjernicima, istaknuo nekoliko važnih događaja vezanih za čajničku crkvu. Naime, prije 115 godina, kako je naglasio, u gradu Čajniču mjesne su katolkinje utemeljile "Odbor za izgradnju katoličke crkve", za koju je projekt uradio glasoviti češki arhitekt Karel Pařík (Karl Paržik), da bi - samo godinu dana kasnije - u samom središtu grada bila izgrađena ova crkva, koja je od tada istinski ures grada i ponos čajničkih katolika. Istodobno, župnik je podsjetio i na kasniju sudbinu crkve koju su, nakon Drugoga svjetskog rata, komunističke vlasti oduzele te je tridesetak godina bila skladište dvaju komunalnih podu-

zeća. No, ove je godine, istaknuo je župnik don Ante, 45 godina od kada je zaslužni čajnički katolik Karlo Bertanjoli, čiji potomci i dan-danas žive u Čajniču, zatražio od mjesnih vlasti vraćanje ove crkve njezinoj svrsi, što je tri godine kasnije, nakon uporna zalaganja i Biskupskog ordinarijata i samoga Bertanjolija, urodilo plodom.

Župnik don Ante rekao je da biskup Sudar sada ulazi u niz biskupa koji u prošlosti pohodiše ovo mjesto, od kojih neki i po više puta.

Iskazavši istinsku radost i zahvalnost Bogu što se ovoga dana nalazi među katoličkom zajednicom u Podrinju, biskup je Sudar spomenuo kako je sveti Benedikt svetac koji je u davna vremena znao da Europa treba temeljitu obnovu, upravo kao i danas. Stoga je svoje učenje sažeo u kratko geslo: *Moli i radi!* Svetoga Benedikta, kao oca zapadnoga monaštva, časte i Katolička Crkva i Pravoslavne Crkve a svojim geslom svima nam treba biti putokaz u životu.

Svečano misno slavlje glazbom je animirao don Pero Marić, župnik Hutova u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji. Prije završnoga blagoslova župnik je zahvalio predvoditelju i koncelebrantima te pozdravio načelnika općine Čajniče gosp. Gorana Karadžića, kao i o. Momira Vasiljevića, mjesnoga paroha i starješinu Hrama Uspenja Presvete Bogorodice u Čajniču.

Nakon kratka zadržavanja u dvorištu crkve, župnik je sve okupljene na sv. Misi pozvao na blagdanski objed u obližnjem ugostiteljskom objektu.

Katolička crkva u Čajniču izgrađena je 1902. godine, i to u čast sv. Mihovila Arkandela. Nešto više od 40 godina služila je svojoj svrsi, da bi - odlukom mjesnih civilnih vlasti - 1947. bila pretvorena u skladište lokalnoga poduzeća. Čajnički se katolici nisu mirili s tom odlukom, nego su 1971. pokrenuli proces vraćanja crkve njezinu vlasniku - Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, što se i dogodilo 1974. godine. Nakon temeljite obnove, za što je ponajprije zaslužan tadašnji dušobrižnik ovdašnjih katolika don Ivan Mršo, crkva je 1982. blagoslovljena u čast sv. Benedikta, opata. Od studenoga 2010., kao i za katolike fočanskoga kraja, dekretom Biskupskoga ordinarijata u Mostaru, svu pastoralnu brigu za vjernike Čajniča, koji su do tada bili pod crkvenom jurisdikcijom goraždanskoga župnika, dogovorom između mjesnih ordinarija iz Sarajeva i Mostara, preu-

zeo je župnik nevesinjski vlč. don Ante Luburić. Od tada se u ovoj crkvi svakoga mjeseca, kao i o važnijim svetkovinama, za malu ali vjernu katoličku zajednicu, koji žive u ovdašnjih šest obitelji, redovito služi sv. Misa. Osim crkve u središtu grada, u Čajniču od starine postoji i mjesno katoličko groblje.

Pozdrav na Misi svetkovine sv. Benedikta u Čajniču, 11. srpnja 2016.

Gospodine biskupe Pero, braćo svećenici, dragi prijatelji, poštovani gosti sudionici ovoga svetog Misnog slavlja, braćo o sestre!

Evo nas i ove godine na svetkovinu sv. Benedikta, zaštitnika Europe, kojega posebno častimo u ovoj crkvi u Čajniču, okupljeni svećenici i vjernici oko biskupa Pere na Euharistijskom slavlju:

Sveta misa najuzvišenija je **žrtva** kojom nam se Krist daruje da zauvijek budemo s njim;

Euharistija je **spomen-čin** Isusove muke, smrti i uskrsnuća u kojoj doživljavamo uvijek istu stvarnost Velikoga četvrtka, Velikoga petka, Velike subote i Velikoga Uskrsa - u isto vrijeme se spominjemo tih događaja i činimo isto;

Euharistija je i **zahvalna gozba** gdje se suobličujemo Kristu blagujući njegovo Tijelo i Krv.

Sveta Misa kao najuzvišenija tajna vjera jest vrhunac kršćaninova života, te središte i izvor duhovne jakosti za članove Crkve.

Uz ove teološko-duhovne oznake spominjemo se danas također važnih događaja vezanih za ovu crkvu u kojoj smo se danas okupili da bismo svemogućemu Bogu, po zagovoru sv. Benedikta, uputili svoje molitve.

1. 1901.-2016. (115 godina)

Godine 1901., prije 115 godina, u Čajniču je utemeljen "Odbor gospođa" (Damen-Committee), sastavljen od ovdašnjih katolkinja, sa željom da se u ovom gradu izgradi katolička crkva.¹ Iste je godine izradba projekta za ovu crkvu povjerenjena, po želji Odbora, glasovitom češkom arhitektu Karel Paríku (Karl Paržik). Kako se navodi u nacrtu,² crkva je tada bila građena u čast arkandela Mihaela (Mihovila), sveca zaštitnika Trebinjsko-mrkanske biskupije, kojoj je Čajniče pripadalo do samo koju godinu prije izgradnje ove crkve. Tijekom godine Odbor je jedva skupio iznos od 5.000 kruna, kupio zemljište za gradnju crkve i dijelom građevni materijal, da bi već 1902.

¹ ANOV, godište 1911., br. 27.

² Arhiv Župe Nevesinje, projekti.

godine crkva bila podignuta.³ Od tada ova crkva, građena u duhu historicizma, postaje novo svjetlo, duh nove Europe kao istinski ures grada i ponos čajničkih katolika.

2. 1971.-2016. (45 godina)

Nakon završetka Drugoga svjetskog rata te stradanja i raseljavanja mjesnih katolika, katolička je crkva, odlukom mjesnih civilnih vlasti, 1947. pretvorena u skladište jednoga lokalnog poduzeća. Preostali katolici teško su prihvatili tu činjenicu, ali čim su prilike dopustile, **1971. godine, prije 45 godina**, javio se prvi katolički glas iz Čajniča s pozivom na poduzimanje aktivnosti s obzirom na vraćanje ove crkve njezinoj svrsi. Bio je to katolik **Karlo Bertanjoli**, potomak stare, zaslužne katoličke obitelji iz ovoga kraja. On u pismu Biskupskom ordinarijatu navodi da je od Općinskoga komiteta Saveza komunista u Čajniču tražio da se crkva što prije isprazni i vrati vlasniku - Biskupiji, moleći istodobno Ordinarijat, koliko može, da intervenira kod civilnih vlasti u Čajniču kako bi se što prije zahtjev ispunio i u crkvi mogla slaviti sv. Misa.⁴

Veleštovani gosp. Biskupe,

Obraćao sam se Vama i ranije usmeno a i pismeno, za Rimokatoličku kapelu koja se nalazi u Čajniču. [...]. Kapela se nalazi u dotrajalom stanju, tako reći u ruševnom stanju, ja sam intervenisao u Opštinskom komitetu da se plati dosadašnja kirija, tj. za protekle 24 godine, i da se kapela osposobi za Bogoslužje ili da se dovede u ispravno stanje kako bi odgovaralo za Bogomolju, ali ni do danas niko nije poveo računa o Kapeli. Zbog svega ovog obraćam se Vama, da Vi napišete jedan dopis Skupštini opštine u Čajniču, da bi Opština intervenisala kod Znanstskog komunalnog preduzeća u Čajniču, da Kapelu dovedu u ispravno stanje i plate kiriju koliko su koristili kapelu. Takođe molim Vas da i mene obavjestite o rezultatima učinjenog što prije dok se kapela ne bi ronirala do kraja i zvonu upropastilo. Ne bi trebalo dozvoliti da se kapela upotrijebi u druge svrhe.

Potaknut molbom spomenutoga Karla Bertanjolija, Ordinarijat iz Mostara uputio je **18. prosinca 1971.**, dopis Komisiji za vjerska pitanja u Čajniču o ovoj crkvi i potrebi da se vrati u posjed crkvene vlasti te da poduzeća koja su je do tada

koristila kao skladište, isplate najamninu za sve protekle godine kako bi se dobila potrebna sredstva za popravak crkve.⁵

O djelovanju Katoličke Crkve u Fočanskom i Čajničkom kraju možete se bitno informirati u knjizi moga pastoralnog suradnika prof. Antona-Tonija Šarca, koju svaka obitelj može uzeti i ponijeti sa sobom po završetku ove sv. Mise.

- I ovom prigodom i u ovom mjestu danas na svetkovinu sv. Benedikta u Čajniču želim ponovo istaknuti potrebu našega, u prvom redu, međucrkvénoga uzajamnog susretanja te slobodnog i otvorenog komuniciranja, čineći **istinu u ljubavi**, kako nas poučava apostol Pavao.

S ovim mislima sve vas pozdravljam, i u ime biskupa Ratka, koji je duhom s nama, danas i ovdje u ovom pitomom Čajniču na rijeci Janjini, na liturgijskom slavlju sv. Benedikta.

Imajući pred očima pisca Poslanice Hebrejima (13,7), koji kaže: "*Sjećajte se svojih predstojnika, koji su vam govorili riječ Božju; gledajte na svršetak njihova življenja, ugledajte se na vjeru njihovu!*", od kojih nam je posebno u sjećanju pok. vlč. Ivan Mršo, želimo Boga slaviti i, po zagovoru sv. Mihovila i sv. Benedikta, Božji mir našim pokojnima, a Božju pomoć, blagoslov i zaštitu za naš život i naš rad moliti.

Neka naša radost bude u zajedničkom slavljenju ove sv. Mise, kojoj će predsjedati mons. Pero Sudar, pomoćni biskup sarajevski, kojega srdačno i bratski danas ovdje svima predstavljam i radošno pozdravljam.

Vi, biskupe Pero, današnjim pohodom Čajniču ulazite u niz biskupa koji u prošlosti pohodiše ovo mjesto. A to bijahu:

- **1610.** nadbiskup barski **Marin Bizzi**;
- **1895.** vojni biskup dr. **Koloman Belopotoczky**;
- **1982.** (19. rujna) nadbiskup sarajevski mons. **Marko Jozinović** i biskup mostarsko-duvanjski mons. **Pavao Žanić**, koji toga dana obaviše blagoslov obnovljene crkve;
- **1989.** (17. rujna) biskup mostarsko-duvanjski mons. **Pavao Žanić (s katedralnim zborom iz Mostara)**;
- **2002.** (14. srpnja) biskup mostarsko-duvanjski mons. **Ratko Perić** (100 godina izgradnje crkve - vanjska proslava sv. Benedikta);

³ ANOV, godište 1911., br. 27.

⁴ ANOV, godište 1971., br. 2479.

⁵ ABOM, godište 1971., br. 1351.

- **2011.** (11. srpnja) biskup mostarski **Ratko Perić** (blagoslov obnovljene crkve i proslava sv. Benedikta, prva Krizma u ovoj crkvi);

- **2015.** (11. srpnja) vojni biskup u BiH mons. **Tomo Vukšić** (proslava sv. Benedikta).

Nadam se da će i ovaj Vaš današnji pohod Čajniču ostati zabilježen i u riječi i u slici.

- Pozdravljam i drugu braću svećenike koji nam na našu radost, a i ugodno iznenađenje, stižu i ove godine iz Sarajeva, predvođeni vlč. Fabijanom Stanušićem, ravnateljem Svećeničkoga doma Vrhbosanske nadbiskupije. Hvala vam!

Pozdravljam vjernike iz Foče i Goražda, kao i domaću braću u vjeri koji žive ovdje u Čajniču!

Pozdravljam o. Momira Vasiljevića, mjesnog paroha i starješinu Hrama *Uspenja Presvete Bogorodice*, u kojem se posebno časti Čajnička Krasnica! Neka nam i ona svima bude moćna zagovornica kod svoga Sina - Gospodina našega Isusa Krista!

Pozdravljam predstavnike civilne vlasti: gosp. Gorana Karadžića, načelnika i gosp. Iliju Dačevića, predsjednika Skupštine općine Čajniče!

Prenosim Vam pozdrave gđe **Eve Popp** iz Njemačke, koja predstavlja krug naših prijatelja i dobročinitelja, osobe najzaslužnije da je ova naša crkva postala ljepšom i bogatijom djelima koji uzdižu dušu i srce.

I danas ćemo pod ovom sv. Misom moliti za govor sv. Benedikta i sv. Mihovila Arkandela pred prijestoljem Oca nebeskoga za nas okupljene, za ovo mjesto i zemlju, za sve naše dobročinitelje, obitelji, za sve naše pokojne, da nam se svima do bri Bog smiluje i obdari nas milošću preobilnom!

Pozdrav i svima onima među nama koji nisu u istom crkvenom zajedništvu, ali časte i sv. Benedikta i presvetu Bogorodicu, koja je rodila Boga - čovjeka Isusa Krista - jedinoga Spasitelja i Otkupitelja čovječanstva.

Pozdravljam i sve časne goste, posebno predstavnike medija... svima zahvaljujem na nazočnosti, kao i na dobrim željama koje nam svojim dolaskom izražavate.

U ime Božje započnimo ovo misno slavlje Bogu na slavu a nama na spasenje, pjevajući pjesmu **Ti Kriste Kralj si vjekova...!**

SVEĆENIČKE DUHOVNE VJEŽBE I. TURNUS

Potoci/Bijelo Polje, 19.-22. lipnja 2016. - Biskupski ordinarijat u Mostaru svake godine organizira za svećenike Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije dvije mogućnosti duhovnih vježbi u Emausu, kući susreta u župi Potoci kod Mostara: jedan turnus početkom ljeta, a drugi svršetkom kolovoza. Ali svećenici mogu provesti "dane sabranosti" i na drugim mjestima ili sudjelovati u nekom hodočašću u Svetu zemlju, u Rim na grobove apostolskih prvaka, u Lurd itd., doživljavajući tako istinske duhovne vježbe. Pogotovo ako takva hodočašća sam svećenik animira i predvodi.

Prve duhovne vježbe ove godine održao je od 19. do 22. lipnja biskup Ratko Perić.

Tema je duhovnih vježbi bila: "Otvorena Pisma sedmerim Crkvama" iz novozavjetne knjige *Otkrivenja* svetoga Ivana, apostola i evanđelista, ili nekoga iz Apostolova duhovnoga kruga. Naime, sveti Ivan u *Otkrivenju*, u prvom poglavlju, ističe kako je na otoku Patmosu u Egejskome moru doživio posebna viđenja u kojima mu Isus naređuje da se obrati sedmerim Crkvama u Maloj Aziji s otvorenim Pismima u kojima će svakoj od njih otvoreno reći njezino stanje u očima Božjim: ne-

gativnosti, poroke, mane i propuste, ali i pozitivne strane koje svakako treba prakticirati i još više poboljšavati: "Što vidiš, napiši u knjigu i pošalji sedmerim Crkvama: u Efez, Smirnu, Pergam, Tijatiru, Sard, Filadelfiju i Laodiceju" (Otk 1,11). Ovi gradovi, tj. biskupije nalaze su na području današnje Turske, a u ono doba bile su povezane carskom poštom. Ta su mjesta bila vrlo naseljena, poznata, trgovački jaka i dobro bogata. Rekli bismo: Crkve materijalno jake a duhovno ne uvijek odrasle ni dorasle svomu misijskom poslanju. Stoga Isus nekim biskupima i njihovim suradnicima i vjernicima upućuje vrlo oštru kritiku zbog njihova ponašanja, neodgovornosti, duhovnoga mrtvila, popustljivosti i padanja pod utjecaj materijalnoga bogatstva. Tekst poruke sedmerim Crkvama uvijek je naslovljen na "anđela Crkve" što se, kako rekosmo, odnosi na biskupe koji upravljaju Crkvom u spomenutim gradovima. Isus u svom Pismu poručuje kako je Crkva u Efezu - hladna, Crkva u Smirni - progonjena, Crkva u Pergamu - popustljiva, Crkva u Tijatiri - pokvarena, u Sardu - mrtva, u Filadelfiji - misionarska, dok je crkva u Laodiceji pretrpjela najgoru kritiku jer je - samodostatna, ohola!

Uskrsli Gospodin nikada ne propušta pozvati "anđela Crkve" na autentično obraćenje ako treba: Sjeti se odakle si pao! Obrati se i čini pokoru! Čuvaj riječ koju si obećao! I slično. I nikada ne zaboravi reći: Tko ima uši da čuje neka poslušaj što mu Duh poručuje!

Ključni izrazi koje Isus upućuje Crkvama, tj. biskupima, prezbiterima, đakonima i vjernicima mogu se vrlo lako i jednostavno primijeniti na svakoga svećenika, župnika, redovnika, redovnicu, vjeroučitelja i svakoga vjernika i u današnje vrijeme. Svakako, ova se Isusova Pisma u prvom redu odnose na duhovne osobe ili one koje predvode određene duhovne zajednice kojima služe, za koje su odgovorne i koje odgajaju za život vječni.

Stoga su se svećenici, sudionici duhovnih vježbi, prilikom biskupova izlaganja mogli pronalaziti u svojim duhovnim i pastoralnim okolnostima kao predvoditelji stada, učitelji i propovjednici, odgajatelji i liturzi, sudci i tumači Kristove Riječi. Predvoditelj je - uključujući uvijek i sama sebe - slušatelj poticao da svi u skladu s porukama Pisma u svome pastirskom djelovanju živimo dostojno Krista, tj. poput njegovih apostola: ponizno, duhovno, krjeposno, pošteno, služeći spasu naroda, vodeći ga Kristovim duhom i ne bojeći se hrabro nastupati ondje gdje zatreba. A ne: oholo, prepotentno, škрто, kukavički, neodgovorno, mlako, materijalistički i popustljivo. U svakom slučaju nikada se ne uzdati ni u kakve svoje ni duhovne, ni psihičke, ni intelektualne, ni fizičke snage, nego upirući uvijek pogled u Gospodina Isusa od kojega svaka vrsta pomoći dolazi onomu koji mu se iskreno moli i koji pomoć ponizno traži u korist vjernika kojima je poslan.

Svećenici su ostali zahvalni ocu biskupu na poticajnim i "otvorenim" riječima koje će, vjerujemo, odjekivati najprije u srcima, a onda i u pastoralnom radu svećenika preko kojih, uz pomoć Krista svećenika, ova mjesna Crkva može biti u svom duhovnom i misionarskom životu još što bolja i kvalitetnija.

don Ivo Šutalo

Sudjelovali su svećenici iz hercegovačkih biskupija:

don Ivan Bebek iz Prisoja,
don Đuro Bender s Gradine,
don Josip Blažević iz Vinjana,
don Gordan Božić s Domanovića,
don Ante Čarapina s Aladinića,
don Ivan Kordić iz Čapljine,
don Antun Pavlović s Hrasna,
don Jakov Renić iz Pologa,
don Marin Skender iz Mostara i
don Ivo Šutalo iz Studenaca,
te trojica svećenika iz dubrovačke dijeceze:
don Željko Kovačević,
don Vlado Markić i
don Pero Pranjić.

U utorak navečer svećenici su koncelebrirali u mostarskoj katedrali s kardinalom Vinkom Puljićem i biskupom Ratkom, a poslije toga prisustvovali su predstavljanju monografije "Svećenici glagoljaši na području BiH. Trista godina djelovanja" u katedralnoj dvorani. Predstavljanje je poslužilo kao duhovno razmatranje nad porukama domaćih svećenika glagoljaša iz davne nam prošlosti.

SVEĆENIČKE DUHOVNE VJEŽBE II. TURNUS

Potoci/Bijelo Polje, 28.-31. kolovoza 2016. - U drugome turnusu svećeničkih duhovnih vježbi od 28. do 31. kolovoza 2016. skupina 20 svećenika iz dviju hercegovačkih biskupija s biskupom Ratkom Perićem i bogoslovom Marinom Krešićem, pripravnikom za đakonat, obavila je svoje redovite godišnje duhovne vježbe. Voditelj je bio msgr. dr. Juraj Batelja, koji je svoj radni vijek, više od 30 godina, posvetio proučavanju životnoga djela bl. Alojzija Stepinca (1898.-1960.) u ulozi voditelja kauze (45 tisuća stranica dokumenata) za Stepinčevo proglašenje blaženim i svetim. Tema duhovnih vježbi bila je s osloncem na taj nesporni sve-

tački lik koji je nikao u vrlo teškom razdoblju naše povijesti što ju je obilježilo osnivanje Nezavisne Države Hrvatske i Drugi svjetski rat, kao i razdoblje prije toga i nakon što se sve to dogodilo.

U duhovnim vježbama nizale su se ove teme:

- Mladi Stepinac pred izborom životnoga poziva;
- Svećenički lik u nauku bl. Alojzija Stepinca;
- Stepinac na komunističkom suđenju: Isus Krist jest Bog!
- Spremnost na mučeništvo;
- Euharistija u životu kardinala Stepinca kao nadahnuće današnjim svećenicima;

- Branitelj jedinstva Crkve - Sužanj radi Krista;
- Klevete i laži protiv Alojzija Stepinca kao pokušaj ometanja postupka kanonizacije;
- Obnova vjere u sakramente svećeništva i pokore;
- Stepinčeva žrtva kao залог procvata Crkve i hrvatskoga naroda;
- Kardinalova smrt, pitanje pokopa i Stepinčevo srce;
- Stepinac i apostolat Gospine slave;
- Odrednice Stepinčeva života za suvremeni život svećenika.

U svim ovim temama svećenici su doživjeli veliki Kardinalov lik Katoličke Crkve, njegove teologalne krjeposti vjere, nade i ljubavi što su rasle u raznim oblicima djelovanja i patnje, kao i stožerne krjeposti jakosti, razboritosti, pravednosti i umjerenosti. On je bio meta ondašnjih komunističkih napada, montiranoga procesa koji je 1946. završio s osudom na 16 godina zatvora. Nije se dao slomiti, jer je bio čvrsto povezan s Bogom i sa središtem jedne, svete, katoličke i apostolske Crkve s Papom na čelu. Radije je prihvatio oblike skrivena nasilja što se postupno očitivalo na njegovu tijelu koje je slabilo, te što je više tijelo slabilo, duh je sve više jačao do herojskih i mučeničkih razmjera. Poradi svega toga on je zadio već aureolu svetosti proglašenjem blaženim i mučenikom u Mariji Bistrici, 3. listopada 1998., a sada se čeka i njegova kanonizacija za što postoje svi uvjeti među kojima je i čudo što ga je Bog učinio po zagovoru ovoga svoga vjernoga Sluge.

Vrijedno je navesti ono što je Stepinac iz Krašića pisao biskupu Smiljanu Čekadi u Skoplje, 26. ožujka 1958.: "Pitaš me, da li bi Episkopat što poduzeo za moje oslobođenje prigodom 60. godišnjice života? Nato Ti kratko odgovaram:

1) Po mom skromnom mišljenju sada je već prekasno. Istina, Bog može učiniti čudo sa mojim zdravljem ali kakvo je moje stanje sada, nema se puno nadati. Tu je najprije teška bolest, smrtonosna bolest polycitemije ili obrnute leukemije [...]. No ja stvarno živim od točenja krvi. Do sada su mi u šezdeset mjeseci ili pet godina istočili 30 litara, dakle, kad bi se podijelilo točno na mjesec, svaki mjesec pola litre. To ne može dugo trajati. Nadalje radi tromboze [...].

2) Ti se sjećaš višekratnih izjava maršala Tita, da dok je on tu, da mene ne će biti u Zagrebu. Gospodin maršal si valjda utvara, da jako žalim za Zagrebom. Ni najmanje me ne vuče želja za Zagrebom niti za kakvim položajem. Moja jedina ambicija na ovom svijetu jest izdržati do kraja i

preminuti u milosti Božjoj, kao što sam pisao nekome, kad mi je htio posvetiti neku knjigu.

3) Imaš li garancije i kad bi što poduzeli, da će biti, i ako *suaviter in modo*, ipak *fortiter in re*? [u načinu blago, u stvari jako]. Mi ne tražimo kao prosjaci neke milosti od silnika, nego tražimo respektiranje najelementarnijih prava svete Crkve Katoličke, koja nije i ne može biti *ancilla sed libera*" [sluškinja nego slobodna] (A. Stepinac, *Pisma iz sužanjstva*, prir. J. Batelja, Zagreb, 1998., str. 279-280).

U povećernjim razgovorima bilo je raznih pitanja na koja je voditelj spremno i dokumentirano odgovarao. Svećenici su iskazali iskrenu zahvalnost Bogu za dar blaženoga Alojzija, a i bratsku zahvalnost msgr. Batelji na njegovu predstavljanju Stepinčeva sveta života.

Don Ilija Drmić

U duhovnim su vježbama sudjelovali ovi dijecezanski svećenici:

don Davor Berezovski - katedrala Mostar,
don Ivica Boras - sv. Matej Rudnik-Mostar,
don Bariša Čarapina - Vinica,
don Ilija Drmić - Vir,
don Josip Galić - Potoci,
don Božo Goluža - Crkva na kamenu, Mostar,
don Ante Ivančić - Zagarje,
don Ivan Kovač - Rim,
don Rajko Marković - Stolac,
don Nikola Menalo - Buna/Blagaj,
don Toma Majić - Grljevići,
don Pero Miličević - Rim,
don Krešo Pandžić - Jare,
don Luka Pavlović - katedrala Mostar,
don Ivica Puljić - Neum,
don Stjepan Ravlić - Raskrižje,
don Damjan Raguž - Rotimlja,
don Vinko Raguž - Dračevo,
don Mladen Šutalo - sv. Ivan Mostar.

Nota Ordinarijata: Prema obavijestima na Ordinarijatu: osim spomenutih, ovi su svećenici do sada također obavili ovogodišnje duhovne vježbe ili sudjelovali u nekom velikom višednevnom duhovnom hodočašću:

don Ivan Bijakšić s Gradine, don Dragan Filipović iz Čapljine, don Milenko Krešić iz Sarajeva, don Marko Šutalo s Aladinića, don Josip Čule, don Ante Komadina, don Niko Luburić, don Ivan Marčić, don Ivan Perić i don Mile Vidić - svi iz Mostara.

IZVJEŠĆA S KRIZMANIČKIH SLAVLJA

MLADI, ODUPRITE SE ĐAVLU I NJEGOVU SJAJU

Gradac, 13. ožujka 2016. - U dogovoru sa župnikom don Nedjeljkom Krešićem, u nedjelju, 13. ožujka u 11.00 sati, biskup Ratko Perić podijelio je sakrament sv. krizme kandidatima iz župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Gradcu kod Neuma, Trebinjski dekanat. Pet krizmanica i šest krizmanika zauzeli su prve klupe u župnoj crkvi. Iza njih njihovi kumovi a ostali vjernici posve su ispunili crkvu, i kor, i bilo je nešto svijeta i pred crkvom. Kratka srdačna župnikova dobrodošlica na početku sv. Mise i biskupov pozdrav. Čitanja i molitve vjernika pripale su krizmanicima, a Evanđelje don Stipi Gali, koji je prije dva tjedna spremno provjerio katekizamsko znanje kandidata i našao ih dovoljno poučenima. Crkvene pjesme pjeva cijela crkva, kako i valja.

Biskup je u homiliji govorio o nedjeljnom Evanđelju po sv. Ivanu (8,1-11). Šokantno izvješće o preljubnici pred jeruzalemskim Hramom. Evanđelist joj ne donosi imena. Uhvaćena je u činu grijeha u gradu. Dovedi je čistunci farizeji pred Isusa da ga iskušaju kako s njom postupiti. "Učitelju! Ova je žena zatečena u samom preljubu. U Zakonu nam je Mojsije naredio takve kamenovati. Što ti na to kažeš?" (11,3). Biva, ako kažeš da je treba kamenovati, onda radiš protiv vlastita osjećaja milosrđa, koje propovijedaš na sva usta. A ako kažeš da je ne treba kamenovati, onda si protiv Mojsija i sve Biblije. Izjasni se, dakle, ili joj oprostiti ili je kamenjem zasuti? Božanski je Učitelj, međutim, njih, farizeje, uhvatio u njihovu grijehu: "Tko je od vas bez grijeha, neka prvi baci na nju kamen!" (11,7). Svi se zgledaše i stadoše se izmicati "počevši od starijih".

U susretu s Gospodinom na pitanje: "Zar te nitko ne osudi?" žena je izgovorila samo dvije ri-

ječi: "Nitko, Gospodine!" Na to je ni on nije osudio. Ali joj u tome trenutku nije ni oprostio niti je u miru otpustio - barem to tako ne stoji - samo joj je rekao da "ne griješi više". Ako nastavi griješiti, slijedit će i sud i kamenovanje. A ako se iskreno pokaje i ne bude više griješila, Bog će joj se smilovati i nestat će i kamenja. Može se pretpostaviti da je iz zahvalnosti prema milosrdnom Isusu došla kojom drugom zgodom i tražila oprost. Možda je iz Ivanova osmoga poglavlja, gdje se opisuje "preljubnica", prešla u Lukino sedmo, gdje se prikazuje "griješnica u gradu" (7,37), kao što to, ne bez razloga, povezuju neki tumači.

Samo je Isus, koji je bez ikakva grijeha, imao pravo baciti kamen. Ali on to nije učinio. Ostavio je šansu ženi da se pokaje i pokaže odlučnom i jakom u odupiranju napasti i grijehu. Biskup je pozvao krizmanike i sve vjernike da očituju dar jakosti u svome životu ostajući vjerni Bogu i njegovu zakonu koji vodi u život vječni.

Biskup je potom, umjesto uobičajena nedjeljnoga Vjerovanja, primijenio oblik pitanja i krizmaničkih odgovora s obzirom na odreknuće od đavla i od njegova sjaja i zavođenja, te prihvatanje Boga, Presvetoga Trojstva, Crkve Božje, izgovorivši zazivnu molitvu sedam darova Duha Svetoga i podijelio sveti sakrament pripravicima.

Na kraju svete Mise zajednička i pojedinačna fotografija koja će krizmanike podsjećati na jedinstven dan u njihovu životu.

Udjela u fešti u župnoj kući osim župnika i biskupa, uzeli su don Ivica župnik i don Stipe vikar iz Neuma, don Ante župnik i dekan iz Trebinja, don Pero župnik iz Hutova i don Marin tajnik iz Mostara.

MLADI, ŽIVOT IZ DUHA, A NE IZ TIJELA

Blagaj/Buna, 2. travnja 2016. - Prva pouskr-sna krizma na Vazmenu subotu, 2. travnja 2016., na Buni, raskrižju triju putova: Čapljine-Mostara-Stoca, stjecištu triju rijeka: Bune-Bunice-Neretve i sjedištu župe Blagaj-Buna posvećene Osobama Presvetoga Trojstva Ocu-Sinu-Duhu Svetomu. Četrdeset i pet pripravnika, od kojih 25 krizmanika i 20 krizmanica, u crvenim haljinama u procesiji ulaze u župnu crkvu i zauzimaju prve klupe. Za njima su u crkvi kumovi i kume, roditelji i ostali misari koji su ispunili crkvenu dvoranu i kor, a ostalo ih je i pred crkvenim vratima. Na primanje sakramenta sv. potvrde dolaze svi kandidati iz župe, i to osmoga razreda, iako ima još uvijek dijelova župe koje najamnički "pastorizira" otpušteni franjevac iz Čapljine i suspendiran od svake crkvene službe.

Vjeronaučno su znanje s Ordinarijata provjerali, prije dva tjedna, don Željko, generalni vikar, i don Marin, tajnik. I našli kandidate dostatno poučenima.

Prošle 2015. godine, prema župnikovu pisanu izvješću, bilo je u župi vjernika: 2592; vjenčanja: 12; pokopanih: 25; krštenja 26; prvopričesnika: 32; krizmanih: 38. Župa je u blagu plusu i u živu impulsu pod pastoralnoj skrbi župnika don Nikole Menala i kapelana mu don Damira Pažina. Župnik kao crkveni pravnik radi i na Biskupskom ordinarijatu kao sudski vikar rješavajući ponajviše ženidbene pravne parnice.

Najprije don Nikolin pozdrav biskupu Ratku Periću i predstavljanje krizmanika s posebnim upozorenjem samim kandidatima da ostanu povezani i suradnički raspoloženi sa sedmerostrukim darom Duha Božjega kojega danas u sakramentu primaju.

Pozdravna krizmanikova riječ biskupu, darivanje svježih buketa cvijeća iz ruke krizmanice, dva misna čitanja, jedno iz starozavjetnoga *Ezekeila*, drugo od ovoga subotnog dana iz *Djela apostolskih* (4,13-21) povjerena su ostalim krizmanicima, kao i molitve vjernika s ambona. Evanđelje po sv. Marku (16,9-15) navješćuje don Đuro Bender s Gradine. A pričešćuju petorica misnika. U župnom dvoru našlo se još više svećenika koji su došli čestitati župniku, župi i župljanima, napose slavljenicima sv. krizme.

Homilija. Biskup je pozvao krizmanike i ostale slušatelje da posvete dužnu pozornost na riječi, a propovijed je razdijelio, potaknut događajem opisanim u *Djelima apostolskim*, na tri dijela:

Prvo, fenomen ljudske krvi. Znaš li ti, krizmanice, što je to krv? I odakle u njoj hemoglobin, ili bilirubin, fibrinogen, kalij ili kalcij? Kako eritrociti ili crvena krvna zrnca arterijama nose kisik i hranjive sastojke u sve pore ljudskoga tijela a preuzimaju i venama vraćaju ugljični dioksid i razne otpade da izađu iz tijela? Nose otrov a ne otroju se? Sve ista krv? Jesi li čula da ti sama imaš krvnih sudova: arterija, vena i kapilara oko 100 tisuća kilometara duljine? Znaš li ti, krizmanice, koliko treba najmanje isteći krvi da čovjeka nestane? Jesi li čuo može li se krv medicinski proizvesti da zamijeni ovu prirodnu? I je li je itko smislio i izradio u laboratoriju? Ako jest, koji je to znanstvenik? Zašto će u onoga maloga skupina krvi A, u onoga AB, u onoga 0, u onoga B? Zašto u majke može biti druga skupina krvi od krvi njezina djeteta? Niti ti to znaš, ne zna ti ni mama, ni ćaća, ni ona laborantica, ni njezin šef hematolog - stručnjak za krv, ni onaj u New Yorku. Nego ako nemaju krvi u bolnici za kakvu hitnu operaciju, vapiju na sve strane da se jave dragovoljci da daruju krv. Ne da prodaju, nego da daruju. Krv se ne smije ni kupovati ni prodavati. Kao ni ljudski život. Ako nema te određene krvi, čovjek umire! Izlazi dah, duh, duša iz njega, a ostane samo tijelo. Tijelo s četiri-pet litara krvi, ali ne teče. Nema duha da pokrene srce, a u srcu ne radi pumpa da pokrene krv. I tako tijelo u grob, a duša na Božji sud!

Drugo, hrom od rođenja. *Djela apostolska* opisuju kako su ljudi svakoga dana donosili jednoga svoga susjeda hroma od rođenja na hramska vrata u Jeruzalemu da prosjači. Apostoli Petar i Ivan, nakon Isusova uzašašća na nebo, došli u Hram moliti se Bogu. I upravo da zakorače u Hram, a toga hromoga postaviše pred vrata. Obje mu noge ispod koljena usahle. Uopće ih ne osjeća. Ne teče krv kroz njih od njegova rođenja, možda više od 30 godina! Krv dopiše do koljena i vrati se. A noge ispod koljena mrtve, bez krvi, kost i koža. "Daj mi, Bog ti dao!" "Daj mi, šekel, Bog ti se smilovao!" - počeo hromi molećivo moljati. Petar se zaustavi, pogleda ga prodornim okom i reče mu: Prijatelju, nemam ti ni srebra ni zlata, ali što imam - to ti dajem: "u Ime Isusa Krista Nazarećanina hodaj". I hromomu pred Hramom u tom hipu mlazom proteče krv kroz noge. I on se uspravi naočigled svima. Skoči na noge lagane, počeo se uskakivati na nogama ne vjerujući

samomu sebi. Pođe za apostolima u Hram "poskakujući i hvaleći Boga!"

Na to glavari narodni i starješine svećeničke uhvate Petra i Ivana i dovedu ih na sud da im zaprijetu i zabrane da ne smiju više spominjati Imena Isusova. Židovi pokazaše prijezir, mržnju i prijetnju nazivajući apostole svakakvim imenima, a osobito vrijeđajući ih kao "nepismene i neuke" (Dj 4,13). Nepismeni, jer ne znaju beknuti što se tiče Svetoga Pisma; a neuki, jer ne znaju nijednoga njihova kanonskog paragrafa. Apostoli kažu da nisu, doduše, pismeni kao farizeji - Petar nam je ostavio dvije divne Poslanice, a Ivan čak pet svojih pisanih djela! - ali oni znaju Isusa Krista, i to onoga Raspetoga i onoga Uskrsloga! Imaju od njega moć i vlast da izgone đavle i liječe svaku vrstu bolesti. Ustobočiše se apostoli, neustrašivi kao Hram jeruzalemski: Sudite nas i zatvorite, ali mi se želimo Bogu pokoravati i Boga slušati! Ako treba ginuti, ginemo za Boga! Za Isusa Krista!

Treće, krizmaniče i krizmanico, vidiš li ti te apostolske hrabrosti, neustrašivosti, strahopoštovanja pred Bogom? To je jedan od sedam darova Duha Svetoga. Taj dar i vi danas primajte! I vi

možete biti neustrašivi kao apostoli! Da se bojite samo Boga i nikoga drugoga do Boga.

Krštenje. Mi se u životu jednom sakramentno krstimo. Taj obred krštenja traje možda pola sata. Ali kršćani smo s pravima i obvezama svega svoga života!

Vjenčanje. Kršćani se sakramentno vjenčavaju. Taj obred traje možda pola sata. Ali cio život treba živjeti iz obveza preuzetih na vjenčanju u istoj kući, u istoj obitelji, pod istim krovom.

Krizmanje. Vi se danas, jednom zauvijek, krizmate u životu. Ovaj obred sv. krizme pod ovom sv. Misom ne traje ni pola sata. Ali vi primajte sedam darova koje razvijate svega živoga svoga. Vi ste pozvani da surađujete s Duhom Svetim! Ako si se danas krizmao, a sutra uletio u ćaćino auto, ukravši mu ključeve, i upružio prema Mostaru, ti si izgubio pamet a uskoro ćeš i život. Ne će ti Duh Sveti pokazati ni mudrosti ni razboritosti, ni znanja ni savjeta. Ti si naumio živjeti izvan Duha Božjega! Ako je tako, onda ti ni ovaj današnji čin ništa ne vrijedi i ništa ne koristi. Bog ti je dao pamet da s pomoću te pameti s Duhom surađuješ.

Tko se Boga boji i drži njegove zapovjedi - taj je potpun čovjek. I pravi vjernik!

DA NE ZNA LJEVICA ŠTO RADI DESNICA!

Gabela, 3. travnja 2016. - Don Ante Đerek, gabeoski župnik od 2012. godine, u ime Gabeljana u crkvi sv. Stjepana prvomučenika u nedjelju 3. travnja 2016. u 11.00 sati ovim je riječima pozdravio biskupa Ratka Perića:

"Oče biskupe, pozdravljam Vas u ime naše župe i u ime svih nas nazočnih. Došli ste svima nama, a u prvom redu našim krizmanicima, koji ove godine završavaju svoje osnovno školovanje i odlaze u srednje škole i zanate, kako bi se osposobili živjeti ljudskim i vjerničkim životom.

Naš svijet jest svijet mijena, potresa, posrtaja, padova i potonuća;

svijet ponuda: od ponude do ponude - dok nam ne naude;

svijet oglasa: neka se samo talasa:

od radosti do radosti - dok nam u grlu ne zapne kost žalosti.

Na sve strane obmane i varke da nam unište naše sanke.

Na dolasku: glasan krik: evo me, svijet moj!

Na odlasku - žaloban jecaj: zbogom, svijete moj, sjeno i obmano!

Ispod podvučene crte piše: sav trud bijaše uzalud!

U glavi ostade tama

U duši čežnja

U srcu želje, u nebeskom svijetu

Uživati sreću i veselje.

Molimo, vapimo: Tko će nas dovesti u raj!?

Spasitelj naš na vapaj naš odgovara:

'Branitelj - Duh Sveti - koga će Otac poslati u moje ime, poučavat će vas u svemu i dozivati vam u pamet sve što vam rekoh...' (Iv 14,26).

Oče biskupe, Vi ste Duha Svetoga izaslanik.

On po Vašim rukama danas u duše naših krizmanika donosi sedam svojih darova.

Povedite sve nas u slavlje otajstva našega spašenja!"

Pozdravile su i dvije predstavnice krizmanika, i cvijeće uručile biskupu, i pjevale pripjevni psalam, članice župnoga zbora, koji ispunja crkvu radosnom uskrsnom pjesmom s kora. Sedam krizmanika i sedam krizmanica. Oni čitaju misna čitanja i mole molitve vjernika.

Iz propovijedi. Živio neki svetac u dalekoj zemlji. Bogu omilio. Eto toliko omilio da mu se Isus

ukazao, doduše u snu, u noći. I rekao mu da je zadovoljan njegovim životom. I neka izrazi kakvu svoju želju koju će mu Isus uslišiti. Svetac se našao u škripcu: što zaželjati da bude po volji Božjoj. I padne mu na pamet da rekne Isusu onu njegovu uzrečicu: Kada daješ milostinju, "neka ti ne zna ljevica što čini desnica" (Mt 6,3). Isus se vratio u nebo, a svetac nastavio živjeti svetim životom. Kada je umro i stigao u nebesku diku, pozdravio je Isusa koji mu je uručio zasluženu nagradu. Nakon nekoga vremena, koje se inače utopilo u vječnost, u nekoj posebnoj audijenciji, ovaj naš svetac upita Isusa - ako mu hoće reći, razumije se - što je učinio kada mu je ovaj svetac na zemlji izrazio osobnu želju da mu "ne zna ljevica što radi desnica". Isus mu je odgovorio: Učinio sam da tvoja sjena koja bi pala na bilo kojega bolesnika izliječi bilo koju vrstu bolesti. A da ti to nisi ni znao. Nije znao ni ozdravljenik. Sjena od tvoga ogrtača!

Upravo smo takvo nešto pročitati u današnjem prvom čitanju iz Djela apostolskih 5,12-16: "I sve se više povećavalo mnoštvo muževa i žena što vjerovahu Gospodinu tako da su na trgove iznosili bolesnike i postavljali ih na ležaljke i posteljama ne bi li, kad Petar bude prolazio, bar sjena njegova osjenila kojega od njih. A slijegalo bi se i mnoštvo iz gradova oko Jeruzalema: donosili bi bolesnike i opsjednute od nečistih duhova, i svi bi ozdravljali." Od sjene Petrove!

Kako su tek bolesnici ozdravljali ako bi ih Petar dotaknuo rukom!

Te je riječi biskup izgovorio za vrijeme sv. Mise a prije nego je podijelio sakrament sv. krizme. Napose je krizmanicima naglasio da surađuju s darovima Duha Svetoga. Bog nam daje svoj dar, a mi uzvraćamo svojim radom, koji je opet svojevrsan Božji dar. I najbolje je da nam ne zna ljevica što radi desnica. Da učinimo dobro drugima ne gledajući tko je tko. Da izvratimo pun džep pred siromahom. Što se pokažemo mudrijima, razboritijima, jačima i neustrašivijima u svjedočenju i obrani vjere, poput sv. Stjepana đakona i prvomučenika, to smo bolje proveli u život darove Duha Božjega primljene u sv. krizmi.

Župa Gabela spominje se u 16. stoljeću. Obnovljena je 1854. godine. Crkva je na brijegu sagrađena 1903. Tijekom vremena rušena i obnavljana.

Poslije objeda u župnom dvoru, gdje su sudjevali i susjedni svećenici don Marko i don Ivan, don Drago i don Dragan, biskup je potpisao župne knjige i račune koje je tri dana prije toga detaljno pregledao generalni vikar don Željko Majić. Prema izvješću župnika don Ante u prošloj 2015. godini župa Gabela imala je vjernika-katolika: 878; ženidaba: 4; krštenja: 8; prvopričesnika 11; krizmanika: 12; sprovoda: 19.

MILOSRĐE RASKAJANIMA

Gorica-Struge, 2. travnja 2016. - Mali Uskrs - Bijelu Nedjelju - Nedjelju Božanskoga milosrđa - slavimo tjedan dana nakon Uskrsa, i to od 1992. godine, prema odluci pape Ivana Pavla II., sada svetoga. To je nedjelja u kojoj osobito dolazi do izražaja veličajna proslava Isusova milosrđa iskazana prema Tomi apostolu, koji je pokazivao odbijanje da povjeruje u Isusovo uskrsnuće sve dok ne stavi svoje prste u mjesto čavala, kako nas izvješćuje apostol Ivan u svome Evanđelju (20,24-29). Ali i Isusovo milosrđe iskazano svim apostolima koje je također ovlastio da mogu u obliku sakramenta ili vidljiva znaka prenositi dar Božjega oproštenja svima raskajanima na ovome svijetu.

Sveta krizma u Gorici Strugama, u Čapljinskom dekanatu, u dogovoru s don Dragom Bevandom, župnikom. I to u 9.00 sati u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla. On je kroz ovu školsku godinu neposredno pripremao osam osmaša - četiri kriz-

manika i četiri krizmanice, a njima se priključilo još osmero odraslih pripravnika iz susjedne Čapljine, koje je preporučio čapljinski župnik don Ivan Kordić. Crkvu su u Gorici ispunili roditelji, kumovi i redoviti nedjeljni misari. U konceleciji bio je i susjedni župnik iz Gabele, don Ante Đerek i don Marin, tajnik.

Pozdrav predstavnika krizmanika kao i pozdrav župnika don Drage biskupu Ratku i svima okupljenima u početku sv. Mise najavljuje da će u župi biti radosna svečanost. Tomu pridonosi i župni zbor koji predvodi uskrsne i misne pjesme s kora.

Biskup u svojoj propovijedi ukratko tumači kako među sedam svetih sakramenata imamo četiri koji se primaju samo jednom u životu: krštenje, krizma, sveti red i ženidba. Jednom valjano kršten i krizman - zauvijek kršten i krizman; jednom vjenčan - vjenčan do groba, tj. do smrti

jednoga od supružnika. Jednom zaređen - ostaje svećenik zauvijek, pa makar i ne obavljao svoje službe. A tri su sakramenta koji se mogu primati češće u životu: sv. ispovijed, sv. Pričest i bolesničko pomazanje. Današnje Evanđelje (Iv 20,19-31) prenosi nam riječi uskrsloga Krista koji se čudesno ukazao apostolima u dvorani Posljednje večere. Udahnuo u njih Duha Božjega i izgovorio božanske riječi: "Primate Duha Svetoga. Kojima otpustite grijeh, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im." U katekizmu se uči da je Isus ovim riječima ustanovio sakrament sv. ispovijedi za koju je ovlastio svoje apostole učenike da sakramentno otpuštaju grijeh onima koji se ispovijedaju i kaju, a ne otpuštaju onima koji se ne kaju. Koliko god puta griješimo i koliko se god puta istinski kajemo, toliko puta Bog po apostolima i njihovim nasljednicima biskupima i njihovim suradnicima svećenicima prašta grijeh.

Krizmanici, eto Božjega milosrđa koje iziskuje i očekuje naše priznanje i kajanje.

Župu Gorica-Struge osnovao je biskup Pavao Žanić 11. rujna 1988. Crkva je blagoslovljena 29. lipnja 1994. Don Drago, koji vodi župu od 2000. godine, u svome izvješću na Ordinarijat početkom ove godine prikazao je ove podatke za prošlu godinu - katolika: 808; vjenčanja: 7; sprovoda: 7; krštenja: 8; prvopričesnika 9; krizmanika: 16. Nije župa u minusu, ali nije ni u veliku plusu. Ali jest u posljednjih nekoliko godina porastao broj vjernika za tridesetak. Don Željko Majić, generalni vikar, po biskupovu nalogu pregledao je župne knjige i račune 31. ožujka, a biskupu ih je vidio i potpisao 3. travnja 2016.

Neka nebeski zaštitnici sv. Petar i Pavao zagovaraju kod Boga sve vjernike i stanovnike ove župe da žive na slavu Božju i na trajan porast poželjna mira, reda i rada!

AKO SE SAVJETU NE DAŠ, POMOĆI TI NEMA!

Čitluk, 9. travnja 2016. - Iako proljetni dan mutan i kišovit, krizmanici su došli u svečanoj odjeći, sasvim pristojno obučeni, posebno krizmanice. Ovo je ionako jedinstven dan u životu. Jednom je krizma. Tako je i s kora uvodna pjesma u misno i krizmeno slavlje odjekivala: Ovo je dan što ga učini Gospodin. Radujmo se i kličimo njemu! Fra Miro Šego, župnik, sa svojim pomoćnikom fra Dankom Perutinom, pripremao je krizmanike kojih je bilo 68, i to 30 krizmanica i 38 krizmanika. Možda najmanji broj posljednjih godina. Prošle godine: 86. U župi je svake godine sv. krizma, i to u prvom razredu srednje škole.

Biskupa je pozdravilo dvoje krizmanika, a treća je krizmanica pružila rukovet svježih cvijeća, simbol njihove mladosti. Kratak pozdrav župnikov i početak sv. Mise u crkvi Krista Kralja punoj pozornih i pobožnih vjernika.

Dar savjeta. U propovijedi biskup je izabrao između sedam darova Duha Svetoga onaj četvrti: savjet. Ne savjest, nego savjet! Odmah je propovjednik protumačio: savjest je svijest u nama o dobru koje valja činiti i o zlu koje valja izbjegavati. A savjet je pouka ili uputa dana nekome tko traži pravi put, pravi odgovor na raskrižjima života. Ne možemo živjeti bez savjeta, bez propisa i pravila. Postoji razredno vijeće koje se savjetuje i odlučuje što poduzeti o nekom učeniku koji je u učenju zakazao, a u vladanju posve otkazao. Ili:

Nadeš se u gradskoj vrevi, ne znaš izići na autocestu. Kakva olakšica kada te netko usmjeri na pravi put. Ili: Onaj predsjednik države ima deset savjetnika: za unutrašnje, za vanjske, za ekonomske, za financijske poslove, za vjerska pitanja itd. I taj je savjetnik zaposlen puno radno vrijeme. I prima plaću kao da radi u tvornici, samo dvostruko veću. Papa ima savjetnike - kardinale, a može izabrati još koga hoće za rješavanje pojedinih problema. Ti krizmanice i krizmanico, nemaš boljšeg savjetnika od svoga oca i bolje savjetnice od svoje majke. Najprije oni su više nego dvostruko stariji od tebe i peterostruko pametniji od tebe ako ne u matematici i biologiji, a jesu svakako u životnoj školi. Oni su prošli put kojim i ti ideš. Pa ne bi ti trebalo biti teško ne samo čuti majku, a baka je još iskusnija, nego je i upitati kako se ide tim putom i kakve su posljedice na kraju. Ako dobro činiš, dobro će ti i biti. Ako zlo činiš, zlo će se i tebi dogoditi. Ne će možda u istoj stvari, ali hoće na sličan način i u jednako važnoj stvari. Pravda je ugrađena u život. Što ti činiš drugomu, i drugi će činiti tebi. Samo otvori oči i prati pa ćeš vidjeti kako se u životu sve izravna. Ne možeš raditi protiv naravi a da ti se ona ne osveti! Ako budeš slušao svoje strasti, izgorjet ćeš prije vremena. Ako se savjetu ne daš, pomoći ti nema.

E dobro, nema boljšeg savjetnika u životu od Duha Svetoga. On ima pred sobom svu tvoju

prošlost, sadašnjost i budućnost. I ako se moliš Duhu Svetomu za savjet, on će ti to sigurno dati. Može ti dati opet preko roditelja, župnika, vjeroučitelja, dobre knjige i drugih znakova vremena i prostora. Bog se najviše služi onim darovima koje je već dao u našu narav: pamet, posluš, želja za učenjem, ljubav prema bližnjemu. Vi krizmanici danas sakramentno primete taj dar kao trajno jamstvo u sebi. Pozvani ste da surađujete s tim darom, da se njime služite, da ga drugima prenosite. Neka vam bude blagoslovljen ovaj dan i taj dar savjeta i svih ostalih šest darova: mudrost, razbor, znanje, jakost, pobožnost i strah Božji!

Sveta je krizma tekla tiho i pobožno. Bez pjesme i svirke. Krizmanici su pristupali u jednome redu. Roditelji su molili za svoju djecu. Krizmanici glasno odgovarali na riječi biskupove, a više puta i na poneko pitanje. Ponekad ih je trebalo

podsjetiti da pobožno sklope ruke, da se vidi i taj dar Duha Svetoga: pobožnost, kako Crkva preporučuje i Bog želi. Pričest su dijelili dekan fra Dario i fra Antonio koji je imao brata među krizmanicima. Na kraju sv. Mise zahvala i dar biskupu: slika Isusa milosrdnoga. Biskup je na kraju spomenuo da roditelji pripaze da im djeca ne pogaze darove Duha Svetoga u suludu tulumu! Neizostavno slikanje kao uspomena na ovaj bogati dan. Sve je trajalo oko sat i pol vremena. Poslije sv. Mise bratski razgovor i župnikovo čašćenje u blagovalištu.

Hvala župniku i cijeloj župi koja se ozbiljno i dostojno pripremila za ovaj sv. sakrament. Živjela, rasla i cvala u darovima Duha Svetoga!

U župi Čitluk prošle 2015. godine bilo je 4.850 katolika, 33 sprovoda, 37 crkvenih ženidaba, 57 krštenja, 78 prvopričesnika i 86 krizmanika.

DAR KOJI VODI SPASENJU

Klobuk, 10. travnja 2016. - Krizmanici u Klobuku, župi sv. Marka evanđelista, Ljubuški dekanat, rodnoj župi Petra Barbarića, došli su u nedjelju, 10. travnja 2016. pola sata prije 11.00, pred župnu crkvu Gospe Pomoćnice, da se poređaju za procesiju. A i kako ne će iskoristiti tako divan i sunčan dan! Svi su uniformirano obučeni, i sasvim ukusno, njih dvadeset i jedno, šesnaest manje negoli prošli put, prije dvije godine. S njima su i njihovi kumovi i kume. Svi su krizmanici učenici osmoga razreda i prvoga srednjih škola. Kroz godinu ih je poučavao vjeronauk fra Robert Jolić, župnik. A prije dva tjedna vjeronaučno im je znanje provjerio don Marin poslan s Ordinarijata. I sve našao s prikladnim katekizamskim znanjem koje se traži kao uvjet za primanje sakramenta sv. krizme u ovoj njihovoj dobi.

Danas se krizmanicima daju prve klupe u crkvi, koje su posebno označene i zakićene. Oni će u početku pozdraviti biskupa Ratka Perića, preuzeti dva misna čitanja, izgovoriti molitve vjernika, donijeti darove na oltar i na kraju sv. Mise zahvaliti i biskupu darovati veliku monografiju svoga župnika fra Roberta, *Župa sv. Marka u Klobuku*, Tomislavgrad-Ljubuški, 2015., 472 stranice većega formata. Ovo je njihov dan, jedinstveni krizmeni dan koji se po mnogo čemu pamti. A bio bi posebno blagoslovljen dan ako bi se kudikamo više zapamtio s obzirom na sedam darova Duha Svetoga negoli na bilo koji materijalni ku-

mov ili kumin dar uručen krizmanicima ovom prigodom.

Župnik je na početku uputio pozdrav i dobrodošlicu biskupu, krizmanicima i vjernicima okupljenima na redovitu nedjeljnu sv. Misu, pod kojom se danas slavi i sakrament sv. krizme.

Dar znanja. Biskup je u propovijedi govorio o **darovima Duha Svetoga** koji se primaju u sakramentu sv. potvrde, koji nam pomažu na našem životom putu u nebo, a napose o daru **znanja**. O kakvu se znanju radi? Mi na ovaj svijet dolazimo samo s prirođenim sposobnostima da možemo nešto shvaćati, ponešto upamtiti i o tome malo razmišljati. U svakoga je novorođenčeta u glavi - prazna ploča. I onda su roditelji prvi koji u tu ploču upisuju riječi koje mališanima najlakše izazivaju pozornost i slične im ljuljački: ma-ma; ta-ta; ba-ba. A onda kako tjelesno rastu i mijenjaju odjeću, tako prelaze iz vrtića u školu, iz razreda u razred svladavajući sve više gradiva koje uče i pamte. Usporedo sa školskim znanjem ide i ono katekizamsko znanje koje se u ovom demokratskom društvu stječe kroz dva sata tjedno u školi i jedan sat u aktivnoj župnoj katehezi. Prema jednoj znanstvenoj raspodjeli, ljudsko se znanje razvrstava u nepregledna oceanska područja kao što su prirodno, društveno, tehničko, humanističko, biomedicinsko i biotehničko. A ta se velika područja opet razgraničavaju u pedeset različitih polja, a ova opet u više od 240 raznih stabala znanosti.

Jedno je od tih stabala i **teologija, nauk o Bogu, bogo-slovlje**, koje je za nas vjernike i najvažnije. Bog nas ne će pitati u nebu koliko ima smilja u Hercegovini, ni leptira u Brazilu, nego će nas prosuđivati po tome jesmo li učili one vjerske istine koje vode k vječnomu spasenju. Istine u koje više srcem vjerujemo nego što ih pameću možemo dokučiti i razbistriti. Istine koje kandidati prije primanja sv. krizme jasno izgovaraju da u njih vjeruju. U tome nam Duh Sveti pomaže, daje svoj dar spasonosna znanja, znanja koje, s pomoću ljudske pameti i slobode i Božje milosti, vodi k vječnomu spasenju.

Krizmanici, pokažite da imate čin poniznosti dolazeći na sv. krizmu hrabro, sabrano, pobožno - sklopljenih ruku, odgovarajući razgovijetno na

biskupove upite i onda surađujte sa svakim darom kroza život, napose sa darom znanja!

Pod krizmom je župnik čitao imena krizmanika, a tajnik držao sv. ulje kojim je biskup mazao čela krizmanika uz riječi: Primi pečat dara Duha Svetoga!

Okolni župnici: fra Ljubo Kurtović iz Veljaka, dekan don Ivo Šutalo iz Studenaca, gvardijan fra Velimir Mandić iz Humca, fra Željko Grubišić iz Vitine, nakon sv. Misa u svojim župama došli su posjetiti i čestitati župniku i župi.

Klobuk je u prošloj godini imao 1062 katolika, 8 krštenja, 8 vjenčanja, 9 prvopričesnika i 33 sprovoda.

SAVJET ZNATI PRIMITI PA DATI

Mostar/Sv. Ivan, 16. travnja 2016. - Sveta krizma zakazana u mostarskoj župi svetog Ivana, apostola i evanđelista, u subotu 16. travnja 2016. u 16.00 sati. Svi su krizmanici polaznici prvoga razreda srednjih škola. Nekoliko rečenica iz prigodnih pozdrava.

Najprije iz dobrodošlice župnika don Mladena Šutala biskupu Ratku na početku sv. Mise i krizme: Poštovani oče biskupe, iskreno Vas pozdravljam u ime ovdje okupljene zajednice! Znamo da je prostor preuzak kako bi primio sve vjernike, koji bi - kako priliči - slavili Boga, zato posebice pozdravljam sve vas koji ste vani, na dvorištu, i zahvaljujem vam na strpljivoj ustrajnosti. Ne dopustimo da nas prostor ograniči i priječi u slavljenju ovoga velikog dana.

Zatim u ime roditelja otac Dragan: Pozdravlja biskupa, a onda nastavlja: "Mi, kao roditelji, odlučili smo na sakramentu krštenja da ćemo svoju djecu odgajati u katoličkoj vjeri. Tu su nam nemjerljivo pomogli svećenici i animatori ove župe. Danas smo ovdje ispunjeni ponosom dok gledamo svoju djecu dostatno poučenu i ispovjedenju! Osjećamo radost u srcu jer smo ih doveli do velika koraka u njihovu odrastanju... a vas, draga naša djeco, kao roditelj i u ime svih ostalih roditelja, želim zamoliti, u ovoj Godini milosrđa, za milost oproštenja za sve pogriješke koje smo činili prema vama, gdje smo zakazali u odgoju i primjeru života. Znajte da su naša srca ispunjena ljubavlju i radošću te danas nema nitko ponosniji od nas. Želimo da nakon ovoga dana nikada ne

zaboravite gdje je izvor života i da mu se uvijek znate vratiti.

Napokon krizmanica Ivana biskupu u ime krizmanika: Pred Vama danas stoji 77 krizmanika, djece Božje, koja s nestrpljenjem i radošću očekuju podjelu sakramenta svete krizme. Ona će nam dati novu snagu i poticaj da svoj život usmjerimo na put dobra, te da ojačamo vjeru i otvorimo srce Bogu. Još smo premladi, a vjerujemo da poznajemo život, da smo uvijek u pravu, a nismo ni svjesni kakvim smo stranputicama, padovima i naglim usponima i promjenama izloženi. Zato su nam potrebni ne samo zemaljski darovi, materijalna dobra, bližnji, nego i nebeski darovi Duha Svetoga. Znamo da se, nakon krizme, brojni krizmanici udalje od Crkve. Krizmu smatraju običnom tradicijom. Vi, dragi roditelji, primivši nas od Boga kao dar, mnogo ste uložili u naš rast i razvoj i dan-danas ulažete te nam nastojite pokazati pravi put. Stojeći ovdje pred vama imamo samo dvije stvari reći: hvala vam i oprostite što smo često nesvjesno ili svjesno odbijali vaše savjete i ljubav. Posijali ste u naše duše vjeru, gajili nadu i hrabрили ljubav prema Bogu i bližnjemu. A vama, dragi kumovi, koje smo izabrali, hvala vam što se prihvatili obvezu i dužnost da nas pratite i pomažete u našim vjerskim potrebama, a osobito u trenutcima krize, neodlučnosti i nesigurnosti, da budete naš oslonac. Neka nas Duh Sveti uvodi u novi zanos vjere i služenja zajednici. Za taj dar molite s nama, a isti Duh neka vas uzdrži u duhovnoj snazi i tjelesnom zdravlju. Oče biskupe, u

znak zahvalnosti Vaše prisutnosti među nama i naše u Vašim molitvama, želimo vam uručiti ovaj skroman dar, ručni rad izrađen u prostorijama našega Biskupijskog caritasa, s porukom da Vas i nas Duh Božji vodi i životne korake blagoslovi (dar: prijeklopna umjetnički izrađena kutija s križem na naslovnici i molitvom Duhu Svetomu na unutrašnjim stranicama).

Biskup je u propovijedi govorio o Duhovu daru **savjeta**. Počeo je primjerom iz knjige *Izlaska*, gdje čitamo kako je u početku Mojsije, vođa židovskoga naroda iz Egipta u Palestinu, sam rješavao sve sporove u narodu, od najsitnijih do najkrupnijih. Nije imao ni vremena ni strpljivosti za sve. Stoga ga je upozorio njegov punac Jitro ili Reuel da ne radi tako. Jitro savjetuje svomu zetu Mojsiju da u presuđivanju parnica izabere ljude koji imaju određene kvalitete: "Proberi između svega puka ljude sposobne, bogobojazne i pouzdane, koji mrze mito, te ih postavi za glavare puku: tisućnike, stotnike, pedesetnike i desetnike" (*Izl* 18,21). Situacija se prepričava i u knjizi *Ponovljeni zakon* (1,16-17), gdje Mojsije kaže: "U to isto vrijeme naložio sam i vašim sucima: 'Saslušajte svoju braću; sudite pravedno između čovjeka i njegova brata ili pridošlice. U suđenju nemojte biti pristrani; saslušavajte maloga kao i velikoga. Ne bojte se nikoga! Ta sud je Božji! Ako vam koji slučaj bude pretežak, iznesite ga meni, da ga ja razvidim'." Tako je Mojsije izabrao 72 savjetnika, i to iz 12 plemena po 6 muškaraca: pametnih, uglednih i iskusnih. Oni su ga savjetovali osobito u kriznim situacijama.

U Novom Zavjetu sv. Luka evanđelist opisuje kako je Gospodin Isus odredio drugu Sedamdesetdvojicu učenika i poslao ih po dva pred sobom u svaki grad i u svako mjesto kamo je kanio doći (10,1). Prva je skupina Dvanaestorice učenika, koji su prozvani apostolima, a druga je skupina Sedamdesetdvojice, učenika ne savjetnika. Kada je Isus u Kafarnaumu govorio i jednoj i drugoj

skupini o Euharistiji - današnje Evandjelje: Iv 6,60-69) - o daru svoga preobraženog Tijela i Krvi nama za vječnu hranu, onda "mnogi odstupiše od njega, nisu više išli s njime" (6,66) uz prigovor: "Tvrd je to govor. Tko ga može slušati" (6,59). Isus ne popušta u svojoj vječnoj Istini, pa makar napustila sva Dvanaestorica. Tu ga ne sprječava ni sablazan, prema kojoj je toliko osjetljiv. Jer ovo je božanska Istina od koje nam zavisi vječni život.

Krizmanici, i vas je danas ovdje 77 učenika i učenica. Hoće li i od vas neki ili čak "mnogi" odstupiti od Isusa i ne će više ići s njime, kao što ste do sada išli? Okaniti se ispovijedi i Pričesti? Životno se onesposobiti za sv. ispovijed i za sv. Pričest? Hoće li se neki pridružiti vašim animatorima i preuzeti službu u župi kao što to učiniše neki vaši stariji kolege i kolegice? Ako budete znali primiti savjet uglednijih, pametnijih i iskusnijih, onda ćete taj savjet znati i prenijeti drugima. Eto to je sve na vama, na vašoj odluci. Što god odlučite, odgovarat ćete za to pred Bogom. I to pred vječnim Sudcem.

Na svršetku sv. Mise župnik je istaknuo da su se na ovaj veliki događaj pripremali trodnevnicom o tematici suradnje i ne-suradnje s Duhom Svetim, o tumačenju plodova Duha i grijeha protiv Duha Svetoga. Zahvalio je zborovima koje vodi kapelan don Ivan Marčić, zatim animatoricama: Marseli, Darji, Ani, Martini i Ivani.

Budući da u Mostaru već više od 15 godina djeluje jedan bivši redovnik koji je zbog neposlušnosti u crkvenim stvarima otpušten iz Franjevačkoga reda, te suspendiran od svećeničke službe i u svemu nezakonito djeluje, on je ipak okupio oko sebe svoje istomišljenike, koji mu se obraćaju za sv. Mise, ispovijedi, sprovode... U župi Svetog Ivana prošle je godine bilo krštenja: 101; krizmanika: 99; vjenčanja: 28; sprovoda 44; prvopričesnika: 104.

MUDROST JE RADITI ZA ŽIVOT U NEBU

Humac, 16. travnja 2016. - Župnik fra **Ivan Boras** priredio je očima ugodnu knjižicu pod naslovom *SVETA KRIZMA*, Humac, 16. travnja 2016. Dvadeset i osam stranica. Str. 2-6 popis 185 imena, i to 98 ženskih i 97 muških, polaznika prvoga razreda srednjih škola.

Vjeroučitelj fra **Goran Azinović**. Kandidati sv. krizme i njihovi kumovi i kume u prostranu crkvu u dugoj procesijom: U koncelecijaciji s biskupom Ratkom i gvardijan je fra Velimir Mandić i još nekoliko otaca franjevac.

Jedna krizmanica pozdravlja biskupa: "... Otkad smo se rodili, naši su se roditelji brinuli oko naše vjere, a kako smo mi stasali, sve smo bili sposobniji sami shvaćati svoju vjeru. U toj vjeri želimo i dalje živjeti. Sakrament sv. krizme ne primamo kao formalnost i 'reda radi', jer to stariji od nas traži, nego radi našega duhovnog rasta u vjeri koju smo naslijedili od svojih roditelja. .. Oče biskupe, sretni smo da ste danas ovdje među nama, na Vašem i našem Humcu, u našoj i Vašoj župi. Polaganjem Vaših ruku na naše glave i mazanjem sv. krizmom na našem čelu, po Vama dragi Bog u ovoj Godini milosrđa neka izlije na sve ove krizmanike darove svoga Svetoga Duha."

Zatim sedmero krizmanika kratko tumače darove Duha Svetoga (str. 9-12), a mi ovdje još kraće: **Mudrost** - Po rukama biskupovim u sakramentu svete krizme izlij, Duše Sveti, na nas krizmanike dar mudrosti da našoj duši otkrije nebeska otajstva, njihovu veličinu, snagu i ljepotu. **Razum** - tim nas darom Duh Sveti osobito osposobljuje da možemo prihvatiti Božju riječ, te da možemo u svjetlu Božje riječi razumjeti i promatrati sebe, druge ljude i sveukupnu stvarnost. **Savjet** - Duše Sveti po biskupovim rukama i molitvama udijeli nam dar savjeta da nas vodi na svim putovima da uvijek možemo činiti po volji Božjoj. **Znanje** - Daj nam dar znanja kojim uvijek želimo tražiti ono što je gore na nebu, a da ne protratimo svoj život tražeći samo ono što je zemaljsko. **Jakost** - udijeli nam dar jakosti u poteškoćama i sumnjama, kada nam je nešto iznova činiti, kada nakon neuspjeha želimo opet pokušati.

Pobožnost - dar Duha Svetoga u kojem je središte našega kršćanskoga života. **Strah Božji** - dar straha Božjega novo je ime za ljubav prema Bogu. Bojmo se uvrijediti Boga i njegovo prijateljstvo jer ga ljubimo.

Župnik: pozdravlja biskupa u svoje ime i u ime cijele humačke župe sv. Ante. Naši mladi tako su poučeni i s radošću su u ovome slavlju otvoreni sedmolikoj milosti s neba! Posvjedočite nam o Bogu, Ocu milosrđa - osobito u ovoj Godini milosrđa. Jer nema veće milosti nego upoznati milosrdno Lice Očevo u Isusu Kristu i njegovim svetim sakramentima, ističe župnik.

Pjevači: Mješoviti župni zbor "sv. Ante"

Voditelj zbora: Zdenko Vištica

Marovićev: Gospodine, smiluj se, Svet i Jaganjče.

Peranov: Slava Bogu na visini.

Čitanje iz Djela apostolskih povjereno krizmanici.

Pripjev uz psalam: "Ako danas glas mu čujete, ne bude srca tvrda", pjeva zbor i cijela župa, a solo s ambona psalam pjeva prof. Ante Paponja. Pripjev pred Evanđelje odlomak iz Händelova Mesije: Alleluja!

Evanđelje po sv. Ivanu: fra Velimir.

Iz biskupove u propovijedi o daru Duha Svetoga: **mudrosti**. Uzoran primjer razvoja takve duhovne mudrosti jest sv. Leopold Bogdan Mandić. Rođen prije 150 godina u Hercegovnom. Otac Petar i mati Karolina r. Carević imali su 12. djetete kojemu su iz zahvalnosti Ocu nebeskomu dali ime Bog-dan, Bogom-dan, od-Boga-darovan. Kako velikodušni roditelji koji su djecu koju su začeti - rodili, a sve koja su rođena - na koljenima odljuljali i u vjeri katoličkoj odgajali. Onaj dar mudrosti, koji je primio s drugim darovima Duha Svetoga u sv. krizmi kao dječak, on je u 16. godini zaželio razvijati pošavši u franjevce kapucine, Mletačke provincije, u Udine, a do dvije godine, 1884., stupio je u novicijat i prozvan fra Leopoldo. U svome filozofskom i teološkom školovanju i redovničkom odgoju stjecao je pravu mudrost o Bogu, o vjeri, o Crkvi. Mudrost iz Biblije, iz Crkvenih otaca. Spasonosnu mudrost. Zaređen je 1890. u Veneciji. Ispovijedao u Rijeci, Zadru, i u mnogim gradovima po Italiji. Stalno rastao u spoznanju Boga milosrdnoga. A bio je praćen u životu hendikepom za hendikepom, kao da je Bog s njegova životnoga stabla stalno rezao grane da donese više roda. Najprije imao je govornu manu. Ništa kriv, ali ne možeš s takvim hendikepom na propovjedaonicu. Zato ga fratri odredili u ispovjedaonicu. Bio je neobično malen rastom. Neki životopisci kažu 1.35, drugi 1.40, pa da je bio viši od 1.40, opet bi mu kapucinska brada sezala

do gležanja, kako kažu neki treći. Nije imao samo manu u grlu, nego i tumor u grlu. Vazda bole-
žljiv. Ali ne da se iz ispovjedaonice: po pet, deset,
petnaest sati ispovijeda. Nije mu ostao nitko pred
ispovjedaonicom neispovjeden. A kada bi za po-
koru rekao penitent da izmoli to i to, onda bi on
dodao: ja ću to izmoliti mjesto tebe!

Godine 1917., nakon poraza Italije, nije se htio
odreći svoga hrvatstva u korist talijanstva. Zato
ga je policija progonila. Promijenio je tri samo-
stana, ali nije promijenio nacionalnosti. Nije krv
voda da je mijenjaš i prolijevaš kako hoćeš, govo-
rio bi fra Leopoldo!

Umro je na glasu svetosti 1942. Otvoren mu je
biskupijski proces 1946., onaj svetostolički 1966.,
proglašen blaženim 1976., svetim 1983. Godine
1967., kada mu je tijelo prepoznavano, nađeno
je neraspadnuto! Čitava života bolesno i jadno, a
sada čitavo kao živo. Hoće li tako ostati do Sud-
njega dana, Bog dragi zna. Sveta je Stolica dopu-
stila da mu se slavi blagdan 12. svibnja kada se
rodio na ovaj svijet, a ne 30. srpnja kada je otišao
na drugi svijet. Ovih smo dana svjedoci kako ga
desetci tisuća vjernika posjećuju u katedrali i u
kapucinskoj crkvi u Dubravi u Zagrebu.

On je stekao pravu mudrost: mudrost kao dar
Duha Svetoga primljen u krizmi u Hercegovnom,
dar koji je stalno razvijao, proširivao, usavršavao.
Blago njemu!

Krizma je na Humcu tekla mirno i pobožno.
Jasni odgovori na poneko pitanje kandidatu o

životu sv. Leopolda, znak da je sadržaj praćen i
pamćen.

Molitvu vjernika izgovaraju krizmanici; oni
donose i darove za prinos na oltar: krsnu svije-
ću, Bibliju, vjeronaučni udžbenik, te kruh, vino i
vodu za sv. Misu.

Pričešćivalo je desetak svećenika.

Na kraju jedan krizmanik zahvaljuje: biskupu,
roditeljima, fratrima i časnim sestrama, vjerou-
čiteljima, odgojiteljima po školama, "a osobito
Vama, fra Gorane, koji ste nas pripremali za sa-
krament svete krizme"!

Župnikova zahvala također svima koji su su-
djelovali u pripremanju ovoga velikog slavlja. "A
vama, dragi krizmanici, čestitam. Sakramentom
svete krizme osnaženi ste darovima Duha Svetoga.
Očekujem od vas suradnju s primljenim daro-
vima kako biste bili uzor drugima u svakodnev-
nom življenju vjere".

Nakon slikanja s krizmanicima na dvorišnim
stepenicama, gvardijan - koji nosi prezime sv. Le-
opolda Bogdana - počastio je biskupa i svećenike
u samostanu sv. Ante. A biskup zahvalio ocima
franjevcima i sestrama franjevkama.

Prema župnikovu izvješću na Ordinarijatu po-
četkom ove godine, u prošloj 2015. godini župa
Humac imala je: 13.021 vjernika, 86 vjenčanja,
147 prvopričesnika, 151 sprovod, 160 krštenja,
201 krizmanika.

KRIZMANIČE, POSLUŠAJ PAMETNIJEG OD SEBE

Široki Brijeg, 17. travnja 2016. - Dan od Bog-
dan: kakav se samo može poželjeti za ovako veliku
i svečanu liturgijsku proslavu Duha Svetoga pod
otvorenim nebom. Sunca koliko ti treba. Obla-
ka koliko ti treba, a miris proljeća i cvrkut ptica
stvaraju predivan prirodan ugođaj. Ljudski um,
žuljevi i odricanja učinili su kroz dugo vremena
- više od jednoga stoljeća - zaravanak iznad rije-
ke Lištica duhovnom oazom u čast Isusove tjele-
sne Majke i naše milosne Majke, Blažene Djevice
Marije na nebo uznesene. Vjernici širokobriješke
župe, ali i širega područja s pravom su ponosni
na ovu duhovnu oazu koju zovu *Gospin brig*.
Svake godine o svetkovini Velike Gospe vjernici
i hodočasnici ispunjaju prostor ispred velebne cr-
kve. Tako je uvijek i u prigodi slavlja sakramenta
Duha Svetoga - svete potvrde. Tako je bilo i na 4.

Vazmenu nedjelju - Nedjelju Dobroga Pastira, 17.
travnja - kada je pastir Crkve u Hercegovini, bi-
skup Ratko Perić, pohodio ovu najbrojniju župu
u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, slavio sv. Misu
te podijelio sakrament sv. krizme.

Biskupa, koncelebrante i asistenciju, uza zvuke
zvona i svečan pjev velikoga župnog zbora pod
ravnanjem s. Mire Majić, dočekalo je 259 krizma-
nika i krizmanica, isto toliko njihovih kumova,
dvostruko više roditelja, brojna rodbina i prija-
telji te redoviti nedjeljni misari. Na pripremljeno
oltarište stupa krizmanik u pratnji krizmanice s
buketom cvijeća dobrodošlice. Odmjereno, jasno
i svečano, srednjoškolac - svi su srednjoškolci pr-
vih razreda - svjedoči svijest o velikom daru na
koji su se revno pripremali, ali i krhkost posude
koja se otvara da polaganjem ruku i mazanjem

uljem krizme taj Duhov sedmoliki dar primi u sebe. Stoga i poziva biskupa, koncelebrante i sve sudionike vjernike da se mole za sve krizmanike i mlade obećavajući zauzvrat krizmaničke molitve. Na njegov pozdrav nadovezuje se širokobriješki župnik i dekan fra Stipe Biško. Među širokobriješkim krizmanicima jedna je krizmanica iz Markarske. A devet je krizmanika iz susjedne župe Crnač i četrnaest iz Mostarskoga Gradca gdje nezakonito djeluju svećenici otpušteni iz Franjevačkoga reda i suspendirani *a divinis*. Sve krizmanike biskup očinski prima, blagoslivlje i sakramentno krijepi uz molitvu da Duh Sveti prosvijetli srca svih te učini da se i u ovim župama ponovo zakonito slavi svetkovina Duha Svetoga.

Biskup je uvodno istaknuo potrebu međusobna oprostjenja koje je nužno učiniti kako bi i nama Bog oprostio. Misna čitanja i molitva vjernika pripadaju krizmanicima, a Evanđelje đakonu fra Alenu.

Biskup je ovlastio generalnoga vikara don Željka Majića da zajedno s njime bude djelatelj sakramenta potvrde. Ceremonijama je ravnao don Marin Skender, biskupov tajnik.

Biskup je u propovijedi govorio o Isusu Mučniku. Isus je Dobri Pastir ovaca koje mu je Otac povjerio (Iv 10,27-30). Sav je njegov život bio izraz poslušnosti Bogu, Očevoj volji. On je pokazao spremnost nositi zadaću do kraja, do smrti. Ništa ga u tome nije moglo zaustaviti. Njegov se odnos prema Bogu može označiti samo kao: Sin - Otac. On je u svemu ovisio o Ocu. Tako i mi - osobito krizmanici - možemo označiti svoj odnos prema svojim roditeljima, da im kao sinovi i kćeri budemo iskreno poslušni. Krizmaniče, nikada nisi toliko potreban pravoga savjeta i sinovske poslušno-

sti kao sada, kada misliš da će te tvoja slijepa strast odvesti pravom stazom. Ne bi ti trebalo biti teško poslušati one koji te vole više od drugih, koji su prošli taj tvoj mladenački put i koji su dvostruko stariji, iskusniji i pametniji od tebe!

Isus je uvijek vidio svoj križ kao svoju slavu. To je bila cijena njegova života. On je taj križ podnio za nas. Za vrijeme Prvoga svjetskog rata jedan je vojnik u Francuskoj bio ranjen u ruku. Nakon što se probudio iz teške operacije, liječnik mu je s mukom priopćio: "Vojniče, tužna ti srca javljam: izgubio si ruku!" A on mu mirno odgovori: "Gospodine doktore, nisam ja ruku izgubio. Ja sam je dao za Francusku!" Odgovor dostojan ne invalida, nego uzorna heroja! Pa kako je tek Isus veličanstven koji je dao sav svoj život da se na križ razapne i umre - za sve nas, "ovce svoje". I nikada nije govorio o križu a da nije dodao slavno uskrsnuće, smisao svega života. Drugo je to što su apostoli i narod prečuli, što nisu razumjeli. Ali on to nije nikada zaboravio navijestiti.

Prije završnoga misnog blagoslova župnik fra Stipe izrekao je zahvalu biskupu, svećenicima, roditeljima i svima koji su se ugradili u ljudski i vjernički odgoj i rast krizmanika te pripomogli u pripremi ovoga dvosatnog slavlja. Nakon otpusta "Idite u miru" - slikanje svih krizmanika s biskupom pred crkvom, a potom krizmanici s vjeroučiteljima po razredima u crkvi. U svećeničkom zajedništvu u samostanskoj blagovaonici razgovor i o kanonizaciji bl. Alojzija Stepinca, neustrašiva Pastira, koja nam je svima na srcu.

Župa Široki Brijeg 2015. godine imala je: vjernika 16.725, vjenčanja 114, sprovoda 148, krštenja 207, prvopričesnika 214, krizmanika 280.

POSLUŠNI DUHU

Mostar/Sv. Petar i Pavao, 23. travnja 2016.
- U župi sv. Petra i Pavla, koju pastoralno vode oci franjevci istoimenoga samostana u Mostaru, slavljena je sv. krizma u subotu, 23. travnja 2016. prije podne. U prostranoj župnoj crkvi okupilo se osamdeset i četvero kandidata za sv. potvrdu, od kojih četvero iz drugih župa dogovorom samih župnika. I k tomu isto tolik broj krizmenih kumova, dvostruki broj roditelja i brojni drugi sudionici velikoga slavlja. Puna crkva. Župni zbor pratio je pjesmom cijelu crkvenu svečanost.

Najprije dobrodošlica biskupu Ratku župnika fra Josipa Vlašića, Reda manje braće, u ime cijele župe, zatim pozdrav jedne krizmanice u ime njezinih vršnjaka i vršnjakinja. Svi su polaznici prvoga razreda srednjih škola, kao i u svim drugim većim mjestima u Hercegovini.

- Da tebe kao dječaka ili djevojčicu svećenik odredi da činiš pokoru zbog neke manje pogreške klečeći usred crkve da te narod vidi, kako bi se ti osjećao ili osjećala? Koja bi bila tvoja reakcija? Možda takva da tijekom vremena odustaneš

i prekineš svaku vezu sa svećenikom, s vjerom, s kršćanstvom. E, tako nije bilo s Bogdanom Mandićem, koji je rođen u Herceg Novom u Boki Kotorskoj 1866. godine. On je u tom slučaju u sebi govorio: Kada uzrastem i ako uz Božju pomoć postanem redovnik, kapucin, ne ću nikada dopustiti da se netko preda mnom osjeća poniženim, nego ću nastojati biti radostan poslužitelj Božjega milosrđa. I Bogdan je u svojoj 16. godini pošao u kapucine u Italiju, uzeo redovničko ime Leopoldo, bio svećenik više od 50 godina (1890.-1942.), i to svećenik ispovjednik, pomiratelj ljudi s Bogom. Zato ga je Crkva, poslušna znakovima Božjim, uzdigla na čast oltara kao blaženika 1976. a kao sveca 1983. godine. Zato je ovih dana ispred njegova neraspadnuta tijela, za privremena boravka u Zagrebu, moglo proći oko dvjesto tisuća vjernika preporučujući se u njegov zagovor kod Boga. Tako je biskup krizmatelj govorio u svojoj propovijedi obraćajući se posebno krizmanicima koji će imati prigodu pokazati koliko imaju Duha Božjega, koliko će u njima ostati snage Duhovih darova, osobito dara **pobožnosti**, ako budu povezani s Crkvom i njezinim sakramentima koje je Krist Gospodin ustanovio radi vječnog spasenja ljudi. Poslušni Duhu, hrabro kroz život!

Kao što u školi - nastavio je biskup - ne prolaziš u viši razred ako imaš samo jednu konačnu jedinicu, makar imao sve druge pozitivne ocjene, tako i u vjerskoj praksi: ako prekrižiš jednu Božju zapovijed i ne obslužuješ je kako Bog zapovijeda, po-Božju, makar svih ostalih devet obsluživao, nisi pravi katolik, vjernik! Cjelovit katolik drži do svega Božjeg zakona. Prihvaća sve božanske istine. Časti sve sakramente Kristove. Suraduje

sa svim darovima Duha Svetoga, od mudrosti do bogobojažnosti.

A roditeljima poruka: sv. Leopold Bogdan znao je reći da, uz Božju milost, svega sebe najviše duguje svojoj **pobožnoj** majci koja je znala odgajati brojnu djecu u Božjem zakonu. Roditelji su prvi učitelji i svjedoci onoga što vjeruju, i poukom i primjerom. Oni su na krštenju odgovarali umjesto svoje djece, snagom svoje vjere, koju su željeli prenijeti i na svoje potomstvo. A u krizmi kandidati potvrđuju upravo tu vjeru koju su od Boga primili na krštenju, jačali je sakramentima sv. ispovijedi i sv. Pričesti. A sada je učvršćuju sakramentom sv. krizme.

U obredu dijeljenja sv. potvrde sve je teklo sabrano i pobožno, a roditelji su pratili svoju djecu i pogledom i preporukom Bogu da ih, osobito Duh Sveti, po ravnu putu vodi kroz njihov život. Svi su imali prigode primiti Presveto Tijelo Kristovo da ih krijepi u njihovim životnim kušnjama.

Zajednička fotografija ispred oltara podsjećat će ovu generaciju krizmanika na njihovu godišnju pripremu i ovo svečano slavlje sv. krizme.

Gvardijan samostana fra Iko Skoko počastio je biskupa i svećenike u samostanu.

Župa Svetoga Petra i Pavla u Mostaru, prema izvješću župnikovu, u prošloj godini imala je: vjernika 6.000, sprovoda: 64; prvopričesnika: 81; krštenika 89; krizmanika 103, vjenčanja: 106.

Do prošle godine bila je redovito zajednička sv. krizma pred mostarskom katedralom za kandidate svih sedam gradskih župa, a od lani taj se sakrament slavi u svakoj župi pojedinačno.

DRUGA KRIZMA U CRKVI DOBROGA PASTIRA

Mostar/Cim-Ilići, 24. travnja 2016. - Prošle 2015. godine 64 krizmanika i krizmanice u crkvi Dobroga Pastira, a ove godine 34, od kojih se troje prijavilo za sv. krizmu u Gorancima, prema dogovoru samih župnika. U svim dosadašnjim ovogodišnjim krizmama bio je manji broj kandidata nego lanjske godine.

Župnik don Ivan Perić upravlja dvjema župama: Sv. Luke i Sv. Marka. A "župna" crkva Dobroga Pastira nalazi se po prilici na granici dviju župa i na duhovno je raspolaganje objema. A svojim izgledom i skladom crkva daje pečat i Cimu

sv. Marka i Ilićima sv. Luke. Sveta je potvrda zakazana u 16.00 sati u nedjelju, 24. travnja, uoči svetkovine sv. Marka, cimljanskoga.

Jedna krizmanica u ime svojih vršnjaka izgovara dobro pripremljen pozdrav biskupu Ratku, a dvojica krizmanika daruju mu sliku milosrdnoga Isusa. Potom pozdravne riječi u ime obiju župa upućuje župnik don Ivan. Crkva je puna vjernika, ima ih i na koru.

Biskup se u homiliji zadržao na tumačenju pojma kraljevstvo nebesko u apostolskoj rečenici Barnabe i Pavla: Kroz mnoge nam je nevolje ući u

kraljevstvo Božje, kako smo čuli u prvom čitanju, odlomku Djela apostolskih (14,22).

Što je to kraljevstvo nebesko? - U drugom čitanju knjige Otkrivenja krizmanik je pročitao: "oni će biti narod njegov, a on će biti Bog s njima. I otrt će im svaku suzu s očiju, te smrti više ne će biti, ni tuge, ni jauka, ni boli više ne će biti jer - prijašnje uminu" (21,3-4). Ovdje je na zemlji nevolja: suza i tuga, jauk i bol, osobito smrt. Toga nema u kraljevstvu Božjem.

Nevolje nas neizbježno prate u životu. Nevolje svake vrste. Ali ništa zato. Jer "sve patnje sadašnjega vremena nisu ništa prema budućoj slavi koja se ima očitovati u nama" (Rim 8,18). Patnje junački podnesene, prihvaćene kao iz Božje ruke.

Što je to "slava"? I to tumači sv. Pavao, ali opet više govori što slava nije negoli što jest: "Što oko ne vidje, i uho ne ču, i u srce čovječje ne uđe, to pripravi Bog onima koji ga ljube" (1 Kor 2,9). Pa što je to? - Kako ću ti protumačiti kada ljudsko oko nije vidjelo, ni uho čulo, ni srce osjetilo! Mi nemamo riječi za tu božansku stvarnost. Zato vjerujemo.

A Gospodin Isus to prikazuje jednom riječju: radost! "Uđi u radost Gospodara svoga" (Mt 25,21.23). Radost nakon čestito obavljena posla na zemlji, nakon razborito upotrijebljenih talenata i dvostruko stečenih novih talenata. A znamo što je radost, koliko god bila prolazna na ovome svijetu i stalno se izmjenjivala s tugom i žalošću.

Radost je i ova svečanost večeras kada mladi potvrđuju katoličku vjeru koju su im roditelji na krštenju prenijeli i u njihovo ime govorili.

Radost je slaviti sv. Misu u ovoj crkvi koja se čekala više od pedeset godina da bude sagrađena na ovom crkvenom zemljištu.

Radost je osobito ova sv. krizma sa svojim darovima mudrosti i razbora, znanja i savjeta, jakosti, pobožnosti i bogobojaznosti.

Radost je ova pastoralna povezanost dviju župa dvojice evanđelista, sv. Marka i sv. Luke, u velebnoj crkvi Dobroga Pastira.

Radost je što se župe svakim danom pastoralno, liturgijski, sakramentno sve više normaliziraju, unatoč "mnogim nevoljama".

Župnik je čitao imena krizmanika, tajnik je don Marin držao sv. ulje i mikrofon da se čuje krizmanički odgovor, a biskup je krizmenim uljem utiskivao u čelo sakramentni pečat Duha dara.

Prema župnikovu izvješću početkom prošloga siječnja:

Župa sv. Marka imala je lanjske godine vjernika: 3.000; prvopričesnika: 6; sprovoda 8; vjenčanja: 16; krizmanika: 31; krštenja: 36.

Župa sv. Luke imala je vjernika: 2.500, sprovoda: 1; prvopričesnika: 2; vjenčanja: 3; krštenika: 33; krizmanika: 31.

KROZ ZEMALJSKE NEVOLJE U NEBESKU DIKU

Posušje, 24. travnja 2016. - Sto četrdeset i četiri krizmanika i krizmanica opečaćeno je darovima Duha Svetoga u nedjelju, 24. travnja 2016., u prostranoj kripti nove crkve u Posušju. Župnik fra Mladen Vukšić sa svojim suradnicima i suradnicama pripremao je krizmene kandidate, polaznike prvoga razreda srednjih škola. Prošle godine nije bilo sv. krizme, jer su učenice i učenici osmoga razreda čekali da sv. potvrdu prime u prvom razredu srednje.

U početku srdačan pozdrav jedne krizmanice i župnikova dobrodošlica biskupu Ratku Periću, koji je u veljači, na župnikov poziv održao predavanje zaručničkim parovima, a u ožujku predvodio euharistijsko slavlje na svršetku pučkih misija u župi.

"Kroz mnoge nam je nevolje ući u kraljevstvo Božje" - biskup je tu rečenicu iz prvoga misnog čitanja Djela apostolskih (14,22) uzeo za temu

prigodne homilije i poruku krizmanicima i svim sudionicima misnoga i krizmenoga slavlja. Tu su paradoksalnu misao izvorno u svojim propovijedima ponavljali apostoli Pavao i Barnaba na svojim misijskim putovanjima idući od sela do sela i od grada do grada bodreći Kristove vjernike da ustraju u vjeri jer: svima nam je proći kroz mnoge nevolje da bismo prispjeli u kraljevstvo nebesko. Nevolja je ono što ne-volimo, što nam nije-po-volji, a valja nam podnositi u životu. Nevolja je naša tjelesna i svaka druga bolest, nemogućnost, starost. Nevolja je naša slaba intelektualna strana: loše shvaćanje, hrđavo pamćenje, nezrelo razmišljanje, produžni rok, popravni ispit, padanje na godinu! Nevolja je naša moralna bijedna strana, naši padovi, neuspjesi, nerazumijevanja. A upravo takva nevolja, hrabro podnesena i pobijedena, brusi nas i odgaja, poučava, ispravlja i

upravlja naše korake uskim i strmim putovima prema vratima nebeskoga kraljevstva. Krist je prošao ljute nevolje nemilosrdna zlostavljanja, nepravedna bičevanja, užasna poniženja, krunjenja, razapinjanja, sramotne smrti. Ali je u svemu hrabro odolijevao, predajući sve u Očeve ruke. I uskrsnuo. I uzašao Ocu nebeskomu. I proslavljen zauvijek u nebu.

Evo poruke svima nama, osobito vama, mlađi, koji imate svojih nedostataka na svakome području, ali valja se boriti, učiti i mučiti. Koliko onaj športaš mora provesti sati u vježbanju da bi mogao nastupiti u nekoj utakmici? On ne žali utrošiti desetke i desetke sati treninga samo radi desetak minuta prave ligaške igre. A ovdje je u pitanju naša vježba za vječnost. Tu vam pomažu vaši roditelji, škola, Crkva. Vidite li da vam dajemo posebnu sakramentnu Duhovu snagu, darove mudrosti i jakosti, da s njima surađujete kroz ne-

volje, kojih ne će u životu nedostajati. Ne zaboravimo: nakon praroditeljskoga grijeha mi smo prognani sinovi Evini u ovoj suznoj dolini!

Misno-krizmeno slavlje potrajalo je sat i pol vremena. Župni zbor, koji je pratio tijek sv. Mise, za vrijeme dijeljenja sv. krizme redovito na pjeva. Vjernici su bili pozorni motreći sam čin sv. potvrde, a roditeljima je preporučeno da se mole za svoju djecu dok budu primala pečat dara Duha Svetoga.

Župnik je fra Mladen u župnoj rezidenciji počastio biskupa i druge svećenike koji su došli izraziti čestitke na krizmenoj svečanosti.

Prema župnikovu izvješću, župa Bezgrješnoga Začeca Blažene Djevice Marije u Posušju imala je prošle godine vjernika: 10.032; vjenčanja: 66; sprovoda 85; krštenja: 125; prvopričesnika: 154.

ŠTO ZNAČI "NA DOBRU GLASU"?

Kočerin, 28. travnja 2016. - Krizmanici su se poredali na velikom crkvenom dvorištu i u procesiji ušli u crkvu zauzimajući svoja mjesta. Crkva puna u svim kutovima, i na koru, a ostalo je svijeta i pred crkvom. Župni zbor svojom uvodnom pjesmom najavljuje da će biti radosno i raspevano.

Nakon što je jedan krizmanik pozdravio biskupa ispred oltara, a krizmanica uručila rukovet proljetnoga cvijeća, dobrodošlicu je u ime cijele župe Kočerin, u širokobriješkom dekanatu, izrazio fra Mario Knezović. Preuzimamo neke župnikove misli:

"[...] Oče biskupe, ovo je dan u kojem vam uz dobrodošlicu želim reći da je ova župa jako dinamična i pastoralno zahtjevna jer uza župnu crkvu imamo i četiri filijalne crkve. Vi ste nedavno - i u ime župljana vam hvala - blagoslovili crkvu u Podvraniću na čast blaženoga Alojzija Stepinca. Želim vam reći da vjernici uglavnom dobro idu na sv. Misu i brojčano sve više dolaze, te rado surađuju s nama. No, želim vam reći da nam je svima zadaća da i one koji su se udaljili od Crkve i sakramentalnoga života pozovemo na obraćenje.

U našoj župi, po posljednjem popisu stalno živi 3.200 vjernika u 860 domaćinstava. Moram vam iznijeti i podatak kako se posljednjih godina puno više umire nego se rađa. No, prošle je godine bilo drugačije. Više smo djece krstili nego je

vjernika umrlo. Prije dvije godine rekao sam vam sljedeće: 'Ovaj naraštaj krizmanika brojčano je posljednji koji će premašiti brojku stotinu', tada ih je, naime, bilo 118.

Oče biskupe Ratko, molit nam je za dar života i hrabrost roditelja za rađanje. Neka sela nam izumiru! I vi učinite sve da ovaj narod ovdje, koji živi od svoga marljivoga rada, te osobito duhana i u posljednje vrijeme smilja, opstane.

Želim vam reći i radosnu vijest da su se opet počela buditi duhovna zvanja. Imamo jednoga sjemeništara, jednoga postulanta, te dvojicu u franjevačkome novicijatu. Nadam se i da će koja krizmanica poći u časne sestre!

Brinemo se i o našem pomlatku, ali i o onima koji su nas pastirski kroz povijest zadužili. Tako je u tijeku obnova i gradnja prikladne grobnice gdje počivaju tijela dvojice fratarara koji su na svojoj službi, na župnome pragu, ubijeni od strane komunista-partizana 1945. Povijest ne smijemo zaboraviti - osobito onu krvavu. Pokajnike toga stravičnog ubojstva još čekamo da progovore!

Oče biskupe, hvala vam što ste nam došli. Mi vas s radošću primamo, za vas molimo i želimo da nam započnete sv. Misu i potom podijelite sakrament Potvrde - Krizme za ova 92 pripravnika."

Biskup je zahvalio predstavnicima krizmanika na njihovu pozdravu i znaku mladosti, a upravi-

telju župe fra Mariju izrazio radost što je župa dinamična i što župnik sa svojim suradnicima pokriva cio prostor ne samo liturgijski i duhovno, nego i medijski.

Biskup je u propovijedi razlagao biblijsku pohvalu o mladom Timoteju koji je "uživao dobar glas među braćom u Listri i Ikoniju" (Dj 16,2). Što to znači, krizmaniče, da si na dobru glasu? Znači da opslužuješ svih 10 Božjih zapovijedi i da po njima razumno živiš: 1/ Boga poštuješ! 2/ Imena Božjega ne psuješ! 3/ Zahvalno Dan Gospodnji svetkuješ! Eto tri koje se odnose na Boga, a koje smo dužni u prvom redu provoditi. 4/ Roditelje poštuj! 5/ Drugoga ne ubijaj, ni jezikom ni mačem! 6/ Bludno ne griješi ni sa sobom ni s drugima! 7/ Ne kradi ni na malo ni na veliko! 8/ Ne laži ni na sitno ni na krupno! 9/ Ni ne poželi bludno griješiti i 10/ Ni ne poželi krasti! Eto ih svega deset! Zna ih svako prvopričesničko dijete. Tko to opslužuje, taj je na dobru glasu. Takav je bio mladi Timotej, sin Grka i pokrštene Židovke Eunike. Kakvo čudo da ga je Pavao uzeo sa sobom u misije. I da mu je bio najvjerniji prijatelj i suputnik u apostolskoj službi.

Krizmaniče i krizmanico, ako se samo jedne zapovijedi ne držiš, nego je svojevoljno kršiš i pre-

zireš, to je isto kao da se ne držiš nijedne. Bije te zao glas. Je li tako i u školi? Ako od 15 predmeta imaš 14 petica, a samo jednu jedinicu, propadaš na popravni ili na godinu. Eto ti zla glasa.

Obred je sv. krizme tekao uredno i pobožno. Roditelji su molili za svoju djecu da im primljeni darovi Duha Svetoga: mudrost, razbor, znanje i savjet prosvjetljuju pamet u životu, a jakost, pobožnost i bogobojažnost jačaju mladenačka srca u izdržavanju kušnji i pobjeđivanju opasnih strasti.

Poslije sv. Mise župnik je sve krizmanike poveo na stepenište pred crkvu gdje je snimljena zajednička fotografija s ovoga jedinstvenoga slavlja.

Biskup je zahvalio franjevcima i sestrama franjevkama na njihovu pastoralnom radu i poželio što više vrijednih i svetih duhovnih zvanja.

Moćan zagovor sv. Petra i sv. Pavla, zaštitnika župe kočerinske, pratio sve njezine vjernike i kod kuće i po svijetu: da uvijek žive na dobru i čestitu glasu!

Fra Mario je na početku godine dostavio na Ordinarijat podatke da je u 2015. u kočerinskoj župi bilo vjernika: 3.244, vjenčanja: 21, sprovoda: 39, prvopričesnika: 40, krštenja: 47.

ZAKON RADA, ZADAĆA I NAGRADA

Domanovići, 1. svibnja 2016. - Sve tamo od Jubilarne 2000. godine župa Domanovići u Trebinjskoj biskupiji svake godine slavi sakrament sv. krizme na svetkovinu svoga nebeskog zaštitnika, svetoga Josipa Radnika, 1. svibnja. Ako ne može doći biskup - apostolski administrator, on pošalje generalnoga vikara. A ponajčešće se njih dvojica smjenjuju, jednom jedan ide u Grljeviće u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, gdje se isto tako slavi sv. Josip Radnik i sv. krizma, a drugi na Domanoviće. Tako je bilo i ove godine. Biskup je Ratko pohodio Domanoviće, a generalni vikar don Željko Grljeviće.

Proletna kiša nije prestajala padati. Krizmanici, njih 44 s jednim više iz susjedne župe, sa svojim kumovima i roditeljima, neki vjernici s pjevačima na koru, a jedan je dio misara stajao cijelo vrijeme pod kišobranima pred crkvom. Svaka im čast na ustrajnosti!

Dvoje izabranika u ime svih krizmanika izrazilo je dobrodošlicu i zahvalu biskupu na njego-

vu dolasku, jasno ističući da ne znaju što ih čeka ni sutra kamoli u tajnoj budućnosti, zato im je potrebna uputa Duha Svetoga, molitve roditelja i kumova, potpora župnika i biskupa, i cijele zajednice.

Predvoditelj sv. Mise u zbornoj je molitvi izgovorio ono što cijela Crkva Katolička jednoglasno želi i moli na ovu svetkovinu: "Bože, stvoritelju svega svijeta, ti si ljudskom rodu dao *zakon rada*. Podaj nam da po uzoru i zagovoru svetoga Josipa izvršimo *zadacu* koju nam nalažeš i primimo *nagradu* koju obećavaš. Po Gospodinu..." A onda je te tri riječi razradio u homiliji.

Zakon rada. Bog je u početku svijeta stvorio zemlju i ispunio je svakim biljem i obiljem, svim vrstama životinja po kopnu, po moru i u zraku, koje je mudro opremio s četiri temeljna nagona ili instinkta: apetitom za hranom, za pićem, te snagom za održanjem života i porivom za razmnožavanjem. Životinje ne znaju raditi. Čitav dan lete za hranom i pićem. To što prave gnijez-

da i jazbine, nije ništa svjesno, nego instinktivno. Čim dođu i prođu mladi, gnijezdo se ne koristi ni u kakve svrhe. A čovjek je stvoren sa sposobnostima, fizičkim i duševnim, da može izraditi ne-bodere, izgraditi autoceste, proizvesti raznovrsna vozila, objavljivati knjige, razvijati duhovnu kulturu i tehničku civilizaciju. Ako ne radi, razboli se. Ako ne rabi sposobnosti, tijekom vremena trune i gnije.

Zadaća. I svatko od nas ljudi, već prema svojoj dobi, sposobnosti, mjestu i vremenu, ima svoju zadaću, dnevnu, godišnju, životnu. Ta nam je zadaća pravo zadana i valja je izraditi bilo školski bilo po domaću, sa svom sviješću i u svoj slobodi sinova Božjih.

Nagrada. Kada se ispuni zadaća, slijedi naplata, nagrada. Najveća je nagrada čuti riječi svoga Stvoritelja: Uđi u radost Gospodara svoga! Nagrada rada jest radost.

Tomu je zakonu rada, zadaći i nagradi bio podlozan i utjelovljeni Sin Božji u Nazaretu. Taj je zakon opsluživala Blažena Djevica Marija i sv. Josip. Jesmo li upravo čuli Evanđelje koje prenosi riječi Nazarećana koji su se divili Isusovoj mudrosti, a poznaju mu majku i "oca", drvodjelju Josipa (Mk 6,3), nepismena i neuka čovjeka? Ali nije on bio nepismen i neuk u svakodnevnom svom radu. Tu

je postigao molitvenu pohvalu Crkve jer nam je uzor u radu i moćan u zagovoru.

Tomu je zakonu rada podvrgnut svatko od nas na ovome prostoru i u ovome vremenu. To je tvoja zemlja, tu sagradi dom, zasađi vinograd, zasij žito a ne samo smilje. I živi od ploda ove zemlje i rada ruku svojih.

Nemoj da ti se dogodi da čitava vijeka pišeš zadaću i na kraju promašiš temu. Može li ti Bog na kraju sve prekrížiti, jer nisi išao po zakonu njegova rada, služeći se mudrošću i razborom, znanjem i savjetom što samo on velikodušno i milosrdno daje. Ne možemo se svidjeti Bogu - bez Boga.

Budući da je bila nedjelja, svi su okolni župnici bili zauzeti slavljenjem redovitih sv. Misa. Ipak neki su došli u koncelebraciju, a neki nakon misnog slavlja na čestitke župniku i župi.

Pratio sv. Josip Radnik, njemu posvećene župe Domanoviće i Grljeviće, da po njegovu uzoru i zagovoru izvrše životnu zadaću i prime dostojnu nagradu!

Župnik don Gordan Božić početkom godine dostavio je na Ordinarijat ove statističke podatke o župi Domanovići, koja je u 2015. imala vjernika: 2.950; vjenčanja: 14; krštenja: 20; sprovoda: 28; prvopričesnika 29; krizmanika 36.

DAR JAKOSTI DUHA SVETOGA

Kruševo, 7. svibnja 2016. - Za subotu 7. svibnja 2016. u 16.00 sati zakazano je misno slavlje i tom je prigodom biskup Ratko podijelio sakrament sv. krizme kandidatima u župi sv. Ilije Proroka u Kruševu, u Čitlučkom dekanatu. Bilo ih je dvadeset i troje. Nakon što su se oglasila zvana, župnim je dvorištem pošla procesija: križonoša, svijeće, krizmanici s kumovima, u paru, ponizno i ponosno koračaju, ministranti, na kraju biskup i svećenici - koncelebranti: fra Dario Dodig, čerinski župnik i broćanski dekan; don Đuro Bender, župnik na Gradini; dvojica katedralnih župnih vikara don Niko Luburić i don Josip Čule, Kruševljanin iz Čula; don Marin, tajnik, i župnik domaćin don Ljubo Planinić koji drži pod okom sve događanje. Vremenske okolnosti bile su takve da su se svakoga trenutka, uz obilje darova Duha Svetoga, s neba mogle očekivati i padaline, što se i dogodilo za vrijeme sv. Mise. Bogu hvala i na milosnom i na kišnom daru. Svečani ulazak u cr-

kvu skladnom pjesmom s kora pratili su pjevači i okupljeni Božji narod.

Pozdravljanje. Svi sudionici ovoga slavlja, koje se događa svake druge godine osmašima osnovne i prvašima srednje škole, zauzeli prva mjesta u crkvi. Evo i pozdrava biskupu i svima. Kandidat Stanislav govori jasnim tonom na pojačalo:

"Oče Biskupe! Česta je praksa na krizmama da Vas jedan krizmanik ili krizmanica sastavljenim pozdravnim govorom u ime svih krizmanika dočeka. Mi smo ove godine odlučili da jedan krizmanik, Stipe, u ime svih nas iskaže dobrodošlicu pjesmom Sretna sigurnost. Dok Stipe bude pjevao, svi ćemo moliti, molite i Vi, oče biskupe, molite za nas, da nam Isus bude sigurnost i budućnost. Bucket cvijeća predat će Vam Ana."

Stipe je otpjevao dvije kitice Sretne budućnosti. I Ana je uručila veliku rukovet cvijeća. Sve umjesno i umješno.

Potom je župnik don Ljubo nastavio:

"Oče biskupe! Naša biskupija ima 67 župa. Vi ste danas u jednoj od njih. Biskup je domaćin u cijeloj biskupiji, u svim župama..."

Nalazite se u Kruševu, jugozapadno od Mostara, u jednoj župi mostarske općine u kojoj žive samo katolici i Hrvati. Smješteni smo u pet sela, i ima nas 1300.... Vraćam se u povijest do 1672., i do popisa makarskoga biskupa Marijana Lišnjića, koji je tada upravljao i našom biskupijom. Tada u Kruševu ne bijaše ni jednoga katolika, ni jednoga stanovnika. Kruševo je te godine bilo prazno, narod rastjeran. Ostale su nam samo zidine kuća iz tih vremena. U popisu biskupa Lišnjića u cijeloj biskupiji bilo je samo sedam župa. U župi Brotnjo biskup spominje tek pet sela: Hamziće, Buhovo, Zviroviće, Tepčiče i Dobro Selo. Spominje Jasenicu, što bi se moglo odnositi na Jasenicu, visoravan kod Čapljine, gdje su se sklonili žitelji Brotnja, a zaštita im bijaše mletačka vojska koja se nalazili u Gabeli. Spominje i Blato, što bi se moglo odnositi na sela župe Blata (Ljuti Dolac), ali, velim, ne spominje ni jedno selo s područja današnjega Kruševa.

U vremenima odvajanja (1735.) naših prostora od Hrvatskoga primorja i biskupije u Makarskoj i pripajanja tek osnovanom Apostolskom vikarijatu u Bosni, biskup Mate Delivić zapisa da je u Hercegovini, okvirnom prostoru današnje Mostarsko-duvanjske biskupije, bilo 6 župa s 10.000 vjernika. Bilo je to vrijeme nakon Mirovnih sporazuma u Srijemskim Karlovcima (1699.) i Požarevcu (1718.) kada ovaj kraj osta 'zakovan' u osmanlijskoj 'ogradi'. Od 1735. pomalo se broj vjernika množio, župe se dijelile, tako da se u trenutku osnivanja Apostolskog vikarijata u Hercegovini (Mostar, 1846.) našlo jedanaest župa, tri samostalne kapelanije s 37.789 vjernika. Nitko one vjernike nije uvezio ni od kuda, nego su se u sto godina, unatoč nepovoljnim uvjetima, rađanjem namnožili. Nastavljen je rast sve do osnivanja Mostarsko-duvanjske biskupije, 1881. godine, kada je bilo 27 župa. Danas ih imamo 67. A od 10.000 katolika, koliko ih zapisa prvi biskup apostolski upravitelj u Bosni fra Mate Delivić 1735. godine, danas ih je naraslo u ovoj biskupiji na 190.000.

U Kruševu živi 1300 vjernika. Najviše ih je bilo 1958. kada tadašnji kruševski župnik don Ante Romić zapisa da ih je na broju 1890... Svim katolicima u povijesti nitko nije bio takav prijatelj i sigurnost kao Isus Krist. Neka nam i danas svima Gospodin Isus svima bude sigurnost, sretna sigurnost, na koju ćemo se osloniti te u radosti doživljavati smisao i ljepotu kršćanskoga života.

Dobro došli, biskupe, u župnu zajednicu kojoj je Krist sretna sigurnost..."

Zahvaljivanje. Biskup, koji je došao iz Stoca, gdje je slavljena sv. krizma, i odakle je ispraćen blagoslovom sv. Ilije s Trga sv. Ilije i, evo, dočekan raširenih ruku sv. Ilije na portalu ove kruševske obnovljene župne crkve, započeo je Euharistijsko slavlje zahvaljujući krizmanicima na pozdravu i župniku na podsjećaju na povijesna vremena, zgodne i nezgode. Mi čvrsto vjerujemo da je Bog Gospodar povijesti u kojoj ljudi, njegovi sinovi i kćeri, pridonose svojim slobodnim i odgovornim radom izgradnji sretno prošlosti, sadašnjosti i budućnosti.

Čitanja. Za liturgijska čitanja i molitve vjernika zaduženi su krizmanici. Ugodno korsko pjevanje psalma *Kao što košuta žudi...* A za ovu svečanu priliku angažirana su oba župna zbor: *Horeb* i *Fontes*, te župni tamburaški sastav *Brist*. Evanđelje je navijestio dekan fra Dario.

Propovijed. Biskup je u propovijedi govorio o primjeru sv. Leopolda Bogdana Mandića, kojemu Crkva slavi blagdan upravo ovoga mjeseca, 12. dana, i to slavi ne prelazak u nebo (Padova, 30. srpnja 1942.), što je običaj za sve svece Božje, nego dan dolaska na ovaj svijet, u Herceg Novom, 12. svibnja 1866.

U kakvim je osobnim, obiteljskim, političkim prilikama živio Bogdan, koji je u kapucinskom novicijatu u Udinama 1884. uzeo ime Leopold, moglo bi se tumačiti da je bio životno više kljaštren, hendikepiran, kažnjavao, negoli nagrađivan i pohvaljivan. Ali on je sva poniženja, nedostatke, bolesti, nerazumijevanja, progone podnosio herojskom strpljivošću, jakošću Duha Božjega i predanjem u Božju Providnost. Bog je moćan iz svake naše nevolje izvući velike i vječne koristi za naše duše. Bog čudesno uzvisuje prijatelja svojega. Krizmanice, ti se pokaži pravim prijateljem Božjim, pa ne će izostati svaka čast i hvala kojom samo Bog časti miljenike svoje.

Za zemaljskoga života tako tragično pogođen raznim bolestima i ruganjima! ali eno mu tijela, čitava i cijela: u siječnju ga voze iz Padove u Baziliku sv. Petra da se hodočasnici utječu u njegovu nebesku zaštitu. Iz Bazilike u Katedralu Velike Gospe u Zagreb, pa u zagrebačku Dubravu kapucini- ma prošloga mjeseca. Pokraj njegova lijesa i tijela prošlo je 200.000 vjernika samo u Zagrebu, moleći njegov moćni zagovor. On je dokazao da se može biti zdrava duha i u bolesnu tijelu, duhovna veličina i u malenu tijelu, snažne duše i u slabu tijelu.

Potvrđenje. Za vrijeme dijeljenja sv. krizme, koja je potvrda sv. krštenja s novim duhovnim darovima, vladala je svjesno izabrana tišina: sveti čin, silazak Duha Svetoga nad krizmanike s darovima mudrosti, razbora sve do bogobojznosti. Krizmanici pristupaju pobožno, župnik im čita imena, na biskupove riječi odgovaraju razgovijetno. A roditelji budni mole za svoju djecu da imaju Sretnu budućnost u Bogu.

Na kraju Misnoga slavlja župnik je zahvalio biskupu, svojim suradnicima te Bogu preporučio

svoje krizmanike da ostanu gorljivi svjedoci vjere u svakome vremenu i na svakome mjestu.

Statistike. Župnik je za župu Kruševo početkom ove godine na Ordinarijat dostavio podatke koji se odnose na prošlu godinu, i to vjernika koji stalno žive u župi: 1.120; vjenčanja: 7; prvopričesnika: 9; sprovoda: 17; krštenja: 23.

APOLON RJEČIT I UPUĆEN U PISMA

Stolac, 7. svibnja 2016. - U 11 sati procesija s krizmanicima, koja polazi ispred sakristije u paru s kumovima i kumama u hodu oko župne crkve na glavna vrata, jedva se probija kroz crkvu. Dosta svijeta ostaje pred crkvom prateći Misu preko zvučnika. Svatko na svoje mjesto. U procesiji su sa župnikom don Rajkom don Damjan iz Rotimlje, don Ante s Aladinića, don Damir s Bune, don Mile i don Marin iz Mostara. Iza biskupa Ratka dvojica ministranata, zaduženih za biskupovu mitru i štap.

Krizma se u Stocu dijeli svakoga proljeća i već godinama samo učenicima i učenicama osmoga razreda osnovne škole.

U ime krizmanika. Pred oltarom krizmanica izručuje buket cvijeća, a krizmanik govorom koji je sam sastavio i na razrednom natječaju predložen za pozdrav. Preuzimamo neke retke:

"Preuzvišeni oče biskupe,

dragi roditelji i kumovi i ostali Božji narode!

Sve vas srdačno pozdravljam u ime ovogodišnje generacije krizmanika Stolačke župe.

Oče biskupe, naša srca ovih dana nestrpljivo očekuju da nam udijelite milost Duha Svetoga. Osaženi Duhom Božjim želimo nastaviti koračati u život u katoličkoj vjeri, te još snažnije slijediti nauk Isusa Krista.

Do ovoga dana, kada s ponosom i zahvalnošću primamo sakrament sv. potvrde, doveli su nas naši roditelji, naš dumbo, časne sestre, vjeroučitelji i naši kumovi. Svi su se oni nesebično i s puno ljubavi trudili da u nama rasplamsaju ljubav prema Isusu Kristu, te nas svojim savjetima, potporom, strpljenjem i dobrim primjerom pripremali za katolički život u današnjem svijetu. Zato im danas svima iskreno zahvaljujemo. Posebno hvala našem dumi Rajku koji sve poduzima da

mi mladi ostanemo na pravome Božjemu putu na ponos svoje vjere i svoje župe. A mi ćemo svoje kršćanstvo najbolje svjedočiti u ovom vremenu uz tri bogoslovne krjeposti koje nam je dobri Bog dao kao dar, a to su: vjera, ufanje i ljubav.

Oče biskupe, molimo Vas da nam danas preko Vaših ispruženih ruku udijelite sedam darova Duha Svetoga, te nas tako učinite vrijednijim i dostojnijim vjernicima i ljudima.

Želimo od danas još jače svjedočiti Boga u svojoj sredini i biti pravi Isusovi apostoli. A da bismo to ostvarili, Isus nam je dao dvije zapovijedi ljubavi: Ljubi Gospodina Boga svoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom snagom svojom i svim umom svojim i Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe. Za ljubav nas je Bog stvorio i ljubavi težimo i kao ljudi i kao kršćani, ali ljubav traži konkretna djela.

Podimo obrađivati vrt ljubavi u kojem ćemo zasaditi i njegovati darove Duha Svetoga: mudrost, razum, savjet, jakost, znanje, pobožnost i strah Božji. Tako će Isus zauvijek biti s nama, a mi zauvijek sjedinjeni s Njime.

U to ime dobro nam došli!" (I. R.)

U ime župe. Riječ preuzima župnik don Rajko Marković koji povijesno sa sadašnjim, a starinsko s modernim umješno povezuje:

"Preuzvišeni oče biskupe, braćo svećenici, dragi krizmanici, cijenjeni kumovi, poštovani roditelji, dragi Božji puče! Danas na dan sv. krizme u našoj župi sve vas iskreno pozdravljam okupljene u ovako lijepu broju. Pozdravljam braću svećenike, koncelebrante i ispovjednike, a u ime svih vas i u svoje osobno ime iskrena dobrodošlica *pastiru naše mjesne Crkve biskupu Ratku: srdačan pozdrav!*

Oče biskupe, mi ove godine obilježavamo 150. obljetnicu završetka gradnje naše župne kuće u

Stocu, koja je kroz nekoliko desetljeća služila i kao crkva i kao kuća, a i danas je stari svijet zove 'kape-la'. Pa evo nekoliko redaka iz tih teških vremena.

Dubrovački biskup Vinko Čubranić, i ujed-no trebinjski apostolski upravitelj, koji je 1858. posjetio Stolac i slavio sv. Misu na groblju, gdje je podijelio i sakrament sv. krizme, tijekom tih godina poticao je župnika iz Prenja, don Vidoja Maslaća, da nađe zgodno mjesto i način kako bi priskrbio zemljište za novu župnu kuću i crkvu u Stocu. Tako biskup šalje, 23. prosinca 1860., 100 cekina za kupovinu zemljišta izvan grada. Zemljište je kupljeno početkom 1861. uz daljnu pomoć dubrovačkoga biskupa i dobrotvornoga društva iz Lyona.

Dekretom o osnutku nove župe 1863., sa sjedištem u Stocu, biskup je Čubranić imenovao prvim župnikom franjevca o. Oracija iz Torina, Talijana, koji je bio u ovim krajevima misionar. Za njega je bilo teško naći stan u Stocu, jer - kako piše u Dubrovniku te godine - 'privremene se kuće ne može naći kod kršćana, a Turci ne daju niti uz velike kirije'. Te iste godine fra Oracije požuruje gradnju nove župne kuće i podizanje oltarišta na groblju za slavljenje sv. Mise.

Upornim biskupovim angažmanom, paša je 3. rujna 1863. odobrio gradnju župne kuće u Stocu i, prema tadašnjim običajima, strogo se moralo paziti na dopušteni minimum, a fermani su do u pojedinosti propisivali što se smije napraviti i kolikih dimenzija smije biti.

Gradnja, koju su izvodili dubrovački i domaći majstori, trajala je oko dvije godine i, u ono vrijeme, napravljena je impozantna kuća u Stocu, da su se i inovjerci divili 'latinskoj kući'. Sav trošak oko gradnje kuće isplaćen je darovima Lyonskoga društva za širenje vjere iz Francuske. Kuća je imala 10 prostorija za stanovanje i uređivanje župnika i veću prostoriju (kapelicu), u istočnom dijelu, za župnu crkvu, koja je posvećena sv. Iliji Proroku, a moglo je u nju stati oko 50 osoba, pa je tako narod cijelu kuću zvao 'kapela'. Dok nije izgrađena crkvena kuća u Stocu, Misa se služila na obližnjem groblju u Grahovištu i na Crkvinama.

Župna je kuća u Stocu u ovih 150 godina dva puta obnavljana, a i ove ćemo je godine, ako Bog da, dodatno obnoviti kako bi i dalje bila na ponos stolačkim katolicima. Danas su, ipak, neka druga vremena, Bogu hvala!

Preuzvišeni, danas pred Vama stoje 43 krizmanika: 22 učenika i 21 učenica. Dobro su dolazili na vjeronauk i dobro naučili. Trud se isplatio,

iako nije bilo lako, a naravno da uvijek može biti bolje i to ćemo nastojati, a u tome ćete nas sigurno i Vi danas potaknuti, jer dolazite kao pastir i učitelj naše mjesne crkve. U to Vam ime i kličem u ime ovoga vjerničkog skupa, ovih krizmanika, braće svećenika i u svoje osobno ime: Pastiru naše hercegovačke Crkve, dobro nam došli!"

Homilija: znanje za spasenje. Biskup Ratko propovijeda o Apolonu, ne grčkom mitološkom biću ljepote, nego o židovskom Aleksandriju, učeniku sv. Ivana Krstitelja, bibličaru vrhunskog znanja i zanosne govorničke ljepote. Kada su ga čuli u sinagogi u Efezu, kršćani Akvila muž i žena mu Priscila, kako govori učeno i vatrene duše, ali o Isusu Mesiji koji će u budućnosti tek doći, nisu mogli k sebi doći da Apolon nije čuo da je Isus već došao i da je uskrsnuo prije 25 godina! Tako ga zovnuše u svoju kuću i uz čašćenje "pomnije mu izložiše Put Gospodnji" (Dj 18,26): Isus se utjelovio u Nazaretu po Duhu Svetomu od Djevice Marije. Propovijedao je palestinskim selima i gradovima o Kraljevstvu Božjem. Čude-sa činio ljudima za zdravlje duše i tijela. Mrtve uskrisivao. Raskajanima grijehe praštao. Pa ipak ljudi ga iz političke i religiozne sfere osudili na smrt. Podnio je krvavi Križni put. Raspet s razbojnicima na Kalvariji. Mučenički umro. Pokopan. I treći dan slavno uskrsnuo. Ukazivao se 40 dana svojim učenicima. Uzašao na nebo i poslao Duha Svetoga. Sada Apolon ne može k sebi doći. Kako to nije prije čuo? On još u Starom Zavjetu kod Izaije i Zaharije. Tu se dade krstiti Kristovim krštenjem: vodom u Ime Presvetoga Trojstva Oca, Sina i Duha Svetoga. Zahvali Apolon svojim dobrotvorima i zaželi poći u grčki Korint da se susretne sa živom židovskom zajednicom, s malom skupinom kršćana i s razvikanim grčkim filozofima. Akvila mu napiše preporuku i dadne mu točnu adresu u Korintu: Klojina kuća. U Grčkoj Apolon pobere lovorike svojim znanjem i govorničkom vještinom. Mase ga samo prekidaju pljeskom. U nekoliko svojih vatrenih nastupa podigne zajednicu na viši stupanj kršćanske svijesti, zalije ono što je Pavao prije njega zasadio, a Bog će dati da sve uzraste u mudrosti, savjetu i pobožnosti.

Evo, krizmanici, divnoga primjera Kristova učenika koji je učen, koji i dalje uči, koji je poučljiv, koji poučava druge, iskorištavajući obilne darove koje mu je Duh Sveti dao: znanje, razbor, bogobožnost, jakost. Raduje me što mi je generalni vikar prenio da je ostao zadovoljan vašim

krizmeničkim znanjem. A župnik dobro reče da uvijek može biti bolje i da ćete u tome nastojati.

Sv. krizma tekla je po redu koji unosi s. Alojzija, milosrdnica. Župnik čita ime po ime. Krizmanici pristupaju pobožno i radosno. Odgovaraju glasnim "Amenom" na riječi krizmatelja: "Primi pečat dara Duha Svetoga". A na "Mir tebi" - "I s duhom tvojim", iskazujući tako zajedništvo duha sa svojim biskupom. Krizmanici su ujednačeno obučeni u crvenkaste haljine simbolizirajući žar Duha Božjega. Na pričest jednako pobožno pristupaju. Svećenici dostižu sve pričestiti. Sve je moglo potrajati sat i pol. Mjera za ovakve jedinstvene godišnje sakramentne zgodne. Ova se Misa i krizma pamti i po sedmerostruku daru Duha Svetoga, i po propisanu odijelu, i po sve-

čanu tonu, i po sv. Apolonu, učeniku rječitu i vatrena srca, po fotografijama koje su zabilježile glavne čine sv. Mise i krizme.

Župnik je pozvao jedne svećenike iz crkve a druge je našao u dvorištu gdje su svi u hladovini proljetnoga lista i uz cvrkut raspjevanih ptica čestitali stolačkoj župi na Duhovu sakramentu Kristovih učenika i učenica.

Statistike. Župnik je za župu Stolac početkom ove godine na Ordinarijat dostavio podatke koji se odnose na prošlu godinu, i to vjernika: 3.000; vjenčanja: 11; prvopričesnika: 31; krštenja: 35; sprovoda: 40 (uključujući i one sa strane); krizmanika: 42.

KRIZMANIČE, DRŽI SE HRVATSKIH SVETACA

Duvno, 14. svibnja 2016. - U subotu, uočnicu svetkovine Duha Svetoga, kao i uvijek do sada, a ove godine 14. svibnja, biskup je Ratko pohodio župu Duvno i tom prigodom za vrijeme sv. Mise pripravnici podijelio sakrament sv. potvrde. Bilo je šezdeset kandidata. Na početku je župni zbor "Sv. Nikola Tavelić" otpjevao himan Duhu Svetomu i svečano uveo nazočne u Duhovsko i Euharistijsko slavlje. Uz biskupa i župnika fra Velimira Bagavca u koncelecijaciji bilo je još 7 svećenika: dekan fra Vinko iz Seonice, don Bariša iz Vinice, don Blaž iz Grabovice, o. Jakov karmelićanin sa Zidina, fra Anthony i fra Josip župni vikari duvanjski, tajnik don Marin i đakon fra Ivan.

Krizmanik Frano u ime svojih školskih kolega pripremljenih za sv. krizmu pozdravio je biskupa: "Preuzvišeni oče biskupe Ratko!

Nas 60 krizmanika župe Duvno srdačno Vas pozdravljamo u crkvi sv. Nikole Tavelića u Tomislavgradu!

Spremni smo primiti Duha Svetoga i Njegove darove, te ćemo nastojati surađivati s Duhom Svetim da služimo Bogu i svome narodu. Da bismo mogli živjeti svoje kršćansko poslanje, potrebna nam je snaga Duha Svetoga kojega ćemo primiti po Vašim rukama. Želimo snagom toga Duha reći 'DA' svojem krštenju kao zreli i odgovorni članovi Crkve.

Oče biskupe, mi želimo biti Kristovi učenici sa svim dužnostima i obvezama koje traži Crkva u snazi Duha Svetoga, zato pristupamo sakramentu potvrde. U ovoj izvanrednoj Godini milosrđa pre-

poručujemo se u Vaše molitve, kao i u molitve našega župnika i cijele župne zajednice."

Župnik je Velimir u svojoj dobrodošlici biskupu, među ostalima, rekao:

"...Pretpostavljam da Vam je broj 60 zapeo za uho, jer od kako dijelite sv. krizmu u ovoj župi, to je najmanji broj krizmanika. Po mome mišljenju tri su razloga za to: **prvi**, ovo je prvi naraštaj učenika koji je završio devetogodišnje školovanje; **drugi**, u ovih nekoliko posljednjih godina mnoge obitelji odlaze u Zapadnu Europu nadajući se boljim uvjetima života; a **treći**, što se mladi bračni parovi teško odlučuju za brojnije potomstvo.

Prema posljednjem popisu vjernika prilikom Božićnoga blagoslova obitelji, u našoj je župi oko 400 vjernika manje nego prethodne godine. Unatoč negativnim statistikama, mi se ne damo obeshrabriti. Uz Božju pomoć i čvrstu vjeru koju su nam predali naši preci, nadamo se pobijediti i ove kušnje. Životni problemi i poteškoće ne rješavaju se odlaskom, napuštanjem, bježanjem... nego vjerom, marljivošću, radom, žrtvom, poštenjem... Ako vjerujemo i oslanjamo se u životu na Boga, lakše je ići naprijed."

Biskup je zahvalio na izrazima dobrodošlice te pozdravio sve prisutne, a župniku i njegovim suradnicima i suradnicama zahvalio na svemu pastoralnom radu.

Za liturgijska čitanja, molitve vjernika, prinoše darova zaduženi su krizmanici. Evanđelje je ugodnim pjevnim glasom navijestio đakon.

Biskup je propovijed posvetio darovima Duha Svetoga.

Svi ste vi krizmanici i krizmanice, polaznici prvoga razreda srednje škole, učili da u ovoj sv. krizmi primete sedam darova Duha Svetoga. Ako to slučajno ne znaš, nemoj uopće pristupati ovom sakramentu! I da se četiri dara odnose više na našu glavu, mozak, intelekt, a druga tri na naše srce, karakter. Na mozak se odnose: mudrost, razbor, znanje i savjet, pa ćemo o tome progovoriti koju riječ navodeći primjere hrvatskih svetaca.

MUDROST: Nikola Tavelić, Šibenčanin, rođen 1340., podnio mučeništvo u Jeruzalemu, 1391., odlikovao se u svih sedam darova Duha Božjega. Na prvom mjestu mudročcu. On je smatrao mudrim da kao franjevac misionar - ta zato je i došao u Jeruzalem - ode gradskomu kadiji kako bi ga pozvao na obraćenje na katoličku vjeru. Kadija se zaprepastio i zatražio od fra Nikole i drugova da se oni obrate na islam. I zadrži ih svu četvoricu, još dvojicu Francuza i jednoga Talijana. Nikola i sudrugovi odgovore da nema govora o prelasku na islam, da su oni spremni i pod sablju, ali ne mijenjaju vjere. Pod sablju ćete i ići, odvratiti im kadija. I sva četvorica bijahu sasječena na komadiće, da ne ostane ni djelića za relikviju. Nikola je sa svojom subraćom pretpostavio nebesko zemaljskomu, a božansko kraljevstvo ljudskomu. To je mudrost. Mudrost je da tako živiš da se na smrtnom času ne stidiš! Da tako svjedočiš da se na sudu Božjem ne sramotiš! Odakle to Nikoli i njegovim kolegama? Od njega sama? Nije. To je dar Duha Svetoga, dar mudrosti, koja se može samo izmoliti, ovako u sakramentu primiti i s njome životno surađivati. Krizmanici, budite životno mudri!

RAZBOR: Marko Križevčanin, rođen 1579., podnio mučeništvo u Košicama, današnjoj Slovačkoj, 1619. Tada je on pripadao Zagrebačkoj biskupiji. Biskup Šimun Bratulić poslao ga je u isusovački kolegij u Graz u Austriju. On to poslušno prihvatio držeći se dara razbora. Biskup Petar Domitrović poslao ga 1611. iz Graza u Rim u Germanicum na Collegio Romano, današnju Gregorijanu. On to poslušno prihvatio smatrajući da je to razborito s njegove strane. Zaređen za svećenika 1615. i biskup ga pozvao u Zagreb. On to prihvatio držeći se pravila posluha i razbora. Biskup ga posudio mađarskomu kardinalu P. Pazmanyju u Budimu, koji ga je imenovao kanonikom i rektorom bogoslovije u Trnavi u Slovačkoj. On to poslušno prihvatio smatrajući da je sve raz-

borito kako poglavari odluče. Poslali ga s dvojicom isusovaca u Košice gdje je bilo malo katolika a puno kalvina/protestanata da im otvaraju put u Katoličku Crkvu i vjeru. Kalvini don Marku obećali neko imanje da prijeđe k njima. Vlč. Marko, vođen darom razboritosti, odbio imanje, spreman na mučeništvo. Tako je i bilo 7. rujna 1619. Bio je ubijen. Kako je Bog pripremao svoga slugu do mučeništva: korak po korak, linijom pravila razboritosti koja se očitovala i u odluci poglavara i u odlici njegova posluha. Odakle to don Marku i njegovim kolegama? Od njega sama? Nije. To je dar Duha Svetoga. Dar mudrosti, koja se može samo izmoliti, sakramentno primiti i s njome surađivati. Krizmanice, budite životno razborite!

ZNANJE: Leopold Bogdan Mandić, rođen 1866. u Herceg Novom, postao kapucin, svetac ispovjedaonice. Znaš li ti da je vrlo teško ispovijedati i davati prave znalačke odgovore u ispovjedaonici opslužujući sustav Božjih zapovijedi i dajući najbolja rješenja na zavrzlake ljudske savjesti? A o. Leopold upravo se u tome osobito isticao. Kako? Eto tako da se pripremao kroz bogosloviju, čitao ponajbolje katoličke moraliste, a najviše time što je molio od Duha Svetoga dar nadnaravnoga znanja. I Duh mu je to dao. Da je iskao milijun lira, ne bi mu dao. Nego mu je dao dar znanja koji vrijedi milijardu puta više. Odakle to njemu? Od njega sama? Nije! To je dar Duha Svetoga, dar znanja, koje se može samo ponizno izmoliti, u sakramentu primiti i s njime surađivati. Još nešto. Nije mu Duh dao samo dar pravoga znanja, nego mu je dao povrh i dar čitanja savjesti. Kada bi se pokornik mučio pred njim kako bi i što bi kazao, onda bi mu o. Leopold rekao: Ja ću ti pomoći i kazati što si počinio. I razotkrio bi mu svu njegovu savjest, na zaprepaštenje pokornika.

SAVJET: Marija Petković od Isukrsta, rođena na Korčuli 1892., utemeljiteljica družbe Kćeri milosrđa, 1919. Imala je velikih poteškoća u početku. Ne zna sama je li to djelo od Boga ili od njezine taštine i samouvjerenosti. Ide u Zagreb 1923. godine pitati pomoćnoga biskupa Josipa Langa: Što će i kako će? Mislila je da će on, kao svet čovjek, koji ne poznajući do tada ni nje ni njezine družbe, nadahnut Duhom Božjim, moći odgovoriti na njezine sumnje i borbe. Kaže joj biskup: Sestro, ne znam Vam odgovoriti. Molit ću se Duhu Svetomu. Dođite nakon tjedan dana pa ćemo razgovarati. Kada se ponovo pojavila pred njim, biskup joj Lang reče: "Molio sam se pa sam primio rasvjetljenje da je Vaša Družba djelo Bož-

je." To je s. Marija doslovno, pod navodnike, stavila, a onda je prosljedila prepričavajući biskupovu misao svojim riječima: Nemojte se zato bojati, već se posve prepustite Bogu. Nikada nemojte posumnjati u svoje djelo kao Božje, pa kada bi sve sestre - članice - ostavile i raspršile se ili bile prognane pa i sama ostala, pak bi vas prognali, razapeli, ni onda nemojte posumnjati. Znajte i tada je ova družba veliko djelo Božje (usp. Bilježnica br. 9, str. 127-128). Svete se duše dobro razumiju, u Bogu, jer se usmjerene na njega i od njega primaju nadahnuće, savjet. Odakle to s. Mariji da pita biskupa za savjet? Od nje same? Nije! To je dar Duha Svetoga, dar savjeta, koji se može samo ponizno izmoliti, primiti i s njime surađivati. Tako je s. Marija Petković zaredala osnivati sestarske zajednice: Od Blata na Korčuli preko Dubrovnika: Subotica, Smokvica, Preko, Prekrižje, Veles, Zemunik, Ugljan, Split, Vinagora... Pa onda od 1936. Argentina, a odatle 1941. Paragvaj, a odatle 1949. Čile, a 1952. ušla u središnjicu Družbe u Rim i stala se zajednica širiti po Italiji, 1953., u Peru, a 1958. u Urugvaj, kasnije u SAD, u Kanadu, u Njemačku. Eto u 46 godina svoga redovništva, od biskupskoga potvrđenja Družbe 1920. preko pravoga savjeta 1923., do smrti 1966., osnovala je 46 sestarskih zajednica u svijetu. Pa da nije Božje djelo! Dar savjeta! Djelo po savjetu Duha Svetoga. Krizmanici i krizmanice, surađujte s Duhovim darovima znanja i savjeta i učinit ćete čude-sna djela u životu!

Krizmi se kao sakramentu posvetila posebna pozornost. Prestala je pjesma. Oči sviju uprte su

u krizmanika pred biskupom. Biskup i krizmanik razmjenjuju riječi Božjega pečata i pristanka, dara i mira.

Na kraju sv. Mise župnik je zahvalio svojim suradnicima i svećenički kao vjeroučitelj pripomenuo: *"Dragi krizmanici, čestitam vama i vašim roditeljima ovaj dan, dan Duha Svetoga i želim da ispunjeni tim Duhom nastavite svjedočiti Božju ljubav u ovom svijetu, da vaša vjera ne ostane samo na riječima, nego da se pretoči u djela. Rekao sam vam jučer da imate večeras jedan važan ispit, ispit svoje vjere. Na tom ispitu ne će biti biskup, župnik... Bit ćete vi i vaši roditelji. Hoćete li ostati večeras u svojim obiteljima ili ćete otići u kafiće i pogaziti ono sveto što ste danas primili? To najviše ovisi o vama, ali i o vašim roditeljima. Nadam se da večeras na tom važnom ispitu ne ćete propasti."*

Vjerujem da su krizmanici dobro razumjeli i da su se držali darova Duha Svetoga: mudrosti, razbora, pravoga savjeta...

Na svršetku Misnoga slavlja krizmanici su se poredali pred oltarom, s biskupom i župnikom, da stave u svoj album i fotografiju s ovoga jedin-stvenoga životnoga slavlja.

Gvardijan fra Ante Pranjić počastio je u samostanskoj blagovaonici biskupa i sve svećenike. Biskup je zahvalio i ocima franjevcima i sestrama franjevkama na njihovu radu u župi.

Župnik je za prošlu 2015. godinu dostavio ove statistike duvanjske župe na Ordinarijat u Mostaru - vjernika: 7.903; vjenčanja: 62; sprovoda: 79; krštenja: 92; krizmanika i prvopričesnika po 118.

KRIZMANIČE, DRŽI SE HRVATSKIH BLAŽENIKA

Mostar/Katedrala, 15. svibnja 2016. - Msgr. Luka Pavlović, katedralni župnik u Mostaru, ove je školske godine povjerio vjeronaučnu pripremu kandidatima za sv. krizmu župnomu vikaru don Davoru Berezovskom. Bilo je 88 kandidata, kojima se priključilo još petero krizmanika iz drugih župa, dogovorom među župnicima. Krizmanici s kumovima i roditeljima i ostalim misarima ispunili su katedralu Marije Majke Crkve. Vladala je prava sabranost, pozornost i pobožnost. Kada je vrijeme pjesme - pjesma; kada je molitva - molitva; kada je šutnja - jedno uho, jedan pogled! Župni je zbor poizbor pjesmama Duhu Svetomu pratio sveto Misno slavlje, koje je počelo u 11.00 sati.

Jedna je srednjoškolka, skladno obučena kako se i dolikuje ovom sakramentu, pozdravila biskupa, a drugi je srednjoškolac uručio rukovet cvijeća. Krizmanici su razgovijetno čitali sveto-pisamske odlomke o Duhu Svetome i izgovarali molitve vjernika, a isto tako jasno odgovarali za vrijeme samoga čina sv. krizme dokazujući svojim glasom da se radi o sakramentu mladih, a ne - umirućih!

Biskup je govorio o darovima Duha Svetoga na ovjеровljenim primjerima hrvatskih blaženika:

Krizmanici i krizmanice! Pratite sabrano, poslušno i pozorno. I zapamtite ponešto ne samo za ovaj dan nego za život. Jednom je sv. krizma i evo ti današnje poruke! Mi imamo dva životna

organa: mozak i srce. Ako nemaš mozga ili srca, nemaš života. Dvije duševne sposobnosti, razum i slobodna volja, najviše se održavaju na našem mozgu i na srcu. Na mozgu se i na srcu događaju i infarkti, udari, slomovi: moždani i srčani. I kada te pogodi prežalosna vijest i kada te pohodi pre-radosna vijest. Čovjeku zna prestati kucati srce i u jednom i u drugom slučaju! E sada: Duh Sveti daje svojih sedam darova. Četiri se dara odnose više na mozak, a tri više na srce. Na mozak: mudrost, razbor, znanje i savjet; a na srce: jakost, pobožnost i strahopoštovanje. Za nekoga ćemo reći da je srcem jak, pobožan i bogobožan. Upravo ćemo o tim trima darovima govoriti navodeći primjere hrvatskih blaženika, ovih modernih.

JAKOST: blaženi Miroslav Bulešić. Rođen u Istri u župi Svetvinčenat 1920., ređen u istoj župi 1943., poginuo u drugoj župi, Lanišću, 1947. Ubili ga komunisti. Najprije je te godine zakazana sv. krizma u Buzetu. Kada je don Miro vidio da su komunisti naumili prodrijeti u svetište i obeščastiti ga, stao kao hrabri Makabejac na stepenište prićesne ograde i zaviknuo: "Samo preko mene mrtva!" I komunisti ustuknuli. Ali nisu ustuknuli sutradan, nedjelja, 24. kolovoza 1947. Zakazana sv. krizma u Lanišću, gdje se pripremalo još žešće nasilje. Don Miroslav je slavio sv. Misu prije sv. krizme, kao i msgr. Ukmar, generalni vikar, krizmatelj. Podijeljena je sv. krizma dječacima i djevojčicama. Svećenici otišli u župni dvor. Skupina nasilnika provalila u župnu kuću, iz koje su netom izišli milicajci. Provalnici zatekli don Miroslava u malom sobičku, današnjem župnom uredu. Sasuli na njega tuču udaraca - u glavu, u lice, po cijelom tijelu, kuda god su stigli. Kroz prozor, iza željeznih rešetaka, neki su svjedoci promatrali to usmrćivanje. Lice je vlč. Bulešića raskrvavljeno od otvorenih rana. Iz usta curi krv. Dok je trajalo to silovito i smrtonosno premlaćivanje, dvaput se čulo kako je svećenik Miroslav zazvao: 'Isuse, primi dušu moju!', poput sv. Stjepana prvomučenika. Jedan mu je od ubojica zarinuo nož u grlo, dva puta. Bilo je to oko 11.00 sati. Ubojice vlč. Bulešića izlaze iz kuće krvavih ruku. Neki Slavko drži okrvavljen nož. Traži vode... i perući ruke ponavlja: "Isuse, primi dušu moju!... Ma sam mu je ja primija!" Ubojica je na "sudu" oslobođen optužbe zbog ubojstva vlč. Bulešića, a osuđen je na blagu kaznu zbog "krivičnoga djela protiv javnoga reda i mira". Strašna mučenička vremena. Odakle jakost mladomu svećeniku don Miroslavu? Od njega sama? Nije. To mu je Duh Sveti dao!

Proglašen je blaženim u Puli 2013. godine! Krizmaniče, vidiš li ti što je jakost i vjernost!

POBOŽNOST: Blaženi Ivan Merz, rođen 1896. u Banjoj Luci, maturirao 1914. Zaratilo. Upisao se u vojnu akademiju u Bečkom Novom Mjestu, ali je ubrzo prešao u Beč na pravo. Prekinuo je studij zbog rata. Poslan je na talijansko bojište, gdje je bio od 1916. do 1918. Susreo se s patnjom i predsmrću, doživio pravo obraćenje. Vratio se kući nakon rata, nastavio studij prava i književnosti u Beču, a završio u Parizu, 1922. On će ostati laik, doktor, profesor. Vratio se u Zagreb i namješten kao profesor francuskoga i književnosti u sjemenišnoj gimnaziji. Uz profesorski posao radio je na usavršavanju svoga znanja te na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1923. postigao doktorat na temu: "Utjecaj liturgije na francuske pisce". Što je liturgija? - Evo ove sve crvene knjige po oltaru i ambonu! Nikada mu nije palo na pamet da ide u svećenike, a studira liturgiju. Piše stotine članaka s ovim naslovima: Crkveno pjevanje, Razmatranja o Rimskom misalu, Lamentacije u katedrali, Duhovna obnova po liturgiji, Nešto o ljepoti rimokatoličke liturgije, Uskrsni ciklus, Liturgija i umjetnost, Ljepota crkvene godine, Gregorijansko crkveno pjevanje, Poznavanje liturgije uvjet za djelotvornu pobožnost... Odakle mu taj dar pobožnosti? Od njega sama? Nije. To mu je Duh Sveti dao još u svetoj krizmi. Papa ga je proglasio blaženim u Banjoj Luci 2003. godine, jer je bio pravo pobožan i jer je širio pravu pobožnost. Sve u herojskom stupnju. Krizmaniče, pobožnost znači po-Božju, po-Božjoj-zapovijedi, po-Božjem-zakonu.

BOGOBOJAZNOST. Blaženi Alojzije Stepinac, rođen u Krašiću 1898., zaređen za biskupa 1934., kao mučenik preminuo 1960. Negdje sam čuo ili čitao da je u vrijeme rata nadbiskup Stepinac izišao u susret molbi križevačkoga grkokatoličkog vladike Janka Šimraka posuđujući mu određenu svotu kuna. I sve je uredno potpisano da će biti vraćeno. Posudio je ili još bolje davao je, darivao mnogima raznu pomoć i u novcu i u naravi. Ali pala Država, pala kuna, biskup Šimrak 1945. po suđenjima, zatvorima, zatočeništvu, konačno oslobođen, ali je u kolovozu 1946. umro. A Stepinac te iste godine uhićen i doveden na suđenje. Osuđen na 16 godina zatvora. U životnim mukama zaboravilo se na onu posudbu. Koju godinu kasnije, padne na pamet Stepincu: Jesam li ja smio toliko posuditi? Može li se sada to vratiti? Kako to vratiti? Treba pred Boga stati. Pi-

tanje je savjesti. I nadbiskup Stepinac po regensu nuncijature u Beogradu, 1952. obraća se Papi: "... spreman sam umrijeti ne samo za Crkvu uopće, nego s Božjom milošću također za svaki paragraf Zakonika Svete Crkve Božje... Molim dakle preponizno da mi Sveti Otac sve oprosti, da, bude li potrebno za Svetu Crkvu mrijeti, uzmognem čiste savjesti napustiti ovaj svijet". Papa ga je, naravno, oslobodio te unutarnje more. Odakle Stepincu takav strah pred Bogom? Od njega sama? Nije. To mu je Duh Sveti dao. Taj je dar strahopoštovanja pred vječnim Sudcem. Bogobojažnost. Svima nam je na sudište Božje.

Sveta je krizma tekla u savršenu redu. Glasno odricanje od đavla i njegova zavodjenja i još glasnije pristajanje uza sve članke katoličke vjere. Biskupova zazivna molitva raširenih ruku nad krizmanicima. Bogoslov Mate upozorava krizmanika na pobožno držanje, uzima od njega cedulju i

dodaje je don Davoru koji čita njegovo ime. Biskup u krizmanikovo čelo utiskuje znakom križa pečat sedam darova Duha Svetoga. Krizmanik to potvrđuje.

Prije završna blagoslova biskupovo ozbiljno upozorenje krizmanicima i njihovim roditeljima da čuvaju ovaj veliki dar, a ne da dopuste da ga smrskaju u jednom suludu "tulumu"!

Velike stepenice pred oltarom primile su sve krizmanike za zajedničku fotografiju na ovaj veličanstveni Duhovdan!

Župnik je za prošlu godinu dostavio na Ordinarijat ove statistike o katedralnoj župi - vjernika: 5.100; vjenčanja: 37; sprovoda: 48; prvopričesnika: 74; krštenja: 81; krizmanika 115 (plus 45 onih koji su kroz godinu krizmani u katedrali a prethodno su ih nevaljano "krizmali" suspendirani svećenici, otpušteni iz Franjevačkoga reda).

KRIZMANICI, ISKORISTIMO GODINU MILOSRĐA

Buhovo, 22. svibnja 2016. - Svetkovina Presvetoga Trojstva. Sve župe i župne crkve u katoličkom svijetu slave liturgijsku svetkovinu na najvišem stupnju. A u Blagaj-Buni, u Gabela Polju i u Buhovu same crkve i župe posvećene Osobama Presvetoga Trojstva! Župnici obično ovim prigodama prirede i sv. krizme. Ove godine: biskup Ratko Perić u Buhovu kod don Pave Filipovića, a don Željko Majić, generalni vikar, u Gabela Polju kod don Marka Kutleše.

Buhovo, župa od 1969. u Širokobriježskom dekanatu, okupilo više svijeta nego inače. A broj se krizmanika stanjuje, i to već više godina stalno opada. Ovaj put jedanaestero: sedmero iz osmoga razreda, a četvero iz prvoga srednje. S kumovima sa župnikom don Pavom, tajnikom don Marinom i biskupom ušli su u procesiji u crkvu.

Pozdrav pred oltarom jednoga krizmanika u ime svojih vršnjaka, a župnik izražava dobrodošlicu u ime svih župljana.

Biskup zahvaljuje i župniku i krizmanicima i sve potiče na čin kajanja pred Ocem nebeskim po euharistijskoj žrtvi Krista Sina Božjega u Duhu Svetomu.

Župnik navješćuje sv. Evanđelje po Ivanu. Krizmanicima su povjerena misna čitanja, molitve vjernika i darovi. Na koru svira don Dragan iz Čapljine, župnikov bratić. Pjevaju se pučke

pjesme, pa i one misne nepromjenljive dijelove - Gospodine, Slava... - svi pjevaju.

U **propovijedi** biskup ističe dvije značajke Božje: prva, Bog nas je sve stvorio i sve nas stavio pod zakon rasta u dobi, spoznaji i ljubavi. Mi u tome rastu kao slobodna bića birmo i krive putove, posrćemo, padamo. I druga, Bog nam prašta kada u svome rastu i na svome životnom putu pogriješimo ako oprostjenje molimo. Ovo je izvanredna Godina Božjega milosrđa kada smo pozvani iskoristiti prigodu i oprostjenja svojih grijeha i oprosta od zasluženih vremenitih kazna.

Krizmanici su prije svete potvrde potvrdili vjeru koju su primili na krštenju, a za njih roditelji i kumovi odgovarali, i koja se u njima razvijala u skladu s fizičko-psihičkim rastom. Ne samo vjera, nego i nada i ljubav kao bogooblične krjeposti. Sada su uzrasli da prime i darove Duha Svetoga s kojima će surađivati kroz život da budu mudri i razumni, da primaju vjeronaučno znanje i potrebne savjete, da budu pobožni, odlučni i bogobojažni.

Na kraju sv. Mise tajnik je krizmanicima podijelio neke biskupove knjige. Fotografije su snimili događaj i same sv. krizme i zajedničkoga nastupa pred oltarom. Čak su i pojedinačno krizmanici s kumovima zaželjeli s biskupom imati krizmenu fotografiju.

Nakon sv. Mise došli su čestitati župniku i župi i susjedni svećenici, koji su također imali pučke sv. Mise u župama: don Tomislav iz Grljevića, koji je bio prvi župnik, graditelj, fra Ignacije iz Rasna, don Jozo s Ledinca, don Krešimir iz Jara, don Stjepan iz Raskrižja.

Župnik je sve čestito počastio u svome dvoru.

Župnik je za prošlu godinu dostavio na Ordinarijat ove **statističke podatke** - vjernika: 340; krštenja: 1; vjenčanja: 2; prvopričesnika 3; sprovoda 10. Očiti pad: nešto selidbom, nešto nevjenčanjem i nerađanjem i k tomu prirodna smrt.

KAKO SURADUJEMO S DUHOVIM DAROVIMA

Međugorje, 28. svibnja 2016. - Sveta krizma u Međugorju u subotu, 28. svibnja, prije podne. Prostrana crkva apostola Jakova, Starijega, prima ne samo 79 krizmanika osmoga razreda, s njihovim roditeljima i kumovima, nego i druge misare. S kora župni zbor pjesmom i glazbom ugodno prati Misno i krizmeno slavlje od početka do kraja. Procesija polazi iz crkvenoga dvorišta. U konceleciji s biskupom Ratkom Perićem župnik je fra Marinko Šakota, broćanski dekan fra Dario Dodig s Čerina, župnik s Gradine don Đuro Bender, tajnik don Marin. Ovogodišnje krizmanike vodio je fra Hrvoje, koji ih je također držao u dostojanstvenu redu za vrijeme sv. Mise i potvrde. Dvoje krizmani-

ka pozdravilo je biskupa i svu zajednicu, a župnik je izrazio srdačnu dobrodošlicu krizmatelju. Kao i kod dijeljenja i primanja drugih sv. sakramenata, oči sviju usredotočene su na sam čin krizme, gdje se krizmanici vladaju pobožno i dostojno svetoga mjesta i sakramenta, čuje se ime krizmanika, njegov glas i pristanak na crkveno zajedništvo, biskupovo stavljanje pečata s uljem na čelo krizmanikovo, poneki upit i odgovor. Jednako tako krizmanici pristupaju i sakramentu sv. Pričesti, a dan prije bili su i na sv. ispovijedi.

Poslije sv. Mise zajednička fotografija pred oltarom. Prenosimo biskupovu propovijed o Duhu Božjemu:

ISTINE VJERE U DUHA SVETOGA

Mi katolici o Duhu Svetome vjerujemo ono što je Gospodin Isus naučavao. On je obećao da će Otac, u njegovo ime, poslati drugoga Branitelja, koji će nas poučavati u svemu i podsjećati nas na sve što nam je on govorio (Iv 14,26). Crkva vjeruje više istina sadržanih u Svetome Pismu, a proglašenih na Nicejskom 325. i Carigradskom koncilu 381. godine.

1) Začet po Duhu Svetom, rođen od Djevice Marije. Katolička vjera uči, kako prenosi Novi Zavjet, da je anđeo Gospodnji, u Božje ime, pozvao Mariju da u svome slobodnu odgovoru začne Onoga u kojem će prebivati "tjelesno sva punina božanstva" (Kol 2,9). Božji odgovor na Marijino začuđenje: "Kako će to biti kad ja muža ne poznajem?" sadržan je u snazi Duha: "Duh Sveti sići će na te" (Lk 1,35). Na blagu vijest da će Sina Svevišnjega roditi snagom Duha Svetoga, a da ne upozna muža, Marija je "poslušnošću vjere" (Rim 1,5), sigurna da "Bogu ništa nije nemoguće", ponizno odgovorila: "Evo službenice Gospodnje; neka mi bude po tvojoj riječi" (Lk 1,37-38). Duh je Sveti, dakle, poslan da posveti utrobu Djevice

Marije i božanski je oplodi tako da se Očev vječni Sin začne u čovještvu koje je uzeto od njezina tijela. "Kada dođe punina vremena odasla Bog Sina svoga: od Žene bi rođen" (Gal 4,4). Jedinorođeni Sin Božji, začet kao čovjek u krilu Djevice Marije jest "Krist", tj. Pomazanik Duhom Svetim, već od početka svoga ljudskog postojanja.

2) Duh je Gospodin. Toga istoga Duha nazivamo i Gospodinom. Pojam Gospodin pridajemo Bogu: Ocu i Sinu i Duhu Svetomu. Svakoj osobi Presvetoga Trojstva u punom smislu pripada riječ Gospodin, Gospodar, Posjednik, Tvorac. Čin stvaranja jest djelo Presvetoga Trojstva. Otac je dao gospodstvo Sinu, ali to isto gospodstvo ima i Duh Sveti (2 Kor 3,17). Mi smo primili u krštenju dar Oca i Sina i Duha Svetoga, jednom zauvijek. U sakramentu krizme primamo pečat dara Duha Svetoga, opečaćeni za dan otkupljenja, jednom zauvijek. Taj jedinstveni pečat jest znak da je Duh Sveti naš Gospodar, Gospodin, a mi njegovo životno vlasništvo.

3) Duh je Životvorac. Duh daje život stvari, tijelu. Daje život svakomu od nas. Roditelji nam po

naravi, koju je Bog stvorio, daju zemaljsko tijelo, ali nam dušu/duh izravno daje sam Bog. Pavao vrlo jasno kaže da je čovjekov život od Duha: "I ako je Krist u vama, tijelo je doduše mrtvo zbog grijeha, ali Duh je život zbog pravednosti" (Rim 8,10). Duh je izvor, tvorac, čuvar i podržavatelj života. Nije se Duh degradirao u materiji, nego je oživio, oživotvorio i uzdigao materiju na duhovnu razinu.

4) Koji izlazi od Oca i Sina: Nama se Bog u povijesti ukazuje stupnjevito. Po rođenju Sina Božjega spoznajemo Oca koji je izvor. A Sin nam Božji najavljuje Duha Svetoga. Tako se u Isusovu životu prvi put na izvanjski način jasno očituje: Otac, Sin i Duh Sveti - Presveto Trojstvo. Lako ćemo naučiti da je Bog Trojedini, tj. da su *Tri Božanske Osobe*, a *Jedna Božanska Narav*, ali kako to protumačiti da nam bude shvatljivo? Kad bismo mi to mogli razumjeti, mi bismo bili na Božjoj razini. A beskrajno smo daleko od te spoznaje. Ali se u svojoj vjeri ne možemo ne služiti umom. Tako naučavamo da se Bog Otac ukazuje kao počelo, stožer, tvorac svega. Zatim vidimo da u povijest ulazi Krist Gospodin koji se sigurno ne može protumačiti samo kao ljudska pojava, nego ga shvaćamo i vjerom prihvaćamo kao Sina Božjega, kao Drugu Božansku Osobu, Mudrost po kojoj je sve stvoreno. Konačno se na vanjski vidljivi način javlja Božja Ljubav Oca i Sina, a to je Duh Sveti koji sve vodi, podržava, upravlja, prosvjetljuje i oživotvoruje. Čudno je da se o Duhu Svetome uvelike počelo govoriti i pisati tek nakon Isusova uzašašća, odnosno nakon Pedesetnice ili silaska Duha Svetoga. Zar nije nešto slično i s električnom energijom koja je uvijek postojala u svijetu, samo je ljudi nisu pronašli prije 19. stoljeća? Tako je i Duh Sveti oduvijek nazočan u svijetu, i djelatatan, a ovo je bila prigoda objave *Osobnosti Duha* pred ljudima.

5) Koji se s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi. Čašćenje i slavljenje u ovome članku vjere pridaje se isključivo Bogu. To znači da čašćenjem i slavljenjem Duha Svetoga, zajedno s Ocem i Sinom, priznajemo Duha pravim Bogom po jednoj biti, a Trećom Božanskom Osobom. Crkva ima više svetkovina kojima se iskazuje najveća čast i slava Duhu Svetomu.

Slavimo Presveto Trojstvo, i u toj slavi častimo i Duha Svetoga.

Slavimo Krštenje Gospodinovo, gdje se pojavio i Duh Sveti u liku goluba.

Slavimo svetkovinu Navještenja Gospodinova, gdje je Duh Sveti bio djelatno nazočan.

Osobito svetkovinu silaska Duha čujno i vidljivo u Jeruzalemu na dan Pedesetnice.

Moramo uvijek imati na srcu i na umu kako Duha Svetoga spominjemo i častimo:

- kada god činimo znak križa: U ime Oca i Sina i *Duha Svetoga*;

- kada god molimo zaziv: Slava Ocu i Sinu i *Duhu Svetomu*;

- kada god izgovaramo Vjerovanje, kao što ga ovdje tumačimo;

- kada god pjevamo himne: *Dođi, Duše Presvete* ili: *O dođi, Stvorče, Duše Svet*;

- kada god završavamo misne molitve: Po Gospodinu našem... u jedinstvu *Duha Svetoga*, Bog po sve vijeke vjekova;

- kada god slavimo svete sakramente, od krštenja preko krizme do ređenja;

- kada slavimo ili sudjelujemo u sv. Misi u kojoj se često spominje Duh Božji;

- vrlo često, kada čitamo molitve vjernih u Časoslovu;

- a uvijek, u nevezane dane, možemo misiti na slavu *Duha Svetoga*, kao što danas slavimo.

Ovisi o nama kako ćemo doživjeti Božjega Duha i biti poneseni da drugima svjedočimo.

6) Koji je govorio po prorocima. Duh silazi na Izaiju, prvoga od velikih proroka, više stoljeća prije Krista: Duh Gospodnji na meni je, poslao me da radosnu vijest donesem ubogima, da iscijelim srca slomljena, da zarobljenima navijestim slobodu, da razveselim ožalošćene na Sionu, da im dadnem vijenac mjesto pepela (Iz 61,1-3). Sam će Krist započeti svoje djelovanje tim Izaijinim riječima (Lk 4,18-19).

U Ivanovu Evanđelju čitamo da nam je Krist obećao Duha Božjega koji se može očitovati u svačijem životu, ako mu ne zapriječimo pristupa. U našem rječniku pojam *branitelj* obično nosi našu zahvalnost i poštovanje. Isus je davno nazvao Duha Svetoga drugim Braniteljem. On je prvi, Duh je drugi. Brani nas od napada, od napasti, od napuhanosti, od grijeha, od zla puta, on je naš Branitelj koji savršeno razumije naše dubine, a proniče i sve dubine Božje. On čuva naše jedinstvo, štiti naše živote, nadahnjuje naše duše, tumači naše molitve pred Bogom. Bez Božanstva Tvojega čovjek je bez ičega, molimo u himnu Duhu Svetomu. Isus Duha naziva *Parakletom*, Tješiteljem-Braniteljem. On je naš sedmerostruki *Obdaritelj*:

- On je *Izvor* iz kojega se napajamo darom *mu-drosti*.

- On je *Pomoćnik* koji nam razbistruje pamet i *razum* dajući nam pečat *razbora*.
- On je *Učitelj* koji nam daje životno *znanje* za spasenje.
- On je *Prijatelj* koji u pravi čas i u pravoj mjeri pruža pravi dar *savjet* u savjesti.
- On je *Svjedok* koji kaže kakav je Bog i kakvi mi moramo biti *po-Božjem-zakonu, po-božni*.
- On je *Liječnik* koji nas ozdravlja u slabostima našim i daje nam snagu, dar *jakosti* u srcu.
- On je *Osloboditelj* od strahova naših, upozoravajući nas da se nikoga drugoga ne *bojimo do*

Boga. Zar nam tih sedam darova ne treba svakoga trenutka u našem životu i radu ako želimo živjeti po Božjem zakonu?

A vi ćete, krizmanici, ove svete darove sada sakramentno primiti i s njima životno surađivati!

Župnik je za 2015. godinu dostavio na Ordinarijat ove statistike: vjernika: 5.474; vjenčanja: 34; sprovoda: 48; prvopričesnika: 57; krštenika: 80; krizmanika: 81.

STOTNIK SA SEDAM DAROVA

Mostar/Sv. Toma, 29. svibnja 2016. - U **Mostaru na Bijelome Brijegu** u župi sv. Tome Apostola u 9. nedjelju kroz godinu, 29. svibnja 2016. u 10.00 sati slavljena je sv. Misa pod kojom je polaznicima prvoga razreda srednjih škola podijeljen sakrament sv. krizme. Bilo je dvadeset i osam kandidata: osamnaest muških i deset ženskih. Za sv. potvrdu pripremao ih je župnik don Krešo Puljić. Velika crkvena dvorana - Oratorij sv. Tome - primila je sve krizmanike i njihove roditelje s kumovima i sve redovite sudionike nedjeljne sv. Mise.

U konceleciji s biskupom Ratkom, i sa župnikom don Krešom, bili su mostarski dekan i katedralni župnik msgr. Luka Pavlović; don Mihovil Zrno, umirovljenik u Domu, redoviti pomoćnik u župi; don Marin. Jedan je krizmanik vlastitim sastavom pozdravio biskupa, a krizmanica je uručila biskupu zahvalu - uokvirenu sliku s križem u koji je upisano sedam najvećih čovjekovih vrijednosti: Istina, Život, Svetost, Milost, Pravda, Ljubav, Mir.

Stotnikova kuća i duša. Nakon Evanđelja po sv. Luki (7,1-10) biskup je protumačio susret između rimskoga stotnika i Gospodina Isusa u ključu sedam darova Duha Svetoga. U vrijeme Isusova javnoga djelovanja satnik rimske satnije, nepoznata imena i podrijetla, boravio je u Kafarnaumu, glavnom gradu Galileje, iz sigurnosnih razloga, u "mirovnoj misiji". Čim je premješten na ovu novu vojnu službu, nastojao se sprijateljiti sa Židovima ne samo u Kafarnaumu, nego i u cijeloj Galileji. Uzajamno poštovanje razvijalo se bez smetnje i prigovora. Štoviše, zavoljeli ga Židovi, a i on njih. Čak im i sinagogu sagradio da ih uvjeri da im dobro želi, samo da u zemlji vlada skladan mir i potreban red za koji je on zadužen u ime

Rimskoga cara. Najprije preko židovskih poglavara pozvao je Isusa da mu izliječi bolesna slugu, a onda se predomislio i preko svojih osobnih prijatelja poručio Isusu da se ne muči i ne dolazi jer on nije dostojan primiti ga u svoju pogansku kuću. Dosta je jedna Isusova riječ, na daljinu, i sluga će njegov biti zdrav. Jer i on kao časnik zna što znači u vojsci posluh i disciplina. Isus ga pohvalio i kao vjernika i kao vojnika. Crkva njegove riječi izgovara u najsvetijem trenutku sv. Mise, pred samu sv. Pričest: Gospodine, nisam dostojan... Primio od Isusa dvostruku nagradu: izvrsnu pohvalu i potpuno ozdravljenje slugu. Jedan od zapaženijih subesjednika Isusovih, iako se nije osobno ni susreo s Isusom, i jedan od svjetlijih likova u Evanđelju. A po izrazima vjere koju je pokazao u Isusa nije mu bilo ravna ni u svemu Izraelu. Ovaj je stotnik imao svih sedam darova Duha Svetoga u početnu stupnju, i u naravi i u ponašanju svome:

Mudar: Jednako želi zdravlje i svomu slugi kao i svomu sinu i kćeri i ženi. A mogao je, prema tadašnjemu zakonu i običaju, slugu prodati i novoga kupiti po jeftine denare na bilo kojoj tržnici Rimskoga carstva.

Razborit: traži lijeka za slugu svoga. Angažira Židove. Čuje za Isusa i za nj se razborito opredjeljuje. I uspijeva.

Znanje: ima opće kulturno znanje. Počeo je proučavati židovski zakon čim je bio imenovan na novu službu. Služi se tim znanjem na najbolji mogući način. Za dobro svih ljudi.

Savjetu se daje: traži mišljenje od Židova kako mir u zemlji stvoriti i traži savjet od svojih prijatelja koji mu se stavljaju na raspolaganje. I postiže što je želio.

Hrabar: odlučuje se poći k Isusu da izmoli zdravlje za slugu svoga. Bila je to smjelost da se on kao poganin obrati Židovu iscjelitelju da mu izliječi kućnoga slugu.

Pobožan: gradi sinagogu Židovima u Kafarnaumu, u koju je i Isus zalazio.

Bogobojazan: Boji se da mu Isus uđe u kuću, jer će se opoganiti, zato šalje delegaciju da mu prenese stotnikovu vjeru: Isus može izliječiti slugu i iz daljine!

Ovaj stotnik već na naravnoj razini pokazuje darove Duha Božjega. Pa da nije takav, ne bi mu Crkva uzela iz usta riječi i stavila ih u usta svakoga vjernika koji ih izgovara prije same sv. Pričesti već dvije tisuće godina.

Ovaj je stotnik, velim, primio darove Duha Svetoga i prije krštenja, kao što je i onaj drugi rimski satnik, imenom Kornelije, primio Duha Svetoga dok je Petar tumačio Isusov i Duhov do-

gađaj, tj. prije nego mu je Petar podijelio sakrament krštenja (Dj 10,46-48).

Krizmanici su u sakramentu sv. potvrde glasno i jasno, svjesno i slobodno potvrdili ono što su u vjeri primili u krštenju prije šesnaest godina, kada su njihovi roditelji i kumovi mjesto njih odgovarali. Ovdje još na poseban način sakramentno dodano i sedam velikih darova: četiri koja se odnose na ljudski razum: mudrost, razbor, znanje, savjet, a tri na ljudsko srce: jakost, pobožnost i bogobojaznost.

Krizmanici, današnji primljeni darovi Duha Svetoga pratili vas kroza sve labirinte vašega života!

Župnik je na Ordinarijat dostavio podatke za 2015. godinu: vjernika: 4.150; vjenčanje: 1; sprovoda: 11; krštenja: 33; prvopričesnika: 39; krizmanika: 40.

KRIZMANICI, SKLADNI DUŠOM I TIJELOM!

Mostar/Sv. Matej, 4. lipnja 2016. - Župu Svetoga Mateja, apostola i evanđelista, u Mostaru pastoralno vode don Ivica Boras, župnik, i don Mile Vidić, župni vikar. Sve do prethodne godine bilo je jedno slavlje sv. krizme, pred katedralom, za sve pripravnike iz svih sedam gradskih župa. Nekada se našlo na okupu za sv. potvrdu više od 600 krizmanika. Budući da se pokazalo praktičnim, prikladno liturgijskim, uza sve poštovanje vlastitosti svake župe, prošle je godine odlučeno da svaka župa svake godine ima sv. krizmu u gradu. Ove je godine bila sv. krizma u župi Svetoga Mateja u subotu, 4. lipnja popodne, na spomendan Prečistoga Srca Marijina. Crkva ispunjena vjernicima, i njihovom molitvom i pjesmom. A šezdeset i sedmero krizmanika pravi su duhovni cvijet župe.

Prije početka sv. Mise biskupa je Ratka pozdravilo dvoje krizmanika u ime svojih vršnjaka, polaznika prvoga razreda srednjih škola. A u ime cijele župe riječi pozdrava uputio je župnik don Ivica.

Krizmanicima su povjerena misna čitanja i molitve vjernih. Bilo bi dostojno i spasonosno i nadasve kršćanski da ovakvi nastupi ohrabruju kandidate te da uvijek predvode večernju molitvu u svojim obiteljima i da budu angažirani vjernici nedjeljom na pučkoj sv. Misi.

Biskup je u propovijedi govorio o Crkvi kao pravoj majci i učiteljici, koja brižljivo, sustavno i

životno prati svakoga svog člana, od početka do svršetka:

Rodiš se na ovaj svijet i roditelji te donesu na KRŠTENJE da se upišeš u Crkvu kao njezin član, da se u sakramentu oslobodiš iskonskoga grijeha, da primiš posvetnu milost Presvetoga Trojstva, da postaneš dijete Božje koje će rasti u dobi, milosti i mudrosti i pred Bogom i pred ljudima. Čim se osoviš na noge, i roditelji te mogu dovesti u crkvu, obučena u "misno" odijelo, slobodno šetaš, pjevaj, osvajaj prostore po crkvi i upoznaj nova lica nove braće i sestara. Starija braća i sestre tijekom vremena uče mlađe kako će se ponašati pristojno, pobožno i pozorno i kako će se i sami, u skladu sa svojom dobi, pripremati za primanje drugih svetih sakramenata. Ima dječaka koji i prije početka osnovne škole obuku ministrantska odijela.

Čim mogneš razlikovati dobro od zla, istinu od laži, pravdu od nepravde, lijepo od ružna, roditelji te dovedu pred svećenika na sv. ISPOVIJED, da priznaš kakav si, da se pokaješ za ono što nije u redu, da ti se oproste grijesi i da se usmjeriš pravim putem krjeposna života.

U to vrijeme lako možeš običan kruh, koji služi zdravlju tijela, razlikovati od EUHARISTIJSKOGA KRUHA, koji služi vječnomu životu. Pripremaš se za sv. Pričest, osobni i crkveni doga-

đaj koji ostaje svakomu djetetu duboko zasiećen u pamćenje.

Uzrasteš do petnaeste ili šesnaeste godine, evo novoga sakramenta, sv. KRIZME, snage Duha Svetoga koji ti udjeljuje sedam svojih darova: četiri za tvoju razumsku stranu: mudrost, razbor, znanje i savjet, te tri za tvoju slobodnovoljnu stranu: jakost, pobožnost i bogobojaznost. Svoje mladenačke hirove i strasti trebaš staviti u okvire, pod nazor i pod ocjenu je li to što činiš mudro ili ludo, razborito ili nerazborito, primaš li savjeta ili si uporno svojeglav/a. Kao što su tvoji roditelji odgovarali u tvoje ime s obzirom na odreknuće od sotone i njegova sjaja, i na primanje dara sv. vjere, tako ti danas potvrđuješ da želiš živjeti u vjeri svojih roditelja, svojih pradjedova, ali kao svjesna i samostalna osoba koja ima svoj osoban odnos prema Bogu i prema crkvenoj zajednici.

Tako te Crkva prati u tvome odgoju i rastu do tvoje dobi kada si duševno i tjelesno dozreo za ŽENIDBU i osnivanje nove obitelji. I tu te poučava, poziva, upozorava da ćeš od sutra odgajati nova bića.

Svima nam je u mnoga doba zdravlje ugroženo, kudikamo više ono duhovno nego tjelesno. Zato se Bog pobrinuo da ti i na vanjski način dadne utjehu, pomoć, BOLESNIČKO POMAZANJE, kao lijek duše a često i lijek tijela.

Budući da za crkvenu zajednicu treba netko biti zadužen službom poučavanja, posvećivanja i upravljanja, u ime Božje, eto novoga sakramenta,

sv. REDA SVEĆENIŠTVA. I za tu se službu treba posebno pripremati: četiri godine sjemenišne gimnazije, pet godina bogoslovije do diplome, pa šestu godinu u praksi na župi kao zaređeni đakon u pripremi za svećeništvo. Crkveni je zakon da nema ređenja prije napunjene 25. godine. Kakve župe, takvi i sjemeništarci i bogoslovi i svećenici. A djevojčice i djevojke opredjeljuju se za redovnički život kojim pokazuju želju da izbližega služe Gospodinu.

Eto tih **sedam temeljnih pragova života** na kojima ti sakramentna Crkva stoji na raspolaganju brinući se za tvoj duhovni uspon i kršćanski uspjeh. Nema ništa, krizmaniče, bez tvoga pristanka, tvoje suradnje s Božjim darovima i aktivna udjela u crkvenom životu. Što više sposobnosti u Crkvu uložiš, to ćeš više duhovne koristi izvući i za ovaj i za drugi život. Sve skladno i u duševnom i u tjelesnom pogledu.

Neka vam, krizmanici, ostane upečaćen u svijesti ovaj sveti i jedinstveni dan ne samo po papirnatof fotografiji i prolaznu daru kuma ili kume, nego po neuništivu karakteru darova Duha Svetoga. Pratilo vas Gospino srce koje je uvijek bilo natopljeno milosnom rosom Duha Svetoga.

Župnik je za prošlu 2015. godinu dostavio na Ordinarijat ove župne statistike: vjernika 4.100; sprovoda 25; vjenčanja 44; prvopričesnika 59; krizmanika 72; krštenja 95.

KRIZMANICI, ČISTA SRCA POPUT MARIJE

Drinovci, 4. lipnja 2016. - U subotu, 4. lipnja 2016., na spomendan Prečistoga Srca Marijina, slavljen je sv. krizma u župi Drinovcima, u Grudskom dekanatu. Župnik fra Bože Milić i pomoćnik mu fra Sretan Čurčić vodili su dva razreda, prvi i drugi srednjih škola, pripremajući učenike za ovaj svečani i jedinstveni trenutak u njihovu životu. U koncelecijaciji s biskupom Ratkom Perićem bili su, osim spomenutih drinovačkih franjevac, također grudski dekan fra Branimir Musa, župnik iz Tihaljine; fra Stipe Marković iz Gorice, fra Hrvoje Miletić iz Međugorja, don Marin Skender tajnik, a kasnije je došao čestitati i fra Robert Jolić iz Klobuka.

U svome pozdravu, u ime svojih vršnjaka i vršnjakinja, njih 71, jedna je krizmanica spomenula kako se na više mjesta uvodi praksa da se mladi

nakon što su sakramentno potvrđeni, sve više udaljuju od Crkve. Zato moli biskupa, svećenike, roditelje i cijelu župu da ovi krizmanici ostanu vjerni i svomu obećanju i Crkvi koja ih prati od krštenja.

Biskup je znakom križa izrazio duboku vjeru u Presveto Trojstvo i obećao krizmanicima molitve za njihov rast u Crkvi, i potaknuo ih da nikada ne prekidaju sakramentne veze s Crkvom. "Sve uvelike ovisi o vama samima, mladi! U vašoj je ruci vaša sudbina. Ako vi želite biti nemudri, nerazboriti, ne dati se savjetu, slabići, nepobožni, neobogobojazni, sve suprotno darovima Duha Svetoga koje primete u sv. krizmi, nemojte se čuditi ako se sve počne, prije ili poslije, objati o vaše glave. Zato pamet u glavu!"

U propovijedi biskup je spomenuo da je Crkva u obnovljenoj liturgiji povezala u dva dana svetko-

vinu Presvetoga Srca Isusova i spomendan Prečistoga Srca Marijina. Osvrnuo se na katoličke istine o Marijinoj ulozi u djelu spasenja što ga je izveo njezin Sin Isus i božanski dopunio Duh Sveti.

Biskup je, pozvavši krizmanike na budnost i pozornost, naveo i kratko obrazložio vjerske istine koje svaki pravi katolik prihvaća o Blaženoj Djevici Mariji. Sve su te istine, ne privatna karaktera za samu Gospinu osobu, nego u vidu začeca Sina Božjega i Marijina vjerna praćenja svoga Sina do njegove Golgote, Uskrsnuća, silaska Duha Svetoga...

Prva je istina da je Gospa, po Božjem određenju, jedina od žena, bezgrješno začeta u svojoj majci Ani. Nije u sebi imala iskonskoga grijeha, a u svome životu nije poznavala nikakva osobnoga grijeha, ni najmanje vrste.

Druga je istina da je ona, snagom Duha Svetoga, u vremenu začela vječnoga Sina Božjega, Drugu Božansku Osobu. Bog je Otac želio da se njegov vjekovječni Sin, po Duhu Svetomu utjelovi i rodi iz nazaretske Djevice Marije. Zato s pravom Mariju nazivamo Bogorodicom, Roditeljkom i Majkom Sina Božjega. Ovo je matica svih istina o Gospi.

Treća je istina: iako je Gospa postala Majka, ona je ostala Djevica, što je jedinstven slučaj u svijetu. Bogu ništa nije nemoguće. Nije to samo fizičko čudo nego i veliko otajstvo Božje ljubavi. Zato Crkva Mariju štuje kao Djevicu Majku.

I konačno četvrta istina: Bog je Gospu, na svršetku njezina zemaljskoga života čudesno preobrazio te dušom i tijelom uznio u nebesku slavu. U nebu se tjelesno preobraženi nalaze samo uskrsli Gospodin Isus Krist i njegova prečista Majka Marija.

Nitko od nas ljudi nije imao takav odnos prema Duhu Svetomu kao Marija, od svoga bezgrješna začeca do uznesenja na nebo.

Te je povlastice Bog udijelio Mariji u vidu njezina bogomajčinstva. Ona nam nije samo divan primjer, nego ujedno i majčinska pomoć na putu našega spasenja.

Nakon što su krizmanici, svjesno i svojevrijedno, glasno obnovili odreknuće od sotone i njegova zavođenja, što su u njihovo ime na njihovu krštenju bili učinili njihovi roditelji i kumovi, te sada još glasnije izrazili vjeru u Presveto Trojstvo, u Blaženu Djevicu Mariju, u Crkvu Božju, pristupali su sakramentu sv. potvrde primajući sedmerostruki dar i za glavu i za srce. Bilo svima sretno i blagoslovno!

Župnik je za prošlu 2015. godinu dostavio na Ordinarijat ove statistike drinovačke župe: vjernika 2.310; vjenčanja 13; krštenja 26; prvopričesnika 40; sprovoda 53.

KRIZMANICI, RODITELJI VIŠE VOLE VAS NEGO VI NJIH!

Seonica, 11. lipnja 2016. - U župi Seonici, u Duvanjskom dekanatu, sveta je krizma svake druge godine i dijeli se kandidatima iz osmoga osnovne i iz prvoga razreda srednje škole. U dogovoru sa župnikom i duvanjskim dekanom, fra Vinkom Kurevijom, biskup je Ratko došao u subotu, 11. lipnja 2016. u 10.00 sati slaviti sv. Misu i podijeliti sakrament sv. potvrde učenicima kojih je bilo trideset. Uobičajeni standard: jedna je krizmanica svojim riječima, čak je rukom pisala tekst, pozdravila biskupa a druga je uručila cvijeće, simbol mladosti. Župnik je kratko i srdačno pozdravio i predvoditelja i druge svećenike: don Barišu Čarapinu iz Vinice, don Blaža Ivandu iz Grabovice, don Ivana Bebeke iz Prisoja, a došli su župniku čestitati i fra Stjepan Martinović iz Kongore i fra Mladen Rozić iz Bukovice. Fra Gabrijel Mioč bio je na raspolaganju za sv. ispovijed.

Biskup je u propovijedi mladima iznio dva primjera iz Evandjelja: jedan muški, jedan ženski primjer.

U jednom se opisuje kako je jedna majka poganka u Sidonu, poganskom kraju koji je nekoć pripadao zemlji Kanaanu, imala kćer bolesnu. Možda joj je bilo petnaestak godina, eto kao tebi danas, krizmanico. Ne znamo imena ni majci ni kćeri. Čula mati za Isusa čudotvorca. Imala sreću susresti ga u Sidonu, kao da je namjerno došao da liječi. I žarko ga zamolila da joj izliječi malu bolesnicu. Isus se stao najprije izmicati, da vidi ženu vjeru i ustrajnost. Ali žena očitovala svoju nepokolebljivu vjeru kakvu je Isus rijetko vidio u svoj Palestini. U doista neobičnu razgovoru s Isusom žena je pokazala neobičnu vjeru koja je Isusa zadivila, čak je ženu vjeru i pohvalio i ujedno joj kćer posve izliječio (Mk 9).

A u drugom se slučaju opisuje kako je neki otac u Palestini imao bolesna sina. Bilo mu je jedno petnaestak godina, eto tako kao ti, krizmaniče! Doveo svoga sina najprije apostolima, ali mu apostoli nisu mogli pomoći. Pa se obratio izravno Isusu. Isus pita oca: vjeruje li da to on, Isus, može učiniti? Čovjek iskreno odgovara: Vjerujem, ali pomoz mi mojoj nevjeri! I Isus je i snagom takve vjere ili poluvjere pomogao. I mladićka je posve izliječio na temelju očeve vjere, ali i ocu pomogao da iziđe iz svoje nevjere (Mt 15).

Krizmanici, roditelji su vas donijeli na ovaj svijet, odgovorno pred Bogom i u obitelji.

Oni su vas odgajali i stalno odgajaju ne samo do 18. nego su vam pri ruci i nakon osamnaeste godine.

Oni se trude oko vašega školovanja i napretka. Vaš uspjeh - njihov je neuspjeh, a vaš neuspjeh - njihova je žalost.

Oni sav svoj život za vas zalažu da vama bude što bolje i u duhovnom i u tjelesnom pogledu.

Oni se brinu za vas od tabana do tjemena: u hrani, pilu, odijevanju.

Oni se zauzimaju za vaše zdravlje i sve će poduzeti da budete zdravi u svakom pogledu: jeste li vidjeli one biblijske primjere oca i majke što sve poduzimaju da pomognu zdravlju svoje djece?

Roditelji su odgovorni za vaš vjerski život: vjeronauk u školi, katehezu u župi, pohađanje svetih sakramenata.

Oni su mjesto vas na krštenju odgovarali da se odriču đavla i da vjeruju u Boga.

Oni su se obvezali da će vas odgajati u katoličkoj vjeri i katoličkom zajedništvu.

Oni su vas pratili na prvu sv. ispovijed i na prvu sv. Pričest. I radovali se vrhunskom radošću vašemu susretu s Isusom i Isusovim milosrđem.

Oni su vas danas, u vašoj 15. ili 16. godini, dopratili u crkvu da primite darove Duha Svetoga.

Vi danas svjesno i zahvalno ponavljate, potvrđujete - zato sv. Potvrda! - ono što su oni umjesto vas prije toliko godina izgovarali.

Oni će vam danas prirediti pravu obiteljsku gozbu.

Oni će one koji između vas žele poći u duhovni stalež ispratiti s ljubavlju i blagoslovom.

Kao što će vas svojom ljubavlju i brigom pratiti do vašega vjenčanja.

Vidite li, kako prvo Bogu, a onda svojim roditeljima najviše dugujete u svome životu.

A kakvi ste vi prema roditeljima? Poslušni ili neposlušni?

Puni poštovanja i ljubavi prema njima ili im prigovarate i ljutite se zbog najmanjih sitnica? Idu vam roditelji na živce?

Četvrta Božja zapovijed odnosi se na djecu da poštuju svoje roditelje, a ne odnosi se na roditelje, jer su roditelji po naravi puni ljubavi prema vama.

Sveta je krizma tekla prozivno, pobožno, uredno, razgovorno i odgovorno. Krizmanici su pokazali da su pomno pratili što se u propovijedi govorilo i na upite su spremno i vedro odgovarali.

Na kraju sv. Mise tajnik im je podijelio biskupovu knjigu: "Svećenici glagoljaši na području BiH. Trista godina djelovanja (1551.-1851.)". Više je svećenika glagoljaša djelovalo, povremeno, i u seoničkoj župi.

I neizostavno slikanje kao spomen na ovaj jedinstveni dan u životu.

Biskup je u župnoj kući pozdravio Matiju, pastiricu, koja je uvijek darivala janje biskupu o krizmi. Po nekom prastarom običaju i zavjetu. Sada je prešla osamdesetu godinu i nije više moćna oblijetati oko ovaca. Ima ih samo troje-četvero. Matija, oslobođena si od privatnoga zavjeta. Bog te blagoslovio i svaku pomoć dao!

Župnik je fra Vinko početkom ove godine dostavio na Ordinarijat ove statistike župe: vjernika 2.248; krštenja 17; vjenčanja 17; prvopričesnika 18; sprovoda 40.

RASKAJANIMA BOŽJE MILOSRĐE

Prenj, 12. lipnja 2016. - Župe Prenj i Aladinići, koje su stoljećima - od 1704. godine - funkcionirale kao jedna, Prenj-Dubrave, od 1977. djeluju odvojeno; a od 2000. godine ipak zajednički, ustrajno i svakogodišnje slave sv. krizmu, i to naizmjenice, jedne godine u crkvi Svih Svetih na Aladinićima, a druge godine u crkvi sv. Miho-

vila u Prenju. Ove 2016. godine, u nedjelju, 12. lipnja, župa domaćica bila je Prenj. Krizmanika iz Prenja bilo je sedmero, a iz Aladinića četrdeset i sedmero. Don Anđelko Planinić, župnik u Prenju, pozdravlja biskupa Ratka i kaže kako se narod odavno pita: kada će više jednom biskup doći na krizmu u Prenj? Posljednji je put bio 2009. go-

dine. Doista, prošlih je godina biskup slao svoje suradnike, generalne vikare, don Tomu Vukšića i don Željka Majića. A ove je godine poslao istoga don Željka da u objema župama obavi službenu vizitaciju, u Aladinićima 2. lipnja, a u Prenju 11. lipnja, a on je potvrdio sakramentno krizmanike te pečatom i potpisom vikarovu vizitaciju i u Prenju i na Aladinićima, gdje župniku je don Marko Šutalo. Župnik je don Anđelko u pozdravnoj riječi spomenuo i otužan podatak da se u ovoj školskoj godini nije upisao nijedan učenik u prvi razred osnovne škole.

U koncelecijaciji su bili, osim dvojice župnika, don Anđelka i don Marka, i aladinski kapelan don Ante, stolački župnik i dekan don Rajko, don Milenko iz Sarajeva, don Marin iz Mostara.

Prije župnika dvoje je krizmanika pozdravilo biskupa pod provizornim nadoltarištem na crkvenom dvorištu. Bilo je upitno hoće li sv. Misa i krizma biti vani, jer su oblaci i meteorolozi prijetili kišom. Odluka je pala da bude vani, i da se sve u miru i redu prenese u crkvu ako dođe do gusta. Biskup je ohrabrio zajednicu ističući da savršeno i vjernički prihvaćamo kako Bog odredi: sunce, kišu ili ovako: ni sunce ni kišu, kako je najugodnije. I tako je potrajalo do svršetka sv. Mise. Bogu hvala. Mali ali hrabri zbor pratio je sa strane oltara cijelu Misu pjesmom i svirkom.

Biskup je u propovijedi govorio o Božjem milosrđu. O glasovitoj javnoj grješnici u nekom palestinskom gradu, i javnoj pokajnici, kojoj u Evanđelju nije ime zapisano (Lk 7,36-50). Zgodu opisuje samo sv. Luka. Isusa je susrela za ručkom u kući Šimuna farizeja u istome gradu. Bez obzira na sve ljudske norme ponašanja, ona se usmjelila, raspitala za Isusa, ušla u kuću, svojim gestama i suzama pokazala koliko Isusa voli te od njega oprostjenje zamolila za svoje grijehe. Što Isusa molila, to i domolila. Nije progovorila nijedne riječi, nije mogla zbog potoka suza. Isus je tom prigodom dao nekoliko pouka Šimunu farizeju, koji je ostao na sve farizejski posve gluh.

Priča Isus prisposobu o nekom vjeroniku, koji je posudio novca dvojici dužnika: jednomu

500 denara, a drugomu deset puta manje: samo 50. Denar je dnevnic. Kada je došlo vrijeme povratka glavnice, nijedan od tih dužnika nije imao odakle vratiti. Na to se vjeronik velikodušnim pokaza i obojici oprosti dugove. Isusovo pitanje Šimunu: Koji će od ove dvojice amnestiranih dužnika više voljeti ili poštovati vjeronika? Koji će mu biti zahvalniji? I Šimun počinje zamuckivati: "Predmnijevam..." Kao da tu treba išta predmnijevati. Jasno ko podnevno sunce. Ipak odgovara: Onaj kojemu je više oprostio. Isus mu kaže da je dobro odgovorio. Posve pohvalno. Radostan Šimun. A onda mu Isus pokazuje kako ga je dočekao on, domaćin, a kako ova nepoznata žena. Zaključak: Možda je žena dužnica od 500 denara, ali ona traži oprostjenje, a Šimun je dužnik od 50 denara, ali on ne traži oprostjenja. Njegov grijeh ostaje. Isus je izričito podijelio oprostjenje ženi jer "mnogo ljubljase". A farizej je bez ikakva znaka ljubavi, a ipak dužnik, ali mu se dug ne prašta, jer ne moli oprostjenje.

Krizmanici su pokazali u kratkim upitima i odgovorima da su pažljivo pratili evanđeoski događaj i prisposobu i da su razumjeli da nema milosrđa bez raskajanosti. A kada ima raskajanosti, pa koliko god bilo grijeha, Bog izlijeva svoje milosrđe.

Župnik je počastio sve pristigle svećenike: don Vinka i đakona Iliju iz Dračeva, don Tomislava iz Čeljeva, don Ivana iz Čapljine, don Damjana iz Rotimlje...

Župnik je iz Prenja početkom ove godine dostavio na Ordinarijat statistike župe za prošlu godinu: vjernika 487; vjenčanja 1; prvopričesnika 5; krizmanika 6; sprovoda 6; krštenja 7.

A župnik je iz Aladinićima napisao za svoju župu: vjernika 2.980; vjenčanja 17; sprovoda 31; krštenja 40; prvopričesnika 45; krizmanika 50.

Obojica župnika kažu da se sve više mladih, osobito mladih obitelji, otiskuje iz župa u zapadne zemlje koje obećavaju više rada i zarade.

MUDRI POPUT SV. ANTE

Ploče-Tepčići, 13. lipnja 2016. - Na Crkvina-ma u župi Ploče-Tepčići, u Čitlučkom dekanatu, u ponedjeljak 13. lipnja 2016. svečana proslava sv. Ante Padovanskoga, zaštitnika župe. Župnik don

Ivan Turudić priredio je sadržajnu devetnicu, a osobito trodnevnicu u čast svetoga zaštitnika. U petak 10. lipnja Misu je predvodio i propovijedao fra Robert Kiš iz Izbična; koncert izveo Collegi-

um Ragusinum iz Dubrovnika. U subotu 11. lipnja Misu slavio i propovijedao isti fra Robert, a koncert klasične gitare izveli su P. Škoblje, A. Ivkošić, J. Kvesić i učenici glazbene škole "Brotinjo" iz Čitluka. U nedjelju 12. lipnja sv. Misu predvodio i propovijedao don Ivan Marčić, uz animaciju "Vojske Kristove" iz župe sv. Ivana iz Mostara. A ono što je župnika i župljane posebno obradovalo jest velik odaziv vjernika na večernje sv. Mise, na sv. ispovijedi, sve kao da su prave pučke misije.

Na samu svetkovinu u ponedjeljak 13. lipnja sv. Misu slavio je dijecezanski biskup Ratko Perić. U koncelecijaciji sudjelovali su župnici don Ivan, fra Dario Dodig iz Čerina, fra Marinko Šakota iz Međugorja, don Đuro Bender s Gradine, njegov kapelan don Ivan Bijakšić koji je pjevao Evanđelje, don Marin tajnik. Cijelo vrijeme su ispovijedali fra Ferdo Boban s Gradnića i don Ljubo Platinic iz Kruševa.

Vrlo promjenljivo vrijeme preporučivalo je da se sama sv. Misa i krizma slavi u crkvi, iako je na široku crkvenom dvorištu priređen prikladan prekrivač, i od kiše i od sunca, s raspoređenim klupama koje su bile popunjene vjernicima. Neki, koji imaju oka za procjenu odoka, govore da je bilo više od 400 vjernika, što je pravo Svećevo čudo, imajući u vidu da je župa razdijeljena u većinski zakoniti dio s don Ivanom na čelu, i nezakoniti dio sa župnom crkvom i kućom, koji je sebi uzurpirao jedan od devetorice otpuštenih franjevac, suspendiranih svećenika.

Prije početka sv. Mise izveden je petominutan dramatičan razgovor između Božjega glasa koji opominje i ispravlja i ljudskoga glasa koji se otima i na kraju ponizno popušta o molitvi Očenaša. Dvoje je kandidata pozdravilo biskupa u ime svih dvanaestero krizmanika iz osmoga razreda i iz prvoga srednje škole. Svi su se krizmanici iz župe spremno odazvali i na pouke i na samo primanje svetoga sakramenta. Čitanja su povjerena krizmanicima, a jedna je između njih pjevala pripjevni psalam.

Biskup je u propovijedi govorio o Duhovu daru mudrosti koji je sv. Ante primio u sakramentu sv. krizme i s kojim je svojski surađivao kroza svoj život osluškujući unutarnji zov savjesti, slušajući vanjski glas roditelja i crkvenih poglavara i tumačeći i same prirodne pojave i nepogode kao izraz Božjega dopuštenja i vodstva.

Mudar bijaše Ante, rođen 1195. i s krsnim imenom Fernando, kada se kao dječak, 1212. godine, odlučio za duhovno zvanje slijedeći sklonost srca

da postane svećenikom. Odlučio se za augustince te bio zaređen za svećenika 1220.

Mudar kada se iste godine odlučivao za prijelaz iz augustinaca u franjevce savjetujući se sa svima kojih se to ticalo, prigodom komemoracije petorice marokanskih mučenika koji su dovezeni u Lisabon. Dopušten mu prijelaz u fratre i uzeo je ime fra Antonio.

Mudar kada se te iste godine kao franjevac odlučivao u misije u Maroko da nastavi djelo mučenika, željan i sam postati svjedokom vjere, ako bude volja Božja.

Mudar kada se, bolestan, odlučio vratiti u Lisabon na liječenje, 1221. godine.

Mudar kada je dopao nepredviđeno na Siciliju kamo je vjetar zanio lađu na Sredozemlju, ne znoseći se idejom da se vrati u Portugal.

Mudar kada je na svetkovinu Duha Svetoga 1221. godine došao na Kapitul u Asiz gdje je bio Franjo Asiški, utemeljitelj novoga Reda.

Mudar kada je prihvatio predavanja na Bolonjskom učilištu, 1223.-25.

Mudar kada je otišao u Južnu Francusku obraćati albigenze, 1225.-27.

Mudar kao gvardijan i kao provincijal, do smrti, koja ga je pogodila 1231. u blizini Padove.

Mudar u svakom svom nastupu, pothvatu i govoru.

On je sa zahvalnošću primio dar mudrosti od Duha Svetoga, sa svom zauzetošću radio na razvijanju dara mudrosti, spajajući početak sa svršetkom u ključu mudrosti. Papa Pio XII. proglasio ga je učiteljem Crkve, 1946. godine.

Eto velika primjera i istinskoga zagovornika, u prvom redu vama krizmanicima koji danas primete sedam darova, a na prvom mjestu dar mudrosti.

Krizmanici su pozorno pratili propovijed i za vrijeme sv. krizme bili spremni i radosni odgovoriti na svaki upit gdje je fra Ante pokazao životnu mudrost.

Krizmanike je pričestio fra Dario dekan. Na kraju sv. Mise župnik je nagradio knjigama neke učenike i učenice koji su se istaknuli svojim redovitim i neispustivim pohađanjem pjevanja, sviranja.

Župniku su došli čestitati sv. patrona susjedi fra Miro Šego iz Čitluka i don Tomislav Ljuban, nekadašnji tepački župnik, iz Čeljeva.

Župnik je početkom ove godine dostavio na Ordinarijat statistike župe Ploče-Tepčići za prošlu godinu: vjernika 489; vjenčanja 2; krštenja 5; prvopričesnika 7; sprovoda 9.

POBOŽNOST JE SVEMU KORISNA

Rašeljke, 18. lipnja 2016. - Nekada plodovit buški kraj, i narodom i urodom, tijekom vremena samo je opadao i u jednom i u drugom pogledu. Kuće se jesu izgradile, da bi i veći grad bio na njih ponosan, ali sve se više napuštaju.

Danas, prema podatcima koje su župnici četiriju župa onoga kraja dostavili na Ordinarijat početkom ove godine, župno je stanje prošle 2015. godine izgledalo ovako:

Vjernici: Grabovica 507; Prisoje 611; Rašeljke 370; Vinica 343; Ukupno: 1831

Krštenja: Grabovica 4, Prisoje 9; Rašeljke 8, Vinica; Ukupno: 21

Prva Pričest: Grabovica 4; Prisoje 5; Rašeljke 5; Vinica; Ukupno: 14

Krizmanici: Grabovica 2; Prisoje 6; Rašeljke -; Vinica 2; Ukupno: 10

Vjenčanja: Grabovica 8; Prisoje 4; Rašeljke 4; Vinica 2; Ukupno: 18

Sprovodi: Grabovica 23; Prisoje 10; Rašeljke 10; Vinica 24; Ukupno: 67

Sakramenti - sprovodi. S obzirom na navedene sakramente, nijedna župa nema dvoznamenkast broj, a u sprovodima svaka župa ima taj dvoznamenkast broj. Tri puta više pokopanih nego rođenih i krštenih.

Župe - župnici. Te četiri župe administriraju četvorica župnika: don Blaž Ivanda Grabovicu, don Ivan Bebek Prisoje, don Mijo Klarić Rašeljke i don Bariša Čarapina Vinicu.

Sv. krizma. Župnici su se svojedobno, 2000. godine, bratski dogovorili, a biskup potvrdio, da se sv. potvrda dijeli svake godine u drugoj župi, po redu, po abecedi. Ove godine bio je red na Rašeljka da u subotu 18. lipnja priredi sve potrebno za sv. krizmu kojoj je pristupilo dvanaest pripravnika i pripravnica osmoga razreda: iz tri župe po četvero, iz Vinice nijedno. Don Mijo je toj krizmenoj svečanosti dodao još jednu liturgijsku: Prvu sv. Pričest dvojici dječaka i trima djevojčicama. Na krizmu je došao biskup Ratko Perić.

Procesija s prvopričesnicima i krizmanicima i njihovim kumovima te svećenicima i biskupom pošla je ispred župnoga dvora niza stepenice prema crkvi sv. Franje Asiškoga. Bilo je dosta naroda pred crkvom, a crkva puna. Pjesmu je vodio zbor uz glazbu koja je odmah u početku otkazala. Ali nisu otkazali uvježbani muški i ženski glasovi kao ni oni dječji. Bolje su pjevali nego da ih je pratila glazba.

Pozdrav u ime krizmanika izgovorila je mirno i razgovijetno jedna osmoljetkašica, a u ime cijele župe dobrodošlicu biskupu i petnaestorici svećenika izrazio je župnik don Mijo.

Propovijed. Biskup je u početku propovijedi rekao da će govoriti, ne o sedam, nego samo o jednome daru Duha Svetoga, o *pobožnosti*. Stoga, krizmanici, pratite i pamtite, pa ako vas se nešto upita, spremno odgovorite, da ne pozivamo ove prvopričesnice da vam pomognu!

Čovjek se pravom pobožnošću suobličuje Bogu. Misli i govori po-Božju. Radi po-Božjim-zapovijedima. Živi po-Božjem-zakonu. Stoga životno po-božan, a ne živi kao ne-zna-božac ili bez-božac! Primijenimo to na pojedine Božje zapovijedi:

1. - *Bog jedini.* Pobožan čovjek nikada ne stavlja na Prijestolje Božje ni sebe, ni drugoga čovjeka, niti ikakve stvari ovoga svijeta, nego samo Boga. I dobro zna da je Prva Božja zapovijed na prvome mjestu! I da je nezamjenljiva i nedotaknjiva. A kada čovjek pokuša ukloniti Boga s njegova Prijestolja i postavi sebe na to mjesto, on će početi donositi svoje bezumne i bezbožne zakone!

2. - *Ime Božje.* Možda se rijetko gdje u životu vidi takav izraz pobožnosti kao na jeziku, organu našega priopćavanja. Tako, ako tko misli da štuje Boga, a ne obuzdava jezika svoga, njegova je pobožnost bez ikakve vrijednosti (Jak 1,26). Onaj tko se, ne daj Bože, ruga Bogu i uzalud izgovara njegovo sveto Ime, protiv Druge Božje zapovijedi, taj je pravi bez-božac! Po-božna duša dobro pazi da iz njezinih usta nikakva zla riječ ne izađe. Kako neki mogu izgovoriti tisuće riječi, a da nikada ne izuste nijedne psinke. A neki, čim otvore usta, ne znaju nego psovati. Krizmaniče, ne budi sudionik bezumne bogohule, nego budi uzor kršćanske bogohvale!

3. - *Nedjelja - Misa.* Čim uđeš u crkvu, vidi se jesi li pobožan po tome kako se križáš, poklečeš, stojiš, klečiš, moliš, pjevaš, ideš na ispovijed, kako slušaš Evanđelje, propovijed, kako ideš na sv. Pričest. Onaj koji je došao u crkvu i negdje na koru ili u dnu crkve za vrijeme cijele sv. Mise zadirkuje druge, dobacuje besmislice, komentira riječi s oltara, osobito iz propovijedi, pa vidiš i sam da to nije po-božan vjernik, nego neznabožac, koji ne poštuje Treće Božje zapovijedi, ne slavi Dana Gospodnjega, nego i druge smeta.

4. - *Roditelji*. Vi ste prvi pozvani da primjerom pokažete vjerno obdržavanje Božjih zapovijedi. Ne možeš djeci govoriti jedno, a ti raditi drugo! Ako njima govoriš da idu na sv. Misu, pođi ti pred njima u crkvu nedjeljom. A onaj koji ismijava svoje roditelje kao zamjenike Božje u ljudskom i vjerskom odgoju na zemlji, i ruga im se zato što mu govore i stalno ga opominju s obzirom na korist zdrave životne pobožnosti, što mu govore o poštovanju svih Deset Božjih zapovijedi, o potrebi svete ispovijedi, o nedjeljnoj dužnosti, a on to sve zanemaruje, taj živi i radi bez-božno ili protu-božno.

5. - *Život*. Onaj koji ne poštuje dar života od začetka do svršetka, učeći i čineći zločinačke pobačaje i samoubilačke eutanazije, taj je udario na temeljni Božji zakon, a ne samo protiv Pete Božje zapovijedi.

6. i 9. - *Čistoća srca*. Onaj koji ne poštuje ni svoga ni tuđega tjelesnog integriteta nego zlorabi i svoju i tuđu tjelesnu spolnost, taj je pobunjenik protiv Šeste i Devete Božje zapovijedi. A tko to poštuje, mio je Bogu i vole ga ljudi.

7. i 10. - *Imovina*. Tko poštuje tuđe stvari, i ne će ništa, nikada ni u koga ukrasti, taj je pravo po-

božan. Tko gazi tuđe vlasništvo i krade, taj nema Božje misli u sebi. Ne samo da ne krade, nego ni ne želi ukrasti, kao što kaže Deseta Božja zapovijed. A ti se drži zakona: Radi, a ne kradi!

8. - *Istina*. Tko istinu govori, vazda i svuda, taj je pravi prijatelj Božji. Tko laže tako da drugomu škodi i za ovaj i za drugi svijet, taj je sličan ocu laži, a ne Bogu istine.

Pobožnost obuhvaća i uključuje sve Božje zapovijedi i svaku pojedinu.

"Vježbaj se u pobožnosti!" veli sv. Pavao Timoteju. "Uistinu, tjelesno vježbanje malo čemu koristi, a pobožnost je svemu korisna jer joj je obećan život - sadašnji i budući" (1 Tim 4,7-8).

I sv. krizma i sv. Pričest tekle su u pravoj pobožnosti: sabrano, bogobojazno, primjereno svetim sakramentima.

Prije blagoslova svako od prvopričesnika pred oltarom je izgovorilo svojim riječima zahvalu Bogu i svima koji su ih pripremili za ovaj nezaboravan dan u njihovu životu.

Župnik je u župnoj kući velikodušno počastio braću svećenike, od kojih je nekolicina bila iz susjedne Dalmacije.

PRAVI SAVJET

Čapljina, 19. lipnja 2016. - U dogovoru sa župnikom don Ivanom Kordićem biskup je Ratko u nedjelju prije podne, 19. lipnja 2016., slavio sv. Misu u Pastoralnom centru u Čapljini i podijelio sakrament sv. krizme polaznicima osmoga razreda osnovne škole. Bilo ih je trideset i osmero, a priključilo ih se još troje odraslih.

Jedan je krizmanik svojim riječima, kako ih je smisljeno složio, pozdravio biskupa u ime svojih vršnjaka, a jedna je krizmanica uručila simbol mladosti, buket cvijeća koji je stavljen pokraj oltara u čast Blaženoj Gospi. Župnik je pozdravio predvoditelja Misnoga slavlja i djelitelja sv. krizme u ime svoje i svoga suradnika don Dragana Filipovića te u ime cijele župe. Osam je djevojaka ugodno otpjevalo Pripjevni psalam i Aleluju prije Evandjelja.

U homiliji biskup je govorio o kratkom odlomku nedjeljnoga Evandjelja po sv. Luki (9,18-24). Isus je nekom zgodom izveo svoje učenike iz pučke vreve da se malo tjelesno odmore i duhovno osvježe. Našli su se čak izvan Palestine, u inozemstvu, u Dekapolu, današnjoj Siriji. Iz višednevnih duhovnih vježbi, koje je Isus držao

apostolima, evanđelisti Luka i Matej donose nam samo dva pitanja koja im je Isus postavio i dva njihova odgovora.

Prvo: Što ljudi misli tko sam ja? - pita ih Gospodin. Jedni odgovaraju kako su čuli od naroda: da je on Ivan Krstitelj, drugi da je Jeremija, treći da je Ilija, svakako jedan od velikih proroka Staroga Zavjeta.

Drugo: A vi, što vi kažete tko sam ja? - pita Učitelj apostole osobno. Tu se prvi usmijelio odgovoriti apostol Petar ispovjediivši svoju vjere u Isusa kao Krista - Pomazanika - Mesiju Božjega. Isus mu je na to rekao da je dobro odgovorio. Ali je odmah dodao da taj pojam nije pučka mašta o Mesiji koji će bojovno doći na oblacima nebeskim i ratnički povesti narod protiv rimske vlasti i koji će učiniti da Židovi budu vodeći narod u svijetu. Ništa od toga! Naprotiv: Mesija - Pomazanik, Otkupitelj i Spasitelj, prema Božjemu planu mora proći križni put patnje, boli, mučeništva, smrti na Kalvariji raspet. Ali nije tu kraj. Poslije toga slijedi čudesno uskrsnuće od mrtvih. Ne tako da mu se duh vrati u tijelo pa opet oživi, kao što se dogodilo s mrtvim Lazarom u Betaniji, s preminulim

mladićem u Nainu ili s onom tek umrlom djevojčicom u Kafarnaumu, nego cijelo će se tijelo Mesijino čudesno preobraziti, proslaviti i tako s dušom ostati vječno u nebeskoj slavi. To je prava istina i pravi savjet Isusov apostolima.

Prema Matejevu izvješću (16,13-23) tom je prigodom Isus rekao Petru da će Gospodin na njemu sagraditi Crkvu svoju, da je vrata paklena ne će nadvladati, da će njemu povjeriti ključeve Kraljevstva nebeskoga, i što god on, Petar, i njegovi nasljednici - "Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta! (Mt 28,20) - svežu ili razriješite na zemlji, bit će svezano ili razriješeno i na nebu. Petra će pratiti posebna snaga Duha Svetoga.

Biskup se osvrnuo i na bolnu situaciju u Čapljini, gdje su trojica svećenika, istjeranih iz Franjevačkoga reda zbog teškoga neposluha i suspendiranih od svakoga bogoslužja, nasilno zauzela župnu crkvu i župni ured vladajući se kao

da su zakoniti. A njihov je put "slijepa ulica" jer nemaju nikakva ovlaštenja za svoje djelovanje u Crkvi niti ikomu polažu računa.

Pod Misom je pjevao župni zbor, ali pod sv. krizmom čuo se samo glas krizmatelja i pojedinačno krizmanika, koji - dostatno poučeni u vjeri - pristupaju sv. sakramentu primajući darove mudrosti, razbora, znanja i savjeta te jakosti, pobožnosti i bogobožnosti.

Župnik je za 2015. godinu dostavio na Ordinarijat ove podatke o čapljinskoj župi: vjernika oko 7.000; sprovoda: 2; vjenčanja: 7; prvopričesnika: 33; krštenja: 48; krizmanih: 88 (uključujući i one koji su valjano krizmani nakon što su suspendirani svećenici nevaljano bili izvršili krizmeni obred nad njima). Župnik don Ivan primjećuje da se pastoralno stanje iz dana u dan poboljšava. Bogu hvala.

KRIZMANICI, GLASNO IZGOVARAJTE "VJERUJEM!"

Rakitno, 25. lipnja 2016. - U ovoj proljetnoj sezoni dijeljenja sakramenta sv. krizme u Hercegovini ova je u Rakitnu, u subotu 25. lipnja, bila pretposljednja. Posljednja je predviđena u Neumu svršetkom kolovoza. Biskupa Ratka pozdravila je jedna krizmanica tradicionalnom recitacijom pjesme napamet kako se nekada dočekivalo biskupa i uručila mu buket cvijeća. A jedan je krizmanik pročitao sastavljen pozdrav u ime četrdeset i jednoga krizmanika i krizmanice iz osmoga osnovne i iz prvoga srednje škole. Priključile su se i dvije sestre iz druge župe. U Rakitnu je sv. potvrda svake druge godine. Biskup je zahvalio krizmaničkim predstavnicima i obećao, kako su i željeli, moliti se za njih da rastu u mudrosti, dobi i milosti. Župnik fra Marinko Leko, koji već petu godinu vodi Rakitno u Posuškom dekanatu, prikazao je župu kao onu koja je tako duhovno čvrsta kao što je i fizički zdravstveno stabilna na ovom čistom zraku, ali onima, pogotovo mladima i fakultetski obrazovanim, ne mogu se dati uvjeti života u ovim stranama, pa odlaze za boljim obećanjima.

Biskup je najprije zazvao obilje Božje milosne rose na cijelu župu koja je jučer proslavila svoga zaštitnika a župna crkva svoga naslovnika, sv. Ivana Krstitelja. Među krizmanicima bilo je najviše onih koji nose ime Ivan ili Ivana.

U koncelebraciji su uz biskupa i župnika sudjelovali dekan i župnik posuški fra Mladen Vukšić, sutinski don Slaven Čorić, vinjanski don Jozo Blažević i tajnik don Marin. Kasnije je došao izraziti čestitke župniku i župi fra Ivan Kvešić iz Veljaka.

Župni zbor predvodio je nepromjenljive pjevne dijelove sv. Mise, a jedna je mlada pjevačica iz zbora pjevala himan Gloriju, dok je sav zbor s vjernicima ponavljao refren "Slava Bogu na visini, a mir ljudima dobre volje na nizini." Čitanja i molitve vjernika povjerene su krizmanicima. Evanđelje današnjega dana - Matejeva verzija susreća kafarnaumskoga stotnika s Isusom: 8,5-13 - pročitao je fra Mladen.

U homiliji biskup je govorio o rimskom stotniku, poganinu, koji se pokazao duboko poštenim i humanim čovjekom u Kafarnaumu, glavnom gradu Galileje. Jednako ga možemo uvrstiti među izvrsne Isusove sugovornike kao i među one koji su na osobit način bili dionici Isusove čudesne moći, jer je Gospodin na temelju njegove vjere izliječio njegova slugu koji je ležao "kod kuće uzet, u strašnim mukama". Ovo je jedan od onih divnih primjera u kojima Isus pokazuje da Bogu odgovara vjera pojedinih osoba koje se zauzimaju za druge osobe, za svoje bližnje:

- ona četvorica seljana donijela jednoga čovjeka Isusu da ga izliječi, a Isus "vidjevši njihovu vjeru, reče uzetomu" (Mk 2,5);

- ona majka Sirofeničanka, poganka, moli-kumi Isusa da joj ozdravi bolesnu kćer. Isus pohvali vjeru te žene a odstrani bolest njezine kćeri (Mt 15,28);

- onaj otac doveo svoga sina apostolima i Isusu da ga izliječe, ali ga apostoli ne mogoše izliječiti. Zato Isus pita oca ima li vjere. A on odgovara: "Vjerujem! Pomozi mojoj nevjeri!" Pa i na temelju takve izmoljene vjere Isus mu ozdravlja sina od teške bolesti (Mk 9,24).

"Krizmanici i krizmanice, i umjesto vas vaši su roditelji i kumovi prije 15-16 godina, s vama u naručju, stajali pred ovim oltarom i odgovarali na svećenikove upite o krštenju, o vjeri u Boga, o odricanju od đavla i njegova zavođenja. Vi niste tada mogli govoriti. Roditelji su svojom vjerom govorili umjesto vas i željeli da vam Bog dadne istu vjeru, iste milosti kao što je i njima dao. I Bog vam je to udijelio. To ste pokazali sve do sada: moleći se u svojim obiteljima, pohađajući crkvu kao djeca, idući na župni vjeronauk, pristupajući prvoj sv. ispovijedi, primajući prvu sv. Pričest i evo, danas, uzrasli ste da pripremljeno i svjesno primite sedam darova Duha Svetoga: mudrost, razum, znanje i savjet za umnu stranu svoga života, a jakost, pobožnost i bogobožnost za čudorednu stranu. Danas ćete vi osobno izraziti vjeru

u Boga, a ne roditelji i kumovi umjesto vas. Oni će se danas moliti za vas, osobito kada čuju vaše ime, preporučit će vas Duhu Svetomu da s njime čitava života prijateljujete i od njega prave savjete primate."

U činu sv. krizme župnik je čitao krizmanička imena, don Joko je pazio da se sve odvija uredno i pobožno, tajnik je držao sveto ulje i mikrofona pred ustima krizmanika tako da svi u crkvi mogu pratiti razgovor krizmatelja i krizmanika.

Budući da je stalan i trajan običaj da se i krizmanici, roditelji, i kumovi ispovjede dan-dva prije, svi su mogli pristupiti svetoj Pričesti.

Prije misnoga blagoslova župnik je zahvalio Bogu i svima koji su pridonijeli svečanosti ove sv. Mise i sv. krizme. Biskup je zazvao na sve nazočne kao i na cijelu župu blagoslov Duha Svetoga.

Poslije sv. Mise zajednička fotografija kao podsjećaj na ovaj dan koji nam učini Gospodin.

Župnik je biskupa, s kojim se poznaje sa studija iz Rima s početka sedamdesetih godina prošloga stoljeća, i svećenike iz okolnih župa časno ugoštio u svojoj župnoj kući. Neka i njega Bog obdari svojim obilnim darovima zdravlja i veselja!

Župnik fra Marinko dostavio je na Ordinarijat za 2015. godinu ove statističke podatke o župi Rakitno: vjernika 1.319; sprovoda: 12; vjenčanja: 12; prvopričesnika: 12; krštenja: 21.

KRIZMANICI, PONIZNE BOG VOLI!

Neum, 28. kolovoza 2016. - U posljednju nedjelju kolovoza u Neumu se slavi Blažena Djevica Marija pod nazivom Gospa od zdravlja. Ona je zaštitnica župe i njoj je u čast podignuta župna crkva. Nju slavi i cijela neumaska općina s općinarima na čelu. Tom se prigodom liturgijskoga slavlja obično upriličuje i dijeljenje sakramenta sv. krizme učenicima koji su završili osmi razred. Tako je bilo i ove godine. U crkvu je iz velike župne dvorane ušlo 37 krizmanika i krizmanica i zauzelo svoja određena mjesta, a iza svakoga njihova reda bio je red njihovih kumova i kuma. Kandidati su se dobro vjeronaučno pripremili u župnim katehezama.

U koncelecijaciji s biskupom Ratkom bio je župnik don Ivica Puljić i više svećenika. Župni je zbor predvodio pjesmu a s. Anđelina zbor. U

početku je biskupa pozdravio župnik u ime župe, a krizmanica je Antonela u ime svojih vršnjaka i vršnjakinja te krizmanik Ante uručio biskupu obilan dar. I za misna čitanja i za molitve vjernika bili su zaduženi krizmanici. Njihov je životni dan. A kolovoška nedjelja sunčana i topla, možda i previše topla u crkvi.

Nakon pročitana Evanđelja o zauzimanju mjesta na svadbi, gdje se obično vidi ceremonijalni red i disciplina, ili ako svatko zauzima mjesto po svojoj volji, - nered i jagma za prvim mjestima.

Vjerojatno se i sam Isus našao na nekom ručku i svojim sugovornicima iznio jednu kućnu priču, zapravo ono što je očima svojim vidio na toj istoj gozbi. A time je želio istaknuti veliku životnu istinu o čovjekovoj nemoralnoj umišljenosti ili moralnoj poniznosti. Gledajući kako se uzvanici na

toj gozbi pred njegovim očima otimaju za prva mjesta za stolom, reče im pouku gdje bi trebali nastojati sjesti i gdje im je pravo mjesto. "Kada te tko pozove na svadbu, ne sjedaj na prvo mjesto da ne bi možda bio pozvan koji časniji od tebe, te ne dođe onaj koji je pozvao tebe i njega i ne rekne ti: 'Ustupi mjesto ovome.' Tada ćeš, postišen, morati zauzeti posljednje mjesto" (Lk 14,7). Ako neki neugledan gost, veli Gospodin, dođe na svadbu prerano i vidi mnoštvo praznih stolica, a ne pita ravnatelja dvorane niti se ravnatelj sam sjetio da uzvanika odvede na njegovo sjedište, te on sam zauzme glavno mjesto ili blizu tomu, može mu se lako dogoditi da mu kućni domaćin pokaže rukom da to nije njegov stupanj, da tu treba sjesti netko "časniji". On se mora, "postišen", pomaknuti naniže. Pa ako se i odatle mora pomicati naniže, jednom, dvaput, može mu pasti na pamet da napusti i svadbu i gozbu, i prvo i posljednje mjesto. On ne želi biti osramoćivan, a on je sam osramotio domaćina upadajući na mjesto na koje ga nitko nije zvao, nego on sam sebi izabrao stolicu i cvijeće!

I obrnuto: ako se dogodi da neki uzvanik u dvorani zauzme "posljednje mjesto", lako će mu se dogoditi da ga domaćin pozove: "Prijatelju, pomakni se naviše!" U tom će slučaju njegova poniznost poprimiti na časti pred svima, a ne samo pred domaćinom. Isus ne kani dati lekciju iz bontona, a i to nam je potrebno! - nego izreći trajnu vjersku pouku.

Primjena prisposode. Životne nas prilike poučavaju da stalno budemo ponizni, neumišljeni, nebahati. Zašto biti ponizan, skroman? Iz tisuću razloga. A evo samo dva-tri obična.

Ljudsko ne/znanje. Kada uzmemo u obzir ljudsko znanje, koje se stalno promiče, ostajemo poniženi kolišno znamo. Kažu da postoji 6 nepreglednih područja sveukupne ljudske znanosti: prirodno, društveno, tehničko, humanističko, biomedicinsko i biotehničko. A na tim područjima postoje 243 debele grane znanosti, koje otkrivaju sve o svijetu i čovječanstvu. Ti učio 0,001% vjeronauka za krizmu, a ostala ti sva teologija i još 242 široke grane drugih znanosti u koje nisi ni povirio.

Ljudske vještine i sposobnosti. Ili ako se usporedimo s pravim umjetnicima i predstavnicima svih onih "sedam sila" ovoga svijeta, odnosno sa sviračima na svih 99 glazbala ili s igračima svih onih 150 športova koji se prakticiraju na olimpijadama i na svjetskim prvenstvima, samo možemo mučnim zamuknuti mukom. Vidiš li da ti koji si visok metar i šezdeset centimetara moraš zauzeti najniži red kada se slikaš, a ne uzdići se na najvišu stepenicu kao da si košarkaš iz NBA lige.

Ili: Kada ti sjedneš pokraj jednoga sveta čovjeka, tek onda vidiš kolika je tvoja nedoraslost. A ako se usporedimo s Isusovim znanjem, dobrotom, čistoćom, svetošću, tek onda vidimo kako smo daleko od prave ljubavi, molitve i žrtve. A on kaže: Slijedi mene! On došao na gozbu u onoga farizeja i zauzeo mjesto kod vrata. Nije se dao odatle, a i farizeji ga željeli poniziti. Zato on prisposodu na stol! Evo ti nä!

Na kraju Isus donosi kao poslovicu: Svaki koji sam sebe uzdiže i sebeljubno hvali, koji sebe smatra važnijim od drugih, doživjet će od drugih omalovažavanje. A tko se sam vježba u poniznosti, taj će rasti i u očima ljudskim i u očima Božjim.

Ima li većega i ljepšega primjera poniznosti od Djevice Marije? Bog pogleda na "neznatnost službenice svoje", rasprši oholice umišljene, silne zbaci s prijestolja, a bogate otpusti prazne! (Lk 1,44-55). Nisu ni na posljednjem mjestu! Nego raspršeni, zbačeni, otpušteni!

Poslije sv. Mise, kada su završile pučke Mise po okolnim župama, došlo je više svećenika i iz Hercegovine i iz Dalmacije čestitati župniku i župi sa željom da Gospa od zdravlja zagovora župu da se zdravo razvija ekonomski i populacijski te cvate molitveno i religiozno, osobito da se mladi ponizno odazovu na "prva mjesta" u redovništvu i svećeništvu u Crkvi Kristovoj!

Župnik don Ivica Puljić u početku ove godine dostavio je na Ordinarijat za 2015. godinu ove statističke podatke o župi Neum: vjernika 3.600; krizmanika 44; prvopričesnika: 37; krštenja: 30; vjenčanja: 27; sprovoda: 12.

PREDSTAVLJANJE KNJIGA

"KIRURGIJA"

Mostar, 27. svibnja 2016. - U velikoj dvorani "Mepasa" u Mostaru u petak navečer, 27. svibnja 2016., predstavljena je monografija "Kirurgija" koju su uredili Ante Kvesić i suradnici. Dr. Kvesić, ravnatelj Sveučilišne kliničke bolnice u Mostaru, s više od 50 koauktora i suradnika predao je ovih dana javnosti knjigu od 980 stranica, gdje su stručno obrađene, uz Povijest kirurgije, sve glavne vrste kirurgije: Dječja, Abdominalna, Neurokirurgija, Torakalna, Vaskularna, Kardiokirurgija, Traumatologija, Urologija, Plastična i Ratna kirurgija. Deset kirurških cjelina ili deset kolegija na Medicinskom fakultetu. Praktično deset udžbenika ili stručnih priručnika za svaku vrstu te medicinske grane, sve u jednom svesku s tekstovima i slikama. Suradnici su iz Mostara, Zagreba, Rijeke, Splita i Travnika. Izdavač: Medicinska naklada Zagreb.

Na predstavljanju uzeli su udjela: dr. Josip Paladino, specijalist iz neurokirurgije iz Zagreba; dr. Bojan Biočina, kardiokirurg iz Zagreba; dr. Milenko Bevanda, dekan Medicinskoga fakulteta u Mostaru; Anđa Rajić u ime Medicinske naklade iz Zagreba. I ravnatelj Kvesić. Voditelj je bio V. Čerkez, a pjesme su izvodili članovi "Hrvoja". Skup su pozdravili dr. Dragan Čović, hrvatski član predsjedništva BiH, i Ratko Perić, mjesni biskup.

Donosimo biskupov govor:

Srdačan pozdrav svima nazočnima, osobito auktorima ovoga velebnog udžbenika Kirurgije: Kvesiću, Paladinu, Stanecu, Gilji, Vučkovu, Brekalu, Bakuli, Bukviću, Bušiću, Galiću, Nikoliću i Rudežu kao i koauktorima i suradnicima.

Negdje sam čitao da je do 20 % riječi hrvatskog jezika podrijetlom iz grčke i latinske klasike. Ne samo u medicini, nego u razgovoru, posebno visokoškolskom. Navodim samo neke grčke riječi danas iz Mostara. U školstvu: sama škola,

amfiteatar, praksa, katedra, gimnazija, elektrotehnička, ekonomska, muzička... U crkvenom pogledu: Biblija, Evanđelje, Euharistija, katedrala, liturgija, biskup, krizma, dogma... U medicinskom pogotovo: farmacija, klinika, anatomija, analiza, anestezija, kardiologija, oftalmologija, stomatologija, otorinolaringologija... Evo nekoliko riječi iz knjige iz područja Vaskularne kirurgije, najopširnije studije (str. 399-566), na primjer str. 444, stupac 2: ureter, stenoza, hidronefroza, dijagnostika, aneurizma, aorta, anomalija, arterija, angiografija, atrofičan, istmičan, peritonelan, metar, fistula, mehanički, trauma, mikotičan, kirurški. Puno je praktičnije reći na grčkom "aneurizma" nego na hrvatskom sedam riječi: "proširenje krvnih sudova zbog oboljenja njihovih stijenki". A auktori su se i lektori trudili da ono što se može izreći i na hrvatskom jeziku, to i učine.

Jezično gledano, kirurgija se sastoji od ruke i rada: *heir* - ruka i *ergon* rad, tj. ručni rad, u ruci instrumentarij za paranje čovjekova tijela da se razotkriju razne bolesti i pospješi zdravlje.

Čitajući Bibliju na prvim stranicama vidimo Boga kako je šestoga dana stvaranja najprije velemajestorski sastavio ljudski organizam od već gotova gradiva. Možda: kosti od mramora, zube od dijamanta, oči od kristala, pluća od paučine, kosu od trave uglavnom sjekavice, krv od drenjina, a živce od svile - u svemu do sada više od 6.120 raznih dijelova koji se u švicarskom Baselu krštavaju latinskim nazivima. Potom je Stvoritelj u to savršeno složeno tijelo, svojim posebnim nadahnutim zahvatom udahnuo besmrtni duh - *nefeš*, *pneumu*, ljudsku dušu s dvojstvom razuma i slobodne volje. Povezao je dušu i tijelo u jednu jedinstvenu, samo smrću raskidivu, psiho-fizičku cjelinu, jedno biće, jednu osobu, koja može o sebi, sobom upravljati. Ništa se ne protivi

da sve to shvatimo i u ključu zdrave evolucije ili povijesnoga razvoja, tj. da je Bog stvorio svijet i oduhovio čovjeka ugrađujući svoje zakone razvoja po kojima se ravna ljudska narav i sva priroda po njegovu božanskom planu i programu, koji beskrajno nadilaze ne samo svaki mogući slučaj, nego i svaki ljudski razum. Svakako zanimljivo je, da ne kažem komično, kako se slučajan "evolucijski" nastanak današnjega čovjeka ponegdje ne tumači da potječe od čimpanze nego od nekoga čimpanzolikoga i čovjekolikoga međumajmuna, koji je izumro prije toliko milijuna godina. Zamisli "djed" ostao na životu, "otac" nam izumro, a mi jedva-jedvice preživjeli u ovim multiklimatskim uvjetima života! Dok je veleumski odredio da se svemir ravna raznim gravitacijskim silama i drugim fizičkim, kemijskim i biološkim zakonima, Bog je savršeno složio i svršeno usmjerio proces u tijelu koji obavljaju tri vrste ljudskih gena: koordinacijski, selekcijski i realizacijski. Naše je samo "znanstveno" otkrivati svjetove koje je on mikroskopski ugradio u atome, a makroskopski rasporedio u nepregledna svemirska prostranstva. I u tom svom, ne stvaranju, nego otkrivanju kudikamo više puta znanstveno pogriješimo, nego što znanstveno pogodimo. Tako se događalo i u ljudskim dijagnozama i u ljudskim terapijama. Stoga i jest prvo liječničko/kirurško pravilo: *Noli nocere* - Nemoj da bude gore, pa koliko bude bolje! Zato nam je svima potrebno i malo vjere u Boga. I molitve Bogu.

Anestezist. U drugom prikazu istoga čina stvaranja čitamo kako je Bog, stvorivši najprije od zemaljskoga praha čovjekovo tijelo, "glinenu posudu" (2 Kor 4,7), nastupio kao anestezist. U Adama - Zemljana udahnuo je dušu, a onda "Bog pusti tvrd san na čovjeka te on zaspa". Eto anestezije, gdje sva osjetila žive, a živčano ne boluju nego miruju.

Kirurg. Bog zatim iz čovjeka kirurški "izvadi jedno rebro, a mjesto zatvori mesom. Od rebra što ga je uzeo čovjeku napravi Bog ženu pa je dovede čovjeku" (Post 2,21-22): novo tijelo, Evu - majku živih, kao njegovu družicu i s njim roditeljicu novih bića.

Zašto rebro? Hebrejski izraz *cêlâ'*, kao i grčki *πλευρά* [*pleurá*] i latinski *costa* znači i "jednu stranu", "polovicu" čovjeka, a ne samo "rebro". Time je izražena istovjetnost i jednakost naravi muškarca i žene, što se stoljećima omalovažavalo. Glavna svrha teksta o anesteziji i kirurškoj amputaciji jedne "strane", "rebra" čovjekova, odno-

sno o izrađivanju žene od njega, bila bi - čini se - "protumačiti snažnu i tajanstvenu sklonost koju čovjek spontano osjeća prema ženi. To je upravo ono što pokazuje uzvik čovjekove radosti kada je, osviješten, opazio družicu koju mu je Bog predstavio. Taj uzvik, nedvojbeno, dolazi zbog toga što muškarac u ženi prepoznaje biće iste naravi kao on, ali istodobno i nadasve biće koje izlazi od njega: 'Napokon! Ovo je kost od mojih kostiju, pūt od moje pūti!' (Post 2,23a). Osnovni razlog koji privlači muža prema ženi jest upravo taj što u njoj nalazi kao neki otuđeni dio sebe. Muškarac i žena su tako nadopunjujući oblici jedne te iste cjeline, sukladni kutovi gledanja. Njihovo ženidbeno jedinstvo trebalo bi ponovo uspostaviti prvotno razdvojeno jedinstvo" (Pierre Adnès, *Le Mariage* [Ženidba], Tournai, 1963., str. 9).

Oni koji su u ljudskoj pogrešivosti nenadahnuto prevodili inače nezabludivu Bibliju s hebrejskoga i grčkoga izvornika možda su uvidjeli da nekima - čak 8% ljudi ili svakomu dvanaestomu - nedostaje dvanaesti par rebra, pa su tu vidjeli veću mogućnost da se stvori novo biće. Da očuvaju muškarčevu cjelovitost, nisu preveli da mu je Bog odlomio cijelu "stranu" (kako kaže hebrejski, grčki i latinski), nego samo jedno rebro. Dosta rebro, štoviše i njegov komadić, dovoljan je da se prenese sav DNK, da se novo biće klonira, a uopće nije klonirano, nego nastaje novi "ručni rad", kirurgija. Prvi je, dakle, ženidbeni par iste i jednake ljudske naravi, iste kosti i iste krvi, iste tjelesne građe, iste duhovne kvalitete, s razlikama psihičkih obilježja, fizičke privlačnosti, uzajamne upućenosti i dopunjenosti, dvospolnosti. Dao im darove i zadao im zadaće da se množe i zemlju sebi podlože: "I blagoslovi ih Bog i reče: 'Plodite se i množite i napunite zemlju, i sebi je podložite!' (Post 1,28).

Uloga liječnika. Ali kada je po Božjem planu došao bitno nov kvalitativan prijelaz iz nižega stupnja u viši, iz nesvjesna i neslobodna u svjesno i slobodno stanje, iz nagonškoga u razumno, onda se pokazala posebna Božja intervencija. Kao što je na djelu svaki put kada se ljudsko biće začine: roditelji po Božjem zakonu daju građu tijela, a Bog ulijeva dušu, život i zdravlje. To je slika i prilika Božja koju sveti pisac prikazuje s *poetskom venom*: "Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih" (Post 1,26-27).

Na drugom mjestu drugi sveti pisac, mudrac Sirah, koje stoljeće prije Krista, ovako o tadaš-

njem liječniku: "Ali i liječniku mjesta daj, i njega je Gospod stvorio: nek nije daleko od tebe, jer i on je potreban. Katkad je spas u ruci njihovoj, jer se i oni Bogu utječu da im poda milost izlječenja i lijek za spas života". A onda završava ovakvim

upozorenjem, gotovo kletvom: "Tko griješi pred Stvoriteljem svojim nek padne u ruke liječničke!" (Sir 38,12-15). Tadašnje kirurgije!

A ti, moderna kirurgijo, pokaži se i zdravonosnom i živonosnom!

SVEĆENICI GLAGOLJAŠI

Mostar, 21. lipnja 2016. - Od studenoga 2004. do studenoga 2010. godine mostarski biskup msgr. Ratko Perić na stranicama biskupijskoga mjesečnika "Crkva na kamenu" objavljivao je retke o svećenicima glagoljašima koji su kroz 300 godina (1551. do 1851.) djelovali na području koje danas obuhvaća Bosna i Hercegovina. Te njegove zabilješke svojim primjedbama, pitanjima i podacima popratili su brojni čitatelji. Tako se od više potočića, potoka i pritoka ukoritila ova mala rijeka Svećenika glagoljaša, njih šezdesetak, koja je tekla, makar i ponornički, od 1551. do 1851., a iz tiska je izišla monografija naslovljena: *Svećenici glagoljaši na području BiH - Trista godina djelovanja (1551. -1851.)*.

Svećenici glagoljaši su svjetovni svećenici koji su rođeni ili djelovali na području od čitlučkoga Dobrog Sela do banjolučke Ivanjske i posavske Tolise i Skakave, s ponekim pridošlicom iz Dalmacije, kao što je Jakov Čotić, koji se nastanio na Kupresu i preminuo na glasu svetosti prije dvjesta i više godina (1807.). Oni su pravi fenomen u našoj Crkvi: školovanje u glagoljaškom sjemeništu u Omišu ili u Zadru ili kod kojega učenijeg župnika; znanje u moralu, u dogmatici i pravu više oskudno negoli bujno. Ali pravi pravcati katolički svećenici, koji su govorili sv. Misu na staroslavenskom jeziku iz misala pisanih glagoljskim slovima i izdavanih u Vatikanu. Ista sveta Misa latinaša i glagoljaša, samo jedna na latinskom, a druga na staroslavenskom; ona na latinici, ova na glagoljici. I zato nazvani glagoljaši.

Nisu bili učlanjeni ni u jednu domaću biskupiju: ni trebinjsku, ni makarsku, ni dubrovačku, ni splitsku, ni bosansku sa sjedištem u Đakovu do 1735. godine. A od tada djelovali su na području bosanskoga apostolskoga vikarijata koji je 1846. podijeljen u bosanski i hercegovački vikarijat, a oba su prestala postojati 1881. Glagoljaši su tada bili već izumrli.

Spomen Misu za sve preminule svećenike glagoljaše u Gospinoj katedrali u Mostaru, 21. lipnja

2016. u 18.00 sati, u suslavlju s mjesnim biskupom Ratkom i petnaestak svećenika, predvodio je vrhbosanski nadbiskup i predsjednik BK BiH, kardinal Vinko Puljić. Na početku sv. Mise kardinala, svećenike i vjernike pozdravio je biskup Ratko, koji je uz riječi dobrodošlice i zahvale kardinalu, uprisutnio imena svih 59 svećenika glagoljaša i trojice bogoslova do kojih je u svom istraživanju došao, pozvavši vjernike da se uvijek mole za pokojne. Ako njima naša molitva nije potrebna, plodovi se njezini vraćaju nama, odnosno Bog čudesno uslišava i svojom milošću obdaruje one kojima je najpotrebnija. U svojoj propovijedi kardinal je istaknuo da su glagoljaši na hrvatskoj verziji staroslavenskoga jezika ođavali Bogu čast i slavu u sakramentima i ostavili lijepu uspomenu u narodu kojemu su vjerno služili. Ova je sv. Misa za njih. Vjerujemo da su oni postigli vječno spasenje. U tom slučaju Bog raspoređuje svoje milosti kamo on hoće. Za vrijeme sv. Mise pjevao je veliki katedralni mješoviti zbor "Marija" pod ravnanjem don Nike Luburića.

Predstavljanje knjige. Odmah nakon sv. Mise, u katedralnoj dvorani upriličeno je predstavljanje knjige: *Svećenici glagoljaši na području BiH. Trista godina djelovanja (1551.-1851.)*. Program je vodio don Željko Majić, generalni vikar, koji je na početku pozdravio sve nazočne: kardinala i biskupa, svećenike, redovnike i redovnice, nositelje civilne i političke vlasti, sveučilišnu zajednicu, medicinske, kulturalne i druge javne djelatnike te sve nazočne. U glazbenom dijelu predstavljanja nastupila je ženska klapa "Bura" iz župe Gradina, koju vodi don Ivan Bijakšić, a o knjizi su govorili: uzoriti kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup, prof. dr. sc. Božo Goluža, urednik Crkve na kamenu, i mr. sc. Anto Ivić. Na kraju se okupljenima obratio i auktor knjige biskup Ratko izrazivši zahvalu svim predstavljacima i prisutnima, ali i želju "da se nakon ove studije nađe više proučavatelja životopisa ovih svećenika kao i svećenika "latinaša", koji će znati iz arhiva iskopati pot-

punije podatke, i dati preglednije stanje, i iznijeti uvjerljivije tumačenje" te nastavio: "A od 720.000 znakova i slova koliko ih je u knjizi, ako ih nađeš 720 krivo napisanih, ili od 133.000 riječi koliko ih je u knjizi, ako ih nađeš 133 krivo napisane, ne bi te to trebalo odvrćati od toga da pročitaš one pravo napisane riječi."

Nakon službenoga dijela uslijedilo je zajedništvo uz okrjepu i osvježenje, a svi nazočni mogli su

za svoju obitelj u ovoj iznimnoj prigodi *gratis* ili uz dobrovoljan prilog za potrebite ponijeti po jedan primjerak predstavljene knjige.

Svećenicima glagoljašima velika hvala i od Boga plaća za njihovu patnju i žrtvu. Neka nam njihove svećeničke zasluge pomognu u našem svakodnevnom dušobrižništvu i u Božjem daru duhovnih zvanja.

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

Dijecezanski biskup Ratko Perić:

OŽUJAK, 2016.

23. ožujka, Velika srijeda, slavio Misu posvete ulja sa župnicima župa Trebinjsko-mrkanske biskupije u trebinjskoj katedrali Male Gospe.

24. ožujka, Veliki četvrtak, slavio Misu posvete ulja sa župnicima župa Mostarsko-duvanjske biskupije u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve.

- 24. ožujka slavio Misu Večere Gospodnje u mostarskoj katedrali. Propovijedao don Pero Mičević, student 2. godine postdiplomskoga studija crkvenoga prava u Rimu.

25. ožujka, Veliki petak, Sudjelovao u Križnom putu više tisuća mostarskih vjernika uz Hum i uputio uobičajenu poruku,

- 25. ožujka predvodio večernje obrede u katedrali. Propovijedao don Marin Skender, tajnik.

26. ožujka, Velika subota, predvodio obrede bdjenja i koncelebriranu sv. Misu Uskrsa u katedrali. Propovijedao don Željko Majić, generalni vikar.

27. ožujka, Gospodinovo Uskrsnuće, u 11.00 sati predvodio koncelebriranu sv. Misu Uskrsa i izrekao prigodnu homiliju.

28. ožujka u katedralnoj kripti sv. Josipa podijelio sakrament sv. krizme dvojici kandidata iz Gruda.

30. ožujka sudjelovao u Pastoralnom danu u Bijelom Polju, koji priređuje Teološko-katehetski institut zajedno s Biskupskim ordinarijatom.

- 30. ožujka, na poziv župnika don Marka Majstorovića predvodio koncelebriranu sv. Misu u sarajevskoj katedrali Presvetoga Srca Isusova i održao homiliju u okviru devetnice u čast Božjega milosrđa.

TRAVANJ 2016.

2. travnja, u dogovoru sa župnikom don Nikolom Menalom, podijelio sakrament sv. potvrde u župnoj crkvi na Buni. Bilo 45 krizmanika.

3. travnja, nedjelja, dogovorno sa župnikom don Dragom Bevandom, u 9.00 sati slavio sv. Misu i podijelio sakrament sv. krizme kandidatima u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Gorici Strugama. Bilo 16 krizmanika (8 iz Čapljine).

- A u dogovoru sa župnikom don Antom Đerekom u 11.00 sati pod sv. Misom podijelio sakrament sv. krizme u župnoj crkvi sv. Stjepana na Gabeli. Bilo 14 krizmanika.

9. travnja u dogovoru sa župnikom fra Mirom Šegom, pod sv. Misom podijelio sv. krizmu u župnoj crkvi Krista Kralja u Čitluku. Bilo 85 kandidata.

10. travnja u dogovoru sa župnikom fra Robertom Jolićem podijelio sv. krizmu pod sv. Misom u župnoj crkvi Marije Pomoćnice u Klobuku. Bio 21 pripravnik i pripravnica.

- 10. travnja u 15.00 predvodio Misu za dušu pokojne Anđe, majke s. Emile, provincijalke Hrvatske provincije Kćeri milosrđa u Blatnici, župa čerinska.

- Ovlastio don Željka Majića da podijeli sv. potvrdu u župi Ljuti Dolac. Bilo 48 kandidata.

12. travnja, na poziv provincijala fra Miljenka Šteke, predvodio koncelebriranu sv. Misu u samostanskoj kapelici sv. Petra i Pavla u Mostaru prigodom otvaranja Kapitula Hercegovačke franjevačke provincije.

16. travnja, sporazumno sa župnikom fra Ivanom Borasom, pod sv. Misom podijelio sakrament sv. krizme u župnoj crkvi sv. Ante u Humcu. Bilo 185 kandidata.

- 16. travnja, sporazumno sa župnikom don Mladenom Šutalom, podijelio sakrament sv. krizme u crkvi sv. Ivana, apostola i evanđelista, u Mostaru. Bilo 77 kandidata.

17. travnja, u dogovoru sa župnikom fra Stipom Biškom, zajedno generalnim vikarom don Željkom Majićem podijelio sakrament sv. krizme kandidatima Širokoga Brijega, Crnča (9) i Mo-

starskoga Gradca (14) pred župnom crkvom na Širokom Brijegu. Bilo svega 259 kandidata.

18. travnja primio člana Predsjednika hrvatskoga naroda dr. Dragana Čovića i gradonačelnika Mostara Ljubu Bešlića.

19. travnja slavio sv. Misu na obljetnicu smrti pokojnoga don Zdravka Ivankovića u mostarskoj katedrali. Sudjelovalo desetak svećenika a vjernika gotovo puna katedrala.

20. travnja, zajedno s kancelarom don Antom Luburićem, pohodio zadarskoga nadbiskupa msgr. Želimira Puljića i gimnazijalce u sjemeništu "Zmajević".

23. travnja, u dogovoru sa župnikom fra Josipom Vlašićem, u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru podijelio sakrament sv. krizme. Bila 84 kandidata, od toga četvero iz drugih župa.

Na poziv čitlučkoga župnika fra Mire Šege, blagoslovio je filijalnu crkvu i oltar u Služnju u 18.00 sati, na blagdan sv. Jure. Crkva u čast sv. Jure, mučenika, koji se u mjestu štuje kao zaštitnik.

24. travnja, u dogovoru sa župnikom fra Mladenom Vukšićem, u kripti nove crkve u Posušju podijelio sakrament sv. krizme kandidatima kojih je bilo 144.

- 24. travnja u dogovoru sa župnikom don Ivanom Perićem, u crkvi Dobroga Pastira podijelio sakrament sv. potvrde. Bio 31 kandidat iz obje pripadne župe, sv. Marka i sv. Luke, evanđelistâ.

25. travnja, blagdan sv. Marka, u katedralnoj kripti u Mostaru održao razmatranje o Isusovim porukama iz Pisma Crkvi u Sardu đakonima iz Zagreba, kojima se priključio i ovogodišnji đakon Ilija Petković.

26. travnja za pokojnoga don Branka Sbutegu, u povodu 10. obljetnice njegove smrti, slavio sv. Misa u župnoj crkvi u Prčnju u Boki Kotorskoj.

28. travnja sudjelovao u godišnjem susretu članova BK BiH i redovničkih poglavara i poglavarica u BiH u Sarajevu. Održao predavanje o duhovnom djelu milosrđa: Uvrjedu podnositi.

29. travnja sudjelovao s ostalim biskupima te provincijalima i generalnim vikarima, u međudekanskom susretu u Travniku. U svojstvu predsjednika Vijeća za kler pri BK osvrnuo se na prošlogodišnji Međudekanski susret i na prikupljenu kolektu Treće korizmene nedjelje. Održao također razmatranje: Refleksije o Isusovu milosrđu i Petrovoj bijedi.

30. travnja u dogovoru sa župnikom fra Mariom Knezovićem u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u

Kočerinu pod sv. Misom podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima kojih je bilo 92.

SVIBANJ 2016.

1. svibnja, dogovorno sa župnikom don Goranom Božićem pod sv. Misom podijelio sakrament sv. krizme kandidatima u župnoj crkvi sv. Josipa Radnika u Domanovićima. Bilo ih 43.

- 1. svibnja ovlastio don Željka Majića, generalnoga vikara, da podijeli sakrament sv. krizme u župi Grljevići. Bilo 13 pripravnika.

4. svibnja, na poziv don Mladena Šutala, povjerenika za mlade katolike, slavio sv. Misu u katedrali Marije Majke Crkve za sve maturante iz 12 srednjih škola u Mostaru. Bilo oko 900 maturanata.

7. svibnja, u dogovoru sa župnikom don Rajkom Markovićem, pod sv. Misom u stolačkoj crkvi sv. Ilije proroka podijelio sakrament sv. krizme kandidatima kojih je bilo 43.

- 7. svibnja, u dogovoru sa župnikom don Ljubom Planinićem pod sv. Misom u kruševskoj crkvi sv. Ilije proroka podijelio sakrament sv. krizme pripravniciima kojih je bilo 23.

8. svibnja, na poziv župnika i ravnatelja biskupijskoga svetišta Kraljice mira, predvodio koncelebrirano Euharistijsko slavlje na Hrasnu.

- Ovlastio don Željka Majića da podijeli sakrament sv. potvrde u Jarama. Bilo 25 krizmanika.

12. svibnja, blagdan sv. Leopolda Bogdana Mandića, na poziv duvanjskoga župnika fra Velimira Bagavca u Staračkom domu, koji nosi Svečevo ime, u Tomislavgradu, predvodio misno slavlje i propovijedao.

- Poslijepodne, na poziv v.d. ravnatelja dr. Ivana Bagarića, pohodio Specijalnu školu u Kovačima "Znak nade".

- U 18.00 na poziv župnika fra Ivana Borasa predvodio koncelebrirano misno slavlje u humačkoj filijali Cerno, u čast sv. Leopolda.

14. svibnja, uočnica Duha Svetoga, u dogovoru sa župnikom fra Velimirom Bagavcem, u župnoj crkvi sv. Nikole Tavelića u duvanjskoj župi sv. Mihovila Arkandela, podijelio sakrament sv. potvrde pripravniciima kojih je bilo 60.

15. svibnja, Duh Sveti, po ustaljenu običaju, dogovorno sa župnikom msgr. Lukom Pavlovićem, u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve podijelio sakrament sv. krizme kandidatima kojih je bilo 88, a njima se priključilo i petero iz drugih župa.

- Ovlastio don Željka Majića da podijeli sakrament sv. potvrde u Dračevu kandidatima kojih je bilo 29.

16. svibnja, svetkovina Majke Crkve, predvodio večernju sv. Misu u mostarskoj katedrali, i propovijedao.

21. svibnja, subota, u dogovoru sa župnikom fra Dariom Dodigom, u dvorištu župne crkve sv. Stjepana u Čerinu, pod pučkom sv. Misom podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima kojih je bilo 57.

22. svibnja, svetkovina Presvetoga Trojstva, u dogovoru sa župnikom don Pavom Filipovićem u Buhovu, pod sv. Misom podijelio sakrament sv. potvrde pripravniciima kojih je bilo 11. Čestitao župniku i župljanima Naslovnika mjesne crkve.

- Ovlastio don Željka Majića da podijeli sakrament sv. potvrde u Gabela Polju pripravniciima kojih je bilo 25.

23-24. svibnja, zajedno s generalnim vikarom don Željkom Majićem, boravio u Rimu, u Zavodu sv. Jeronima. Susreo se s don Ivanom Kovačem, službenikom u Kongregaciji za biskupe.

- 24. svibnja posjetio kard. Gerharda Ludwiga Müllera, pročelnika Kongregacije za nauk vjere.

25. svibnja sudjelovao s ostalim biskupima u ređenju novoga gospičko-senjskoga biskupa msgr. Zdenka Križića, karmelićanina, u katedrali u Gospiću.

26. svibnja, svetkovina Tijelova, na poziv župnika don Nikole Menala, prije sv. Mise blagoslovio dovršen crkveni toranj na Buni.

27. svibnja, na poziv ravnatelja Sveučilišne kliničke bolnice u Mostaru, sudjelovao u predstavljanju djela *Kirurgija*.

28. svibnja, u dogovoru sa župnikom fra Marinkom Šakotom pod pučkom sv. Misom u Međugorju podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima kojih je bilo 79.

- U dogovoru sa župnikom fra Ivanom Ivanom, pod večernjom sv. Misom u Gorancima podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima kojih je bilo petero.

- Ovlastio don Željka Majića da u ime Biskupije sudjeluje u ceremoniji ustoličenja novoga barskog nadbiskupa msgr. Rroka Gjonlleshaja.

29. svibnja, nedjelja, dogovorno sa župnikom don Krešom Puljićem u mostarskoj župi Sv. Tome apostola, pod sv. Misom podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima kojih je bilo 28.

31. svibnja kao predsjednik Vijeća za kler vodio sjednicu Odbora za održavanje Trećega susreta svećenika BiH u Tomislavgradu.

LIPANJ 2016.

2. lipnja, u dogovoru s rektorom sjemeništa u Travniku, don Željkom Marićem, pod koncelebriranom sv. Misom u sjemenišnoj crkvi sv. Alojzija Gonzage propovijedao domaćim vjernicima i stolačkim hodočasnicima koje je predvodio župnik don Rajko Marković. Sudjelovalo oko 130 župljana iz Stoca koji su došli počastiti časnoga sluga Petra Barbarića.

- zadnji dan trodnevnice, u 19.00, Srcu Isusovu u Čeljevu Baraba, Gizma i Dizma.

3. lipnja, svetkovina Srca Isusova, na poziv župnika i ravnatelja biskupijskoga svetišta Presvetoga Srca Isusova u Studencima, don Ive Šutala, koncelebrirao s predvoditeljem Misnoga slavlja msgr. Želimirom Puljićem, zadarskim nadbiskupom.

- Primio na razgovor Matu Samardžića, bogoslova prvotlačca iz Sarajeva.

4. lipnja krizma Drinovci, bilo krizmanika 71.

Popodne krizma u sv. Mateja, bilo 57 krizmanika.

5. lipnja, nedjelja, propovijedao u sarajevskoj katedrali u povodu vanjske proslave Srca Isusova, naslovnika katedrale. Sudjelovao u koncelebraciji s predvoditeljem sv. Mise kardinalom Puljićem, apostolskim nuncijem nadbiskupom Luigijem Pezzutom i drugim biskupima, i svećenicima.

- Ovlastio don Željka Majića da podijeli sakrament sv. potvrde u Čeljevu kandidatima kojih je bilo 34.

6.-9. lipnja boravio kod sestara franjevača Bezgrješnoga začeca Marijina u Dobroti.

11. lipnja, dogovorno sa župnikom fra Vincom Kurevijom, pod sv. Misom podijelio sakrament sv. potvrde u Seonici pripravniciima kojih je bilo 30.

12. lipnja, nedjelja, u dogovoru sa župnicima Prenja i Aladinića, don Anđelkom Planinićem i don Markom Šutalom, pod sv. Misom u dvorištu prenske crkve sv. Mihovila Arkandela, podijelio sakrament sv. potvrde kandidatima kojih je bilo iz Prenja 7 i iz Aladinića 47.

- Na poziv župnika fra Ivana Borasa predvodio večernju sv. Misu na Humcu, uočnicu sv. Ante Padovanskoga. Govorio o milosrđu Božjem.

- Ovlastio don Željka Majića da podijeli sv. krizmu kandidatima na Gradini, gdje je bilo 80 pripravnika.

13. lipnja, svetkovina sv. Ante, u dogovoru sa župnikom don Ivanom Turudićem, u crkvi podijelio sakrament sv. krizme kandidatima iz župe

Ploče-Tepčići, kojih je bilo 12. Čestitao župniku i župljanima nebeskoga zaštitnika župe.

- Ovlaštio don Željka Majića da podijeli sv. krizmu kandidatima u župi Raskrižje, gdje ih je bilo 16.

15. lipnja, obavijestivši nadbiskupa kardinala Vinka Puljića, u crkvi sestara sv. Josipa Služavki Maloga Isusa u Vitezu slavio Misu zadušnicu za pokojnu s. Virginu Ninić, koja je preminula u 103. godini života.

16. lipnja kao predsjednik Vijeća za kler s vijećnicima organizirao i sudjelovao u Trećem susretu svećenika BiH u Tomislavgradu. Bilo je oko 250 svećenika. Susret se održava svake treće godine.

18. lipnja, dogovorno sa župnicima četiriju župa Buškoga jezera, podijelio sakrament sv. krizme u Rašeljama kod župnika don Mije Klarića. Njima su priključili svoje krizmanike don Ivan Bebek iz Prisoja, don Blaž Ivanda iz Grabovice i don Bariša Čarapina iz Vinice. Bilo je svega 12 kandidata, iz svake župe po četiri, osim Vinice. A u Rašeljama je bilo također 5 prvopričesnika.

- Ovlaštio don Željka Majića da podijeli sv. krizmu kandidatima u Pologu, gdje ih je bilo 12.

19. lipnja, nedjelja, sporazumno sa župnikom don Ivanom Kordićem, pod sv. Misom podijelio sakrament sv. krizme u Čapljini. Bilo 38 kandidata + 3 sa strane.

- Uvečer, na poziv župnika don Rajka Markovića, pod sv. Misom blagoslovio vitraje u župnoj stolačkoj crkvi.

19.-22. lipnja predvodio duhovne vježbe svećenicima u Emausu u Bijelom Polju. Bilo ih 13.

22. lipnja primio provincijala fra Miljenka Šteke i razgovarali o *Tabuli personarum*.

21. lipnja u 18.00 kard. Puljić predvodio u mostarskoj sv. Misu za pokojne glagoljaše koji su djelovali na području BiH.

- U katedralnoj dvorani predstavljena monografija "Svećenici glagoljaši. Trista godina djelovanja u BiH (1551.-1851.)". Sudjelovali: kardinal Vinko Puljić, Anto Ivić, don Božo Goluža.

24. lipnja, svetkovina sv. Ivana Krstitelja, u dogovoru sa župnikom fra Vlatkom Soldom pozvao banjolučkoga pomoćnog biskupa msgr. Marka Semrena da u Konjicu predvodi Misno slavlje prigodom župnoga patrona i podijeli sv. krizmu kandidatima, bilo ih 7.

- Primio na razgovor fra Marinka Šakotu, župnika u Međugorju.

25. lipnja, dogovorno sa župnikom fra Marinkom Lekom, pod sv. Misom u Rakitnu podi-

jelio sakrament sv. krizme kandidatima kojih je bilo 41.

26. lipnja, nedjelja, slavio sv. Misu u kapelici Duha Svetoga na Ordinarijatu.

- Primio don Peru Miličevića koji je završio drugu godinu licencijata Kanonskoga prava na Gregorijani u Rimu.

29. lipnja, svetkovina sv. Petra i Pavla, u mostarskoj katedrali pod sv. Misom u čast Apostolskih prvaka, za prezbitere zaredio đakone fra Ivan Penavića iz Širokoga Brijega i don Iliju Petkovića iz Studenaca.

- Poslije podne pošao s desetak sjemeništaraca na osmodnevni duhovni seminar, i odmor, na Otok Gospe od milosti u Boku Kotorsku.

SRPANJ 2016.

1. srpnja poslao don Željka Majića, generalnoga vikara, da muftiji Dedoviću izrazi čestitke za muslimanski blagdan Bajrama.

2. srpnja, subota, popodne sudjelovao u izvanrednoj sjednici BK BiH u Sarajevu.

- U Narodnom kazalištu uvečer prisustvovao koncertu koji je u povodu Papina Dana Apostolski nuncij nadbiskup Pezzuto upriličio u čast pape Franje.

3. srpnja, nedjelja, u sarajevskoj katedrali pod sv. Misom, koju je predvodio nuncij Pezzuto, održao propovijed o Isusovu odgoju prvoga učenika, Petra.

4.-8. srpnja proveo na Otoku Gospe od milosti u duhovnom seminaru sa sjemeništarcima.

9. srpnja pod sv. Misom u čast blažene Marije Petković propovijedao o ljubavi Božje miljenice prema ocu zemaljskom, ocu biskupu, Svetom Ocu papi i Ocu nebeskomu.

10.-14. srpnja bio u Rimu s generalnim vikarom don Željkom Majićem.

12.-13. srpnja, boraveći u Domu sv. Marte u Vatikanu, sudjelovao u radovima Mješovite katoličke-pravoslavne komisije o dokumentarnom čitanju životopisa blaženoga Alojzija Stepinca, zagrebačkoga nadbiskupa. Komisija je prvi put zasjedala u Patrističkom institutu Augustinianum u blizini Vatikana. Za vrijeme večere došao papa Franjo pozdraviti članove Komisije.

15. srpnja u katedralnoj kripti podijelio sakrament svete krizme četveroma kandidata iz raznih župa.

16.-22. srpnja s desetoricom bogoslova bio na Otoku Gospe milosti u bokokotorskom zaljevu. Tema duhovnoga seminara: Isusova Pi-

sma predstojnicima Sedmerih Crkava u Maloj Aziji.

24. srpnja, nedjelja, predvodio večernju sv. Misu s propovijedu u mostarskoj katedrali.

25. srpnja sudjelovao u Misi ređenja novomenovanoga šibenskog biskupa msgr. Tomislava Rogića u šibenskoj katedrali sv. Mihovila arkanđela. Sakrament sv. Reda biskupstva podijelio zagrebački nadbiskup kard. Josip Bozanić, sa suposvetiteljima msgr. Marinom Barišićem, splitsko-makarskim nadbiskupom, metropolitom, i msgr. Antom Ivasom, apostolskim administratorom i biskupom u miru. Bila su 23 biskupa. Vratio se na Otok u Boku na daljnja dva dana.

29. srpnja ujutro u mostarskoj katedrali slavio sv. Misu prigodom 36. obljetnice smrti biskupa Petra Čule (+1985.).

29. srpnja - 4. kolovoza, na poziv s. Emile Barbarić, provincijalne glavarice Hrvatske provincije Družbe Kćeri milosrđa, vodio duhovne vježbe sestrama iste provincije na Prižbi na Korčuli. Između ostalih sudjelovale prve zavjetovnice, zatim one koje su obnavljale zavjete, dvije srebrne i sedam zlatnih svečarica s redovničkim zavjetima.

KOLOVOZ 2016.

5. kolovoza u 20.00 sati, u dogovoru s biskupom Matom Uzinićem, slavio svečanu Misu domovinske zahvalnosti u župnoj crkvi Svih Svetih u Blatu na Korčuli, i propovijedao o borbi i slobodi hrvatskoga naroda u svjetlu Božje Providnosti.

6. kolovoza, blagdan Preobraženja, u 10.00 sati u župnoj crkvi u korčulanskom Blatu slavio sv. Misu pod kojom su neke sestre Kćeri Milosrđa položile prve zavjete, neke obnovile, neke proslavile srebrni, a neke zlatni jubilej redovništva. Nakon sv. Mise pohodili svetište blažene Marije Petković.

- Poslijepodne vratio se u Mostar. Pohodio s don Marinom Skenderom don Marijana Bevanđu u bolnici na Bijelom Brijegu.

7. kolovoza, nedjelja, slavio sv. Misu Preobraženja i propovijedao u bolničkoj kapelici koja je blagoslovljena u slavu Preobraženja Gospodnjega, na Bijelome Brijegu (2009.).

8. kolovoza primio bogoslova Marina Krešića iz Cima, koji je završio filozofsko-teološki studij (predviđen diplomski ispit u studenome) u Sarajevu i odredio ga za vjeronaučnu pomoć u župama Sv. Marka i Sv. Luke u Mostaru sa smještajem u Biskupijskom caritasu gdje će također biti u službi.

9. kolovoza u 18.00 pod sv. Misom u Pastoralnom centru u Čapljini podijelio sakrament sv. krizme trima osobama. Razgovarao s Nikšom Pavlovićem, kandidatom za bogosloviju.

14. kolovoza, nedjelja, održao propovijed u Šuici na Zlatnoj Misi fra Gabrijela Mioča, člana Hercegovačke franjevačke provincije.

- Uvečer slavio sv. Misu u kapelici Duha Svetoga na Ordinarijatu.

15. kolovoza, Velika Gospa, slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve i propovijedao.

28. kolovoza, u dogovoru sa župnikom don Ivicom Puljićem, u župnoj crkvi Gospe od Zdravlja u Neumu pod pučkom sv. Misom podijelio sakrament sv. potvrde pripravniciima kojih je bilo 37. I čestitao nebesku zaštitnicu i župi i općini neumskoj.

28.-31. kolovoza sudjelovao u svećeničkim duhovnim vježbama koje je u Emausu u Bijelom Polju vodio msgr. Juraj Batelja, postulador kauze blaženoga Alojzija Stepinca. Tema: *Svetost blaženoga Alojzija*.

